

بازشاید نشد
۱۳۸۲

۱۱۴۹۳ - غریب

ش. فیاومک ۹۵۷۱

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جمهوری اسلامی ایران

شماره ثبت کتاب

۸۷ ۹۷۸

کتاب شرح گلستان بروجی

مؤلف یعقوب بن سید علی

مترجم

شماره قفسه ۷۶۲۷

بازار بین نشانی
۱۳۸۲

شماره ۱۱۴۹۳ - شری

شماره ۹۵۷۱ فیاه مکتب

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جمهوری اسلامی ایران

کتاب شرح گلسنجان بحرینی

مؤلف یعقوب ابن سید علی

شماره ثبت کتاب

مترجم

۸۷ ۹۷۸

شماره قفسه ۷۶۲۷

بازتاب نشانه
۱۳۸۲

۱۱۴۹۳ - قری

۹۵۷۱ فیاهوئیل

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

جمهوری اسلامی ایران

کتاب شرح گلستان بروجی

مؤلف یعقوب ابن سید علی

شماره ثبت کتاب

مترجم

شماره قفسه ۷۶۲۷

۸۷ ۹۷۸

سیدی علی زمان بی نوزده کلمه قلم

سید علی
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

علم به اکتساب العلم
تجدید فکر است
مکتب است
مکتب است
مکتب است
مکتب است

۷۶۲۷
۷۸۱۷
۷۸۱۷

سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب
سید علی بن ابی طالب

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في خلقه
الغنى واليسر والسهولة
واليسر واليسر والسهولة

الحمد لله على ما أولانا من النعم ورزقنا العتد الى تمييز اللغات التي يمتاز بها الانسان عن
النعيم والصلوة صلى رسول محمد ذى الفضل والكرم وعلى آله واصحابه العظام اولى العلوم
الحكم فيقول العبد الضعيف والمذنب اللهي المحتاج الى رحمة ربه اللطيف يعقوب
بن سيد علي عفي عنها الملك العلي لما رايت كلسنا في الترخي محتوي يا علي ابيات فارسية واشعار
عربية ونفايس امثال غريبة ولطائف غطات عجيبه بحيث يحتار كل منها الى الفاظ
ومعانيه وتبين اصوله ومبانيه اردت ان اكتب له شرحا محتويا يا معنيا و أبين ما فيه
من النظم والتمثير وطرائقها وأحصر ما شرحت بقدر الامكان و وايسره تيسيرا يسيرا
احذر لطلاب الزمان ابتغاء لرضا الله الكرم و طلبا لفضل العظيم والمامل من الاذكياء
المختلين بحلى الانصاف والمختلين عن البغي والاعتساف اعثر على شيئين زلت في القدم او
طغى به القلم ان يستحضر وان لكل جواد كوة ولكل صائم نبوة على اني مقر بانى لست من
فوسان هذا الميدان ومعترف بقصور النظر وعدم الايقان والله ولي التوفيق ويديه
ازمة التحقيق قال منت خديرواى الامتنان واعنداء النعمة بربى خد اعز وجل الظاهر ان
هذا القول من العبد اعتراف بان عرف حق النعم وتحقيق للتعرف بان حقيق بان يمن علينا
بنعمة الجليل لا اخبار بان من علينا منة فهو اشارة من الشيخ الى التمجيد بعد التسمية لان حقيقة
الحمد اظهر الصفات الكمالية دون القول المخصوص فلا يرد عليه انه منتهى فكيف يصح التثناء به قال الله
ولا تبطلوا صدقاتكم بالحق والاذى وقد يقال انه من العباد قبيح وليس بقبيح من الله تعالى فانما
لا تصف بالقبح كما طاعتش موجب قوتست وبشكر اندر شئ من يدنعت يعني اندر شكر خدي
زيادى نعمت ثابتست فالباء زايدة لتعنين اللفظ قالوا القاعدة في استعمال العجم عابها هي ان مثل اندر
و در اذا اقترن بالباء الكاينة للصلة يؤخر غالبا عن تلك الباء كما سيجى في قول بدين بقده درست والم
در اين بقده است وكذا قوله بدر يادر منافع في شمار است والمغز در دريا وكذا قول حسود بونج
در است والمغز حسود در رجست هذا وقيل الباء سببية والمغز زيادة النعمة ثابتة للعباد بسبب

ادله اى جان دفعه ادله اى جان دفعه
كونه في شكره تعالى وهذا على تقدير ان يكون من يد بفتح الميم مصدرا ميميا بمعنى الزيادة وقد يروى عنها
من يد بضم الميم مناسبا لقوله موجب اى هو من يد النعمة لهم بسبب كونهم في شكره تعالى قال تعالى ولئن
شكرتم لازيدنكم والتقديرون يد نعمت الاله حذف لفظه است التقاء بما قبله وكذا قوله مقري
ذات واجب والمغز غير ذلك الى آخر الكتاب وهو اى حذف الرابطة اكتفاء بما قبله شايح بل مطرد
في هذه اللغة هر نفس بقمتين كه فروى رود عمر حياتست وجود بوى ايد مفرح ذات
اخر هذه القرينة عما قبلها بناء على ان الظاهر ان خروجهم يجب ان يكون بعد دخوله بغير عكس
فان الهواء الخارج عند النفس هو عين الهواء الداخل بدون لزوم العكس وانما نسب امداء
الحياة الى الداخل والتفرخ الى الخارج لما بينهما من المناسبة فكانه جاء من خارج ممدنا حيا للحياة
فامتدت به فلما خرج ثانيا اندفع به الثقله وذهب تضييق الجوف الحاصل من نزوله فاورثت
تلك الخوة فرحا ونشاطا ثم انه جعل النفس عبارة عن مجموع هذين الجزئين الداخل والخارج
وما ذكره بيا بالخواص اجزاء ولذا قال يسر در هو نفس دو نعمت موجود است وبره نعمت
شكرى بيا الوحدة واجب از دست زبان حذف الواو العاطفة لفظا وبضع التاء دليلا
عليه وكذا في امثاله وزبان بفتح الزاء في القصير والمشهور ضمها وجوز بالفاء مقام الباء وقوله
كه بكسر الكاف العريقى والهباء للعلامة يستعمل اسما مثل ما ذكره ههنا ويستعمل اداة اما اذا
استعمل اسما فيدل على ذات ذوى العقول كما ان جم يدل على ذوى العقول نحو جوار است
ويجوز شيدى واما اذا استعمل اداة فيجى للارتباط اما بين الصفة والموصوف نحو كل
عاشق شد كم شد او بين العلة والمعلول نحو موزن كه تاب ندر ايم او بين الغاية والمغيا نحو
يكوشن كه تاب رسم او غير ذلك من الامرين الذين تعلق احدها بالآخر نحو كفم كه جوى واما بكسر
الكاف العريقى وسكون الهاء الاصلية فمن معنى الصغير كذا في بحر الغريب بر ايد مكزق كه بالوصل
واصله كه از بالفصل عهد شكر شئ اى من حق شكره تعالى والجفان في ذكر دست ههنا اشارة
الى عدم اختصاص الشكر باللسان وقوله بدر ايد اى باقى الى الباب كناية عن الخروج كذا قيل والمعنى
من يد اى شخص ولسان يمكن ان يخرج من عهد شكره ويشكره كما هو حقه استغها ما على سبيل
الانكار ثم استدله على ما ذكره بقوله تعالى اعملوا الى داود شكر او قليل من عبادى الشكور قيل بني

هذا القول من العبد اعتراف بان عرف حق النعم وتحقيق للتعرف بان حقيق بان يمن علينا بنعمة الجليل لا اخبار بان من علينا منة فهو اشارة من الشيخ الى التمجيد بعد التسمية لان حقيقة الحمد اظهر الصفات الكمالية دون القول المخصوص فلا يرد عليه انه منتهى فكيف يصح التثناء به قال الله ولا تبطلوا صدقاتكم بالحق والاذى وقد يقال انه من العباد قبيح وليس بقبيح من الله تعالى فانما لا تصف بالقبح كما طاعتش موجب قوتست وبشكر اندر شئ من يدنعت يعني اندر شكر خدي زيادى نعمت ثابتست فالباء زايدة لتعنين اللفظ قالوا القاعدة في استعمال العجم عابها هي ان مثل اندر و در اذا اقترن بالباء الكاينة للصلة يؤخر غالبا عن تلك الباء كما سيجى في قول بدين بقده درست والم در اين بقده است وكذا قوله بدر يادر منافع في شمار است والمغز در دريا وكذا قول حسود بونج در است والمغز حسود در رجست هذا وقيل الباء سببية والمغز زيادة النعمة ثابتة للعباد بسبب

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل في خلقه
الغنى واليسر والسهولة
واليسر واليسر والسهولة

هذا كما قيل لا لداود النبي عم اى امرناهم وقتناهم يا آل داود وشكرا نصبت
على انه مفعول له اى اعلموا لله تعالى واعبدوه شكرا او على الحال اى شاكرين قيل او على تقدير
اشكروا وشكرا لان اعملوا فيه معنى اشكروا من حيث ان العمل للمعنى شكرا والشكر فعل
ينبئ عن تعظيم المنعم بسبب انعامه وقيل هو حرف العبد لجميع ما انعم الله تعالى عليه من المع
والبصر وغيرها الى ما خلق له واعطاه لاجله قيل بهذا المعنى وردت هذه الآية الكريمة بان الشكر بالمعنى
الاول غير قليل والشكور بالفتح المتوقو على اداء الشكر **قوله** عده عده عده عده عده عده عده عده عده عده
همين ان بهتواست كمن يفتقره خورشيد عذر بربك اه خدای آورده ورتبه نفع النون عده عده عده عده
اكمله واكثره قال بعض الكمل ورثه من نبيسته الا انه فتح للخفة وقد ليس كما في قوله من هان
حالم كرسيم والمعنى ورثه سزا واخذوا ونديش بفتح الباء المصدره كمن نتوان انكره اى اورده
بارز رختى بنى حسابش هم را رسیده وخوان نعتى در بعضى هم جا تشیده بوده ناموسى
نندكان ببناءه فاحش فى مختار الصحاح كل سواج وزجده فهو فاحش ندره من درويزون عده عده عده عده
وقيل لثمر هذا بتشد يد الراء وكذا ابتداء فى قوله ووظيفة روزگار اى الرزق خطاى مثل عده عده عده عده
الكاف المحققة ندره والاصل تخفيفها ولعل هذا من قبيل قولهم اميد بتشد يد الميم والاصل تخفيفه
وله نظائر لا يحصر **قوله** عده عده عده عده عده عده عده عده عده عده
وسكون الباء العربية قيل هو بمعنى الكافر مطلقا وترسانع منه يفع النصارى وقوله وظيفه
خور ووصف تركيبى من خردن دارى دوستانو الجاهلى بياء الخطاب من كوردن محروم
توكم بادشعنان نظر دارى بياء الخطاب ايضا من داشتن وفى هذا المعنى قيل عده عده عده عده
مردم مكشبه كه از مهر روزى شود مضطرب نه دانند كه دادار هفت آسمان و بوزوم حيث
لايحتب قراش باد صبار الفته تا فوش ز مردين يغي فوش ز مردين عده عده عده عده
عن الخضرات بكسرتو بالكاف الفارسيه وراه ابر بهار بياء النسبه را فمور تايينات
بتقديم الباء على النون جمع نبت يغي دختران نبات بتقدم النون على عكس ما تقدم در عده عده
زميني بمرور ودرختا نواخلعت نوروزى وازافه قبلى قوله سبز ورق بيانية يغي
جائه كه ورق سبز است در سوز كوفته اعلم ان بونجى على سبعة معان معنى المصدر ومنه
قولهم للحمايب سمين بوز ومعنى الثمرة ومعنى الامر من بودن كما سبجى فى قوله بربار بوسكر

نظير قوله سمين بوز ومعنى الثمرة ومعنى الامر من بودن كما سبجى فى قوله بربار بوسكر

ومعنى عدا

ومعنى على الاستعلاء وهو المراهبنا ومعنى النصيب وقد يستعمل فى بعض التركيب صفة
ومنه قولهم دلير ورهبكر وكثيرا ما تذكر فى اواخر المصادر والافعال لتحسين اللفظ كذا
في بحر الغريب وكثيرا ما تصادف ايضا استعماله عند واطفال سمع طفل شاه را بقدم
مصدر على وزنه الدخول من قدم من سفته بالكسر قد وما ومقدما ايضا بالفتح من سكم كل
بضم الكاف الفارسيه كراه شكوفه بوسر نهان وعصاره نايبي الفصارة بالضم ما سال من
العصر وناى بمعنى القصب مطلقا وقد تخدمه بعض من الآلات اللهب ويقال له ناي ايضا
قيل ومثله فى بالقصر الا انه يطلق على صغيره على قياس محيط ومحياط هذا وقد يروى نالى تا
باللام ونال ما فى جوف القلم كالخط الابيض ولعل هذا هو الاصول فان كونه ناي بمعنى القصب
وان ساعد بعض الكتب لكن اكثرها مصراع بخلاف هذا هو المشهور فى هذا المقام وقد يقال
المراء من قوله نايبي ما يقال له بالفارسيه ناي كمن اعني قصبه الخلقوم والياء الاخرة للوحدة
النوعية ومنه قوله عصاره الرطوبات التي يلتقطها الفحل من الازهار والاشجار وذكر ان الفحل
اذا دار على تلك النباتات واخذ منها ما يجعله مادة العمل من الرطوبات يتقياد بعصر نفسه
حتى يستفرغ ما في جوفه ويملاء به بيوت الكوارات فسمى ذلك الماء عصاره ناي لسيلانه من قصبته
حلقوم حين بعصر نفسه للتقيق ويؤيد هذا التوجيه قوله شاهد نايق فان الشاهد هو العسل
فى شمعه دون السكر صرح به فى الصحاح وغيره وهذا استس بالمقام واغرب فى بيان مجايب
قدرة الله تعالى من التوحيد الاول كما لا يخفى بقدر توش شهيد نايق من فاق على اقرانه اذا علاهم
بالشفاه شده وتضم خرمات بتدبيته فى نخل باسوق كشته بفتح الكاف الفارسيه اى صار نواة
التمم الحسن تزويته فخلا مرتفعاً **قوله** عده عده عده عده عده عده عده عده عده عده
وفى بعض النسخ خرسيد و فكر وهو داخل فى المعنى كما لا يخفى دو كارند اى كل واحد منها يعمل بما امره
تا تلقى بكلف ارى وبفقلت نخورى همه بمعنى الجميع از بهر تو سركشته وصف تركيبى عده عده عده عده
وقوماني بودار ووصف تركيبى ايضا شرط انصاف نباستد مضارع منغ من با شيد نكه تو فرمان
نبره بفتحين قيل انه وان كان من بودن بالضم الا انه فتح الباء ليلا ليتبس بقولهم بوى من بريدن
بمعنى القطع ولما فرغ الحصن من التعمير الذى اشار اليه بقوله منت خذ ايا كما حققناه قصد الاشارة

الى التصليية فقال در خبر است وهذا خبر مقدم لمبتدأ مؤخر وهو قوله ليكن از بنده كان الخ
اي هذه القضية ثبتت ووردت في الخبر اي في الحديث از سرور كايئات بفتح الواو
ومعنى موجودات ورحمت عالميان بفتح اللام وكسر الميم جمع عالم والحروف الثلاثة الاخيرة زائدة
لجمع واعلم ان القاعدة في اخذ جمع الاسم في الفارسي هي ان الاسم لا يخلو اما ان يطلق على الحيوان
او على الجاد فالاول بجمع بالالف والنون لزوما وبالياء قبلها ايضا في بعض المواضع ان كان
آخر ساكننا نحو جانوران و آدميان وبالكاف الفارسي قبل زيادة الالف والنون ان كان مخبرا
نحو بنده كان وخواجه كان وفروشته كان واما في الفاء فبالالف والهاء غالباً نحو آسمانها وزميناها
وصفوة علي وز رحمت آدميان اي خالصهم في مختار الصحاح صفوة الشيء خالصه ابو عبد الله قال
صفوت مالى بالحوكات الثلث فاذا نزعوا الهاء قالوا صفوا مالى بفتح الصاد لا غير وتتم دور زمان
عزيمه محبتي محمد مصطف عليه الصلوة والسلام بيت شفيح مطاع اي مقبول الشفاعة بنق كرم اي
سيمج واصيدل وهو صفة اللئيم اعني شحيح النفس وودي الاصل قسم من القسامة بالفتح وهو
الحسن يقال فلان قسم الوجه اي احسن او من القسم بالفتح مصدر قسمت الشيء فانقسم فعلى
هذا هو فمفعيل بمعنى فاعل اي هو قاسم للعلوم والحكم بين الامة قال عليه السلام من يرد الله به
خيرا يفقه في الدين فانما انا قاسم والله يعطي وجسيم في الاصل من اجسامه وعظم جسم
والمراد به هنا عظمة القدر والمرتبة وقيل معناه ان اعضاء الجسمية في مواضعها اللابينة
كما هي وبسبب من كثر نسبتهم بالفارسي خندان روي وسيم اي تعلمهم النبوة في ظهوره في
مختار الصحاح يقال فلان وسيم اي حسن فلا يبعد ان يجعل الوسم على هذا المعنى على تقدير ان
يجعل القسم بمعنى القاسم **شعر** چه غم ديوار امت را که باستدجون تو اي مثلک بشته بان
اي المستد چه بار بالياء العزني بمعنى المبالاة از موج بحر انرا قيل **شعر** بحر بالالف والنون مثل
قولهم عاشقان وصادقان وورد عليه ان لفظه را يكون بحر ركيبا والظاهر ان المعنى چه بار از
موج بحر انرا يعني ان كسبه را که باستدجون كسبه بان در آن بحر **شعر** بلغ العلى اي وصل النبي عم
الى الرفعة والشرف ونحوه ان يكون العلى جمع عليا ثانيا في الاعلى اي وصل الى الدرجات
العلية بلما له متعلق يبلغ ككشف النبي اي الظلمة بجمله حسنت جميع خصاله من فروع بان فاعل
حسنت والمختار جمع خصلة وهي تستعمل في الافعال الغريزية صلوا عليه وآله عطف على
الضمير المحرور وفي عليه من غير اعادة الجار وهو ليس بسد يد كما عرفت في موضوعه

فهو اما على مذهب الكوفية فانهم يجوزونه مطلقا واما على تقدير الجار على ما قيل في قول الشاعر
فا بكر والايام من عجب اي ليس منك ومن الايام **شعر** ليكن از بنده كان كنهكار الظاهر انه بفتح
الكاف العزني من قبيل قولهم جفاكار سيمكار ستمكار وجعله من قبيل يوروكار
واموزكار بالكاف الفارسي موافقا لقوله روزكار مخالف للاستعمال الشائع عند اهل اللسان
كما لا يخفى يويشان روزكار دست انابت وهي الرجوع الى الله تعالى بايميد اجابت **شعر**
حق جمل وعلا بود ارد مضايغ من داستان و بر لا فاده معنى الاستعلاء ايند معني خدای
برون نظر نكند باز شن يعنى مرة اخرى والشين ضمير عايب راجع الى قوله ليكن بخواند باز اعراض
كند باز شن بنضغ وزارى نحو اند حق سبحانه وعا كويد ياملا ليكني قد تحييت من عدي
وليس الاخيرى وقد غفرت له قال الكسائي اصل ملكه ما ركب بتقدم الهزجة من الالوكة وهي
ثم قلبت وقدمت اللام فقيل ملاك ثم تركت هزجته لكثرة الاستعمال فلما جمع ردوها اليه فقال
ملائك ملائكة والمعياء بتغيره وانكسار يعزني الانسان من خوف ما يغاب ويندم وهو ههنا
بجاز عن ترك تحييب العبد لان من المعهود ان المستحي من الشيء لا يكاد يتعد بل يتركه وروى
انه يرفع الى العبد يوم القيمة بعد ما عبر الصراط كتاب مخوم كتب فيه فعلت ما فعلت ولقد
استحييت ان اظهر عليك فاذهب فاني قد غفرت لك قال يحيى بن معاذ رحمة الله عليه هذا الخبر
من يذنب العبد فيستحي هو دعوتش را اجابت كودم و حاجتش برآ و ردم که از بسيارى دعاها
وزارى بنده بكسر الياء المصدرى فيها هي شرم دارم **بيت** كرم بين قبيل هو امر من ديدل
و كرم مفعوله مقدا عليه و لطف خدا و نديكار عطف على كرم يعنى كرم و لطف خدا و نديكار را بين
كند بنده كودست و او بشمسار عاكفان كعبه جلالته بتفسير عبادت او معتزف اند که ما عبادت
حق عبادتگر اي عبادة حقا ففكس واصف الحق الى العبادة مبالغة لقولك هو حق عالم اي عالم حقا
و اصفان جلية جمالش يعنى زبور جمال حق سبحانه بتجوير منسوب که ما عرفت ان حق معرفتاي معرفتاي
على قياس حق عبادتگر يروي عن ابى حنيفة راجح انه كان يقول سبحانك ما عبادتگر و لكن عرفنا
حق معرفتگر وقال الشيخ ابو علي بن سينا اعتصام الوري بغير تكرار الوصفون عن صفتك تب علينا
فاننا بشر ما عرفناك حق معرفتگر **شعر** كرم و صف او ز من يعنى از من پرسد في دل از من نشان چه
كويد باز يعنى ما يقول مرة اخرى كانه اشار به الى انه ذكر في بيان اوصافه تعالى احوالهم ولم يستوف
حقه بعد و قيل ان باز ههنا استعمال معنى روشن يعنى ما يقول قولنا ظاهرا استفهاما على سبيل الانكار وقيل

وقيل انه من قبيل الصلوات الزوايد واعلم ان باز تجيئ على معان بعن العودة اسما بالتوكيد و
وبعن العضد وبعن فرق كدرن وبعن الطير المعروف الذي يصاوبه وبعن الامر من باز يدنو وبعن
في بعض التركيب مثل حقه باز وبعن اللعب اسما كذا في البحر عاشقان مبتدوا وقوله كسند كان معشوقه
خبره برنيا يدنو الظاهر ان برهنا لا فادة بعن الاستعلاء اي لا يصعد وقيل برهنا بعن قطعاً
يعني نيايد اصلاً ركشدة كان اواز يلى از صاحب دلان قيل اراد الشيخ به نفسه قدس الله سره العزيز
وكترا ما اشار الى نفسه على هذا النظم في هذا الكتاب سره بحبيب بفتح الحيم وسكون الباء يعن بكر بيان
مراقبه فرورده بود وهذا حكاية ماضيه ودر اخرها مكاشفة مستغرقة شدة الكمال بالمد وقد يقص
يعن در ان وقت که از ان حالت باز آمد يلى از اصحاب بطريق انبساط گفت يعن ان صاحب دل را
از يني بوستان که بودي ما راجه تحفه کرامت آوردي بضم الواو گفت ان صاحب دل مخاطب چنان
داشت که چون بدرخت کلي برسوم دامنه بياء الوحده پوز بضم الباء الفارسيه کنه هديه اصحاب را
چو برسيدم بان درخت بوي کلمه يعن بوي گل چنان مست کرده دامنه از دست برفت
قطعه اي مرغ سحر يعن اي بلبل کوياي سحر خيز عشق زيبه وانه بيا موز امر من اموختن کان
سوخته راجان شد يعن جان او رفت ومرده شد ومع ذلك اواز نيامد ازو اين مدعيان در طلبش
بعن در طلب خدای تقا في خبر اننده کانرا که خبر شد خبري بياء الوحده باز نيامد ازوي **ديگر**
اي بر تو بعن اعلى ومنزه از خيال وکمان بضم الكاف الفارسيه وقياس ووهم بسكون الهاء ووجه گفته اند
يعن برتر ومنزه از هر چه گفته اند وشنيدم خونده ايم مجلس تمام گشت بفتح الكاف الفارسيه اي
صارت تماماً و باخر رسيد عمر ماهي جان در اقول ووصف بق مانند ايم يعن عاجز مانند ايم هنوز غام نگردم
در ذکر محامد پادشاه اسلام خير الله ملكه و ذکر جميل سعدي که در اقواه جمع فم يعن در زبان عوام
بتشديد اليم جمع العامه وهو خلاف القاصه افتاده است وصيت سخنش بکسر الصاد المهملة الذكر الجميل الذي
ينتشر في الناس در سيطر زمين يعن في وجه الارض رفقه بفتح الراء وقصب الحبيب حديثش قصبت
نوع من القصب يقال له بالفارسيه ناي شکر اضيف القصب الى الحبيب تشبيهاً له بالسکر في اللذة وقيل
ان من عادة العرب ان اذا لقي احدهم في الطرق من يجهه من عارفه كان يهدى اليه بقطعة ناي شکر
مقشراً على هيئة الطومار المطوي ولهذا سمى بقصب الحبيب ولما شابه الشيخ مکتوبات کلماته ومنتشاة به
بهذه القطع ستمها بقصب الحبيب تسمية للشبه باسم المشبه به وهذا الجمع اعني قصب الحبيب اضيف
الى الحديث وهو اضيف الى الضمير الغايب اعني الشين الذي يرجع الى سعدي که همي ناي شکر منحور ندر وقوله
منتشاة هي صيغة المفعول من انشاء على وزن المکرمات بفتح الراء يعن رقمه اي که شيخ سعدي انشا
کرده است که چون بعن المثل کاغذی زر ري بر نند بفتح الباء العزاي بر کمالی وفضل و بلاغت او

يعن

باز در ان وقت که از ان حالت باز آمد يلى از اصحاب بطريق انبساط گفت يعن ان صاحب دل را از يني بوستان که بودي ما راجه تحفه کرامت آوردي بضم الواو گفت ان صاحب دل مخاطب چنان داشت که چون بدرخت کلي برسوم دامنه بياء الوحده پوز بضم الباء الفارسيه کنه هديه اصحاب را چو برسيدم بان درخت بوي کلمه يعن بوي گل چنان مست کرده دامنه از دست برفت

يعن سعدي حمل نتوان کرد بعن کردن قوا ذکر جميل مبتداه وما بعد عطف عليه وقوله حمل نتوان
کرد خبره بلکه خداوند جهان قطب دايره زمان و بايم مقام سليمان باصر اهل ايمان شاهنشاه اي مکر
الامر او وقد حذف الالف الاولى بل الالفان بها معقلم انا بکر يعن لخدای اعظم مظفر الدين ابوبکر
بن سعدي بن زکي قوله ابوبکر عطف بيان لما قبله وعلم للمکر من يد الشيخ الاسعدي وسمعت من بعض
الکامل ان ابابکر کنيت ومظفر الدين لقبه وعبد الله علمه وهو ابن سعدي بن زکي بن مودود السعدي
ظل الله في ارضه رب ارض عنيه وارضه روي عن النبي عم انه قال السلطان ظل الله في الارض
ياوي اليه كل مظلوم في تفسير الظل انه هو النعمه وقيل الحفظ وقيل الهيبة وقيل الظل باق على
معناه ووجه التشبيه ان ظل الشيء ما يناسبه وتحتل عنده في الجملة والسلطان كذلك فانه ينتظم
بوجوده مملکته كما ينتظم بوجود الحق سلسلة المملکات ولان الظل يتنعم به ويلتجأ اليه عند
احتدام المحر كذلك السلطان يتنعم به ويلتجأ اليه عند اضطرام شرر الشر وقوله ارض عنه وارضه
کلاهما بصيغة الامر للاستدعاء والسؤال الاول بکسر الهمزة وفتح الصاد من رضی يرضو رضی ورضاء
وهو مقابل السخط والثاني بعکس ذلك من ارضى يرضى ارضاء قتل الرضاء من العبد ترك الاعتراض
ومن الله تعالى ارادة الثواب بعين عنایت نظر کرده است يعن ان خداوند جهان نظر کرده است
بعين عنایت وتحسين بليغ فوموده وارادت صادق نوده لاجرام نعمتين قال الغراء معناه الابد
والتحالة بفتح اليم کاوه بتشديد الفاء انام يعن جميع خلق از خواص وعوام بحجت او کراينده اند بکسر
الكاف الفارسيه يعن ميگر کرده اند وفي بعض النسخه کراينده که الناس على دين ملوکهم **شعر** زانکه
بفتح الكاف الفارسيه وسكون الهاء يعن ازان وقت که ترا برين مسکين نظر بکسر النون لوزن نظر است
آثارم ابر آفتاب مشهور تراست که وجود يعن وان کان الامر في نفسه وفي الواقع هكذا يعن همه جها
بسكون الباء يعن جمع العيوب بدین معنی باين لغتان بمعنى واحد وکذا بدان وبان بنده در است
يعن در بنده است وقد سبق تحقيقه وقال بعض من اشتمه بتحقيق هذا الكتاب در ههنا مضم
زايد مثل بر في قول زمين بر علی ما يبعي مثل في قول بدر ياد در منافع في شمار است انتهى هر عيب که سلطان
ببسنده ههنا است **قطعه** علي خوش بوي بکسر الكاف الفارسيه يعن الطين الطيب الرائحة در حمام
روزي اي في يوم من الايام رسيد از دست محبوبي بياء الوحده بدشم بدو يعن باو گفته که مشکي
ياقيل مشکي بضم اليم وسكون الشين المعجم لفظ فارسيه وبکسر اليم والسين المهملة عرق کما از شکر نغمه

سلمان بن سعدي
شکر از او در بحر کلمات
اشاعت المي

باز در ان وقت که از ان حالت باز آمد يلى از اصحاب بطريق انبساط گفت يعن ان صاحب دل را از يني بوستان که بودي ما راجه تحفه کرامت آوردي بضم الواو گفت ان صاحب دل مخاطب چنان داشت که چون بدرخت کلي برسوم دامنه بياء الوحده پوز بضم الباء الفارسيه کنه هديه اصحاب را چو برسيدم بان درخت بوي کلمه يعن بوي گل چنان مست کرده دامنه از دست برفت

المعجم والكاف الخفيفة فارسى وبضم السين المهملة والكاف المشددة عرني يا عبيدكم اني بوي داور
توسم قوله دلاوير معناه بزند دل وصف تركيب من اوجنين ولهذا يكتب الف متصل باللام
تسبها بتركيب الخط على تركيب المعنى بلفظا بضم الباء والالف للاستبعا من كل بفتح الميم بكسر الكاف الفارة
ناجيز يعني طين لا شئ بودم وليكن مدق بالفتح الكاف الفارسى تسسج جمال هفتين بامن اثر
كوردو كوفي من هان خالكه كه سنج اللهم متبع بكسر التاء المشددة المسلمين اى اجعلهم منتفعين يقال
متبع به التحفيف انتفع بفتح الهمزة وضاعف اى اجعل ثواب جليله وحسناته مضاعفا وارتفع
درجة او تايه وهو كالاخبار لفظا ومعناه لان جمع وديد وهو الحبيب والولاية جمع والى معنى الحاكم كالفضاة جمع قاض
ودير بكسر الميم المشددة اى اهتكرت يارب على علمه يقال دتر الله تديرا ودمر عليه وسنائة جمع شان
بمعنى المفضى مما تلى اى بحق ما تلى وفي بعض النسخ ما تلى بدون الباء القسيخ يكون ماصدريه طرفه كمانى قوله
بمانسوا يوم الحساب اى امدة دوام نسيانهم في القرآن من آيات والمعنى مدة دوام تلاوة بعض آيات القرآن المجيد
على اى من للتبعيض او مدة دوام تلاوت آيات القرآن على ان من مزبده على مذهب الاخفش والآية طوبى من
القرآن المبين اولها واخرها توفيقا اللهم آمين بالمدى امر من آمنه بلكه واحفظ ولده **قطعه** لقد سوره الدنيا
جواب لفتح تحذوف يقال يومنا بالفتح اى بمن وتكرره اى بذكر العبد وفي قوله قام سعدا ايهام لطيف لا تخفى
على زى طبع سليم وايدة المولى بالوجه النصير جمع لواء وهو العلم بفتحين كاحية وجماد كذا كى اى مثل اى بلك
نشأه على وزن ترضى اصله تنشأ بالهمزة قلبت الهمزة الفالوزن وقيل حذفت الهمزة للخفة ثم اشبع فتح السين
الوزن اى كذا كى برفع لينة وهي غصن نخيل مخصوص وهو نخل العجوة وهو ضرب من اجود التمر في المدينة يقرب
الى السواد وهي فوحة على ان فاعل تنشأ وهو اى ابوك عمة فاعل اى اصل تلك اللينة وهن الجملة صفة لينة
وصفت نبات الارض من كرم البذر اى من جودته والبذر الذى يبزر اى يزرع بالفارسية تخم انو دعا و
وتعدس خطه ياك شيلوزا المخط بوزن العلة دايرة البلد يهينى حاكم عادله وهت عالمان مامل تازمان
قيامته در لباس سلامت نك دارد وقد وقع في النسخ هذه الابيات اعنى قوله **قطعه** ندانى كه من در اقاليم
غربت چا چند روزى بگذرد در نكلى بسرو ن رفتم از نكر تو كان كه ديدم جهان در هم افتاده يعنى غلظ
وهو مخ شمد چون موى زكلى همه آدمى زاد بودند وليكن جوگر كان بالكافين الفارسين جمع كركر بفتح
لحنى خور كى تيز چنگلى جو باز آهم كشور كى بكسر الكاف العرني بمعنى اقليم ومملكت آسوده ديدم بلكان
رهاگر ده خوى بلكان درون مردمى يعنى درياهن حاله هر يكى از ايشان يكدم دست خوب اخلاق جو بلكان
نيكتر محض برون يعنى در ظاهر حالش لشكرى يعنى هر يكس مرد سپاهى است هيبت نماى چون اى مثل هزله
جمع هزير بكسر الهاء وفتح الزاى اى معن الاسد قال في البحر هزير لفة يستعمله في العرني والفارسى ايضا جنك جان
بود در عهد اول كه ديدم العهد في المشهور يستعمل مع الزمان في الصمان العهد الامانة والموتقة والذم والمخاط

درجات

در اعراس مشهوره و در اعراس

در اعراس

جهان بى بر بضم الباء الفارسى معن المملوق زغوغا ونشويش وتكدر جنين شمد در ايام سلطان عادل اتا بلكر ابوكلى
سعد بن زكلى هكذا وقع لكن الظاهر انه ليس من هذا الكتاب بل هو تمة حكاية اوردها الشيخ في بعض رسايلها
الناسخون من هذا الكتاب روى ان بعض الامراء قد استوى على ابي بكر بن سعد فاخر جرم من ممالكة فخرج الشيخ سعدى
ايضا عن نكلكر المالكه ورفها فضا ثم اى ابوكلى جمع عظيم فقهه عدوه فعاد الشيخ اليها وانشد هذا الايات المذكورة
آغا **قطعه** اقليه پارس را غم از آسب بالمدى معنى الفتنة والخذلة دهر نيست تابو سرش بود جو تو اى مثل اى
اى سائخذا بكسر الميم حرف ندا في الفارسى وقد فتح في بعض النسخ جو نوى بكسر الواو لاجل الباء الواحدة امر وركس
نشاه نهد در سبب خاك يعنى دروى زمين مانند آستان درت مامن رضا بورت پارس اى رعایت خاهر
بچاره كان وقول سكر مبتداء وبر ما يعنى بر ما ست خرد وبر خدای جهان اقرس است جزا وعوض يارب زباد
فتنه نكدار اى احفظ خاك پارس چند نكدار خاك را بود بفتح الواو واى رايقا يعنى چند نكدار و خاك را بقا بود وارادها
كرد في هذين العنصرين **در سبب تأليف كتاب** بى شب تأمل ايام گذشته كى كرم و بر عمر تلف بفتح الناء المثناة
بمعنى ضايح كوهه تأسف مى خوردم و سكر سر چاه دل و لعل هذا مقصور من سر ايج بمعنى الحجرة الصخرية المحفورة
را بالماس آب ديدم مى فهم واين بيها مناسب حال خورمى لقمه **مشق** هر دم از عمر مى رود نفس چون نكلى كلى
فما در ماضى منفى بسكون النون والدال ويجوز في هذه اللغة احتجاج السالكين والكنز على ما حقه صاحب الكشاف فو
كارد وكوشت وبيت بسم اعلم ان بسا يعنى اجم ونجحة نجه وبس اما لته بعناه اىضا قال الشاعر نه هيريدون
كه بيسندى دروشن هيمنان باسند بسا حلواى صابونى كه زهرش در ميان باسند وقال فردوس چه ناخوش
بودد و سنى بلكس كه مايه ندارد ز دانش بسى كذا في الغرارب اى شخص كه بجهه ساله عمر رفت در خاى مكر اين پنج
روز يعنى در اين پنج روز كنتم لا يظهر ون المحرف الدال على الظرفية في ظرف الزمان كثيرا كحذف اهل العربية لفظه في الالة
على الظرفية في ظرف الزمان كثيرا در باى اى تذكر وتفهم حقيقة الحال وهذا البيت مطلع قصيدة للشيخ وما بعده
تا كه آن باو كبر واتش خشم شرم بادت كه قطره اى كه كهل كشته وهيمنان لطف شبيخ بودم وهيمنان شاقى تو بيازى
نشسته وانجب وراست مى رسد نين چرخ پرتابى تا درين نكلكه كى سفند هست نسيه اهل ز قصابان
تو چراغى نهاده در دره باد خانه درم سبلاى كى برفعت سپهر وكجافى ورنحسن اقباس ومهتابى ورنعت
شهر بكارونى ورنقوة عدل سهر اى ملك الموت را بخيلد وروز نوتوانى كه بنجه بر تانى منتهى اى كال نقصان
كل بر بزو بوقت سبلاى تو كه ميدا و مرجعت اقباست نه سزاوار كبر و اعجابى خفنت زير خاى هود
اى كه سر بر كنار احبابى با نك طبلت نمى كند بيدار تو مكر مرده نه در خوانى بسن بلكر ديد و سن نكلى هركست بر سر ما سپهر
دولابى چون ميمر عقل وادراكى تو مكرت بجا وانسابى نقش ديوار خانه تو هونك كه هيمن صورق والقابى اى نهد
هو او نفس حريص نشد بر زهر هيجو ايج قيمت خويش را خبيس مكن كه در اصل كوهر تانى دست و باي بزن
بچاره و جهد كه بجه در ميان غم قابى بذر نى نياز نتوان رفت جز مستغفرى و توى تو بخلق ميزنى هر وقت
لاجرم نى صيب از بين باي كى دعوى مستجاب كنند كه بيكر روى درد و محرابى يارب از دست ما خيبر آيد تو كرم

آشوب

در کتب عربی و فارسی
در کتب عربی و فارسی
در کتب عربی و فارسی
در کتب عربی و فارسی

کن که رخ آری غیب دان و لطیف و بیخونی بسند پیشی و کرم و توانی سعدی با سعه ز خلق مطلب جوان تو در نفس
خود بی باری جای گواست بر مصیبت بین که تو کوز در هنوز لغای با هم عیب خویش شنب و روز در نگاه بر عیب
اصحابی که هر علم عالمت باشد می عمل مدعی و کذابی بیبش مردان آفتاب صفت با حاقبت جو کرم مهتابی
ببر بوری و ندانستی تو نه بی کسی که طفل کتابی **قطعه** بخل بلسر النجم المحبب والمدهوش من الاستخياء الشمس که وقت کار ساخت
یعنی آن کسی است که رفت از جهان و هنوز کارش نساخته است کوس رحلت ای الارغال زدند و بار هوهها معنی
المجل بالفتح والسخون ساخت خواب نوشین ای النوم الهیئ الذبذب بامداد بالذال الجمجمة فی آخره یعنی الصبح رحیل فی
مختار الصحاح رجل فلان و الرجل معنی و الاسم الرجل و اضافه قول خواب نوشین ای قوله بامداد رحیل اضافه معنی فی بازاء
ای میخ و بفرقی بیاده را ز سبیل هر که آمد درین جهان عارت بقول فیخ النون ای الجدید ساخت رفت و منزل بد بکوی
پرداخت ای آمد و هیاه غیره و آن بخدق هر که آن ذکر مقصور من دلیل نخت همچین هوس وین عارت بسر بندستی
الظاهرة ان قوله کس مقول نبرد و میخند که ای عارت مقول یعنی بسر بندستی این عارت را و کز اول یار
یار نابایدار من پایید یعنی بوقف کردن مقول مقدم مدار فقول دوست مدار دوست را نشاید این خدا را نشاید
معنی الیاقات و الغدر بالغین الجمجمة نکر لوفوا نیکو و بد چون هم بیاید مرد خنکر بنیمین معنی البار بقیاب خنکر و معنی
طوبی و هو الماردهنا الشمس که کوی بالکاف الفارسی نیک بود نکر عیشی فی مختار الصحاح العیشی بالفتح الحیات و قال الامام
الزوزنی العیشی والعیشة والمعاش والمعیش والمعیشوشة زینبستان بکوز حوش و نیست کس نیاز پس زینبستان
فوست عمر بر نیست و آفتاب تور یعنی نیز آفتاب ایام نوراست و نور اسم للشهر الاوسط من الشهور الثلثة الصيفية
ولم يوجد الواو العاضفة قبل الافتاب فی اکثر الشیخ المعتمد فالمنع عمر بر نیست در آفتاب غمز یعنی ان العمر المثلث الزوال
کالتنج الذیاب فی حرارة الشمس و ان الصیف اندکی ماند از ان عمر خوج غمز هنوز فی مختار الصحاح غمز یعنی بالکسر غارة
بالفتح و الاسم الغمر بالکسرة والغرة ایضا الغلابة انتهى والظاهر منه ان غمز ههنا بالکسر لکن المشهور فتحها وقد يقال ان فتح الغنم
من فتحات الغم کفتح المیم فی میدان و سکونه فی الشمعة ای مردهمی دست رفت در بازار بر سمت بر ضم الباء الفارقة
نیاز وری دستار هو که مزروع حور حور حورید فی البحر حورید بالکسر تین الزرع الرطب الذي یجسد قبل الادساک لاک الارباب
وهو فی الاصل علی وزن بید بکتب بالواو بدون التلظظ ثم استعمال العوام بتلظظ الواو فكان عند هم من قبیل الغلط المشهور
انتمی وقت خرمش خورشید با بدجید معنی جدید و کثیر اما استعمال فی هذه اللغة لفظ الماضي معنی المصدر کما مر و سزی نظار
فی هذا الکتاب یعنی لا بد لک الشیخ ان یتلظظ بقا بالانفود وقت الحصاد وقد وقع فی بعض النسخ هكذا بند سعدی بلوا
جان بشنو و چنین است مرد باش بی نایده هر که عمر در باخت چیزی نبرد و زربنداخت و بر و بعد از آن
این معنی مصححت آن دیدیم که در نشین یعنی النون الاولی و کسر ها موضع القعود والقوار عارت نشین و دامن صحیح و
خود جیم ای اشتر ذیل الصحبة والقد علی لغاوه و کنایه من نکر الصحبة ورفضها بالکسرة و قد قرأ لفتهای پیشان بشنوم
و دیگر پیشان نکونج زبان بریده بکنی نشسته صم و بکم یعنی شخصی همچین بیاست از کسی که با شادر باش
اند حکم الشمس یعنی لا یكون حکما علی لسان بل تکلم و تنفوه بکل ما یخبط بقلب تا یکی یعنی همان که درم تا یکی از دوستان که در
کجاوه بفتح الکاف الهز معنی کز او و بالفارسی وهو المودع محنت و شدت انیس من بودی و در حجه مودت و محبت ام
چیس من بودی بوسم قدم از در معنی الباب در آمدن دوست و در ههنا زاید چند آنکه نشاط و ملاعبت کوز و بساط

مراغت

مراغت کسترد المداعبة المزاج والتلطف ومنه روی ان قال النبی صم المؤمن رجب کعب جوابش نلتفتم
وسرا از انوی تعبد بر کفر فم رجیده نکر کد وقت **قطعه** کنوت کنون بفتح الکاف الهز معنی مقصود کنون
بفتح المهره معنی الا ان و الثناء الخطاب که امکان لغتا هست بکن امر من کفتم ای برادر بلطف و خوشه که فردا
جو بیکر اجل در رسد بحکم صورت ای بالفور ز بان در کسری یکی از متعلقان منشی الشین ضمیر مفعول لقول مطلع
کردنید راجع الی ذکر الشخص الصدیق الانیس بر حسب یفتخین واضعه مطلع کوزانید یعنی ان واحدا من خرم
قد اقلعه علی ما احتی به العزاة والصمت و قال مخاطبا له لان یعنی شیخ سعدی عزم کرده است و نیت جرم
ای النیة الخیر و المقتوعه که بقیت عمر معتکف نشیند و ما موسی کزیند تو بنی اگر توانی ای ان اقدرت
سر خویش گیر و راه مجانبت بقدیم النون علی الباء ای البعد والعزلة عن الخلوة کی گفتا بالالف الاشباع پیش
یعنی اذا سمعه ذکر الصدیق قال بعزت عظیم وصحبت قدم دم بر نیارم ای لا انفس نفقا و قدم بر نیارم
ای لا اذهب من هذا المكان مکر آنکه که سخن گفته شود شیخ بوعادت قدم و طریقی مالوف ای حقی بکالمن
علی الطریقه المألوفه که از ردن بضم الواو المعجمه بعد الف الممدوده معنی الیزاء قوله دوستان جهلست
و کفارت یمن سهیل معنی وان کان قد صلف فلکفارت امره من قبل ان اهل الحق اذا عقد قلبه علی شیئ
حق فیقبض عندهم کنقض الیقین و لهذا قال و کفارت یمن سهیل فی لاحاجه الی تقدیر الشر و خلاف راضی است
و عکس راضی اولی الالباب جمع لب بالضم وهو العقل ای عکس رای ذوی العقول که ذوالفقار علی ای سیف
المعروف در نیام ای یکنون فی التقید و زبان سعدی در کلام بالکاف الفارسی الخنکر قول ذوالفقار مبتدا و قبل
خلاف رای خبیر مقدم علیهم **قطعه** زبان در دهان ای حردمند چیست کلید در کعب صاحب هزی ای مفتاح
باب حزینت جو در بچون کلاب بسنه باشد چه دانست که جو هو فرو بست آن صاحب آهن یا بیلور و بیلور
کسر الباء الفارسیه و فتحی اللام والواو الصید لانی و يقال له بالترکی چوچی **قطعه** آن پیش خردمند خاش
ادبست تخدیف و خاموشی لوزن بوقت مصححت آن به که در سخن گویند من کوشیدن بالکاف الهز دو چکر
ظیر غفلت طیر بکسر التاء المهملة الغضب دم فرو بستن ای تر که تکلم بوقت گفتن و الآخر گفتن بوقت خاموشی
فی الجملة ای الفاعل من جمله الکلمات المذكوره زبان از مکالمه او در کشیدن قوت ندانستم و روی از نحوه او
کوزانید مر و صارت اصلها مروه فعلیه من لفظ المرء کالانسانیه من لفظ الانسان فی المعرب اطرو کمال الوجوه
ندانستم که یا موافق بود و محبت صادق **قطعه** جو چند آوری با کس بر ستی یعنی با کس لچون کن که از وی کزیر
بود یعنی کز بمنه بان یکن ممن لایتمک مصاحبه یقال فلان یار کز بر منست ای لایسعی مغارقت و ترک بل
انما مضطرب فی مخالطه و مصاحبه و فی بحر الغریب کز بر بضم الکاف الفارسی و کسر الواو المعجمه بعده معنی چاره یا کزیر
کسر الکاف الفارسی قبل الواو المهمله اسم مصدر من کز تخن یعنی او یکن کز فارمنه بان یکن له و معنی تکره و استکفان
من مصاحبه بحکم صورت سخن کف و تفویح کنا بیرون رفتیم در فصل زبج که صوت بد ارانید بود یعنی
کان سؤة البود و شدته ساکنه فیه و اوان بوزن الزمان معنی المجدد المجدد او کز مثل زمان و از من کذا فی مختار الصحاح
یعنی هنگام دولت و در رسیده **قطعه** پیراهن سبز بود در ختان چو کجامة عبید نیکر ختان بکسر اللام اول ارد
بهشت ملاجی جلال یعنی آن زمان او ای بار در بهشت بود و هو اسم المشهور الاوسط من المشهور الثلثة الربیعیه

مراغت

وقوله جلال قيل انه وصف نسبي ذكر للتعظيم وفيه ما لا يخفى قال في البحر اربعه هشت اسم شهر متعوب وهو
الشهر الاوسط من الشهور الثلاثة الربيعية على التاريخ الجلالى واماني تاريخ القوس القديم فالما يعتبر
فيه الكبيسة لم يتعين بل يدور مقام ما وخوا وان شئت الكلام المشيخ في باب التاريخ بحيث يتبين
منه كلام البحر ويظهر به وجه تصنيف الشيخ بقوله ماه جلالى فاستمع ما نلتو عليك وهو ان التاريخ المعبر
المقبور المكتوب في التقويمات هو التاريخ الرومى الذى وضع في زمن اسکندر بن فيلقوس الرومى وذكر
انهم وضعوا الشهور الاثني عشر لظبط السنة الشمسية التي هي ثلثمائة وخمسة وستون يوماً وربع يوم
وتحصل من هذا الكسر يوم واحد في السنة الرابعة ويسمى تلك السنة سنة الكبيسة وذلك اليوم الواحد يوم
الكبيسة واسما هذه الشهور في لغتهم اعنى السريان تشرى اول تشرى آخر كانون اول كانون آخر شباط
شباط اول نيسان ايار حزيران غور آب ايلول فاربع منها اعنى تشرى آخر ونيسان وحزيران وابلول
يعتد كل منها ابد ثلاثين يوماً وسبعة اخرى منها اعنى شباط يعد كل منها ابد احد وثلاثين يوماً واما جلال
شباط فهو يبعد في ثلث سنين على التوالي ثمانية وعشرين يوماً وفي السنة الرابعة اعنى سنة الكبيسة
يعد تسعة وعشرين فيكون تلك السنة الرابعة ثلثمائة وستة وستين يوماً واما تاريخ القوس الذى لقيه
تاريخ قديم فهو اتم لما وضعوا الشهور الاثنا عشر اعنى قورورين ارد بهشت قوراد تير مزاد
شهر يوره مهر باه اذر ذى بهمن بهمنارد اعتبار كل واحد منها ثلثين يوماً واعتبروا في آخر امان
خمسة ايام متعاقبة بهناردور فيكون السنة الشمسية عندهم ثلثمائة وخمسة وستين يوماً فقط ولم يجرى
ربيع اليوم الذى الى ايامه وعشرين سنة فلما تم ذلك زادوا في آخر شهر اسقى بيهرت وجعلوا ذلك الشهر كله
عيداً فكان ذلك السنة الاخيرى من مائة وعشرين سنة ثلثة عشر شهراً واما ما يعنى الكبيسة
كما اعنى في التاريخ الرومى لئلا يتبدل اعيادهم وعاداتهم فان لكل يوم عندهم اسماً مخصوصاً وفيه ايام مخصوصة
يجعلونها كل واحد منها عيداً وهي الايام التي اتفق اسمها واسماء الشهور وقد اشتركت اليها بالارقام المخصصة
نقل هذا تاريخ قديم قد بقي من جسد الا ان حكماء كل دور قد اعتبروه على طور واحد حتى ان في تقويمات زماننا
قد اعتبروا مبداءه من اول يوم جلس فيه ملك بزرگى على سدة السلطنة واما بيان التاريخ الجلالى
فهو ان الحكماء والمفكرين الذين كانوا في زمن سلطان جلال الدولة ملك شاه السلجوقى وذكر في سنة
خمس وثمانين وابعائة وكان حسن السيرة محسناً الى الرعية وكانوا يلقبونه بالملك العادل قد اجتمعوا
واعتبروا تلك الشهور المذكورة في تاريخ القوس مع الكبيسة واعتنوا اول قورورين من يوم النيروز
فتعين الشهور الثلاثة اعنى قورورين واذ بهشت وخراد لفصل الربيع وثلثة اخرى اعنى تير ومزاد
وشهريور للصيف وثلثة اخرى اعنى مهر وابهان واذر للربيع وثلثة اخرى اعنى تير ومزاد
للشتاء ويسمى هذه التاريخ الجلالى بالتاريخ الملكى ايضا كما في اوخر الغريب للشعرى اخذ من شعر
سير فصل فعلم منه ان ارد بهشت على التاريخ الجلالى يصادق طياً آوان الورد بخلافه على تاريخ القوس
فانه قد يتقدم ويتاخر عن ذلك الاوان لعدم اعتبارهم الكبيسة فعلى الشيخ ماه جلالى وصف تقيد احزان
ارد بهشت المعبر في تاريخ القوس القديم قوله بلبل يسكون اللاميين مبتداء وقوله لو يندبه خبره

يو منار جمع منبر كسر الميم مشتق من النبر وهو الارتفاع ويسمى به لانه الى الارتفاع كذا في شرح البحارى للمصنف
للكرد ماني وقصبا ن بضم القاف وكسر هاجم قضيب وهو الفصن كذا في مختار الصحاح وقد بفتح هذا لينا سبه
قوله غضبان بر كل سهران زنى او فتاد بالواو لغه في افتاده لاى جمع لولو هي عروق بفتح تين بر عذار
شاهد غضبان على وزن عطشان بفتح محبوب ضمنا وقد اشبهت في هذه اللغة التعبير عن الحبوب بلفظ
شاهد وتسمعه في هذا الكتاب غير مرة تاشبه ببوستان بايل اذ بوستان اتفاق ميبس افتاد
بفتح الميم مصدر هي لغة البيهقوت وفي بعض النسخ صحت افتاد موضع خوسم ودرستان ولكن
وصف تركيب من كشد مثل دهر من بردن درهم ملتف ومجمع كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى
ميناقى الصحاح الفارسى ميناب كسر الميم القارورة الزرقاء وفي البحر هو شيخ لاوردى يستعمله الصباغ بخالته
دخلة است وعقد ثياب العقد باللسان نحو الخمل وثريا بالفارسى بروين اذ تارتق بفتح الراء يعنى اذ
بالى آة درختان او نخلة قطع روضة اي هو روضة وهو ارض ذات ازهار وانهار ماء من السلال
على وزن الخمال الماء الذى يسهل سوغه في الخلق وقيل السلسال والسلسيل نهران في الجنة دوحة بالفصح
والسكون الشجر العظيم من اى شجر كان سميح طير هامورون السمج هدير الحام وهو ان روضة يربيع الباء
الفارسية يعنى مملو است ان الالهة كان تترك اى اغلوتها بالوان متعددة وين بلسه لواء اصله واين بفتحها
اشارة الى روضة بوزاميوهاى كوناكون اى المملو من الثمرات المتنوعة با درساية درختان كسرتاين
قوس بوقلمون اى مكل قوس مثل بوقلمون وهو لفظ مشترك بين العربى والفارسى قبل هو ضرب من ثياب
الروم يتلون للعبون الوانا وقيل ان في ديار خرابها لا يتراعى على النافذين كأنه يتلون في كل خطوة بلون
خاص يقال له في الفارسى بوقلمون وفي الترك عجب كثر هذا ويسمى بتحقيقه في الباب الخامس في شرح
حكاية اليبغى بامداد اذ خاطر بار آمدن بر اى شستن غالب آمد ديدمشى الشين راجع الى قوله بىل از
دوستان دامغ كى ورحمان وسنبلى وضمير ان بالفصح والسكون شاه شيندم يعنى ربحان نيكى وفي مقدمته
الادب بستان افروز وفي الصحاح ضرب من الرياحين فراهم اورده وعزمت شير كره كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى كغى
جنانك داني بقائى نباشى يعنى كما تعلم انه لا يبقى زمانا كثيرا وعهد كستانا واني به وحكاما لغة اندك هو
نبايد اى لا يستقر دبستكي راشايد كغى طاهر بن جيسست لقا بر اى نهست اى شادى ناظران وقسمه
بالسين والهاء المهملتين كالوسعة لفظا ومعنى حاصر ان كتاب كستان قائم بفتح اقتدر قوله اكتبه تصديق
كردن مفعول كى با حزانى بوزرق اودست تغاول يعنى دراز دستى نباشد وكردش زمان
بفتح الكاف الفارسى وكرد الالى اسم من كوريد ن مثل روشن من رفتن عيشى رببعش را بغيش
بالفتح والسكون بالفارسى سيسكسارى يعنى خزان افضل خريف مبدل لنگد قوله كردش مبتداء وقوله
مبدل لنگد خبره قطع بفتح كرايدت زحل طبع بقاء الوحده از كستان من بى بفتح الباء الساكن من بردن
ورقى كل هلمن روز زباج وسدش باسد وبين كستان هميشه خوش بقره بفتح الخاء مناسبا لفتح شش
باشد خالى كى يعنى در ان زمانى كى من اين سخن بلفظ دامن كل بر نخست ودرخ امتم او نخست كى ما ضل جهور

بومبار

والتاريخ الجلالى
والقوس القديم
والقوس الحديث
والقوس الجلالى
والقوس الملكى
والقوس الفارسى
والقوس العربى
والقوس الهندى
والقوس الصينية
والقوس اليابانية
والقوس الكورية
والقوس الفيتنامية
والقوس البورمية
والقوس الملايوية
والقوس الاندونيسية
والقوس الفلبينية
والقوس المالديفية
والقوس البونانوية
والقوس التيمورية
والقوس الكامبودية
والقوس اللاتفية
والقوس الليتوانية
والقوس البولندية
والقوس التشيكية
والقوس السلوفاكية
والقوس المجرية
والقوس الألمانية
والقوس الفرنسية
والقوس الإنجليزية
والقوس الإسبانية
والقوس الإيطالية
والقوس البرتغالية
والقوس الإسبانية
والقوس الباسكية
والقوس الكاتالونية
والقوس الغالغية
والقوس الرومانية
والقوس اليونانية
والقوس التركية
والقوس الروسية
والقوس الأوكرانية
والقوس البولندية
والقوس البلغارية
والقوس الصربية
والقوس الكرواتية
والقوس المونتينية
والقوس البوسنية
والقوس الكوسوفية
والقوس المacedونية
والقوس الجورجية
والقوس الأرمينية
والقوس الجرجانية
والقوس القبرصية
والقوس اليونانية
والقوس القبطية
والقوس الأسيوطية
والقوس المصرية
والقوس السورية
والقوس اللبنانية
والقوس الفلسطينية
والقوس الإسرائيلية
والقوس الأردنية
والقوس العراقية
والقوس الإيرانية
والقوس الأفغانية
والقوس الباكستانية
والقوس الهندية
والقوس الصينية
والقوس اليابانية
والقوس الكورية
والقوس الفيتنامية
والقوس البورمية
والقوس الملايوية
والقوس الاندونيسية
والقوس الفلبينية
والقوس المالديفية
والقوس البونانوية
والقوس التيمورية
والقوس الكامبودية

من آورده و لما كان الكلام السابق سيما قوله ان كلستان من برور في قوة الوعد بتأليفه قال
الكتبم اذا عهدو فاذا كانا اذا خالف جفا فصلى دو دران چند روز اتفاق در بياض افتاد يعنى
خروج من المسودة الى البياض در حسن معاشرت و آداب محاورت و قيل اراد به الباب
السابع والثامن قوله در بياض طرف لقوله افتاد كه متكلمانا بكار آيد اى يلقى بينهم
ومع سلا ترا بلاغت افزايد في الجملة اى محصول الكلام و مخصوصه هنوز از كل بوستان
بقية موجود بود كه كتاب كلستان بوعون الملك المنان تمام شد و تمام انكه شود بتحقيق كه پسند
آيد در بارگاه شاه جهان پناه نم شرح في تعداد اوصافه فقال سايه كوركار وهذا مع قولهم
في العربية السلطان ظل الله ويرتق لطف بوردكار دوزخ زمان اى ذخيرة و كهف اى مغارة
الامان الملقب من السماء المنصور على الاعداء عضد الدولة القاهري قوتها سلطنة الملكة الباهرة يعنى تاينه
جمال الانام اى الخلق معني الاسلام سعد بن انا بركة الاعظم شاهنشاه اى ملك الملوك المعظم ما كرتاب
الامم جمع رقبته و الامم جمع امة مولى ملوك العرب و العجم اى ناصرهم سلطان البر والبحر و ان ملك
سليمان مظفر الدين ابو بكر ابن سعد بن زكي آدم الله تعالى اقبالها الاقبال توجه الخير و السعادة
وجعل اى كل خير ما لها اى مرجعها و اللام مفتوحة فيها قوله و بكر شمة عطف على قوله پسند يده
آيد اى و مطالعة فرمايد بنظر لطف و هي في المشهور بكسر الكاف الفارسى و الراء و عند اهل حراسان
يفتحى الكاف العزى و الراء معناها نظر كردن بگونه چشم لطف خدا و دوى مطالعة فرمايد **قطع**
و التفات خدا و تزيين نكارخانه بسكون الراء يعنى دار النقش جيسى و نقش ارز تكليس بفتح الهمزة و فتح
الراء الفارسى قيل اسم لتفاس كامل كان من وزراء بعض ملوك العجم و قيل هو ائمة الشيخ المعروف بماني
في ديار الجين و قيل هو اسم ملك و ماني وزيره و لكن لا يلجبه ما ذكر في بعض التواريخ و قال في بحر العربية ان
لغة مروية يعنى اركنك و هو اسم كتاب الفقه ماني و جمع فيه ما ترجمه من النقوش الغربية و التصويرات
الغريبة اُميد هست كه روى ملال در تكسيد بفتح الكاف و وزاينه از اين سخن كه كلستان نه جايي
دلتكليس على الخصوص كه ديباجه هما يوش و مختار الصحاح الدياتان الخدان فكان ما ذكر في او ايل
الكتب و جهها و خذها و لذكرا سمي بالدباجه يعنى خصوصاً به ديباجه المبكرة مرسومة بنام سعد بن
بكر سعد بن زكليس اى سعد بن ابى بكر بن سعد فحذف لفظ ابن قبل ابى بكر و بعده وهذا الخذف
شايخ في الفارسى فابو بكر بن سعد وهو سلطان زمان المصراع قد جعل ابنه موسوما باسم ابيه
اعني سعد و نسب المصنفه اليه و لهذا يقال له شيخ سعدى بسكون الخاء و اما ابو بكر بن ابى نصر
وهو وزير ذكر السلطنة فالشيخ ذكر في هذا الكتاب او لا محمد السلطان و محمد ابنه اجمالاً حيث قال
ذكر جميل سعدى الى قوله در لباس سلامت بكم دارد ثم اعاد دهماده ثانيا مع محمد ابنه اجمالاً حيث
قال و تمام انكه شود الخ ثم انقل الى محمد الوزير فقال ديكرو سن فكر من الخ **ذكر ابي سعيد**
فخر الدين ابو بكر بن ابى نصر ديكرو سن فكر من ازى جاني سها بر نيارد و در يده باس بالياء اثنتا الف ثمانية

منازل و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا

و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا

معنى نوينى از پشت پاى محالت بودارد و در زمزمى اى كروه صاحب جلالان متصل بالجمع سنود مكر انك كه
متجلى كودد بالحاء المهملة و بكسر اللام المشددة فيها يعنى متزين شود بزبور قبول امير كبير عالم عادل و
مؤيد عند الله مظفر اى منصور بنصره الله ظهر سر بر سلطنت مشير تدبير مملكت كهف العقلاء ملاذ صريح
اى الحجة الغر بما حرب الفضلاء بحب الاتقياء جمع تقى بالتشديد كصفي و واصفيا افتخار آل فارس عيين
الملاذ جمع الميم و سكون اللام اى قسم اهل المملكة او يوكية المملكة ملكة الخواص بفتح الميم و كسر اللام فتح الدولة
والاعيان غيات الاسلام و المسلمين و مختار الصحاح 2 يقال انتفاته فانغته و الاسم العيانت بالكسر عمدة الملوك
و السلاطين اى زبدتهم و معتمد هم ابو بكر بن ابى نصر و قد كان هذا وزير ابى بكر بن سعد و كان
رجلا صالحا خيرا ذكره القاضى في نظام النوايح اطال الله عمره و اجل بتشد يد اللام من الاجلال اى عظم الله
قدره و شرح صدره و ضاعف اجره كه محمد و كابر افاقت و مجموع مكارم اخلاق
سائفة عنانية اوست كنهش بفتح النون طاعتت و دشمن دوست بر هر يك از سايند كانه و كذا
خدمت معين است كه كراى آن تهاون و تكاسل را دارد هر آينه يعنى البتة در معرض بكسر الميم
و فتح الراء يقاب تجلى فيها الجوارى كذا في مختار الصحاح 2 خطاب آيند و در محل عتبات مكر بر اين
طائفة درويشان كه شكر نعمت بزركان و اجبت و ذكر جميل بكسر الهمزة و دغى خيز
و ادى چندين خدمت در غيب اوليت است كه در حضور اين بتصنع و ريان نزد يكست و ان
يعنى اداء خدمت دعا در غيب از تكلف دور **قطع** پشت دو تاى فكر راست شد از حوى
تا چوب اى مثل ققوز نذر ادمار ايام را حكمت محض است اگر لطف جهان آفرين حاص كند بنده نصحت
عام را دولت جاويد يافت هو كه نگو نام زيبست كز عقبش ذكر خيز نده كند نام را و صف
ترا كز كند يعنى اگر ذكر كند و رنگند اهل فضل يعنى بر او و نسا و يست كه حاجت مشاط بفتح الميم و تشديد
السين بالفارسى زبى پيرايه كه نيكست روى دلدارم يعنى از حسن بالذات لا يحتاج الى التزيين
مدر تقيير خدمت و موجب اختيار تقصير و تقاعدى كه در مو اظبت خدمت بارگاه خدا و لوى مى
ر و در بنا ندر آنتست كه طائفة حكما هند در فضائل بزجر سخن مى لقند آخر اين عيب نداشتند
كه در سخن گفتن بظلى است يعنى در نكر بسيارى كند سماع بسى منتظر مى بايد بود يعنى بودن تاوى قوس بر
سخن كند و بعضى نسخ سماع را بسى انتظار مى بايد و في بعضها سماع را بسى منتظر مى بايد و بعضى
بفتح الظاء على انه مصدر و بعضى الانتظار و بكسر هاء على انه اسم فاعل جعل في معنى المصدر مجازا بزجر
و كفت در جواب ايشان انديشه كردن كه چه گويم به يعنى همتراست از شىماى بودن كه چا گفتيم
مشهور سخن دان و پوده پير كهن بيند بسند آنكه بگويد سخن من زنى فاعل بلفظ اى
لا تتكلم دون الفاعل نكوى امر من گفتن كز بگوئى چه غم بيند بيش و آنكه بر او نفس از ان بيش بسن
كن كه يعنى ساكت باش كه گوئى بسن بنطق آدمى همتراست از دواب جمع و ابة دواب از تو به كر نكوى
صواب فلفظ در نظر اعيان خوا و لوى كه مجمع اهل دلست و مركز علماء بفتح الراء در سياقت سخن اى
في سوق الكلام و ترتيبه دليرى كنج شوى يعنى كستارى كرده باشم و بضاغت مزجاة البضاغة امتناع

و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا

و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا
و در بعض نسخها كذا كذا

المذموم تدفع كل تاجر رغبة عنها واحتقار لها يقال بضاعة مزجات اي قليلة لمحضت عن زب آورده که
شبه بفتحين وسكون الهاء خوزة سوداء مشهورة مبدولة در بازار جو هو بيان جوی بيا الوحدة
اي الشعيرة الواحدة نيار و چراغ پيش آفتاب اي و حضور الشمس بر توی اي شعاعی نوار
ومنازه بفتح اليم التي يؤذن عليها وهي مقلد بفتح اليم والجمع المناور بالواو لان من النور بلند در آمدن
كوه الوند بفتح الهمزة والواو اسم جبل في همدان علم في الارفاخ يست نماید مضارع مجهول من عودت
اي توی اخضض **مشق** هو که کردن بدعوى افراز مضارع افراختن خوشتن را بگردن اندازد یعنی
برگرد مافی قوله بهست باب قد وقع في بعض النسخ بدل هذا المصراع دشمن از هر طرف بدو تازد
هو مضارع من تاختن سعدي افتاده است آزاد بمعنی فاعل کس نیاید بجز کس افتاده اول الذمته
اي باید والهمی یعنی بعد از ان وقت کفار می باید از ان جهت که پای پست آمده است بالباء العری
في پست یعنی اول اساس بنا آمده است یعنی دیوار بالباء الفارسی یعنی بعد از ان بوی بنا آمده است
وهنا اقلی آخر لا یلوی ابرداغان لطیف منها انه قال بعضهم قول یس دیوار بالباء الفارسی وسكون السین مبتدأ
مؤخر و پای پست آمده است بالباء العری من ستن وسكون یاء پای خیره وهو مثل وکلی من کان را جلا
في صنعتة قال واصلمه ان اساتذة خطا و صیدن كانوا یاهون لمن لم ینتمه في الصنعة بعد من تلازمتم
بان یصنعوا وراء السترة ولا یبوزونهم علی الناس یعنی بنی الفکر اولاً ثم التکلم لان من یتفق بهلا
فکر و رویة و قد جاء عندهم کانه مشدود القدم ومقید قال ومنا الغلط المشهور في التورق قول
پستواری ومنها ما قال بعض آخر پای پست بالباء الفارسی وسكون پای بمعنی پست پای امد است
یس دیوار یعنی شخصی پس دیواری عندهم محتقر مبدول تحت القدم ومطروح في التراب ومنها ما قال
بعض آخر پای پست بالباء الفارسی وسكون پای پای الخشب الذي یصنع البناء تحت قدیم
عند ازد یاد ارتفاع البناء من قامة الرجل یقال له بالترک قوه جوی وانت خیر بان کلها او هام باطلة و
وتحیلات فاسدية ناشیة من ضیق العطن وسید علیک في اول الباب السادس ما یوسد علی ان
مراده ما قلناه اولاً فخل بندی بالباء المصدری وانه والفخل ضرب من الخلی یتخذ من التورک کذا في مختار
الصحاح و فخل بند و صف ترکیبی مثل قولهم اصول بند ونقش بند وبالترک نقل بعضی نقل بفتح ولی
وی نه درستان شاهیدی بالیای المصدری ایضا یعنی مجوی فروشتم وی نه در کتبان اسم مکات
شاه فیدو یوسف النبی عم لقمان حکیم را گفتند که حکمت از که اموختی گفت از نایبانیان تا جای بند
یعنی تداستی کنند بعضا و مانند ان پای نهند قدم بفتحین الرجل بلس الزام الخرج قبل الولوج
مثل الرجول لفظا ومعنی وهذا هو الواو في المثل وقد یقال قدیم بلس الداله المشددة علی انه امر من
قدم قدیماً ومن احسن ما قبل في هذا الباب قول الشاعر قدیر لرجلک قبل الخطوات موضعها من
علاز لقا من غرة زجا الزوق بالتحریک المثلثة والفرقة بالکسرة الغرور وزجا بفتح اللام والالف
الاشباع بمعنی ذل **مردیت** بسكون الیاء المصدری بمعنی رجولتک قبل وقد یفتح الباء
لکنه غلط اصله مردی ات بیاز ما امر من آمدودن وانک ای بعد التجزیه زن کن یعنی زن را نکاح کن
شعر کورج شاطر بود خروس بجنکر چه زرد یعنی چه پنجه زند وقد یقال زند همنای بمعنی کذباً

بازار جو هو بیان جوی بيا الوحدة

کفتار سان
پس

بازار جو هو بیان جوی بيا الوحدة

بازار جو هو بیان جوی بيا الوحدة

یعنی چه کند پیش باز روین چکر بالجمع الفارسی وروی بتوصیف الراء المضمومة هو مقدر
مربک من المعدنیات الاخر کالتخاس والاسراب وغير ذکر بقال له بالعربی الصفی وفي التورک
توح شسته رجلا بالصفی في اللون وشدة الاحکام وفي بعض النسخ زوین جنکر بالراء المحم و
بالباء الفارسی والهمی العری وزوین في اصل اللغة مرادف کزین وفي المشهور اسم شخص مشهور
بالضرب والمهر بیدستی قتمته حمزة رصه معروف بابن کیکاویس والمقام یحتمل کلا المعنی هذا وقد روی
زوین بالراء المهملة والباء العری وروب بالفارسی یعنی عرب ولا یفتح بعده کس به بضم الکا في الفارسی
شیدر است در کرفتن موش کیکوش است در مصاف بفتح الیم و الصاد المهملة بمعنی جنک و حرب
یلقد اما اعتاد سحت بفتحین الوسعة اخلاق بزک ان که چشم از عوایب جمع غیب زبردستان
پیو شدند و در افشاء جرایم هم ان جمع که مشر معنی الصغیر الحقر تلو شدند کلمه حیدر بسبب اختصار
از نوادر و آثار جمع اش بفتحین بمعنی الاخبار عن سلف الصالحین و حکایات و اشعار جمع شعر
بالکسر و سیر بکسر السین و فتح الیاء جمع سیرة وهي الطريقة حمیدة کانت او ذمیحة ملوک جمع ملوک
درین کتاب درج بالفتح والتکون الطی کریم و روحی بمعنی بعض انعم کریمایه ای من العزیزین الثقیین
یورخو کریم موجب بکسر الجیم تصنیف کتاب کلسان این بود **مذموم** مانسها این نظم
و شریب زما هو زره حکار یعنی ذرأ خال بکسر الهمزة الا انها حذفت للوزن یعنی در زمانی که زما هو
دره حکار افتاده باشد جای دیلر فهد المصراع الثانی في موقع الحال بحسب المعنی علی الطريقة الیکر حقیق
النجم عرض نفسیست کز ما باز ما تدا یعنی بعد ناکر هسته را می بینم بقافی قولمک صاحب دلی هو
روزی بوجت کند بر حال درویشان دعافی تعلیل والمعنی لکون بقا النفس عرض بعد التعلیل بالمصراع الثانی
امعان نظر ای تدقیقه یقال امعن الفرس ای تباعد في عدوه در شریب کتاب و مهدت ابواب
التهدیب التطیر و ايجاز سخن مصلحت دران دید فاعل در ضمیر الامعان تأملین بمعنی این و نیز اما
یستعمل مر علی نه من الصلاة الزلیة وهمنای کذا قبل هذا وفي بحر الغرایب مر جمعی علی معنیین الاول
معنی التعذر والتأبیح اللام بحارة للتعلیل ولعل المراد منه همنای هو المعنی الاول روضة رعنا و حدیقه هي
الروضة ذات الشجرة وقيل کل بسمان علیه حایط کذا في مختار الصحاح علیاً بفتح العین المجهم والباء المحم
علی وزن حمراء ای ملثته وفي بعض النسخ صحیح علیاً ثانیث اعلی وفي بعضها غنیا ثانیث اغن و کلاهما غلط
کما لا یخفی چون بهشت بکسر فی الباء وهما یعنی مثل الجنة بهشت یعنی برهشت باب اتفاق افتاد
هم یعنی امعان نظر مصلحت دران دید که این روضه چون بهشت برهشت باب مؤلف و منتظم باشند
ازین سبب مختصر آمد تا بلامت بیجا مد من انجامید از بمعنی آخر شدن **اب اول** در سیرت پادشاهان

باب دوم در اخلاص درویشان **اب سوم** در فضیلت قناعت

در فواید خاموشی **باب پنجم** در عشق و جوانی **باب ششم** در ضعف پیروی **باب هفتم**
در تأثیر توبیست **باب هشتم** در اداب صحبت **شعر** دران مدت که مال وقت حقش بود

لهجرة اي الهجرة النبوية ششصد و پنجاه و شش بود هر دو ما نصيحت بود لقديم حواله بر خدا كويد
و قديم **باب اول در سيرة پادشاهان حكمايت** پادشاهي را شنيدم كه بلكشتن آيتي را اشارت
كرد بپيامبر در آن حالت نو ميدي بزي باقي كه داشت يعنى بلسان في غير مكر را دشنام دادن كوفت و سقا
بفتح ثين المهديان و الفحش و هو في الاصل المتاع الردي لفتن كه گفته اند هر كه دست از جان بشويد من
هر چه مفعول كويد في قوله در ده داره بگويد **ت** اذ ينس الانسان حال لسانه الياس نومي
شدن و هو من باب علم وفيه لغة اخرى اعني ينس بالكسر فيها وهو شاذ و طول اللسان عيار
عن كثرة السن والشك كسكور مغلوب وهو مضاف الى مغلوب اضافة الموصوف الى الصفة والسبق
على وزن البلوغ الهرة يصول على ككلب اي تحمل حملة على الكلب يقال صال يصول صولا و صوابه
استطار عليه و وثب و يقال رب قول اشده من صول **بيت** وقت ضرورت جو نما بفتح الين نك كويد
بكسر الكاف الفارس اسم مصدر من كرتختن ههنا و قديجي و صفاق كيتا دست بگرد سپي شمشير نيز فاعل
كرد ضمير المضطر و دست مفعول يعنى دستش مقابل بكسر سيم شمشير نيز را مكر بوسيد كه چه بگويد
يكه از و زياره نيك محض بفتح اليه و الضاد كفت اي خدا و ندي كويد و الكاظمين العفيف و العاقلين عن الناس
اي المسكين على الغضب والذين يعضون عن امضائه مع القدرة عليهم من كظمته القرية اذ املاهتها و شدة
فاها كذا قال بعض الكمل و في مختار الصحاح كظم غيظ اجتمع غيظه و هذا التلميح الى قوله تعالى و ساروا الى
من ريكم و جنته عرضها السموات و الارض اعدت للمتقين الذين يتفقون في السراء و الضراء اي في حالتي
و العاقلين عن الناس و الله يحب المحسنين قوله اعدت اي هيئت لهم و قوله في السراء و الضراء اي في حالتي
الرجاء و الشدة و قوله و الكاظمين عطف على المتقين روي عن النبي يوم انه قال من كظم غيظا و هو يقدر على
انفاذه ملأه الله قلبه امتنا و ايماننا و قال ان هؤلاء في امة قليلة الامن عصمهم الله تعالى و قد كان كثير في الامم
التي مضت مكر را برورحم آمد و از سرخونه او در گذشت قبيله اني سر و كذا و در في در گذشت
كلاهما من قبيل الصلاة الزوايد و لا يبعد ان يقال التقدير از خون سر او و زياد بيلك كذا و بود
كفت ابناءى جنس ما را نشايد در حضرت پادشاهان جز براسه سخن گفتن ان هر دو مكر را دشنام داد
يعنى شتم و سب و ناسر كفت مكر از اين سخن روي در هم شنيد اي از قبضه انقياضا و كفت مر ان
دروغ پسندیده ترايد از اين راست كه بق كفت كه آنرا روي در صلح بود و اين را بنا بر حجت
يعنى بناي اين راست بوضايت بود و چلكا كفته اند كه دروغ مصالحت امين و وصف تركيبى من ايمان
به است از راست فتنه انگين و وصف تركيبى من انكسرتي و منه ما قال اللطيفي در وحي كحال دل
خوش كند به از راست كس شوش كند **بيت** هر كه شأن كند مفعول كند مقدما قدّم المحصص كه او
كويد حيف با شد يعنى جور و ظلم باشد كه جز نكو كويد
يقال له بالتركي مُصنَدَر و في الصحاح الفارسى هو الاسطوانة و ايوان قاله فيه هو المكان العلى الذي يهيماء
و يصين لجلس السلطان و الغرابة العالية ايضا و قال في البحر الذي يهيم في افنية البيوت يقال له سايبان
و في مختار الصحاح الايوان بالكسر الصفة العظيمة و منه ايوان كسرى و جمع آو و بين مثل ديوان و ديوان
لان اصله او وان قابدت من احدى الواو بين ياء انتم هذا لكن المشهور المتعارف ايوان بفتح الهيم

السلطين

بر طاق في بحر الغرائب طاق هو الذى يقال له بالتركي مُصنَدَر و في الصحاح الفارسى هو الاسطوانة و ايوان
قال فيه هو المكان العلى الذي يهيماء و يصين لجلس السلطين و الغرابة العالية ايضا و قال في البحر هو الذى
يبنى في افنية البيوت يقال له سايبان و في مختار الصحاح الايوان بالكسر الصفة العظيمة و منه ايوان
كسرى و جمع آو و بين مثل ديوان و ديوان لان اصله او وان قابدت من احدى الواو بين ياء انتم
هذا لكن المشهور المتعارف ايوان بفتح الهيم و لعله من تحريفات العجم كفتح بيم ميدان فريديون اسم
ملك من ملوك العجم مشهور بقتل ضحاک ناباكر و هو فريديون ابن آبتين من اصل طهمورث ديوبند
الذي قتل ضحاک و اطعم دماغه للمجتمين اللتين خلقهما الله تعالى منكبتيه متصلين ببذبه و كان ثانيا
لا سكنا اذا جاعا الا بدماغ الأذى و لهذا كان يقتل كل يوم شخصين من مملكة لاجل طعامه ماتم قتل
فريديون انتقاما من دم ابيه و القصة مبسوطه في شأها ههنا نوه شده بود **مشهور** جهان اي برادر
نادر مضارع منفي موزماند ناي لا يسيق بكسر دله اندر جهان آفزيني بلد بس جهان آفزيني و صرفه كفت
يعنى لا تعلق فلكي الاعلى لانه هو خالق العالم ملكن تلميه بومكر دنيا اي لا تنكئ الى الدنيا و پشت عطف
على تلميه اي لا تستند تستند ظهرك اليه يعنى لا تعتمد عليه كه بسيار كسى چو تلو پرورد و كشت چو آهنك
اي قصد رفتن كن جهان پارچه برخت مر و ن چه برورى خا **حكايت** بكي از ملوك خراسان محمود
سپهكلمين يعنى سلطان محمود سپهكلمين و حذف الابن كينو عندهم كما مر في قوله بنام سعد بن ابى بكر سعد بن
زكيس و سبجو ايضا نظيره و الكاف الاول عزى و التا فارسى و التاء الفوقانية بينهما مفتوحه في المشهور
و قد يضم و الخواب ديد بعد از وفات او بعد سال كه يعنى ههنا ديده جمله وجود او زخنة بود و خال نشوه
مكر چشمهاى او كه ههنا در چشم خانه مى كويد و نظير مى كود ساير حكما از تلو به ان يعنى جميع حكما از تغيير
آن زوايا عاجز ماند مكر در و بشي كه حديث مجازي آورد و كفت در تغيير نشان كه ههنا ز نكر است كه مملكش
الميام اسم و اما المكر بالكسر وكذا المكر بفتحها و منه قوله مملكنا فهو مصدر يعنى جزا و نشدن على ما هو المتعارف
المشهور باذ كو انست **قصه** بس نامور بسكون اليم اي رت شخص كينو و بس بالباء العرى مجيب يعنى
فقط كما سبجتي في قوله كه حلوا چو كيكبار خورند بس و معنى بسا تخففا عنه و ههنا كذا و قد عرفت تحقيقه
نقلا من النجوى بزرزمين يعنى در زير زمين دفن كوتون كوده اند كه ههنا بسى برورى زمين برورى
لفظ بر لغارنته بالباء الصلة آخره عن مدخوله كما استهنا اليه في صدر الكتاب و المعنى برورى زمين و قال

و في مختار الصحاح الايوان بالكسر الصفة العظيمة و منه ايوان كسرى و جمع آو و بين مثل ديوان و ديوان لان اصله او وان قابدت من احدى الواو بين ياء انتم هذا لكن المشهور المتعارف ايوان بفتح الهيم

پادشاهان در سخن
اين رو چنين كند و كود
اندر

بعض الكمل برهنا مقم وقيل مع قطعها كما ذكرناه في قول برنيانيد نشا غانده سكوت النون الثاني وان جسم
 لاشه مع لاش وهو الجيفة التي يقال لها بالتركيبه نحو يفان من لاش كذا في البحر راك سبورند زير خاك خالشن
 چنانة بخورد ماض من خوردن فاعل ضمير حاك ومفعوله الشين الواجبه الی قول جسم لاشه كذا ونحو ان غانده
 زنده است بوصف الهزلة نام قوت مع نام مباركه في البحر فرخ بالراء المشددة المصومة يجيئ على معنيين
 معني المباركة ومعني القوت وقد يقال المراد به ملك يقال له فرخ شاه ولا يخفى بطلان نون شر وان يتشبه الراء
 بخير والقصيح فيه انوشروان بفتح الهزلة وسكون الراء وهو المسموع من بعض الافاضل وفي بعض
 النسخ المصححة نونين روان بالياء والعون بعد الشين وفي بعض آخر منها نونين وان بالياء فقط
 بعده كرجيم كذا ثبت كم نونشروان غانده خيري بالياء الوحده كن اي فلان وغنيمت شعاعه
 پيشتره بالياء الفارسيه يعنى خير كن قبل از ان كبايكر برآيد فلان غانده اي مات **ك** ملك زاده
 شيدم كم كونه بود وحقير ودليكو برادران بلند و خوب روى بارى يعنى مودة پدرش بكرهيت
 تخفيف الياء وانخفاض يعنى استحقاق در روى نظر كود پسر بغراست در يافت اي فهم وتفطن
 وكفت اي پور كوتاه خرمند يعنى عاقل قصير القامة به كز ناوان بلند نه هر چه بقامت مهتور
 يعنى قيمت بهنتر كالتاة نظيفة والقبيل جيفه النظيف بالفاء المعجمة الطاهر والجيبة الجنس وهي
 الميتة ساه في الاصل جثته الميتة **بيت** اقل جبال الارض طور اي اصغر جبال في الارض وهو بالسريانية
 الجبل والمراد به طور سيناء وهو جبل بدين سمع موسى عليه السلام كلام الله تعالى فيه وانه اي والحال
 ان الطور لا اعظم عند الله قورا تميز ومنز لا اي شرفا ورتبة حيث اقسام به في كتابه الكرم والكم
 به كلامه الطيب **قوله** ان شيدم ك لا غردا ناكفت روزى اي في يوم من الايام بالياء الابل الاحق
 من البله وهو المحق قويم بسكون ضويه الهاء الهم الام اصلي يعنى السمين امسب تازى يعنى عرفى الكو
 ضعيف بود همچنان اي مع كونه ضعيفا از طويله خوربه يعنى بهتواست پدر خنديد وادكان دولت
 پيسند يوند و بواران او برنجيدند **شعر** نام سخن تكلفه باشد عيب وهنوش نهفته
 بضمين معنى مستور باشد هو يمشه كمان ميم ك خاليت بيته بالياء العربية المكسورة بكسرة
 مجهولة معنى درختستان وقد تستعمل معنى بيت الحيوانات وتستعمل ايضا في ماوى الاسد
 خاصة وقد يروى پيسه بالياء الفارسيه والسيلن الهزلة معنى الابلق ويقوم ما بعده ح كمان ميم

نوشروان ملك مبارك ادى ميم
 در روى كرم چو پادشاهان پيروز
 كرم نونشروان قانادى

معلوم اوله كه يايت در روى
 مستعمل او في افعال كوران
 اهل طبرستان مناسبت
 حرفه ذكر او في ميثاق
 الميتة ساه في الاصل

نهاليت وفسر نهالي بباط مخيط من جلد حيوان مفتوس يقال له بالفارسيه بلكه وبالتركيبه
 قبلان شايده بلكه خفته باشد در آن بينه مخ يقراء كاف بلكه بالسكون واما على الركا واية ه
 المذكورة فيقراء ذكر الكاف بالكسر شيدم اندك در آه مدت ملكه رادشمن صعب روى خود ماض
 من نمودن معنى غايبون اما بالاشتراك او المجاز كذا قيل ويمكن ان يقال انه خوردن ماض مجهول من
 نمودن وصعب روى يعنى شديد الخصومة وصف تركيبى مجموعها صفة واحدة لدشمن
 والمخ دشمنه كصعب روى يعنى شديد الخصومة است خورد يعنى موى ولما هو شديدا
 وعلى هذا المعنى استعمل لفظ خورد في قوله كعشق اسان خورد اوله ولى افتاه دشمنها چون در لشكر روى ميم
 آوردند اول كس كه اسب در ميدان بكسر الميم قبل هذا في العزى واما في الفارسى فهو بفتح الميم وقيل
 انه من تحريفات العجم راندا و بود وكفت **قوله** من نه آه باشم كروز جنك بيني پشت
 بلكه ان منم كاندر ميايه اصله كه اندر خم اتصل خاك و خون بيني سرى يعنى راسى كذا قيل كانك جگر آرد
 خون خویش بازى ميكند قوله روز ميدان طرف لقوله جنك آرد ولقوله بازى ميكند على طريق
 التنازع وانك بگويد بخون لشكرى بازى ميكند وهذا بنا على ما قيل من ان شخص اذا هرب
 او لامعرضا عن الحرب يكون سببا لانتهزام ذكر العسكر ابن كلمات ركفت وبوسپاه دشمن
 ستمشيزد تم چند از مردان كار بينداخت چون پيش پدر آمد زمين خدمت ببوسيد
 وكفت ويكوت **قوله** اي كه شخص منت حير نمود يعنى اي پدر من كه اه حريف المنادى بقربنة المقام
 وهذا الخذف كثير في كلامهم جدا و اشار الى ما سبق في اول المحكاية من ان باه نظر اليه ينظم الحقايرة
 وتفطن لذكر هذا الولد الحقيق بالفارسيه تادرسه اعضا هنيئ به بندارى مشتبه من پنداشتن بكسر الياء
 الفارسيه معنى الظن اسبب لاجرم بيان يعنى در ميان بكار آيد روز ميدان نه كاو بالفاء الفارسيه
 پرواى كى اى البقر السمين المرقى بانواع العلفاء اورده اندك سپاه دشمن بسيار بود و ايتان اندك
 طائفه ارطوايف عكس آهنگر يعنى قصد كوز كردند پسر كوتاه وحقى نعره بزد وكفت اي سواران
 بگو شيد تا جا نمران نه پوسيد سواران را نرا بلفتن او تهور هو الوقوع في الشئ بقله المبالاة يعنى
 تهتر و اقدام سواران را ز ياد كشت بيكبار اى مودة واحدة مجموع عكس كرمه كوزند شيدم
 كه هم دران روز بود دشمن طرف يافتند ملك سر و چشمش ببوسيد و در كنار ركفت يعنى در

چون در لشكر روى ميم
 در روى كرم چو پادشاهان پيروز
 كرم نونشروان قانادى

اعوشن کورد بیکر دست و هوروز نظر پیش کورد بالباء العرونی للکسور بالکسره المجهوله یعنی
الزیاده تا وی عمده خویش یعنی منصرف زمان خویش شد بود در آن حسد بردند و زهر در نهاد
طعامش کوردند هر خواهوش یعنی اخته از غرض بالفم و السکونه العلیه بدید و در زجر برهم زد
پسر دریافت ای ادرک و فهمم و دست ارطعام باز کشید و کفت بحالست که هنرمندان غیرند
و فی هنران جای ایشان بگردید **بیت** کس نیاید بر بسا بوم و الحوادیه هنا طیر معروف و یسکن
فی الخرابات بظنیر به و رهای هو طیر مشهور قبیل آن و بیض فی الهوادیه و یقال لها بحذف الباء ایضا
و خاصیه معروفه و هی ان کلامن وقع فی ظلمه لیکون اما سلطانا و غنیاً فی الغایه از جهان شود و مردم
پدر ازین حالت آگهی دادند برادرانش را بخشد و کوشمالی بواجب داد یعنی کوشمالی که داد بوسیل
بروجوب بیس هر یکی را از اطراف بلاد جمع بلد یعنی مثل جل و جمل حصه مرصه معین کرد تا فتنه
بشکست و نزاع برخواست و کفته اند که دفعه الداله و سکونه الهاء الاصلی در ویش ای عشره
من العقول در کلیم محسبند من حسبیدن یعنی خوابیدن و د و پادشاه در اقلیم بکشدیم الکاف
الفارسی ای لا یسعانه **قطعه** نیم نافی کور خورد مرد خدا بدلد در ویش آن کند یعنی در مقصود دیگر
ملکه اعلی بیکر و پادشاه همیانه ای کج کونه کند که در بنید اقلیم در کواست **حکایت** طایفه دران که با
بوسر کوهی نشسته بودند و منفذ بالفم موضع النفوذ کاروان بسته و رعیت بلدان جمع بلد
مثل حلال بالفم و السکون فی جمع حمل یعنی تخمین از مکان بد ایشان الکلمه مرعوب یعنی کاهم کانی
کمال الخوف و الجذع و الفزع فی مختار الخجاج رعبه رعباً بالفم و السکون ای اخزعه و اشکر سلطان مطلوب
مخکم انکم ملاذ میخ ای ملجأ حصین از قل کوهی القله بضم القاف و تشدید اللام اعلم الجبل بدست
آورده بودند و ملجأ بالفارسیه پناگاه و مأوی و مختار الصیارات الماوی مکان یا وی الیم ای بروج الیم
شقی لیل او نه را خود ساخته مدبرها کرد آن طرف در دفع مضرت ایشان مشور کردند که اگر
ایشان طایفه بونسق بقتیمین التظم روز کاری مداومت با ایشان متمتع کورد دفع الکاف الفارسی
کانه ینتقل من الامکان الی الامتناع علی العادی **شعر** درختی که اکنون یعنی هنوز کز فتنه پای
نه ز زمان قدیم بنیروی و میروی یعنی بغوغه و زور بیکر بود بر آید ز جای درش بعه و اکوش همچنان بود
روز کاری یعنی زمان فی هلی بیا الخطاب من هشتن یعنی الوض بگردونش کوردون دفع الکاف الفارسی

الجملة

الجملة و هی الة تجرها النوریه از بیخ بکسر الباء العربیه اصل الشجر و عرقه بر کسلی ای لا تفلح
عن مکان سر چشمه را بناید کوفتی جمیل چو پوسند شاید که شفا بجعل معرب پمیل سخن
بسکونه النون یعنی سخن مدبران مذکور برین مقرر شد یکی بتجسس ایشان بود کما شتند من کاشف
بضم الکاف الفارسی یعنی التوکل و السلم و فرصت ایشان نگاه داشتند تا و قی که بوسر کوهی
رانده بودند و بقیع خالی مانده تی چند از مردان واقعه بد جنگ از موده را بفرستادند تا در شیب
بالکسر و السکونه الطریق فی الجبل پنهان شدند در دزدان شبانگاه باز آمدند مسرور کوه و عمارت
آورده سلاح بکشادند و غنائیم جمع غنیمت بهم دادند نخستین بقتیمین یعنی اول دشمن که بوسر
ایشان تاخت ماض تاختن بعن العد و حجاب بود چند آنکه باسی یعنی پاره کز اسعت ولم اجد
فی اللغات الی عندی و نقل بعضهم انه مذکور فی مفتاح الابواب از شب بگذشت **بیت**
فوصحوشید بضم القاف و الصاد المهمله ای جرح الخمس در سیاهی شد بونس اندر دهان ماضی
یعنی رفت ای کان مثل هذه القصیه مردان و لا یغیر و ران از کین بضم الکاف العرونی بالتورکی بضم
جستند بضم الجیم العرونی و دست همه را بکسر التاء یکان یکان بکسر الباء و روی بضمها ای
أحاً احاد بر کف بستند با مدان بدرگاه ملکه خاصر آوردند همه را اشارت بکشدن و بود اتفاق
در آن میان جوانی بود که میوه بالفم و السکون یعنی التمه عنفوان شبایش عنفوان الشباب
اول نور سیده بود سبز کلستان عذارش بود میوه بود لفظ نونی الموضعین بالفم و السکون
یعنی الجدید و میدن بالذال المهمله یعنی التبت مصدر یکی از وزراء پای تخت ملکه را بوسر
داد و روی شفاعت بر زمین نهاد و کفت این پسر همچنان ای مثل هؤلاء اللصوص از باغ
زندگانی بر یعنی الثمره نخورده و از رعایان بضم الواء المهمله و سکون الیاء جوانی ای من اول
الشباب تمتع نیافته توفیق بکم اخلاق خراوندی آفت که بکشیدن خون این بر بندگی
همی بکسر تین و یاء الخطاب ملکر روی ازین سخن در هم کشید و موافق رای جهان بیدش قوله
جهان نبیش و صف تو کبیر و الشین راجع الی الملکه نیامد و کفت **بیت** پورتو نکان بالباء
الفارسی یعنی شعله فمیع قوله پورتو نکان نیک دای لا یستبیر منهم هر بنیایش بدست
تربیت نا اهل را چون کوردگان بالکافین الفارسیین یعنی الجوز و قیل الکاف الا و اعزنی

فوزی بوزی

بزرگ ملک باشی اوزره سویش بوی
بسی بر و مکر او زین
کشف غلبه
نماه فرعون ز غیظان کینه
هزن بوسن دهان ماضی
کینه او بوسن زمان ماضی
منفی اوله قنیرن آفتاب در
حاصلی نرسد مابان تعبیر
ای بوسر و بران یعنی او بوی

والفارسي در كنبه است بضم الكاف الفارسي وقيل بالكاف العربي وفي بعض النسخ بر
كنبه است نسل و تبار بفتح التاء الفوقانية قبل الموحدة يعنى قبيلة ابان منقطع كونه
اوليتراست و بفتح الباء العربي اي عرق بنما در ايشان بر آوردن يهتد كه استر رانساندا
يعنى منقطع كونه كذا سمعت من البعض واخبر بعض الجاهل كذا يثنون وافعى رالشتن و بفتح
استر نكاه دامتن كار جرد مندان نيست **قطعه** ابو كراب ز ندهك بارد من باريدون بعض
بارانيدون اما بالاشتراك والمجاز ولا يبعد ان يقال معناه از ابر كراب ز ندهك بارد هو كزار
شاخ بيد وهو شجرة للخلاف بر اى التمرة نخورى بياض الخطاب باخرو ما يبعث في الاصل روع
روزگار مبري بفتح تين اى لا تصرف العمر ولا تسع في تربيتك في بوز يا بكس يا في الاضافة
وبوز يا نوع من القصب تتخذ منه الحصر شكل نخورى وزير شفيع ابن سخن بشهدت
بفتح الظاء المهمله اى انقياد و رغبة سعة و طاعة بيسندي و حسن رأى مكررا اقرين خواند
وكفت آنچه خدا و در ادم ملك فرمود عين حقيقت است كه اورد رسله صحبت آن بدان
جمع بر تو بيت يا فتح بكي از ايشان شدي اما بفتح بنده امد و راست كه اين علامت صحبت
صالحان تربيت پديد و حوى جرد مندان كه در كه نور طغلت و سيرت بغي و طغيان
وعناد آن گروه در نها ذوى ممكن تمتد است نه از بكس النون اصل البدن و بنية وقد
صح بعضهم نه بالذال المهمله لكته غلط والصحيح انها بجمي والاصل فيه ما روى عن ابى نصر الفارسي
اعرف الفرق بين ذال و ذال فهو ركن في الفارسية معظم كل ما قبل سكون بلا و كيه فهو ذال وما
سوى ذكر بجم و در حديث است كه ما من مولود الا قد يولد على فطرة الاسلام اى على الجملة
السليمة والطبع المتين القبول الدين المحمدي فلو ترك عليها لاستمر على لزومها ولم يفارقها
الغيرها لان هذا الدين الشريف موجود حسنه في العقول و يسره في النفوس لكن ابواه يهودونه
ويصطرون ويمجسانه اى يخلطونه يهوديا و نصرانيا و مجوسيا **قطعه** با بدها يار كشت همس
اراده زوج لوط النبي عليه السلام وقيل اراد به ابنة ما وقع في بعض النسخ بدل قوله
بايدان الحج يسه لوط بايدان بنشست انتهى وهذا باطل كما لا يخفى والمراد ما قلناه ليس الايدل
عك قوله ما فاسر باهكر بقطع من الليل ولا يلتفت منكم احد الا امرأ تكرر معنيها مثل ما اصحابهم

يقول

يقول الله تعالى امر اللوط النبي عليه السلام سنو ادرج في آخر السحر ولا يتخلف منكم احدا
الا امر كذا مصيها من العذاب ما اصاب هؤلاء الغوتم والاكثر ينصب امرأ تكرر على
اسر باهكر الا امرأ تكرر في كتاب الشفاء للامام بهاء الدين و يدل على بطلان ايضا لفظ
همس لانها لا تطلق على الابن بل على الزوج في الاغلب هذا وتفصيل هذه الغصة على ما حوت
في كتب التفاسير الثقات هو انه كانت مدينة سدوم بلدة فيها من الخير والسعة وكثرة
الثمار ما لم يكن في ساير البلدان وكان يجتمع فيها الغرباء من الآفاق في فصل الصيف وآفة
الثمار فجاء ابلين لعنة الله معاً مثقال لهم في صورة غلام امرود وجعل يدخل كرومهم و
حدائقهم يرودهم الى نفسه حمة اظهر بينهم الفاحشة ثم جاء الى نسائهم وقال ان الرجال قد استعملوا
عندكم فعلمين ان يستعين عن الرجال بالرجال والنساء بالنساء فاحي الله تعالى لوط السبع المديونهم
الى الايمان و يستعوا عن الفواحش فلم يستحووا فبعث الله تعالى ابراهيم ومعهم احد عشر من
الملائكة فلما انتهوا اليهم نصف الثمار فاذا هم بجوار سفين من الماء فابصرتهم ابنة لوط وهي
تسقى الماء فاستغربت بهم وحذر منهم عن خبث اهل المدينة فاطمروا الغم من انفسهم فقالوا
هل احد يضيقتنا فقلت ليس فيها احد يضيقتكم الا ذلك الشيخ سفير الى ابينها قد هوى الى لوط
عدم وهو على بابها فاقبل بهم الى اهل لوط فصدره اغتم ما وحا في عليهم من خبث قوم لا يدرى
اي امرهم بالرجوع او بالتور و قال هذا يوم عصب اى شديد ثم قال لامرأته قومى واخبرنى ولا
تعلمي احدا وكانت امرأته كافرة منافقة فانطلقت تطلب بعض حاجاتها فجمعت الا دخل على
واحد اعلمته و قوله ان عندنا قوم من حيثهم كذا وكذا ما رايت قوما احسن وجهاً منهم
فجاء قومهم يهرعون اليهم اى يستمقون الى باب لوط عدم ويصعدون الى اضيقه الذين نزولوا في داره
فرد الباب على وجههم وجوههم فتنسقروا من الحايط فقام اليهم لوط عدم فقال يا قوم ان هؤلاء
بناتى ففر وجوهن وكان ح تزوج المسلمين من الكفار جازا هن اظهر لكم من الحرام فانقأ الله
والاخرون في ضيقى البس منكم رجل رشيد قالوا القدمت ما لنا في بنا تكرر من حق وانكر
لتعلم ما يزيدو ويعنون به علمهم الخبيث فارادوا الدخول على الاضياف فسمع جبرائيل من بيده
عليهم فعميت ابصارهم فعملوا اذكر من لوط عدم فجعلوا يخوفونه فخير لوط النبي عليه السلام فلما

فلما رأته الملائكة لما ألقى لوط من الكربة قالوا يا لوط اننا نرسل ركبنا ليصلوا اليك فانفتح الباب ودعنا
واياهم ففتح الابواب فدخلوا فاستأذنوا جبرائيل ان يرفعهم فرفعهم فطمسهم فاعمامهم لا يعرفون الطريق فخرجوا وهم يقولون النجاة النجاة فان قويت لوط
قومًا سحرًا ثم لما أمر لوط عدم باسراء اهله كما قال تعالى فاسره باهلك الآية قال عدم يا جبرائيل ان ابواب
المدينة قد اغلقت فكيف اخرج مع اهلي وغني وبقرتي قال اجهم فجمعهم لوطهم الى باب المدينة
فحملهم على جناحه ووضعهم من وراء المدينة بامر الله تعالى فحضوا الى قصر وهي قرية من قرابها
لم يكونوا يعلمون مثل علمهم فلما انتهى اليه لوط عدم ادخل جبرائيل جناحه في اربع مداين سدوم وعا
مورادوازوما وصوبوا اليه فكان في كل مدينة منها مائة الف مقاتل حتى بلغ اسفل الارض فقلعها
من طين اسود ثم رفع بها الى عنان السماء حتى سمع اهل السماء نباح الطلاب وصياح الديكة فلما رفعها
الى السماء اطلق امطار الله تعالى عليهم الكليليين والنار ثم غلبها عليهم فذكر قوله تعالى فلما جاء امرنا اني
جعلنا عليها ساقطها وامطارنا عليهم حجارة من سجيل قتلهم كل من سجد قيل وقيل اسم
جبيل في السمار منضوواي بعد للعذاب مسومة الى معلية عند ركب للعذاب وقيل مكسب على كل
واحد من يرمي به ثم قال جبرائيل وصاله من القالمين بيحيد اي من ظالم امة محمد عليه السلام خاندان
نبوتنيس كم تكسر بالضم الكاف الفارس ستر سكر اصحاب كهف روزي چندني نيكان كوفت بودم
سند قاله مقاتل رضى عشر من الحيوانات يدخلون الجنة في الاخرة مع المؤمنين مجمل ابراهيم كيش
اسمي جليل وناقبة وبقرة مويبر وحوت يونس وحمار عزير وعلم سليمان وهدود بلقيس
وكلب اصحاب الكهف وناقبة محمد صلى الله عليه وسلم وعليهم اجمعين وكلهم يصيرون على صورة
صورة الكلبش ويدخلون الجنة كذا مشكوة الانوار وحر القصة على ما ذكر في تفسير القاض البيهقي
هو ان قتيبة من اشرف الروم ارادهم دقيان نوس على الشر فاقوا فهدوا الى الكهف وهو الغار الواقع
في الجبل فقالوا رينا اتنا من لذكرهم وهيبتنا لنا من امرنا شدا وعقل عن لرضه هم سبعه كما وثامهم
كلهم اسماء وهم يلبسوا ومكشيتيا ومثلهمينا هو الله اصحاب يمين الملك وثور نوس وديرون نوس وشاذ نوس
اصحاب يساره وكان يستشيرهم الراعي الذي مر عليهم فتبعهم فتبعه كلبه وقيل هو كلب سوا فتبعهم
فخطروه فاطلقت الله تعالى فانا اجبت اجبت الله تعالى فانا فانا فانا فانا فانا فانا فانا فانا فانا فانا فانا
لا اسمهم

صالح

لا اسمهم فيها الاصوات ولبثوا فيه احياء ثلثا رنينين وازدادوا تسعا وكلهم باسط ذراعيهم بالوسط
اي بقاء الكهف وقيل الوصيد الباب وقيل العتبة ثم اعظمهم الله تعالى على كمال قدرته تعالى لئلا
يعضهم بعضنا وبعضا وينزع فواجالهم وما صنع الله تعالى بهم في زيادة وايضا على كمال قدرته الله تعالى وسبح و احم
امر البعث وشكروا وما انعم به عليهم قال الله تعالى وكفرا عزنا عليهم ليعلموا ان وعد الله حق وان
الساعة بالارباب فيها حكم انهم لما قاموا من النوم بعثوا احدثهم الى المدينة وهي طرابلس لاجل
الطعام فلما دخل السوق واخرج الدرهم وكان على اسم دقيان نوس اتهموه بانهم وجدوا كنوزا ذهبوا
الى الملك فكان نصرانيا موثقا فقص عليه القصص فقال بعضهم ان اباءنا اخبرونا فبينا فترقوا وبيدنا
من دقيان نوس فلعلهم هم هؤلاء فانطلق الملك واهل المدينة وابعدوهم وكتموهم ثم قالت الفتية
للملك نسنتو دعرك الله به ونغيدك به من الجن والانس ثم رجعوا الى مضاجعهم فلما نوافد منهم الملك
في الكهف وبيد عليهم مسجدا وقيل لما انتهوا الى الكهف قال لهم القوم قوموا مكانكم حتى ادخل اول
ثلثا يفرحوا فدخل فجع عليهم المدخل فبينا نمة مسجدا ابن بكفت وطابفة ازنند ما جمع لدع ملك
باو بشفاغت يارشدند تا ملك از سرخونه اودر كذشت وكفت بخشيدم اگر چه مصحح نديم
دا في كچه كفت زال والموازين الهنا ابو رستم وله معنى آخر سيدي في الباب الساكن
بارسنگ كورد بقم الكاف العريف دشمن نوان حقير بجاره ستر ديدم بسمه اب زهر چشمه خرد بالضم
والسكون چون بشيترا آمد بكسر الباء العزى بالكسرة المجهولة شيترو باراي مع الجمل الذي كان
على ظهر الابلي بيورد بضم تين وريوسه را خانه بود وبنار نعت بيورد واستاد ادب بتر
نصب كورد تاحسين حسن خطاب ورد جواب وساي ازاب ملوكش بيا موخند نادرنظر گلستان
بكسر الكاف العزى الفارسى اي من جميع الناس يسند يده آمد باراي مرة ازن شتا يل جمع شتال
بالكسر بمعنى الخلق بالضم فقوله واخلاق عطف تفسير وحضرت ملك شتمه ميه كفت كم تر بيت عاقلان اي مان
دروه انك كرده است وجميل قديم ارجيلت بكسر تين وتشديد اللام بمعنى الخلقه او بدر بورد اي
از بل واخرج وقد مر نظيره في اوه الكتابه ملك ورا ازين سخن تبسم آمد وكفت بيت عاقبت
كوك زان كوك سنوه كوچه با آدمي بر رك سؤد سالي دو بوين بر آمد طابوا وباشن محله بغير كو
نونان محله كذا سمعت من البعض في مختار الصحاح الا وباشن من الناس الاخلاق وهم القلوب
المتفرقون

وقيل جمع مقلوب من البقش وهو بالفتح الجماعة من الناس المختلطين انهم در وپوستند و بعد
 مراقت بکسر العين او فتحها بستند تا وقت فرصت وزير را دوپس ش بکشت و نعتی دیگر
 برداشتند و در معارف دزدان بجای پدرش بنشست و عاصم شد مکر از این خبر دست بردار نکرد
 و گفت شمشیر بیک از آهن بد بالوصل چو ن کفد ای کیف بوضع کسی ناکس بتربیت شود ای حلیع
 بسکون المیم فو که کس مفعول نشود باران که در لطافت طبعش خلایق نیست در باغ لاله رویه ظاهر
 انه من رویید ن یعنی رویانید نه الاستراکه او المجارو قد يقال معناه در باغ لاله رویه از واز نشوره
 بوم ^{روزی} حسی رویید و نشوره ارض ذات ملیه يقال بالتورک جورق بر وفي المعيار الجمالی حسن و الذي
 يقال بالتورک جرجب وفي بعض النسخ و فتح ن م بالفاء المثلثة بدل بوم بالموحدة وهو غلط كما لا يخفى
قطعه زمین نشوره سنبیل بویار در و تخم عمل مکره ان با کاف الفارس نکوبی با یان
 کردن چنانست که بد کردن بجای نیک کردن یعنی برای نیک کردن حکایت سر هنر هو الذي يقال بالتورک
 جوی باش و قيل یعنی چاوش و هو الاصح زاده را بر در سرای بکسر الراء اعلمش بقفتین اسم مکرر من
 ملوک العجم کز اسمعت من البعض دیرم که عقل عقل و کیا سیم یعنی زیر کوی و فهم و فراسع زاید الوصف
 داشت هم از عهد ای زمان خردی آثار بزرگی در ناحیه او پیدا الناحیه موی پیشانی **بیت**
 بالای سرش یعنی در بالای سرش زهو شمندی بالیا و المصدر یعنی عاقلی م تافت حکایت
 ماضی یافتن یعنی الاشتغال ستاره بلندی فی الجملة مقوله نظر سلطان آمد که جمال صورت و کمال
 مع داشت و کمال گفته اند تو انکوی بهتراست بضم الهاء نه بمال و بزرگی بعقل است نه بسال بنای
 جنس او بود و حسد نبود و کشتن او سعی فی فایده نمود **صراع** دشمن چه کند چو مهر باشد
 دوست ملکر پرسید که موجب ضومت ایشان بکسر ان الجیم والباء والنا در حق تو چیست
 گفت در سانه دولت خدا و ندی همگنان را در حق کرم مکر حسود را که راضی نمیشود الا بزوال وقت
 من قول دولت و اقبال خدا و ندی با و یعنی دایم بار دعا و ملکر **قطعه** تو اتم اگر نازم اندرون کس
 حسود را چه کنم کوز خود بر رخ در است ای در رنجست و الباء صله کما بینا میم تا بر حق ای
 حسود کین رنجیست که از سفت آن جز بجا که نتوان رشت همز رشتن بفتح الراء یعنی خلاص
 شدن **قطعه** شورنجان قیل شور همنا بفتح الفتنه و شور نخت و وصف ترکیبی مثل

قطعه

باز از لاله المکر ایست و خن
 ایستک ایستک احسان و شکر
 ایستک کبود

بدخت

رایجی بالانابه والساعة

بدخت با در خواهد مقبلان زوال و نعمت و جاه کنیند برور یعنی در روز شب بر چشم
 ای چشم شب بر اصله شب پرند و هو الخفاش چشمه آفتاب را کذا سمعت یعنی بر تو آفتاب را
 کذا سمعت من بعض الکمل لکن لا حاجة الیه کما لا یخفی چه کناه راست هم خواهی هنر چشم چنان
 کور بهنت که آفتاب سیاه یعنی اگر خواهی که هنر چشم چنان ای مثل چشم شب بر کور شد نه هم
 است از سیاه شدن آفتاب راست خواهی فقوله راست خواهی جواب شرط محذوف محب
 المعنی **حکایت** یکی از ملوک کج حکایت کنند که دست نطاوه و تعدی بال رعیت در از کرده
 بود و اذیت بفتح الهمزة المقصورة و تشدید الباء علی وزن عیت یعنی زنجانیدن يقال آذاه
 یؤذیه اذی و اذیه کذا فی مختار الصحاح را آغاز کرده یعنی ابتدا کرد خلق از مکاید بفتح المیم هم
 و هو اکثر ظلمش در جهان بر رفتند یعنی متفوق شدند و فی بعض النسخ بجان برنجیدند و از
 ای شدت جورش را عزیت گرفتند چون رعیت کم بفتح کاف العزی یعنی ناقص شد ارتقاء
 ولایت و مملکت نقصان بریرت خزینه بهمی و خالی ماند و دشمنان زور آوردند **قطعه**
 هر که فویا در سه بیاء الوحده و فویا در رس وصف ترکیبی و قيل الباء مصدرية در روز
 مصیبت خواهد کوه بالکاف الفارسی یعنی بگو او را که در ایام سلامت بجوامع دی گوشه امر
 من گوشیدن بالکاف العری فی الفصیح بنده حلقه بکوش از شواری یعنی اگر نوازش و تملطف
 نمی کنی بنده مخلص حلقه بکوش را برود از درت لطف کن لطف که بیگانه شود حلقه بکوش
 یعنی لطف کن که بلطف بیگانه حلقه بکوش شود روزی مجلس او در کتاب شهنامه می خوانند
 قصه در زوال مملکت صحاک و عهد فریدون و وزیر ملکر را پرسید که فریدون کیج و مملکت چشم
 نداشت چشم الرجل بفتحین خدمه و قال الامام النورانی سرچ مسلح چشم الرجل من نعصب
 له و خدمه من یخدمه و نعصب له فیکون اخص من الحشم انهم بر و پادشاهی چه گونه مقور
 شد گفت آنچنان که شنیدی خلق بر و بتعصب کرد آمدند و تقویت کردند پادشاهی یافت
 وزیر گفت چون کرد آمدن خلق موجب پادشاهیست بکسر الجیم تو خلق را چه پرسید
 میگنی مکر سر پادشاهی ندارد **بیت** همان به که لشکر بجای پوروری بیاء الخطاب که سلطان
 بلشکر کند سروری ملکر گفت موجب کردن سپاه چیست پادشاه را کرم باید و عدل

خون در روز بیک
 بظن کوز
 کوراد و کوش و کوش

چون که بکوش
 چنانکه بکوش
 پادشاهی را کوش
 پادشاهی را کوش

بکسر و زوال
 بکسر و زوال

تاریخت بر و کرد و آید بکس الکاف الفارسی یعنی جمع آیند و در ساسانی دولتش ایمن یعنی امین و اهل
 مقلوب منه قلب مکان نشینند و ترا این هر دو نیست **تکند** جور پیشه سلطان
 یعنی جور پیشه سلطان نشود کذا سمعت و فيه تكلف استعماله كذا في معنى سؤر مجاز و اهل
 المعنى تكند جورا پیشه سلطان فی ای تکند سلطان و احد من السلاطین علی ان يكون الیاء الواحدة
 لا المصدرية و يجوز ان يقال قول جور پیشه مجموع و وصف ترکیبی فاعل تکند و سلطان بالیاء
 المصدرية نفعوا و المعنى سلطنت تکند انکه صنعتش جور باشد و یناسب هذا التوجيه
 قوله ان یناید زکوکو چو باقی بالیاء المصدرية پادشاهی که طر و ظلم آکلند قال بعض من استظهر
 بتصحيح هذا الكتاب الطر من الرسوم الديوانية وهو الذي يقال له بالترکیه سُلغُن و قد
 وقع في بعض النسخ طر ظلم بدون العاطفة بل مع الاضافة فتقبل الطر ههنا یعنی الاساس
 وهكذا سمعت من البعض ولم اجد في اللغة ما يساعد على ديواری اساس ملکشاهی
 بلکند من کندن یعنی الکاف العزفی ملکر را پند و وزیر ناصح موافق طبع ینامد روی از سخن
 در هم کشید و وزیر را فرمود عقوبت و بزندان فرستادند پس بویا مد یعنی زمان بسیار
 نگذشت که نیر عم سلطان اصله بنین حرف النون بالاضافة بتشديد الميم بنازعت و بگویند
 و ملکر بدر در خواستند قومی از دست نطاوه او بجان آمدند **کنا** یعنی کمال الاضطرار و غاية
 التاؤد و **التضجر** بود و پویشان شده بواپش یعنی بوی عم سلطان کرد آمدند و جمع
 شدند و مدد کردند تا ملکه از قصر فشن بدر رفت ای خروج من نصره و برآنان یعنی بوی عم
 مقور شدند کشت **بیت** پادشاهی کور و آذر کیم یعنی الجور بوز بردست یعنی علی را یاه
 دوست دارش قول دوست دار و وصف ترکیبی و الشیخ را جمع الی پادشاه یعنی کسی که دوست
 دارند اوست در روز سخی دشمن زور او دست قول زور او و وصف ترکیبی ايضا با
 بار عیت صلح کن و زخوف ضم ایمن نشین زانکه مشاهنشاه عادل را رعیت لکس است

کتابت پادشاهی با غلام محمی در کشته یعنی الکاف العزفی و الیاء الاصل یعنی السفینه نشسته بود
 غلام بسکون المیم در پانزده بود و محنت کشته بیازمود کویه بکس الکاف الفارسی یعنی البکاء
 و زاری اغاز کرد و لوزه برانداشن افتاد چندانکه ملاطفت کردند آرام و سکون نگرفت ملکر را

عیش ازو

جمع اوله

عیش ازو منعص بالغبین المعجبة یعنی مکتدری بود و جاره فی دانستن حکمی در ان کشته بود کفت
 اگر فرمایم من اورا خاموش کنم پادشاه کفت غایت لطف باشد حکیم فرمود تا غلار ابد
 انداختند باری چند غوطی فی الصعاج الفارسی الانعاس فی الماء و اما الغبن فقد سمعت
 من البعض بفتح و یوافق بعض الكتب و من الآخر بضم و هو المنهور و خورد مویس بکشتند
 و سوی بعضی کشته آوردند بهم در دست در دبال کشته ای ذنبه بفتح النون و فی بعض
 النسخ در سکان کشته قال فی مختار الصحاح السکان بالضم و التشدید جمع ساکن و السکانة ایضا
 ذنب السفینه انتهى و المقام یمثل کلا المعنیین كما لا یخفى أو یختصده آن غلام خود را و مجوز
 ان يقال أو تخت باض مجوز من آذختن چون برآمد بگویمه بنشست و قرار یافت ملکر را
 پسندیده آمد کفت درین چه حکمتست کفت آن حکیم انما قال تخت عرف شد نیکشیده
 بود قدر سلامت نمی دانست همچوین قدر عاقبت کسی را نت نصیبت گرفتار آید **تطعم**
 ای سیر بالکسرة المجرولة یعنی شعبان ضد الجایع و اذا صحیح الکسیر یعنی الخوم و هو الخمر
 ههنا ترفان جوین بکسای خبز شهری و هذا نظیر قولهم خاتنه ینین بکسری الیاء من فی خوش
 نما ید محبوب هست آنکه بنزدیک توست خورا نجمع حوری و الاصل فی الجور اعلی و ذن
 الحما بهشته را دوزخ یعنی جهنم بود اعراف از دوزخیان پرسید اعراف ۴۴۴ هشتست
 قال الشیخ صدر الدین رح فی شهر الحزین ان السموات السبع طبیعة عنصرية قابلة للکون و
 الفساد و انها تسبیل فی يوم القيمة و تصور ذایبة من هتیمه ذکر الیوم حین یصبها حور جنة
 کعصر الزيت فاذا كانت السموات تسبیل و تصیر من جمل جنین فالاعراف المذکور ان سورین
 و النار یکون نفس جرم الکوس و هو الذي باطنه یعنی سطح مقعره فیة الرحمة یعنی الجنة و ظاهره
 یعنی الوجه الذي یله السموات و الارض من قبله العذاب و فی معالم التنزیل سئل ان من ما کرهه
 عن الجنة فی السماء ام فی الارض قال فانه ارضی و سماء تسع الجنة قبل فاین هی قال فوق السموات
 السبع تحت العرش و قد ورد فی الخبر ان الکوسی هو ارض الجنة و سقفها عرش الرحمن قال فی
 شرح المواقف ان فلک الافلاک اعین الفکر الناصح الذي یسی بالفکر الاطلس عند المحل هو المسمی بالجنة
 المجید و لسان الشرع و تحت فلک النوازل و هو الکوس انتهى **بیت** فرقت میان آنکه

و در کتاب الکوسی هو ارض الجنة و سقفها عرش الرحمن
 و ذکر ان الکوسی هو ارض الجنة و سقفها عرش الرحمن
 و ذکر ان الکوسی هو ارض الجنة و سقفها عرش الرحمن

بر پادشاه که از تنگ
 اول آنکه و کلر جان بر طر ناگاه
 محنت کشت و خطا بر کونش
 قوی و عالی کشید بر کس

نه تفاوت دارد
اول آنکه از اسب
باید در پهلوی راست
بسیار است و از آنکه
در پیشانی
چون استخوان
چون استخوان
چون استخوان

یارش در بر یغ در بر شد و بر همتا یعنی سینه با آنکه دو چشم انتظارش در در **حکایت**
هرگز تا جدار را و هوا بن الملک انوشروان گفتند و زبیران پدر را چه خطا دیدی که بنده خودی
گفت خطا معلوم نکردم و لیکن که دیدم که مهابت من در دل ایشان بی کبر نیست و بر عهد من
اعتماد کنی نذارند تو رسیدم که از بیم کن ند خویشش ای من خوف ضرر را نفسهم قصد هلاک من
کنند پس قوه حکما را کابسم ای علمت که گفته اند **قطعه** از آن که تو ترسد بتوس امر
من ترسیدن ای حکیم و کوی باجو او صد یغ و کوی با صد مرد که چو او باشد بر ایمن بچنگ یغ
غالباً بالضرر و الحرب و قیل قوا صد عدو و قیل بر ای بچنگ یغ و کوی با صدی که چو او باشد
صد بر ای بچنگ یغ که چون کوبه ای الهی عا جن شود بر ای یغ و یقلع بچنگال
چشم بکنک از آن مار بر پای را می زند یغ از آن سبب می زند مار پای چو بان که ترسد
سرسش را بکو بد مضایع من کوفتن بالكاف العری بستر **حکایت** یکی از ملوک بسکون
الكاف العری رنجور بود در حالت پیری و امید از زندگانی قطع کرده سواری ای فارس
واحد از در در آمد و بشارت آورد که فلان قلعه را بدولت خداوندی کشادیم و دشمنان
اسیر شدند و سپاه و رعیت آن طرف بجملی یغ با سرهم مطیع و فرمان گشتند چون این
کلام را بشنید نفس سرد بقتلین بر آورد و گفت این مژده بالزاد الفارسیه مرا نیست
بلکه دشمنان مراست یغ و ارثان مملکت **قطعه** درین امید بسر شد یغ تمام شد در یغ
یغ حیف عمر عزیز که آنچه در دلم است از درم فوارا یغ ای محصل و یغ فی الخانج امید
بسته بر آمد ولی چه فایده را نکر امید نیست که عمر کوفته باز آید **قطعه** کوی رحلت
بگوفت بالكاف العری فهمها دست اجل ای در چشم و دام بفتح الواو سر بکنید ای کف دست و پا
بالاضافه و پنجه و بازو همه تو دج یکدیگر بکنید بر من افتاده لغتی افتاده کام و قواء
بعضم بکسر نون من للوزن و قواء آخر و بکسر الزاء و سکون النون علیان بر یغ عند و حمله
دشمن کام بسکون النون و الکاف العری یعنی کام دشمن یغ الموت فاعله افتاده و هذا ظفر
قولهم کل بن و آب خانه و فی بعض النسخ بر من افتاد مر که دشمن کام بالاضافه البیانیه
آخر ای دوستان گذر بکنید رو کارم بشد یغ بوفت بنا و ای من نکردم حذر شما حذر

بکنید

بکنید **حکایت** سالی بر بالینه توست یحیی پیغام بر علیه السلام یغ علی رأس قبره متعباً معتكف
بودم در جامع دمشق بکسوف الدال و الیم فی المشهور قصبه ارض الشام لکن صحیح فی بعض
النسخ المعتمد و هكذا حقق فی بعض حواشی المطول دمشق بکسر الدال و فتح الیم قال البرکری
سمیت بیدما شاق بن عمرو بن کنعان فانه هو الذی بناها وقیل بناها غلام ابراهیم الخلیل
علیه السلام وکان حبشیاً و هبه له عمرو بن کنعان حین خرج من النار و کان اسم دمشق **حکایت**
فسمها یغ یکی از ملوک عمر که یغ ایضاً موسوی بود اتفاقاً بزیارت آمد و نماز کرد و دعا و حاجت
خواست **بیت** در ویسی و غنی بنده این خال در زند و آن که بعد الالف که غنی ترند محتاج شوند **حکایت**
ما قیل بادشاهان جهان کبر یغی خسته شوند استعانت زور کوشه نشینان طلبند **حکایت** و یغ
من کرد و گفت از آنجا که هست درویشا نیست یغ از درون دل و جان و صدق معامله ایشان
خاطمی بیاء الوحده همراه من کن که از دشمنان صعب اندیشا کم اندیشا که بسکون الشین
یعنی غمناک و هذا مثل قولهم معجون ناکر و افیون ناکر و سوزناک و غیر ذکر گفتن بر رعیت ضعیف
رحمت کن تا از دشمن قوی رحمت زبیر **حکایت** بیازوان جمع باز و یغ العشد نوا و اوقوت
سرادست قبل اراد بسر دست الاصابه خطاست یغ و مسکین نایقان بشکست
عمه بشکستن بتوسد امر غایب من ترسیدن انکر بر او افتاده کان بخشاید بفتح النون
النافیه که کوز پای در آید ای از زله زله کسمش نگیرد دست و التقدی کس نگیرد
هو انکه تخم بوی کشیت بالباء المصدر و کسر الکاف العری من کاشتن یعنی افشا ندن و چشم برهنه را مکناسند
نیکی دانست در ماغ هم بوده بخت یغ فکر هو زره و باطل من قبیل ذکر المحل و اراده الحال و
و خیال باطل بست ز کوشن بسکون الشین پنبه برون قیل جیور فیه ضم الباء و کسر ها و الضم
و الکسر اضع علی اختلاف الروایین از و در خلق بد و کوی نومی ندی ای بی دهنی قدم می للوزن
وان امر من دانستن یعنی اعلم که روز دای ای روز دای علی ان لیکن الباء المصدر بر وقیل
الباء فی دای لا فاده و حده بوم العده هست یغ آدم اعضای یکدیگرند که در اصل
قطرت ای الخلقه و الجمله ز یکر جوهر بود حیث تکثرت من نطفه آدم النبی هم جو عضوی
بدرد آورد روزگار ذکر عضوها را نطفه النونین قرار تو کن رحمت دیکران بی غمی بیاء

یغ عربی است
افشا نطفه
کوشی و شکار
دلیوی

بهرین را مکناسند

حزرت آدم او غلوی بود
بهرین اعضای

بهرین اعضای
بهرین اعضای

بهرین اعضای

بهرین اعضای

كان في ذلك وقت

ببإاء الخطاب نساك نامت عهد آدمي **حكايت** دروئين بسجباب الدعوة در بغداد پديد
حجاج بن يوسف آي ابن يوسف وهذا مثل قوله محويك تكتلين كما مر قال الامام المافحي في
مرآة الزمان قد آراخ الله تعالى لكافة المسلمين بقلعه الحجاج بن يوسف الثقفي في سنة
حسن ورموه تسعين قالوا كان مقدما ما مهيبا فيصحا مغوقا بليغا سقا كالدماء عاملا بعيد
الملك بن مروان ولي الحجاز سنتين ثم العراق والخراسان عشر من سنة وكان الحجاج بن محمد
عن نفسه ان الكبر لذاتة سفر الدماء قبل ان الحجاج خطب يوما فقال في اثناء كلامه ايها الناس
ان الصبر عن محارم الله تعالى هو من الصبر على عذاب الله تعالى فقام رجل وقال ويحك
يا حجاج ما اصفق وجهك وقل حياك فامر بالحبس فلما نزل عاريا فقال لقد اجترأت
علي فقال له انت تجترئ على الله تعالى فلا تنكره وتجترئ عليك فتتكبره فحلي سبيله وقالوا
لما حضرتة هو الوفاة دعا منبها فقال له هل في علمك ملكا يموت في هذه السنة فقال نعم
ولستة فقال ولم قال لان الذي يموت اسمه كليب فقال الحجاج والله بذلك سمين
فاوصيه عند ذكره وكان مرضه بالاكلة وقعت في بطنه وسلط الله تعالى عليه بها الزمهرير
فكانت الكوانين تجعل حوكم مملوكة ناطقة وتدني منه حتى تحرق جلده وهو لا تحس
بها فشكى ما تجده الى الحسن البصري رضي فقال له قد نهيتك ان يتعرض للمصالحين وقيل
رح سجد شكرا لله تعالى لما مات الحجاج فقال اللهم كما امنت عنا سنة انتهى كلامه
واورا نحو اندشن وكفت دعای خير يوم من کنی گفت خدا یا جان من بستان ام من ستان بجمع
الاخذ والقبض گفت از بهر خدا این چه دعاست گفت دعای خیر است ترا وجملة
مسلمانان را **حكايت** بچه کار آیدت جهان داری وصف ترکیبی والباء للمصدر رب مودت
به که مودم آنرا بیاء الخطاب روی عن ای منصور انه كان رجل تعكف في مسجد الكوفة
قال فدخل المسجد غلام مندى فصلى صلوة حسنة ثم فعل هكذا الى آخر الشهر فسلبت
عليه يوما من الايام فلم يرد علي جواب السلام فلما دخل المسجد في اليوم التالي قال وعليك
فاستعزبتة وسالته عن ذلك فقال ان لي موليا ولم يتاذبه في رد السلام فاستاذنته اليوم
فقلت له يا غلام لتاذرن مولاك ان تجالس ساعة في ذكر الله تعالى وطاعته فذهب

ورجح

الذي روي في
الذي روي في
الذي روي في

ورجح وقال قد اذ نلى في ذكر فقعد فقلت له اخبرني من اعجب ما رايت في الدنيا قال ان من عارفا ان اصلى
طوله كليله الى السحر ثم اسأله الله تعالى حاجته فقصت في ليلة طيبة فقلت اليه ارفي رجلا من اهل النار فتردى
ان اذهب الى العادي الفلاني فقصيت والصبح لم يطلع بعد سمعت هناك انا نبينا عجيبا فاذا رايت ثعبانا
عظيما قد طوف ذنبه في غرق رجل ويكته على وجهه فقلت له كيف ساعة فقال قل لهذا الثعبان ليوقف
فقلت للثعبان بحق الذي تجئ وتذهب ان تقف ساعة الا كلم هذا المسكين فوقف فقلت للرجل
من انت قال الحجاج بن يوسف فرايت الاحمال على كفيه الى هنا ان السماء فقلت له وما هذه الاحمال قال
اما الذي على كتفه الا عين فهو دماء المسلمين واما الذي على الايسر فهو اموال المسلمين فقلت وما هن
الثعبان قال من يوم فارقت روجي من الدنيا ان الله تعالى ابتلاني به كما ترى كليله سطوف من المشرك
الى المغرب فقلت فهل ترجو شيئا قال نعم قلت وما هو قال قلت سنتين سنة لا اله الا الله محمد رسول
الله كذا ذكر في رونق المجالس **حكايت** يكن ازمولوكى انصافا پارسا بي بياء الوحدة را بهر سيد
که از عبادت آنها مواردا مفاضل تراست گفت ترا خاب نیم روز تا در آن ساعت مودم نیازاری
قالی راحت دیدم نیم روز گفتم ای فتنه است بوصول الهمة خابش برده به انرا خابش بهنرا از بیدار
بفتح الباء المصدر ای نجمان بدزدن کانی مودم به بعضا از نجمان بدزدن مودم بهنرا است **حكايت**
یکی از ملوک شنیدم که شبعی بیاء الوحدة بعشرات بروز آورده بود و در بیان ای آخر مستحی گفت
بیت ما را نجمان خوشتر از این یکدم نیست کز نیکر اصله که از نیکر و بدایشه و از کس غم نیست
درویش بوهنه و عویان بیرون سر ما ای فی البرد خفته بود گفت بیت ای انکر باقبال نود عالم
هیچ کس نیست کیم غم نیست غم ماهم نیست ملکا این کلام خوش آمد صرته بضم الصاد و تشدید
الواو الملتین ای کبسته هزار دینار روزن سله ای من منظره بیرون داشت و گفت ای درویش
دامن بردار من داشتی گفت و امن از جبارم که جامه ندارم پادشاه خلعی بومر بیکرد و برو
فرستاد درویش آن قدر بانده مدت نخورد و تلف کرد و باز آمد گفت بیت قرار بکف ازده کان
نیکر مال نه صبر در ده عاشق نه آب در غریبان بکسر العین الجمیة و سکون الواو المله هو الذي يقال
فی التریخ تحریفانه ثلثی در حاله که ملکر پروای او نبود حالش بگفتند ملکر را بهم بفتحین برآمد
روی از وی در هم کشید و از بنجا گفته اند اصحاب فطنت من القطن و خبثت بکسر الخاء الجمیة

صورتی دیگر
صورتی دیگر
صورتی دیگر

سورة الزلزلة والكثرة
وزنة وغلبة

وسكون الباء الموحى بالفارسية از مودن که از حدت بکسر الحاء المهملة وتضد بیدالان بالفارسية
تیزری و سورت فی مختار الصحاح سورة السلطان سطوة واعتداؤه پادشاهان بر حذر باید بود
غالت همت ایشان بر معضلات بکسر الصاد ای مشکلات امور مملکت متعلق باشد تحمل از جا
عوام نکلند **شوق** حرامش بود نعمت پادشاه که هنگام بالكاف الفارسی فرصت نداشت نگاه
ای لایحفظ وقت الفرصة بحال **فصح** سخن اسم مکان من الجولان تانبینی زبیشن بر بیرون
یعنی هوز کفتن مبر بفتحین امر نهی من بودن قدر خویش گفت برانید امر من راندن این
کدای ستوج یعنی کسناخ و مبدی ای المسرف را که چندان نعمت باند که مدت بخورد و تلف کردن آن
خرنیه بیت المال لغه سکینانست نه طعمه بالضم والسکون المضموم اخوان شیاطین اراد بالمهدیه
المسرفین فی التفقات قال الله تعالی ان المهدرین كانوا اخوان الشیاطین **بیت** اهلهم بباء الوحده
کواصله که او روز روشن سنج کافوری نهد زود بمعنی السرمع بینی کشی بشب روشن ماند
در چراغ ای در چراغش قدّم الشین للوزن یکی از وزراء راجع گفت ای مکرر صلیحت آنت
که چنین کسانا وجه کفای بکسر الكاف فی الشهور و بفتحها فی الافصح من الرزق العوت بتفاریق
بحری بضم الحیم و فتح الواو و معین دارند ای ينبغي ان بعضی نفقتة یوما فیوما او اسبوعا
کافا سبوعا او شهرا فشهرا تا در نفقه بفتحین اسراف نکلند که اسراف حرامست اما
انجم فرمودی از رجم و منع مناسب سمرت از باب همت نیست که یکی بلطف امیدوار کردی
و باز بنو میدی خسته کردن **بیت** بروی خود در اطعام بکسر الراء ای باب به باز نتوان کرد بمعنی
کردن چو باز شد باز فی الموضعین بمعنی المفتوح بدر شتی و خستونت قرار نتوان کرد فواز
بکسر الفاء بمعنی العالی وقد یکنی به عن المنح والمعنی لا یلبغی ان یفتح باب الاطعام و انما قال نتوان
کرد مبالغة من قبیل قولهم فی العری لا یکنان ان یقال کذا لکذا **قطع** کس نبیند که تشنگان حجاج
و هو اسم مکتة والمدنیة و حوالیهما من البلاد و ستمیت حجاز لانها حجت ای نعمت و فصلت
بین بلاد نجد و القود ای المنحفظ کذا فی شرا المصابیح و کثیرا ما کنی به الشیخ فی هذا الکتاب
عن مکه او عن الحج حیث قال مثلا در سفر حجاز فی موضع ان یقال در سفر مکه او حج بلبت
ای بکنار آب شور کردانید بکسر الكاف الفارسی هر کجا چشم بود شیرین مردم و مرغ و مور

کردانید

کردانید **کتابت** یکی از پادشاهان پیشین یعنی پادشاهان متقدمین در رعایت مملکت
سسته کردی و لشکر را بسنج دانست لاجرم چون دشمن صعب روی نمود و قدم معناه
هم پشت بردند ای اعرضوا عنه باسره هم **بیت** چو دارند کنج از سپاهی در رخ هذا
لفظ فارسی بمعنی الخیف در نبح آید شش الشین راجع الی سپاهی دست بودن شیخ یکی
از آنان که عذر بفتح العین المعجمة و سکون الاله المهملة بمعنی توکر الوفا کردند بامتنش
دوستی بود ملاکت کردم و کفتم دونست و ناسپاس و سقله بضم السين بمعنی الخیل
کذا فی المشهور لکن التحقیق انه بکسر السين و سکون الهاء لفظ عربی شاع استعماله فی الفارسی
بمعنی مرد بد گوهر و در کزانی البحر و حق ناشناسی بعیز دنی و غیر شاکر و بخیل و منکر
حقو قست ان شخصی که باندک مایه تغییر حال بالااضافه از مخدوم قدیم بر کردی بالكاف
الفارسی ای اعرض و جفوق نعمت سالیان بکسر اللام ای النعم المحاصل علی التوالی فی کتب
الماضیه در نورد بضم النون و فتح الواو من نوردید بمعنی اللغف کفت آن یک شخص
الربکوییم معذور داری شاید که اسم بی جو و مدزین بالترکی تکلی در کور و بکسر
الفارسی و فتح الواو المهملة و سکون الواو ای فی الودهن و سلطان که بزیر با سپاهی تحمل کند فی
بعض النسخ خیل کند و المعنی واحد او را بخان جو اعمدی نتوان کرد **بیت** زربده بسکون
الهاء امر من دادن مود سپاهی را که تو ناسر بنهند معنی در راه تو و کوشن الشین راجع الی
مود سپاهی زرندهی سر نهند در عالم **شعر** اذا شبع الکی و هو کالشبع لفظا و معنی
و انما سمی به لانه یکمی نفسه ای بسرها بالوزع والبیضة یصول من صال علیه و ثبت بطشاهو
الاخذ بالقوة قیل قول یصول بطشا من قبیل قولهم قعد جلوسا و خاوی البطن ای الخالی
من الطعام بیطش بالقراد بکسر الفاء الهرب عن الشیء قیل یعنی اذا شبع الکی یقدم علی الحرب
و یبطش العدو بطشا و اذ اجاع یجیم و یبطش بالفار و انما قاله یبطش بالفار و ان
کان الاصل ان یقول یفر فارا لکنما و قلیما و رعایة للمقابل و الشبع کنایة عن الغنا و
الثروة و خلو البطن کنایة عن الجوع و الجوع کنایة عن الفقر و العیلة **کتابت** یکی از پادشاهان
از وزراء معزول شد و بحلقه درویشان درآمد و برکت محبت ایشان در وی اثر کرد

الکلی و هو کالشبع لفظا و معنی

وجعیت خاطرش دست داد مگر بار دیگر بود دل خوشتر کرد و عمل فرمود یعنی آنه اعلی
له منصب الوزراء ثانیاً بعد الاحتمال قبولی نگردد و گفت معزولی بنزدیک خود مندان ای
عند العقلاء به است از مشغولی **رباعی** آنان که بکنج بزم الکاف العرفی یعنی در گوشه قاعت
وهی الاستقامة علی الدین ومصاحبه الصالحین و زیاده الطاعة علی ممت الساعاة کذا فی خلاصة
الحقایق بنشینند دندان سگر و دهان مودم بستند کاغذ بر ریوند و قلم بشکند و در
وز دست و زبان حرف گویان یعنی طعنه کنندگان گریزند بفتح الراء من رستن یعنی خلاص شدن
کما من ملک گفت ما را هوانی یعنی البتة خرد مندی بیایه الوحده کافی در مصالح بیاید تا تو بی
ملکت را شاید مضارع من شایسته یعنی لایق شدن گفت خردمند کافی آنست که چنین
کارها تن در نهد قد عرفت ان در قد مذکور فی احوال الافعال للمخسین اللفظ فقط و ههنا
کذا **رباعی** های برهم موغان از ان مشغولان که بخوان خورد و جانور نیار از درگاه
سیاه گوشه گفتند که ترا ملازمت صحبت سیدی بچم وجه اختیار افتاد گفت تا فضا
صیدش می خورم و از مشغولان در دنیا هصوت او زندگانی میکنم گفتند اکنون که
نظلم حاکم باشی الحجاج الحفظ درآمدی و بشکر نعمتشن اعتوائی کردی چو از نزدیکت نیایی
تا بخلق خاصانست در آرد مشتق من آوردن فاعله ضمیر شیء و مفعوله تا خاصانست و
از بندگان مخلصت شمار گفت همچنان از بطش او ایمین نیست **رباعی** اگر صد سال
کبر یعنی الکاف الفاری آتش خود زردای مجمل النار ملتزمه اگر بگویم در و افتد بسوزد
افتد که ندیم حضرت سلطان زر بیاید ای مجد الذهب والذینار و باشد که سر پرورد و کا
گفته اند از تلون طبع پادشاهان بر حذر باید بود که گاه بسلا می برنجند و گاه بدشاهی
خلعت دهند و گفته اند که ظرافت بسیار هنر ندی نیست و عیب کلیمان **رباعی** تو بوس
قدر خویشتن باشه و وقار عطف علی قدر بازی و ظرافت بنویمان بگذار **رباعی** یکر از
رفیقا شکایت روزگار تا ساعد بنزدیک من آورد که کف افانده دارم و عیاله بکسر العین
المهله جمع عین بالتشدید مثل جید و جیاد بسیار و طاقت بارفاقه ندایم **رباعی** مختار الصحاح
الغاقه هی الفقه و الحاجة بارها بفتح الراء یعنی برآ و بسکندنا جمع بار یعنی الخمل بالکسر

والمعنی

والمعنی ههنا علی الاقوال
والمعنی ههنا علی الاقوال
والمعنی ههنا علی الاقوال

والمعنی ههنا علی الاقوال ذکر نقل کنیم تا در هر صورت که زندگانی کنیم کس
را بر نیک و بد من اطلاع نیابند **رباعی** بس که سینه خفت و بس که نداد که گیسوت بس جان
بلب آمد که برو کس نگرست من گریستن بکسر الکاف الفاری یعنی البكاء كما مر باز از شما
و مختار الصحاح الشبانت بالفتحات الفریة ببلية العدو دشمنان می اندیشم که بطنه در
قفاى من نخندند و سعی مراد حق عیال بر عدم مهر و ترحم کنند و گویند **رباعی** بین
فی بعض النسخ بین آن بی حمت را که هرگز نخواهد دید یعنی دیدن یعنی لایق بود آن نوری
روی نیکر بختی **رباعی** کزیند من کزیند یعنی الکاف خویشتن رازن و فوزند بکس را در
بسختی و در علم محاسبه بالاضافة چنانکه دانی چیزی دانم از نجات شما الجاه القدر و المنزلة
ای بسبب قدر و عزت که وجه معین کرد که موجب جمعیت خاطر باشد قول بقیه عمر
یعنی در بقیه عمر از عهد شکر آن نتوانم بیرون آمدن جواب الشکر اعنی قوله کزینجاء شما
گفتم ای یار عمل پادشاه را و طرف بفرمانتین ای جمله دارد امید نان و بیج جان و خلاف
رای خود مندانست بدین امید در آن بیم افتادن **رباعی** کس نیاید بخانه در زمین کزینجاء
زمین و باغ بده امور من دادن یا بتشویش و غصه را ضرسو یا جلوتند پیش زاع بنام امر
من نهادن گفت این سخن موافق حال من نگیرد و جواب سوال من نیاروردی نشنید که
هر که خیانت و رازد من و زبیده یعنی الاعتیاد بالنسبة دستش بلورد **رباعی** راسته موجب
بکسر الحیم رضای خداست کس ندیدم که کیم شعراى ضلی از ره راست و کمال گفت اند
جهار کس از جهار بخذف الهاء لغتة ایضا بنجان بتوسد حوامی وهو من اخذ مال الغير مجاهره
بالغصب لقطع الطريق از سلطان و زردای السارق وهو من اخذ مال الغير خفیه یا سبان
و فاسق از عمار و روسیر از محتسب و ذکر لان نادیب مثل الشارب والزانی کان یفرض
فی دیار العجم الخ محتسب و انرا که حساب پاکست بالباء الفاری و الکاف العربی از محتسب
چه پاکست بالباء العربی بمعنی المبالاة كما مر **رباعی** مکن قواخ روی در عمل الرحمن
که وقت رفع تو باشد مجال دشمن نکر یعنی نکر و ضیق باشد مجال دشمن تی پاک باشی
و مدارای برادر از کس باگز رند جامه لایق کار را نجمع کاز رهو بالکاف الفاری و ضم الراء

العزف

والمعنی ههنا علی الاقوال
والمعنی ههنا علی الاقوال
والمعنی ههنا علی الاقوال

القصار بوسیدم کفتم حکایت آن روباہ وهو الثعلب مناسب حال تست کہ دیدنوش
کو نیز آن افتان و خیزان و هزل التلذذ صفت مشبہه من کز تخنن و افتاد و خاصتن کسی
کفتمش کہ چه آفتست کہ موجب چندین مخافتت گفت شنیدم کہ شتورا بسخره وهی
العقل الذی یعمل بلا حجة بسبب الخوف والحیاء مثل اعمال السلاطین کذا فی بحر الغرابی
کی ند گفتند ای سفیه وهو من کان خفیف العقل شتورا بانوجه مناسب و تراجم
مشابهت گفت خاموش ای اسکت که الحسودان جمع حسود یعنی کویند که این
شتو است و گرفتار ایم کز آخر تخلیص من باشد یا بتفتیش حال من کتو تا تریاق
از عواقب آوردن شود مار کز یزد بفتح الکاف الفارسی ای اللدغ مرده باشد و تراجم
همچنین فضل است و دیانت و تقوی و امانت اما حسودان در کمین بالنورکی بسو اند
مدعیان کویسته نشین اگر آنچه حسین سیرت تست بخلا فان بقریر کنند و در هر سخن خطاب
پادشاهی آفتی و در محل عتاب در آن حالت کز اعمال معال با سبب منصلحت آن بینم که فکر
قناعت را بضم المیم هو است و حفظ که و تکریم با ست کوی بی یعنی ارجو منکران بقول تو کت
الویاسته موافقا فی قلبک که عاقلان گفته **بیت** بدریاد در منافی یعنی در دریا و در صله
و قد یقراء در منافی بضم الدال یعنی منافی در بشند الدال لکنه غلط کلا لا یخفی بی شمار است
و کز خواهی سلامت در کنار است رفیق این بشنید و روی در هم کشید و سخنهای
رنجش آیز و صف ترکیبی و رنجش بکسر الجیم اسم من رنجیدن کفتم لهم دانش من دانسته
فان معناه العلم یعنی الکلیف ای الصورة الحاصلة فی النفس لا العلم بمعنی المصدر فانه معنی
دانستن دون معنی دانند و کزاروشن و افرینش و نحو ذکر فالشین فی امثال من نفس الکلیف
لا یفر الغایب کفتم کز که این چه عقل و کفایتست و فهم در آیت و قول حکما درست آمد
که گفته اند دوستان در زندان بکار آیند که بوسفره و طعام همه دشمنان دوست نمایند **قطعه**
دوست شمار نمی من شمر ده یعنی العدا آنکه در تحت رند لاق یاری و برادر خونی اندکی
دوست آن باشد که کورد دست دوست در پریشان حالی و در ماندگی دیدم که مستغیر
میشود و نصحت میفرم میجو میشنود بکسر الشین و فتح النون بنزدیک صاحب

عراق الکبریٰ و بحر العرب
بیشتر از در و بر کوهان کج
افغانی

و اسبیت و سخن
دیوان

دیوان رفتیم بسابقه معرفی که میان ما بود صورت حالش بکفتم تا بکار مختص من نصب
کردند چند روز برین آمد لطف طبعش بدیدند و حسن ندیرش پسندیدند کارش
از آن در گذشت و بموتیه بر تو ای اعلی و بلند اندک مقور شد خجیم سعادتش در تو قی شد
تا با وج ارادت یعنی با غلامی درجات ارادت فان الافق هو النقطه البعیده من مرکز ال
العالية من الحضیض بر سید مقرب حضرت سلطان شد و مشارالیه بالبان و بمعتمد علی
عند الاعیان کنت بفتح الکاف الفارسی بوسلمات حالش شادمانی کوردم کفتم **بیت**
ز کار بسته میدیش و دل شکسته مدار یعنی دلت را شکسته مدار که آب چشم حیوان
یعنی آب حیوة در تو تاریکست فی بعض النسخ تاریکست بالباء المصدر بعد الکاف
بیت الا لاخون اخا البلیة فللرحمن الطاف خفیة الاحرف یفتخ به الکلام للتمنیة ولا
تخرق نهی مخاطب مژگو بالنون الثقيلة من الخزن ضد سرور من باب علم و اذا البلیة
ای صاحب البلاء و هذا مثل قولهم فلان اخو الحرب لمن یلاسن و عارسه و هو منصوب
علی انه منادی مضاف حذف حرف ندایه و فی بعض النسخ لا یخونن بالباء التختائیة و اخو
البلیة بالرفع علی انه فاعله و الفاء فی مثل الخنن للتعلیل و اللطف الوزق و البر و الاحسان
ایضا ای لصنوف من البر لا یبلغها الا فهم منشدین توشن از کورشن ایام اسم من کوریدون **بیت**
مثل رنجش من رنجیدن کما مژ که صبی رنجست ولیکن بر شمشیر دارد یعنی شمشیر خلو دارد
در آن مروت موی با جمع یاران اتفاق **قطعه** سفوملمه در افتاد چون از زیارت مکه باز آمدم
دو منزل استقبال کوردها حالش را دیدم بریشان و در هیئت درویشان کفتم حال سکون
اللام چیست گفت همچنان که تومی کفتم طایفه یعنی کوطایفه مواحد بودند و غیانتهم
منسوب کورند و مکر در کشف حقیقه ان **قطعه** انقصا نفرمود یقال استقص فی المثل ای تقررها
و بلغ غایتها و یاران قدم و دروستان رحیم ای سفق از کلمه حق خاموش شدند و صحبت
دیوینة یعنی قیام فراموش کورند **قطعه** نه بینی که پیش خدایند جاء ستایش کنان
ای حال کونهم ما دجین دست بوبر لفظ برفی الاول حرف بمعنی علی و فی التاء اسم بمعنی
المصدر بالفارسیة سینه نهند و کوروز کارش در آرزوی پای همه عالمش پای بوبر نهند

کوزره بکله

با مولا
 در جمله بانواع عقوبت گرفتار بودم تا درین هفته که مؤذنه سلامت حجاج برسید از بند
 گرانم بکس الکاف الفارسی خلاص گردند و مکر موروثم یعنی آن ملکها که مرا بطریق ارث
 منتقل شده است خاص یعنی مخصوص گردند برای پادشاه کفتم آن نوبت اشارت
 من قبول نکردی که عملی با پادشاه چون سفر در ریاست سویدند یعنی نافع و خطرناک
 یا کج بکنی یا در طلب میبری و اعلم ان البحر علی اجناس خمس فی المشهور طلسم
 وینرخ وبقاله نارجات ایضا ورفیه وخلقطرات وشدیه فالطسم قبل معناه فی
 مقلوبه وهوا لسط قالوا هو جمع آثار سماویة مع آثار عفا فی الارض فیظهر منها امر
 عجیب والبرنج معرب نیرک وهوا التویة والتخییل قالوا ان ذکر تزیج قوی جواهر الارض
 بعضها مع بعض لبعث منها البرعجیب والرقیة هی الافسون ومعناه آب سون فعبارة
 ای قوی علی الماء فیسویبه المصابه او یصب علیه وانما سمیت رقیة لانها کلمات رقیبت
 من صدر الراق وتلك الکلمات بعضها قهلیویة وبعضها قبطیة وبعضها کالمهدیات
 زعموا انها سمعت من الجن او سمعت فی المنام والمخلطرات خطوط عقدت علیها
 حروف واشکال ای خلقت ودر او برزعموا ان لها تاثرات بالخاصیة وبعضها مقروءه
 والشعبذة وقد یقال شعوزة بالواو معرب شعباذة وهی لم رجل ینسب الیه هذا العلم
 واصلة خفة البدی فی تقلیب الاشیاء کالمشی علی الارسان واللعب بالهارة والحفاة ونحو
 کذا فی منارات السایرینی للشیخ نجم الدین الکبیر **بیت** یا زهره دودست فی بعض
 النسخ یا درهم بقم الدال کند خواجه در کنار ای حین خلص من سفر البحر علی السلام یا موج
 روزی ای فی یوم من الايام افکن دشت بفتح النون موده ای حال کونه میتا بکنار ای حین
 لم یخلص منه مصیبت ندیدم ازین بیستی بالباء العری یعنی الزیادة ریش بالکسرة المجرورة
 دروش راجوا سیدن وکف بفتحین الملی پاستیدن بالباء الفارسی یعنی برکنند ن کتا
 فی البحر برین دو بیت اختصار کردم وکفتم **قطعه** ندانسه که بینی بند بر پای چو در کشت
 نیاید بندم **بیت** ای مره آخری کونداری طاقت بیستی بزجت نیش مکن آنکشت
 در سوراخ کوزم بالکاف العری والزاء الفارسی العفوب وقیل فیہ لغتان احدهما کوزم بکا

بالكاف الفارسی والزاء العری والاخری عکسه کما ذکرنا **حکایت** تی چند در صحبت
 ما بودند ظاهر حال ایشان بصلاح آراسته و باطن ایشان بیچاره پیراسته یعنی مزین مثل
 آراسته و لیم وجودی کز النسخ و باطن ایشان پیراسته یکی از بزرگان در حق این طایفه
 حسن ظن بلیغ داشتند و اداری یعنی وظیفه معین کرده بود فی المصادر الاثریة
 پیوسته کردن عطا مکر یکی از ایشان حرکتی نامناسب حال در ویشان کرد و ظن آن
 شخص فاسد شد و بازار ایشان کاسد خویش تا بطریق کفاف یاران را مستخلص بفتح اللام
 کنتم آهنک یعنی قصد خدمتش کردم در بانم یعنی در بان مارهها نکرد و قد بان یعنی البواب
 وجفا کرد معذورتش دانستم بچشم آنکه گفته اند **قطعه** در میوز و سلسطانرا بکسر
 در فی بعض النسخ و زبیر سلطانرا بالاضافه فی وسیلت مکرود پیرا من ای لا تقم حول
 و سکر و در بان چو یافتند غریب این کویبان بگرد و آن دامن قی این اشاره ای در بان
 و آن اشاره اشاره ای سکر چند نیک معنی بان بفتح الراء حضرت آن بزرگ بر حال من واقف
 شدند با کرامت در او درند و برتر مقامی یعنی مقامی اعلی معین کردند اما بتواضع فرود
 نشینم **بیت** بکنار ای اثر که بنده کنیم تا در صف بنده گان نشینم گفت یعنی آن بزرگ
 گفت در مقابله الله چه جای این سخنت **بیت** کرموسر و چشم من نشینم نازت بکشم که
 نازنینی فی الجمل بنشینم و از هردی بیاه الوحده یعنی من کل باب یعنی انواع کلمات و محاورت
 سخن پیوستم تا حدیث زلت بفتح الزاء العری یعنی لغزیدن یاران در آن میان آمد گفت
قطعه چه جرم دید خداوند سابق الانعام صدف لقا خداوند که بنده در نظر خشن حور
 و ذلیل میدار خدا بر است مسلم یعنی خدا بر مسلم است بزرگواری ای العظمة و لطف
 که جرم بضم الجیم یعنی جوام عباد را ببیند و تا آن بفرور میدار حکام را این سخن عظیم بسندید
 آمد اسباب معاش یاران فرمود تا بر قاعده ماضیه مهیا دارند و مؤنت ایام تعطیل و نالند
 شکر نعمت بکفتم و زمین خدمت بیوسیدم و عذر حسارت بالجیم بالفارسیه جزوات
 کردن بخواستم و کفتم **قطعه** چو کعبه قبل حاجت شد از دیار بعید رونخلق
 بدیدارشان از بس فرسودن تحمل مثال ما بیاید کرد که هیچ کس نزنو بود رخت تی بر یعنی

با مولا
 در جمله بانواع عقوبت گرفتار بودم تا درین هفته که مؤذنه سلامت حجاج برسید از بند
 گرانم بکس الکاف الفارسی خلاص گردند و مکر موروثم یعنی آن ملکها که مرا بطریق ارث
 منتقل شده است خاص یعنی مخصوص گردند برای پادشاه کفتم آن نوبت اشارت
 من قبول نکردی که عملی با پادشاه چون سفر در ریاست سویدند یعنی نافع و خطرناک
 یا کج بکنی یا در طلب میبری و اعلم ان البحر علی اجناس خمس فی المشهور طلسم
 وینرخ وبقاله نارجات ایضا ورفیه وخلقطرات وشدیه فالطسم قبل معناه فی
 مقلوبه وهوا لسط قالوا هو جمع آثار سماویة مع آثار عفا فی الارض فیظهر منها امر
 عجیب والبرنج معرب نیرک وهوا التویة والتخییل قالوا ان ذکر تزیج قوی جواهر الارض
 بعضها مع بعض لبعث منها البرعجیب والرقیة هی الافسون ومعناه آب سون فعبارة
 ای قوی علی الماء فیسویبه المصابه او یصب علیه وانما سمیت رقیة لانها کلمات رقیبت
 من صدر الراق وتلك الکلمات بعضها قهلیویة وبعضها قبطیة وبعضها کالمهدیات
 زعموا انها سمعت من الجن او سمعت فی المنام والمخلطرات خطوط عقدت علیها
 حروف واشکال ای خلقت ودر او برزعموا ان لها تاثرات بالخاصیة وبعضها مقروءه
 والشعبذة وقد یقال شعوزة بالواو معرب شعباذة وهی لم رجل ینسب الیه هذا العلم
 واصلة خفة البدی فی تقلیب الاشیاء کالمشی علی الارسان واللعب بالهارة والحفاة ونحو
 کذا فی منارات السایرینی للشیخ نجم الدین الکبیر **بیت** یا زهره دودست فی بعض
 النسخ یا درهم بقم الدال کند خواجه در کنار ای حین خلص من سفر البحر علی السلام یا موج
 روزی ای فی یوم من الايام افکن دشت بفتح النون موده ای حال کونه میتا بکنار ای حین
 لم یخلص منه مصیبت ندیدم ازین بیستی بالباء العری یعنی الزیادة ریش بالکسرة المجرورة
 دروش راجوا سیدن وکف بفتحین الملی پاستیدن بالباء الفارسی یعنی برکنند ن کتا
 فی البحر برین دو بیت اختصار کردم وکفتم **قطعه** ندانسه که بینی بند بر پای چو در کشت
 نیاید بندم **بیت** ای مره آخری کونداری طاقت بیستی بزجت نیش مکن آنکشت
 در سوراخ کوزم بالکاف العری والزاء الفارسی العفوب وقیل فیہ لغتان احدهما کوزم بکا

اشرف زنه دکلر برتره قایلر
 نشستم

یعنی غره قوا سندر مفعول **نزد حکایت** ملکر زاده را کج فراوان یعنی خزینه و آخر از بدش
 میراث یافت دست گرم بر کشادگی و سخاوت بود و نعمت بی قیاس بر سپاه و رعیت
 بر تخت **قطعه** نیاساید مضارع منفی من اسودن شام از طلبه عود فی مختار الصالح
 العود الذی یفخر به بر آتش نه امر من نهادن که چون عبیر بودید قبل فاعل بودید ضمیر
 شام یعنی راجه طیبه بیوید شام از آن عود و الظاهر آن معناه بیوید آن عود همچو عبیر
 ای شتم منه الراجیه اللطیفه علی مضارع مجهول من شتم بزرگی باید بخشندگی کن که دانه
 ای العبه تا فیضانی آن دانه را بیاید ای ثابت یکی از جلسای جمع جالس او جلس
 مثل علما و فقها فی جمع عالم و فقیه بی تدبیر نصیحتش اعلا کرد که ملوک پیشین این نعمت را
 بسعی اندوخته اند و برای مصلحت یعنی لاجل المصلح نهاده اند دست از بی حرکت کوتاه
 کن که واقعه در پیش است و دشمنان در کمین بفتح الکاف العزیز و قدما تقییر و فی
 حکایت دزدان عرب نباید من بایستق یعنی لایق نباشد که بوقت حاجت در میان من ماندن
قطعه اگر کجی از بر عامیان بخش یعنی اگر قسمت کنی خزینه را بر عامیان رسد هر کجی
 را برنجی یعنی حصه واحده من الأرز جوانستانی از هر یک شخص از رعایای جوی سیم یعنی لایق
 تا خمن کل احدی فضته مقدار الشعیر که کرد ترا بکسر الکاف الفارسی هر روز کجی ملکر زاده
 روی از بی سخن در هم کشید ای انقبض از آن سبب که موافق را پیش نیامد و گفت
 مرا خدای عز و جل ملکر این بکسر اللام مملکت کرد اینده است تا بخورم و بکشم نه
 با سبب نام که نگه دارم **بیت** قارون هلاک شد که چهل خانه نفع داشت نویسنده آن باند که
 او رده اند که نام نگو گذاشت **حکایت** آوینان که نویسنده آن عادل را در شکار کاهی صیدی
 بیاء الوحده کتاب گوید نمک نبود غلامی بروستا فی البحر رویا هو القوی المصوره
 رفت تا نمک آرد نویسنده آن گفت نمک بقیمت بیست تارسی غایب بود خواب نگردد
 گفتند از بی قدر چه خلل آید گفت بنیاد ظلم در جهان اندک بوده است هر که آمد بود
 مزید کرد تا بدین غایت رسید **قطعه** اگر زبای رعیت ملکش خورد سیمی ای تفاحه
 واحده بر آورد غلام او درخت از بیخ بالباء العزیز عرق الشجر و اما بیخ بالباء الفارسی

یعنی اگر نویسنده را بگوید
 بیخ اگر ترا بزرگ
 باید بخشندگی کنی

که کرد باید ترا بیاید

و کجی مضاف است
 و کجی را بگوید
 و کجی را بگوید

فهر مص العین بالترکی جبک کذا فی البحر به بیخ بیضه که سلطان سمر و وار در زند
 لشکر بایشن هزار مرغ بسج بفتح الباء المتعلق بقوله زند و بیخ بکسر الهمزة و الحاء
 العجمه المعربه الیه یشقی بها اللحم **بیت** مانو بفتح تین النونین ای لایق ستمکار بود روزگار
 قوله ستمکار بکسر الواو مضاف الی قوله بد روزگار و هامن فیبل الوصف ترکیبی مثل قولهم کنه کار و بیخ
 و غیرها مانو یعنی الباء ای بقی بر و لعنه پایدار **حکایت** عاملی را شنیدم که خانه رعیت خواب کرد
 تا خزینه سلطان آبادان یعنی المعمور و کذا بدان بفتح الباء کند فی آرزو حکما که گفته اند هر که خدای
 بخواهد آن خلق را بروی کار زند یعنی الکاف الفارسی یعنی خواب کند تا در مار فی مختار الصالح الدمار
 بالفتح الهلاک از روزگارش برارد ای حق یهلمک **بیت** آتش سوزان یعنی مثل آب نکلند با سبب
 بکسر الهمزة و فتح الباء الفارسی نوع من الاغصه الیه یعنی به لطف عین الکمال بالترکی آرزو کرد و قولهم
 مفعول نکلند کند دوید دل ستمند یعنی حاجت مند فی بعض النسخ در دمنده یعنی تأثیر و در دل
 در دمنده زیاد است از تأثیر آتش سوزان در سبب **حکایت** کوبند که سرور بفتح الواو جمله
 حیوانات شیر است و کترین جانوران خرد با اتفاق ارباب عقول ثابتست که خوب با بقیه العالم
 صفت من بودن مثل قولهم دلی که شیر مردم بکسر الهمزة و فتح الدال وصف ترکیبی ایضا من دریدن قال
 فی بحر الفریب در استعمال علی ارباب اوجه الاقل یعنی الباء مثل ما قاله مولانا جلال الدین راجی زدر اهل
 صفا و ورشو ای دل من هر که دور است ازین در بخند نزد یکست قوا بخند متعلق بقوله
 نزد یکست یعنی هر که دور باشند از نظر حق سبحانه ازین در شبانج نزدیک میشود بخندان قوا
 ای بیقریب و یصل الی الله تعالی من هذا الباب دون غیره فقوله ازین و متعلق بقوله نزدیکست
 لا بقوله دور است كما توهم والوجه التام ان يكون اداة ظرف بمعنى فی و الثالث فی و ایل الی افعال و الی
 المصادر و التحذیر كما قاله اللطیفی شدم خور و بیچاره ای چاره کرده می را چشم کرم در نگر و الی
 صغیه امور من و دیدن و وصف ترکیبی منه نحو پرده در آتش کلامه و الظاهر من هذا ان ما یقراء
 فی المشهور خرد بار بر بضم الباء و شیء مرصع در بکسر الدال یعنی آن نقاره بفتح ما و لکن صحیحها بالفتح
 و قوله رقی بالباء الساکنه الاصلیه یعنی العبد **شعر** سکین خور اگر چه می خیز است چو لبارهی
 کسند عزیز است کاوان و خزان بار بودار قوله بار بودار وصف ترکیبی و خوان مضاف الی لیب

فهر

فهر
 فخر
 فخر
 فخر

بر آرمیان بقراد بالوصل وفتح الزاء مردم آزاری قوله مکررا الخ متعلق باوله الحكایه و اتمام
لها و قوله گویند سرور جمله حیوانات الخ معتدیه طریقی بفتح الراء یعنی بعض از دماییم جمع
ذمیمه اخلاق او معلوم شد بشکلی کسید و با نواع عقوبت بگشت **قطع** حاصل شود
رضای سلطان تا خاطر بنده کان جوئی من جستن بضم الجیم بفتح طبعه طلب کرده خواهی یعنی اگر خواهی
که خدای بر تو بخشند من بخشیدن بفتح عطا دادن و قد یقاله ان من بخشودن بالواو یعنی تو تم
کردن و قد یستعمل بفتح عطا دادن ایضا با خلق خدای کن نکوی یکی از رسم دیدگان بر و بگشت
و گشت **قطع** نه هر که قوتی بار و منصبی دارد بسلطنت یعنی بقهر و غلبه بخورد مال مردمان
بگذاخت یعنی کاف الفارسی و غیره ب منه الجزای یقاله اخذ الشئ مجازفه و جزای ای اخذه بغیر
تدبیر و تخمین و لاکید و لاوزنی توان بخلق بالهاء المهمله یعنی بکلی فرود بردن آن بخوان در دست
ولی شکم بدرستی بتخفیف الراء چون بگیرد اندر نافع **حکایت** مردم آزاری بیاء الوحده را
حکایت کنند که سنکر بر صالحی زد در ویش را بحال انتقام نبود سنکر را با خود تکی داشت
تا وقتی که مکر بر آن لشکری یعنی مرد لشکری و بعضی نسخه بر آن شخصی و انت خیر بان فی القبر
عن مردم آزاری بلفظ لشکری لفظا لا یوجد ذکر اذا عبر منه بلفظ شخصی ضم گرفت و در جایش
بالحیم الفارسی کرد در ویش درآمد و آن سنکر بر سرش انداخت گفت تو کیستی و این سنکر
بوس من چرا زدی گفت من فلانم و این سنکر نیست که فلان تاریخ بوس من زده گفت چندین
وقت کجا بودی گفت از جا هت بالجمیع العری یعنی منصب و مرتبه تواند اندیشه هم کردم تا اکنون
که در جگه بالجمیع الفارسی ای فی البیور دیدم فرصت غنیمت شمردم که گفته اند **مشق** ناسزا را بیاورد
الوحده جو بیی نخت بسکون الماء یا رعاقلان تسلیم کرد ناختیار یعنی عاقلان تسلیم و تقویض
کرد ناختیار خود را آن ناسزا و قیل معناه قبول کردن ناختیار هر بلاری و قیل معناه عاقلان
تسلیمش را اختیار کردند و محمول المعنی عاقلان در چنین زمانه همچین کرده اند پس تو نیز اگر
عاقلی همچین کردن می باید هذا هو الذی سمعته من اکابر العجم و تحقیق معنی هذا البیت کن فی القولین
الآخرین تکلف لا یجفی و لعل الحق فی بعض النسخه و هو عاقلان تسلیم کردن ناختیار را و
العاطفه یعنی تسلیم و اختیار کردند آن ناسزا را الا ان هذه الواو لم توجد فی النسخه الا رانیها الا نسخه

لطفاً

واحدة

بمنه کرده **بایدان جمع بردار**

واحد همچون نذاری ناخن در تنه بنشدید الی این نذاری نذاری بدان به که کم کیری سستین من سستین دن هر که
با پولاد بازو بجه کرد ساعد سیمین خور را بجه کرد باشی یعنی جاموش باشی و قیل حاضر باش
تا دستش و بندد روزگار پس بگام دوستان یعنی بمل دوستانه مغزش بر آری آخره و فی بعض
النسخه بگام دشمنان ای بگام دشمنانش فلما فلما کلم واحد **حکایت** یکی را از ملوک موصی های
از و هو له یعنی بخوف بود که اعادت ذکر آن موجب نبود تا فر حکما یونان متفق سند نذاری
در درای لهنده العله و او ای نیست مکر ره ره آدمی می بفتح الزاء ای عشق جنب الکبد یقال
له المکرارة کذا فی مختار الصحاح و قد یجی ره ره یعنی الجبال قال نظامی رحمه زهره نذارم که ببویست
نیر و مکان دارد ابروی تو کذا فی البحر فعلم انها لفظ مشتبه بین العری و الفارسی که بخندند
حفته موضوع بود آن آدمی مکر بفرمود طلب کردند دهقان بکسر الدال یعنی الزراع پسری
بیاء الوحده یافتند بدان صدف که حکیمان گفته اند مکر پدر و مادرش بخواند و نعمت بی
کران خشنود کرد اندید و قاضی فتوی داد که خون یک از رعیت سلامت پادشاه را روا باشد
جلاد قصد کشتنش کرد و سپر روی سوک آسمان کرد و بخندید مکر گفت درین حالت
چه جای خنده است پس گفت ناز فرزند پدر و مادر می باشند و دعوی پیش قاضی
می بردند و داد از پادشاه خواهند انوی پدر و مادر بگشت و سبب خطا مدنی بضم الطاء
و تخفیف الطاء المهملین بالفارسیه هنرم و کثیر ما یعتبر به عن الاموال و همنا کذا مر اخون
در سپردن و قاضی بگشت فتوی داد و سلطان صحت خویش در هلاک من بیند بجز خدای
پناه نمی بینم پیش تو از دست تو **حکایت** پیش تو از دست تو که بر آورم
زدست فریاد یعنی بجز خدای تعالی هم پیش تو از دست تو که خواهم داد یعنی از آن بخوام
بجز خدای سلیطان را دل ازین سخن بر آمد و آب در دیده بگود آید و گفت هلاک من اولاد است
ارخون فی کلاه ریختن خون بی کناه و سر و چشمش ببوسید و در کنار کوفت ای ضمه الی
نفسه و نعمت بی کران بخشید و از زکود گویند که مکر در آن هفته شفا یافت **قطع**
همچنان در فکر آن بیت که گفت بیل بافی فاعله گفت و بیل بان وصف تو کی منی بقره القیل
مثل سبکان کن یزق الکلب و بیاء الوحده بولب در یایه نیل یعنی به النهار المعروف

من الالفه
المشترک

فی المعبر عنه بدر یا لعنه قول زبیر پایت کز پیدانی حال مورخین بدانکه وجهی حال نشت زبیر ای
 مقوله القوله اعنی مفعوله گفت **لقدیم** یکی از بنده کانی عمر ولایت که گزینخته بود کسان **بسی** کس
 در عقبتش بغنچین رفتند و باز آوردند و زبیر را با وی غرض داشت ابر شارت بگشخته او
 کرد تا که بنده کان چنین حرکتی نکلند بنده پیش عمر ایستاد سر بزیرین نهاد و گفت
فوق هر چه رود بر سر من چون تو پسندی رواست بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست
 قول حکم بسکون المیم مبتداء و قوله خداوند راست یعنی بخداوند موعود است خبره اما
 مجبور بود آنچه المیم پرورده نعمت این خاندانم بخوام که در قیامت بخون من گرفتار
 آیی اگر بی گمان این بنده را بخواجه کشت یعنی کشتن باری بتا و بهل شمع بگش و به اغراب
 لفظ باری اذاعة التوسل استعمال و مقام التوسل قال سلمان دل اگر بار کشتند بار نگاری باری و ز
 کسی بار کز نید چه تو یاری باری با در قیامت مؤاخذ بفتح الخاء بناش فی المصادر المواخذة کس را
 بگناه کوفتن ملکه گفت تا و به چه گونه کنم گفت اجازت فرمایم امر من فرمودن تا من و زبیر را
 بگشتم بضم الکاف العربی الکه بفتح الکاف الفارسی و سلکون الهاء الاصلی موا قبضه بضم یاء
 کشتن تا بحق کشته باشم ملکه بخندید و وزیر را گفت چه مصلحت بینی گفت ای خداوند
 بصدقه کور پذیرت کور بالکاف الفارسی القبر و المراد بصدقه جان بدست این حرام زاده
 را ازاد کن که مؤاخذ بلا نیقلند **فقط** چه کردی بالکاف اندازند در صفت زکین مثل قولم ترا اندازد
 و کلوم بضم الکاف العربی یعنی المدر و پیکار بالکسرة المجهولة و الکاف الفارسی یعنی الحوب و المعنی چو
 جگر آوری با مرد غلیظ و کلوم انوار سر خود را بنا دانی شکسته چو تیرا ناخته در روی دشمن
 حذر کن از اسیب کاندرا و ماجش نشسته او ماج بضم الهمزة نضا نشانه تیر **حکایت** ملکه
 زوزن را بفتح الزاء اسم المملکه او البلد کذا سمعت و زوی بضم خواجه کرم النفس بود قبل
 اراد به وزیر و ذکر الملکه و لم یستحسنه بعض الکمل و نیکر محض که هکلتا نرا در مواج خدمت
 کوچی و در غیبت نکویی گفته اتفاقا از در نظر ملکه کوئی ناپسند آمد مصادره کرد
 المصادره بنا حقا سند مال و عقوبت فرمود و سر هنگان ملکه بسوا بجمع سابق نعمت
 او محترق بودند و بشکون مرثین بفتح الهاء الموهون یعنی کانه هم قدر کانی فی الرحمن پس

در مدت توکیل او یعنی در زمان موکل کردن پادشاه سر هنگان را بر وی رفیق و ملاطفت کردندی
 و زجر و معاصبت روانداشتندی **فقط** صلح بادشمن اگر خواهی هر که که تو را لایق
 از لایق من الکسرة المختلصة المیار و خواهی حتی بتزین البیت در رقعات عیب کند در نظرش
 تحسین کن یعنی اگر صلح خواهی بادشمن تو او را تحسین کردی در حضورش هر چند که او
 در غیبت تو ترا عیب می کند سخن آخر بدهنی که ذرقت سخنش یعنی اگر سخنش تلخ خواهی
 دهنش شیرین کن آنچه مضمون خطاب ملکه بود از عهده او بعضی بزور آمد یعنی قد وقع و
 و جری علیه بعضی ما امر به الملکه و ببقیستی دیگر در زندان بماند از ملوک آن نواحی جمع تاجیه
 یعنی الطریق و خفیه علی سبیل الاصح سلامت فرستادند که ملوک آن طرف قدر خانه بزرگواری
 نداشتند و بی عزتی کردن اگر خاطر عزیز فلان احسن الله عواقبه بدینجا التفات کند در رعایت
 خاطرش تمام تر سعی کرده شود که اعیان این مملکت بدیاد او مقنن اند و جواب سکون
 را منتظر خواجه برین و قوف یافت و از خاطر اندیشد جوانی مختصر چنانکه اصل **حکایت** دید
 بزهر بفتح الظاء یعنی بر پشت ورق نوشت و روان کرد یکی از متعلقان ملکه برین واقعه
 مطلع شد ملکه را اعلام کرد و گفت فلانرا که حبس فرموده با ملوک نواحی مرسلت دارد
 ملکه بهم برآمد و کشف این خبر فرمود قاصد یعنی پیکر را بگرفتند و رسالت یعنی ورق
 رسالت را بخواند نو نوشته بود که حسن ظن بزرگان پیشی بالبار العربی از فضیلت بنده
 است ای زاید عن فضیلتی و تشریف قبول که فرموده اند بنده را امکان اجابت آن نیست
 بچشم آنکه پرورده این خاندانم و بانکه مایه تغنی خاطر باضافتین باولی نعمت خودنی و قایمی
 توان کرد که گفته اند **بیت** انرا که بجای تست ای بنو و جای مقم هر دم گرمی **نسخه** عیسی
 ملین از یعنی او کند بصر بیستی ملکه را حق بنشانی **بکسر** الهاء المصدری پسند یعنی پسندیده آمد کزانی
 البصر و قد تجی صیغه امر من پسندیده و کزایکون و صفا ترکیب مثل خود پسند و لیسایم و بن
 همنان نعمت و خلعت بخشید و عذر خواست که خطا کردم و زبیر کناه بیازردم گفت ای خداوند در این خطا زبیر
 بلکه تقدیر جدایی تا چنین بود که مرین بنده را مکر و هج برسد پس بدست تو و لیز را بر او
 نعمت یعنی نعم سابقه و قیل بجاها سابقهای نعمت برین بنده داری و آیدادی جمع آید و هو
 معناه

بوی ای را یعنی سخن تو آخر بهر سخن بوی
 و اگر در سخنش

تا بخدی که پیش سلطان گفت استاد را فضیلتی که بر منست از روی بزرگی و حق تر نیست
و الا بقوت از او کمتر نیستم و بصنعت کشتی باوی بر اویم ملکر را این نکره ادب از وی
مناسب و پسند نیاید بفرمود تا مصارعت کنند مقامی متشیع یعنی واسع معین کردند و ارکان
دولت و اعیان حضرت حاضر شدند پسر چوپایی مست درآمد بصد می که اگر لوه آهنین بود
از جای برکندی يقال صدمه زید ایضاً به مجسده استاد او دانست که جوان از و بقوت برتر است
بدان بکند عزیز که از و پنهان داشته بود با وی در آن سخت جوان دفعه ندانست استاد بود
دست از زمین برداشت و بر بالای سر برد و بر زمین زد غریب از خلق برخاست
ملکر فرمود تا استاد را نعمت و خلعت دادند و پسر را جزو ملامت کرد که با پروردگارش
دعوی مقاومت کردی و کسر بزرگی گفت ای خداوند بزرگ و قوت بر من دست ظفر نیافت
بلکه در علم کتبی دقیقاً مانده بود از من در بیخ همی داشت امروز بدان دقیقه بر من دست یافت
استاد گفت از بهر چنین روز نگه می داشتی که حکما گفته اند دوست را چندین قوت میده که اگر
دشمنی کند مقاومت کنی نشنیده که چه گفت آنکه از پرورده خود جفا دید **قطعه** یا ناخود
نبود در عالم یا ملکر کس درین زمانه نلود کس نیاموخت علم تیر از من که مرا عاقبت نشان
نکرد و قال الشاعر في هذا المعنى أعلمه الرمايه كل يوم فلما استند ساعده رما في أعلى القوافي
كل حين فلما قال قافية هجاء ونقل عن بعض الأئمة انه قال لقد ربيتُ جرواً وطول عمرى فلا صار ملكاً
عنى رجلى يقال رمى بالسهم رمياً ورمياً واستند باليمين المهلة من السداد معني الاستقامة وقد صحح
استند باليمين المعجم من الشدة والمجد ضد المدح والجرو بكسر الجيم وضمها وفتحها ولد الملك والسباع
حکایت در ویست مگر بکوشه صحرانشسته بود پادشاهی برو بگذشت در ویست از آنجا که
فراغ ملکر بالفه قناعست سز بر نیارود والتفات نکرد پادشاه از آنجا که سطوت و مختار الصحاح
السطوة القهر بالبطش سلطنت بهم برآمد و گفت این طایفه خرقه پوشان بر شما حریف اند
وزیر گفت ای در ویست پادشاه روی زمین بر تو گذر کرد چه اخذت نگریدی و شرط ادب
نجای نیارودی گفت بگو ملکر را که بقیه خدمت از کس دارم که آنکس تو فتح نعمت از تو دارد و دیگر
بر آنکه ملوک از بهر پارس رعیت یعنی زالملوک لاجل رعایه رعایان را از بهر طاعت ملوک

کلیه

قطعه

قطعه پادشاه پاسبان در ویست کوه نعمت یعنی نعمت در ویست یعنی دولت اوست
یعنی بقوة و دولت پادشاهست کهوسفند از برای چو پان نیست بلکه چو پان بالباء الفارسیه
برای خدمت اوست **قطعه** یکی امر و زکامران و وصف ترکیب یعنی راننده کام بالکاف العربی
ای المراد بین بیا الخطاب دیگر را دره از جاهد ریش یعنی دیگری را یعنی که دلش از جاهد تحصیل
مراد ریش شده است روزی چند تصعیر روز و الیاء للوحده یعنی روزها اند که با شش
یعنی صبر کن که تا نخورد کمال معسر خیال اندیش وصف ترکیب من اند بشید ن فرق شاه
و بندی برخاست چون قضا و نوسشته آمد پیشش که کسب خاک مرده باز کند بفتح الکاف العربی
من کند و قبیل بضمها من کردن یعنی بزیل و یکشف نشناسد تو لنگر از درویش ملکر گفتار
درویش استوار آمد یعنی محکم آمد گفت از من چیزی بخواه گفت آن بخوایم که دگر رحمت
من ندی گفت مرا پندی بده گفت **فرد** در یاب ای افهم امر من یا ذن کنون که نعمت
هست بدست یعنی در دست کین دولت و ملکی رود دست بدست **حکایت**
یکی از وزراء پیش ذوالنون مصری رفت ذوالنون احد رجاله الطريقة شهیر بالولاية و خوارق
الاعداءات قبیل غاسق بی لانه کان فی سفینه مع جماعة من المسلمين و کان بواحد منهم دینار بحفظ
غایة الحفظ فاذا فتشه فلم يجده فلم استقصوا تکل الجماعة ماله رأیهم الی ان هذا الرجل الغریب
اغز ذوالنون قد سرقه فانکم وحلف و کذبوه و اخره و اعلى انه لیس دنیا الآفیه فلما اضطر
توجه ساعه فاق حوت من البحر بذکر الدینار فلما راو ذکر تفرعوا و اعند روا عن فعلهم فقام و هم
في البحر ولم يعرفوا باذن الله تعالی و روی ان کان مع اصحابه فی بقعة البراري فی وقت القایله فقالوا
ما احسن هذا المكان لو كان فيه رطب قال لعلمکم تشتمون الرطب فقالوا نعم فقام الی شجرة الشوك
فنبزت عليهم رطبا جنيا و سئل عن سبب توبته فقال خرجت من مصر الی بعض القرى فقلت
وغت و فی الطريق فی بعض الصحارى ففتحت عینی فاذا بقرة عمياء سقطت من وكرها
فانشقت الارض فخرج منها سكرتان احداهما ذهب والاخرى فضة و فی احداهما سم و فی سكرتان
الاخرى ماء فحصلت تاكله من هذا و تشرب من هذا فقلت حسیب هذا قد تبنت و لزمت
الباری الی ان قبلت و کان قد سعوا به الی المتوكل فاستحضره من مصر فلما دخل علیه و وقف
الباب

سكرتان

فبکی المتوکل وردة مکر ما کذا ذکره الامام الیافی فی مرآة الزمان وهمت خواست که روز و شب
خدمت سلطان مشغول بود و خیرین امید و آرام و از عقوبتیش ترسان صفتی مشبهه من بر سید
ذو النون بگریست ای بکی و گفت اگر من از خدای تعالی چیزی بترسیدم که نواز سلطان را بجز
صدقان بودی **قطع** گویندی امید راحت و رنج یعنی بله و عیب که العباد بصدق النیة و
خلوص الطویبة بجز در الحقايق للطاعة و العباداة و لیاقة الغایة للمتعظیم و الاجلال پای در
درویش بر فکر بودی که روزی را خدای تعالی بگریست چه فکر بر فکر بودی بکسی ام فکر فی الاول
و فتمها فی التالی و لولا رعایة القایة لکان بکسی هانی التالی ایضا و جم و فی اکثر النسخ الصبیح بدل
هذا المصراع وقع هكذا هجانا کن مکر مکر بودی بکسی اللام فی الاول و فتمها فی التالی **حکایت**
پادشاهی بکشتن بی گناه فرمان داد گفت ای موجب خشمی که ترا بر منست از آن خود بگری
ای لا تطلب تاه ذی نفسی گفت چگونه گفت این عقوبت بر من بیک نفس بر آید ای
علی فی تنفس واحد و بزوه آن ای زنبه و اعد بر تو جایدان ما ندفع النون مضارع من
مانده **رباعی** دوران بقا چو باد صبح بگذشت تلخی و خوشی و زیارت و زیارت بگذشت بندت
ماضی من بنداشتمن ای طن و قول استمکر ناعلمه که ستم و جور بر ما کردی بگردان ما ند و بر ما بگذشت
مکر را نصیحت او سودمند آمد و از سر خون او بر خاست و عذر خاست **حکایت**
وزراء و شرفاء در همی از مصالح مملکت اندیشه می کردند و هر یک بر وفق دانش خود رای سکون
المهز و قلبهای زدند مگر بنی همدین اندیشه می کرد بزرگوار رای مکر اختیار افتاد و بران
در سیر گفتند سنن رای مکر را چه چیز است دیدی بر فکر چندین حکیم گفت موجب آنکه انجام کار یعنی
آخر امر معلوم نیست رای همگان در مشیت الله است صواب آید یا خطا پس موافقت
را مکر و این است تا که اخلاق صواب آید بعلت متابعت او معاشرت او امین باشد **شعری**
خلاف رای سلطان رای جستن بخون خویش باشند دست شستن و کز خود یعنی نفس سلطان
روز را که بر شنبست این بیاید گفتن می بایست یعنی بیغی که ان بقول مساعدا لایکر بکان الصغیر
ماه و پروین بالباء الفارسیه و هو النریا **حکایت** شیا دی بیاء الوحدة یعنی مرد ظریف که شیا دی می
کند در محافل و مجالس کشتی دهمزه و غیره کبسان و جمع کبسان بر تافت که من علوییم و با قافله
نویس

مکر

نویساری فرموده و اگر کم در نایمی

حجاز بشهر در آمد که از حج می آیم و قصیده پیشش مکر برد که من گفته از من ندای مکر در آن سال
از سفر آمدی بود گفت من او را در عید قریبان در بصره دیدم حاجی چه گونه باشد و دیکوی گفت
پدرش نصرانی بود در ملاطیة اسم بلد معروفة علوی چگونه باشد و شعر سن در دیوان انوری
یا فتند مکر فرمود تا بزندانش و بنی کنند یعنی از شهر بدر کنند که چندین دروغ جو گفتی
گفت ای خداوند روی زمین سخن دیکر بلویم اگر راست نباشد بهم بختین عقوبت
که فرمایم سزا و از من گفت آن چیست گفت **قطع** غو بیست کورت ماست پیش آورد
یعنی اگر بیست ماست آورد آن ماست نیست بلکه دو پیمان است و بیکر حج بالفارستین
علی وزن ظلم بالمعصاة العظيمة الی قال لها بالترکی کبیر دروغ بضم الدال المهملة و العین المعجم المذوق که از
بنده لغوی شنیدی مرخ ای لا تئادی منه جهان دیده و صغیر یکی بسیار که در دروغ مکر بخندید
و گفت ازین راست سخن تا در عمر تو نکتة یعنی مود تا آنچه نامول اوست **حکایت**
آورده اند که یکی از وزیران درستان رحمت آوردی و صلاح همگان جستگ افتا تا خطیب مکر
اهد آمد همگان در جواب اختلاص او سعی کردند و مولان بروی در معاقتش ملاحظت رفت
کردندی و بزکاف دیکر در سیرت نیک او پادشاه گفتند تا مکر از سر خطای او در کردنت
صاحب دل برین حال اطلاع یافت و موافق حال نظم کرد **قطع** تا در دل دوستان بیست
آری بوستان پدر فروخته به بختی دیکر بالکسرة المجهولة و الکاف العربی لفظ فارسی یعنی القدر
بالکسرة بختی است یا بختی ها را جمع نیک خواه و هو وصف ترکیبی ای لاجل غلبان قدر الاصدقا
و طبع مافیه هر چه رخت سراسر است یعنی اسباب سراسر است سوخته به بایند اندیش و صف
ترکی هم تلوقی کن دهن سکل بلغم دوخته به مقصور من بهتر فی المواضع الثلاثة **حکایت**
یکی از پسران هارون الرشید پیشش پدر آمد خشمنا که که فلاه سرهنر زاده مراد شنام داد
بماذرای شتم ای هارون الرشید ارکان دولت را گفت جزای این چه باشد یکی اشارت
بکشتن کرد و دیکری بزبان بریدن و دیکری بمصادرت و هی اخذ المال بغير حق و بی یعنی از شهر
بدر کردن هارون گفت ای پسر کوم آنست که عفو کنی و اگر نتوانی تو نیز دشنام ما زدن
بوده نه چند آنکه انتقام از حد در گذرد آنکه ظلم از طرف ما باشد **قطع** نه دوست آن نیز دیکر

خوردند که پیل دمان و هو الذی صوت هایل یظهر فی وقت هيجانه و غضبه بالترکی آرد کش
فیل بیگار بکسر الفارسی بالکسرة المجریه مد یعنی جنکر جوید بی مود آن کس است از روی ظاهر
تحقیق که چون صنم آیدش باطل نکوید **شکری** یکی رازشست خوبی داد دسنام تحمل کرد
و کفت ای خوب فرجام بفتح الفاء یعنی العاقبة بنکر بالتخفیف الوزن و اصله مشد دلالة
اصل بدتر ادغم الدال فی التاء بعد قلبه تاؤ زانم یعنی بدتر از انم که خواهی کفنی ای تقصد ان
تقول آئی ای آنکه انت الذی تفعل کذا و کذا من الشرور و القبايح فالیاء فیها للمخاطب که
که دانم عیب من چون من ندانی **حکایت** بالها تیره از بزرگان در کشته بودم بفتح الکاف
العربی زور فی بفتح الزاء المجریه و سکون الواو یعنی السفینة الصغيرة و الیاء للوحدة ذکر
بی ما بود غرق شد و دو برادر بگردانی کرد اب بکسر بکسر الکاف الفارسی موضع بیور
فیہ الماء و یتعق و لا یجری فیہ عی الاستقامة و الیاء للوحدة در افتادند یکی از بزرگان
کفت ملاح فی مختار الصماح الملاح بالفتح و التشدید یعنی صاحب السفینة را که بکسر
من کرفتن آن هر دو برادر را تا فرصد دینا بد هم ملاح تا یکی را خلاص کرد دیگر هلاک
شد کفتم بقیت عمرش مانده بود از آن سبب در کوفتن او تا خوار افتاد ملاح بخندید
و کفت آنچه تو کفتم یقینست و دیگر خالم من برهانید از این بیشتر بود بسبب آنکه
وقه در بیابان مانده بودم این مزایا شتر نشاند بسکون النون الثانية ماخ من نشاندن
واز دست آن دو کوزایان یعنی السوط خورده بودم در طغلی بالیاء المصدری کفتم صدق
الله العظیم که من عمل صالحاً فلننفسه و من اساء فعلیهما **قطعه** تا توفی درون کس مخراش
کاندرین راه خارها باشد کار درویش مستمند بجه حاجتمند که مر بر آرد که توان کارها باشد
ولا یخف علیک ان هذه الحکایة لا ینبغی ان یورد فی باب سیرت پادشاهان بل موضعها الا این
هو الباب الثامن **حکایت** دو برادر یکی خزمت سلطان کردی و دیگر بسعی بازوان جمع
بازو تان خوروی باری ای مته این توانگر درویش را کفت چو خدمت سلطان کنی
تا از مشقت کار کردن برهی بکسر الیاء الموحدة و الیاء للمخاطب کفت تو چو کار کنی تا از
مزیت خدمت رها یابی که حکیمان کفت اندا ندان خود خورده و نشد تن به یعنی

بهتر است

بهتر است که کم بفتح تین و شمشیر زرین بستند و بخدمت ایستادن **بیت** بدست اهل
بالکاف العربی عی وزن آهن الکلس و هو طلی الاحمر یقال له بالترکی الچو نغته بالفاء بین انها
التاوین الفوقانیین یعنی الحار کردن حیر به بسکون الهاء از دست بر سینه پیشن امیر **حکایت**
بی عمر کر نمای ای الثمین برین مرق شد تا چه خورم صیف و چه پوشم پشنا ای شکم خیره
بکسر الفاء المجریه یعنی لجوج و بدایش و یقال ایضا چشم خیره بالترکی شمشین کوز دست
خیره و پای خیره بالترکی اویشمش ان و ابق بنای بساز یعنی راضی شو و قناعت کن تا کنی
پشت ز خدمت دو تا **حکایت** کسه مزده پیشش نوشتر و ان عاده آورد که فلان دشمن
ترا خدای معا بوداشت کفت هیچ شنیدی که مرافق آذاشت ای جعلی باقیای دنیا
ابدأ **بیت** مر احم که عدو جای شادمانی نیست که زندگانی ماینز جاوردانی **حکایت**
گروهی از حکما در بارگاه کسری کا بفتح الکاف و کسه هالقب ملوک الفوس ما ان قبیر لقب
ملوک الروم و النجاشی لقب ملوک الحبش و فرعون لقب ملوک المصر و هو عرب حصر
و جمع اکاسر علی غیر القیاس لان قیاسه کسرون بفتح الراء مثل عیسون و هوسون
بفتح السین کذا فی مختار الصحاح مصلحی در سخن می گفتند بزرگ مهم خاموش بود
گفتند چو درین بحث با ما سخن نکوتی کفت و ذرا امثال اطبا اند و طیب دار و **حکایت**
نهد جرسقیم را پس چون بینم که رای شما هم بر منم صوابست مراد از سخن
کفتم حکمت نباشد **مثنوی** چو کاری بی فضلی من بالیاء المصدری بر آید مراد روی سخن
گفتن نشاید و گوینم که نبینا و چاهست بالیم الفارسی اگر خاموش بنشینم گناهست
حکایت هارون الرشید را چون ملکر مصر ساسم شد کفت بخلاف آن طاعی که بغرور ملکر بضم
المیم و کسه ها مصر دعوی خذای کرد بیخشم ان ملک را تخمبستری بندگان سپاهی داشت
کودن بفتح الکاف العربی و سکون الواو لفظ مشترک بین الفارسی و التری یعنی عجمی و بی فهم
نام او خصیب بضم الفاء المجریه و فتح الصاد المهملة فی المشهور علی صیغة التصغیر و قبل خصیب
بفتح الفاء عی وزن قبیل و هو المذكور فی دیوان ملکر مصر ازانی و لایق دانست گویند
مقل و کفایت او بخدی بود که ارحوات کالزراع لفظاً و معنی مصفا **حکایت** آوردند که
ای اهل مصر

ای اهل مصر

پنبه کاشته بودیم برکنار نیل بارانی وقت آند و بنه استد یعنی هلاک گفت پشم یعنی
صوف غنم بایست کاشتن بمعنی الزرع مصدر را دانشمندی این کلام بشنید و گفت
شعری اگر روزی بدانستن در فرودی ای لوگان الرزق یزداد بالعلم و منوطا بالفهم
والادراک زنادان تکر روزی تریبوری بنادانان چنان روزی رساند که دانان اندلان
حیران ماند و فی هذا المعنی قبل بالعربیة کم عاقل اعیت مذاهبة کم جاهل جاهل تلقاه
مرزوقا هذا الذي ترك الادهام حایرة وصبر العالم النحر بر زندقا **شعری** تحت و
دولت بکار وافی بالباء المصدریه نیست جو بناید آسانی نیست او فتاده است
درجهها ن بسیاری تیز از محمد بفتح الهمزة و ضم الجیم العربی بمعنی المعزز والمختزم
وعاقل خوار یعنی انه یقع كثيرا ما فی الدهر الظلم کون البلید محترما و العاقل ذلیلا
کیمیا کر من یارس الکیمیا و یلازمه من قبیل قولهم آهنکر بفضه مرده و رخ عطف
علی غصه ابله سکون الهاء اندر خرابه یافته کج و لکن ینبغی ان یعلم ان الله بما حکم لا یفعل
شیئا الا وله حکمة خفیة و عاقبة حمیده لانعرفها قال الله و لو یسط الله الرزق لعباده
لبغوا فی الارض و لکن ینزل بقدر ما ینسا الایة فانظاهران انما رزق مکرر مصر الخصب لما فی
من خصال حمیده بها هم جعله مستحقا لتکر المرتبة منها ان لیس للماله قدر عنده اصلا
وانه کان سخیفا فی الغایة روی ابو الحسن انه لما و فی الرشید الخصب و الایة مصر انشد
ابونواس للخصیب فی اهل مصر بهذه الابیات فصحت لکم یا اهل مصر نصیحة خذوا
نصیحتکم واضحا من خصیب فان یکر فیکم افکر فوجون باقیان فان عصا موسی بلف
فامر له الخصیب باربعة او قادر هم فاخذه ابونواس و حفظ فی بینه فلم یکنه و قال
انما یندم بعد ایام ثم بعد زمان عزله الرشید و بهجرة تلخیص یقعد فی الطرقات و یرجی
برقعاً علی وجهه حجة لا یعرف احد و کان یسأل الناس فاجتازه ابونواس فسمع صوت
فعره فاحترق قلبه علیه فامر حجة حملوا اربعة او قار من الدرهم فقال للخصیب هذه
اربعة او قار فخذها قال الخصیب انالست آخذها فقال اذا استحق اعطی للرجع بعبارة
فیستحق المذمة باستراداه و نحن ان سلب مالنا فالسحاوة باقیة کذا فی روق نق المجالس

حکایت

حکایت یکی از ملوک کینز بفتح الکاف العربی چینی آورده بودند خواست
که در حالت ستم با وی جمع آید دختر ممانعه کرد ملکر در خشم شد و مور از بندگان
بسیاهی بخشید که لب ز بزمین بفتح تین یعنی شفقت الفوقانیة از پرده بینی در گذشتند
بود و لب ز بزمین بکر بیان فرود هشتند من هشتند بالکسر بمعنی الوضع هیکن یعنی هشتی بود که
صحیحی بفتح الصاد المهملة و سکون الخاء المعجمه باسم عفیت قال سلیمان عم حین طلب سوریه
بلقیس انا انکره قبل ان تقوم من مقامک علی ما ذکر فی تفسیر البیضا وی و قیل هو اسم عفیت
قصید الی سرفه خاتم سلیمان النبی هم وقد کان ذکر الجنی المحبوبة فی فتح المنظر و کراهه اللقاء
از طلعتش بر میدی من رمیدن تنفر کردن و عین القطر فی مختار الصحاح القطر بالکسر
والسکون الخاء سکن لکن المشهور و هو الظاهر ان المواد من القطر القطران از بغلش بغل
بفتحین الا بطلدیدی **سب** نو کوی تا قیامت زشت روی برو خست و بر سرف
نکوی **قطر** مستخرج چنان کویه فعل بمعنی مفعول ای مکروه منظر کوزشته او بکسر الیاء
المصدری خیر توان داد یعنی دادن یعنی لایکن ان یخبر عن قبحه و انه بغلش یعوذ بالله
مؤذرا یعنی مورد راست و خبیث باقتاب مراد بالاضافة وهو بالذالین اسم واحد
معین من شهور الصیف فی التاريخ الجلالی اعنی الشهر الاوسط من تکرر الاشهر الثلاثة الصیفیه
واما من التاريخ الفویسی سنی فلا یتعین بناء علی اعتبار الکبیسة و عدم اعتبارها و قد
تحقیقه فی شرح قول اول ارد بهشت الخ سیاه در آن موت نفس طالب بود و شرف
غالب مهش بکسر المیم ای محبته مجتهد یعنی حاج و محار و مهرش بالضم ای بکاره بود
ای از ال با مردان ملکر کنیزک را جست و نیافت ماجرا بگفتند خستم گرفت بفرمود
تا سیاه را بکنیزک دست و پاستوار ببندند و از بام جوسق ای من اعلی سطح القصر
فی مختار الصحاح الجوسق بالجیم العربی و السبلین المهملة علی وزن خندق القمر الذی یسقی
فی بروج القلاع تخندق در اندازنی یکی از وزرا نیکر محضر روی شفاعت بر زمین نهاد
و گفت سیاه را درین خطابی نیست که سایر یعنی جمیع باقی بندگان و خدمتکاران
بخشش و انعام خداوندی معتاد ندگفت اگر در مفروضه او یعنی در مکالمه آن کنیزک

حکایت

شبهی تاخی کردی چه باشی گفت ای خرد و نور نشنیده که گفته اند **قطعه** تشنه
سوخه بر چشمه روشن چو رسید تو بیند ار که ای لایق که از پیل دمان و قدم
تحقیق و حکایت پسرهارون الرشید اندیشد ملحد کوسنه بضم الكاف الفارسی ای
در خانه طالبی بوضوح عقل باور بایا، للوحده و فتح الواو مع الاذعان والتصدیق
نگذکر رمضان اندیشد ملکر را این لطیفه خوش آمد و گفت سیاه را بی تو بخشید
کنیز که چه کنم گفت کنیز که رسیا بخش که نیم خورده او هم **قطعه** شاید
هرگز او را بدوستی مپسند یعنی هیچ کس و بجوز آن بیکه مپسند علی وزن الجوهول ای
لایق که مریضیا که رود جای ناپسندیده تشنه را دل نخواست آب زلال نیم خورده
دهان کندیده بضم الكاف الفارسی ای المنتن ولم یخذه هذه البيت فی كثير من الفصح
قطعه دست سلطان و کوفی البحر دیگر بالکاف الفارسی و ذکر منجد فی الباء فی التری مع
کجا یا بدجون سرکین وهو بالکاف الفارسی قد الدواب در افتاد ترنج هذا من قبیل التنازع
لان قوله ترنج بجوز ان يجعل المعنى فاعل یا بد و فاعله او فتا هر تشنه را دل نخواست
آب کوزه بگذشته یعنی که کوزه اش بگذشته باشد برده آن سلیج بوزن ترنج بالترکی یکم
هكذا سمعته وقال بعض الکامل معناه دهان کندیده و قیل اصل العبارة بکلیه بکسر الهمزة
المهمله و فتح الكاف الفارسی اسم الحیة الاحمر الثاوس و هي من الحیة المشهورة المعروفة بشدة
ثأثرها **حکایت** اسکندر روی را و لقبه ذو القرنین و اختلفوا فی سبب تلقبیه
بذکر قیل لانه ملکر فارس و الروم و قیل لانه کان فی رأسه شبه القرنین و قیل لانه کان رأى فی المنام
فی المنام کانه أخذ بقرنی الشمس فكان ثأویل رویاه ان طاق المشرق والمغرب و قیل لانه کان کرم
الطیرین من قبل ابيه و قیل لانه انقرض فی زمانه قوتان من الناس وهو حی و قیل لانه اذا
حارب قاتل بیده و قیل لانه دخل النور والظلمة و قیل لانه کان ذوا بتان حستان و الذواب
تسمی قوتنا و قیل لانه اعطی له علم الظاهر والباطن وهو رجل من اسکندر تریه یقال له اسکندر
فیلفوس و کان فی الغرة بعد عیسه عم وقال بعضهم انه نبی لقوله تعالینا یا ذا القرنین وقال
آخرون کان ملکا صالحا عادلا و لعله هو الاصح کذا فی الکتاب المسمی بحیوة الجنون قال فی روی

عن

عن عقبه بن عامر رضى انه قال كنت عند رسول الله صلى الله عليه وسلم اخذ مني فاذا انا
برجال من اهل الكتاب و معهم مصاحف و كتب فقالوا استأذن لنا على رسول الله عم فا
نصرت اليه فاضرتهم بمكانهم فقال عم مالي ولهم يسألوني عما لا ادري انما عبد لا علم
لي الا ما علمت ربي ثم توفوا و قام الى مسجد في بيته فوكل ركعتين فلم ينصرف حتى عرفت
السرو في وجهه والبشر في حياها ثم انصرف فقال اذهب فادخلهم ومن وجدته بالباب
من الصحابي فادخله فلما دخلوا على رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ان شئتم اخبركم
عما اردتكم ان تسألوني قبل ان تتكلموا وان شئتم تتكلموا فاخبركم قالوا اخبرنا قبل ان
نتكلم قال جئتم تسألونني عن ذي القرنين و ساخبركم عما نجد و نه عندكم ملكي بان اقله
امر انه غلام في الروم اعطى ملكا فسار حتى جاء ساحل ارض مصر فابتنى عنده مدينة
يقال لها الاسكندرية فلما فرغ من بنائها اتا ملكا فخرج به حة استقله فرفعه ثم قال انظر
ما ذا تحنكر قال ارى مدينتي و مدينتي معها ثم خرج به فقال انظر قال قد اختلطت مدينتي مع
المداين فما اعرفها ثم زاد فقال انظر فقال ارى مدينتي و حدها لا ارى غيرها فقال لا الملك
انما تلك الارض كلها الذي ترى محيطا بها هو البحر و انما اراد ربك عز وجل ان يوحى اليك الارض
و يجعلك سلطانا و سوف تعلم الجاهل و تنيب العالم فسار حتى بلغ مغرب الشمس
ثم سار مطلع الشمس ثم اتى السدين و هما جبلان لئان ان يزلق عنها كل شئ فبنى السد
ثم جازها بجو و ثاجو فوجد قوما و جوههم وجوه الكلب يقا تلون يا حو و يا حو
ثم قطعهم فوجد قوما قصارا يقا تلون القوم الذين وجوههم وجوه الطلاب ثم مضى
فوجد امة من العرب يتبع يقا تلون القوم القصار ثم مضى فوجد امة من الحيات يلتم
الحية منها الصخرة العظيمة ثم قضى الى البحر المحيط بالارض فقالوا نشهد ان امره كان هكذا
كما ذكرت و انما نجد هكذا في كفا بنا لما ذكرت انهم كفتندكم ديار مشرق و مغرب بجمع كوفتي
که ملوک پيشين را هزارين و ملکر و لشکر پيشين بالباء العربی ای زياده از اين بود و جنين
فتی میسر نشد گفت بعون حدي تھا هو مملکت که گرفتیم رعیتش را نیاز ردم و نام
پادشاهان جز نکوهی نبردیم **بیت** بز کس بضم الزاء یعنی بز که بخوانند اهل خود آنکس را

نام بزرگان بنوشی بر در بختین **قطعه** این همه هیچست چون می گذر دخت و خست

و امر نهی و کی و درار فی البحر کی دار لفظ واحد يستعمل فی المحارب والمعارک معناه بالترکی طوت و طوت انتهى نام بزرگان صنایع ممکن تا بما ند نام نیکت یا یار یعنی بعد موکر فانه کما تکلیل نکال و کما تدین ندان **باب دوم در اخلاق درویشان**
فی بعض النسخ اخلاق فقرا و الاخلاق جمع خلق و هو هیئته راسخه فی النفس یصدر عنها الافعال بسهولة من غیر رؤیة و الفقراء جمع فقیر و هو عند بعض ائمة اللغة من له شیء یسیر و المسکین من لا شیء و عند بعضهم بالعکس و الفقیر باصطلاح اهل الحقيقة هو الذی لا یجد شیئا غیر الله تعالى و جل و لا یستغنی الا به و لا یستخرج الا بحضوره مع و علامته عدم الاسباب کلها و الفقراء صفوة الله تعالى من عبادہ و مواضع اسراره بعبارة خلقه **حکایت** یکی از بزرگان گفت پارسایی را که چه گوئی در فلان که دیکر در حق او بطعنه سخنها گفته اند گفت بر طاهرش عیب نمی بینم و در باطنش عیب نمی دانم **قطعه** هر که اجامه پارسایی پارسادان و بیکر مود انکار بفرجه الهی و الکافه الفارسی امر من انکارید ن یعنی ظن کردن بچیزی و رویی که در نهادش یعنی و اگر ندانی که در اصل و بنیادش ای فی ضمیر و قلبه چیست ای فاحکم علی ظاهره و ارض علیه محتسب را درون خانه چه کار **در رویش را دیدم سر بر آستان کعبه** نهاد بود و روی در زمین می مالید و می نالید و می گفت یا عقور یا رحیم تو طاقی که از ظلم و جهل چه آید که ترا شاید **قطعه** عذر تقصیر خدمت آوردم که ندارم بطاعت لظهار یعنی که ایضا ندارم بطاعت عاصیان از زنا و توبه کنند عارفان از عبادت استغفار بجز از تقصیرات عبادت استغفار کنند عابدان جزای عبادت هم خواهند و بازرگانان بهای بضاعت و هی طایفه من ماکر تبعثها للتجارة و من بندة امید آورده ام نه طاعت و بدر بوزه و هو السؤال بشی و هو الازی یقال بالترکی خرفیانه در وازنه آمده ام نه تجارت اصنع بی ما انت اهلک یقال صنع به کذا ای فعل ذکر فی الکشف ان قوم یوتس عم لا تنزل بهم العذاب قالوا اللهم ان ذنوبنا قد عظمت و جلت و انت اعظم

اعظم

اعظم منها و اهل اصنع بنا ما انت اهل و لا تفعل بنا ما نحن اهل فکشف عنهم العذاب و قلما و حد فی بعض النسخ و اهل باجان و هله و فتره بعض الفضلاء بقوله ای اتوک لما جاز تو که کر کنه یعنی العربی و رجوم یعنی کناه بخشنه روی و سرور آستانم بنده را فرمان نیا شد هر چه فرمای بر آیم **قطعه** بود در کعبه بکسر الواو سائل دیدم که همی گفت و می گوستی خوش بقراء بفتح الحاء لیوافق قول کشف فی قوله من تکویم که طاعتن بید بر قلم عقوبت بر کنایه هم کشف امر من کشف **حکایت** عبدالقادر کیلانی رحمة الله علیه و هو قطب الاولیاء الکرام و رکن الاصفیاء العظام و ذکر فضایل و کرامات لا یحصی و روی الامام الیافعی فی مرآت الزمان انه جارت امرأة بولدها و قالت یا سیدی اتی رأیت قلب ابی هذا شیدا التعلق بک و قد خرجت عن حقی فی الله عت و جل و کفر فقبله الشیخ و امره بالمجاهدة و سلوک الطریق فرحلت امة علیه یوما و حدة خیفاً مصفراً من اثار الجوع و وجدته یا کاحبنا من شعیر فدخلت الی الشیخ فوجدت بین یدیه اناء عظام دجاجه سلوقة قد اکلها فقالت یا سیدی تأکل لحم الدجاج و تأکل ابی قوس الشیخ فوضع الشیخ یدیه علی ثلک العظام و قال قومی باذن الله الذی یحیی العظام و هی رمیع فقامت الدجاجة سوری و صاحت فقال اذا صار ابنک هكذا فلما اکل ما شاء و ذکر فی روضة الاسرار انه قال الشیخ عبدالقادر کیلانی من استغاث بی فی کربة کشف عنه و من نادانی باسمی فی شدرة فرجیت عنه و من تسلم بی الی الله تعالی فی حاجته قضیت له و من صلی رکعتین یقراء فی کل رکعة بعد الفاتحة سورة الاخلاص احدى عشرة مرة ثم یصلی علی رسول الله صلعم بعد السلام و یسلم علیه و یدکره ثم یخطو الی جهة العراق احدى عشرة خطوة و یدکر اسمی و یدکر حاجته فانها تقضی و الله المستعان و علیه التکلان انتهى در حرم کعبه روی بر خصیاً بفتح الحاء المهملة ای علی الحجر بالفارسیة سنکر زبده نهاد می گفت ای خداوند بیخشنای و اگر مستوجب عقوبتم در قیامت موانیبتا بر آئین امر من انیکم تن تا در روی نیکان شرمسار و خجیل نشوم **قطعه** روی بر خاک عجز میگوید یعنی عبد القادر و فی بعض النسخ می گویم و هو الظاهر قوله هر سحر که

که بادی آید طرف لفظه میگوید و قوله ای که هرگز فراموشت بفتح الشین لکن هجعت از
بنده بادی آید بقول القول اعنی مفعول ای بقوله فی وقت السحر هکذا **لطیفه** دردی در
خانه پارسی در آمد چند آنکه طلب کرد چیزی نیافت و دلتنگ شد پارسی را خبر سندی
تنبیه کلیم بکسر الالف العری البساط المعروف والباء الموحدة که بولان کلیم خفته بود در
گذرد زرد انداخت تا محروم باز نگردد **قطعه** شنیدیم که مردان راه خدا دل و سخنان را
نگردند تنگ تراکی بفتح العری و سکون الباء اذاعه سؤال عن الزمان میسر شود یعنی این
یتبیه که این مقام که باد و ستانت خلافت و جنک مودت اهل صفا چه در روی وجه
در قفا چنان که ز پست عیب گیرند بفتح السین و بیشت بالباء الفارسی یعنی عندک و لما کان
پیش من الظروف المکانیه المبهمة لم ینظر حوافش بالظرفیه مثل دروغه که ما کان الحال
فی العربیه کذا ذکر پیش بالباء العری میزند در برابر جو کو سفند سلیم در قفا همچو کرک
مردم خورید که عیب دلوان پیش تو آورد و شمردی که مانع عیب تو پیش دلوان
خواهد بود **حکایت** تنی چند از روزندگان متفق سیاحت فی مختار الصحاح ساح فی الارض
یسبح سیمیا و سیاحه و سیمیا نا بفتح الباء ای ذهب و شتر بکرمج و راحت خویش که در آن
موافقتم کنم موافقت نکردند کفم از کرم و اخلاق بزرگان بدیعت بیعت عجبست
روی از مصاحبت مسکینان تا فتنه هم بنا بفتح الاعراض فایده دریغ داشتند که در نفسی
خوبین این قدر بفتحین قوت و قدرت می شناسم که در خدمت یولان مردان پارسی
باشم نه بار خاطر بالباء الموحدة بفتح المحل و اراد به الثقله **بیت** ان لم کن را کلبا حیوانی ای
ان لم کن را کلبا مرکب و مصاحبا معلم لکن اسمی انالکم حال کوفی حامل الغواشی جمع غاشیه
وهی ما یستویبه السنه و المقصود انه ان لم اصلح لصحبتکم اصلح لحزمتکم بکی از آن میان گفت
ازین سخن شنیدی دلتنگ هکذا و وقع فی اکثر النسخ و لعل الصحیح ان یفصل دل هم بنا فی
الکتابه مدار که درین روزها دزدی بصورت درویشان در آمد و خود را در سکر صحبت
ما منتظم کرد فی مختار الصحاح السکر بالکسر الخبط **بیت** چه دانند هم جم اراد به مردمان
و اما افرده للوزن کذا فیکل که در جامه کبیت نویسنده دانند که در نامه کبیت الظاهر

و غامه نوح ان

ان المواد بغامه هم هنا المكتوب و یؤیدہ ما فی بعض النسخ نامہ بدل خامه لکن اللغات الیه
عندنا لم یوجد فیها خامه بفتح المكتوب و قاله فی الصحاح الفارسی ان خامه علی ربعه معان
معنی القلم و معنی البیت من الشعر بالفتح اعنی الفسطاط و معنی حارجی و هو ظرف مشهور من
آوانی الخمر و معنی الشعر بالکسر و فی بحر الغرایب و معنی الرتمل المجتمع و لا یبعد ان یواد هم هنا
المعنی الرابع از آنجا که سلامت حال درویشانست قد وقع فی کثیر من النسخ درویشان
است بالالف بعد النون فی الکتابه و لیس بصحیح بحسب قواعد الکتابه فانهم قالوا
ان لفظه است رابطه یقید الثبوت فی اذا اتصلت بکلمه مفتوحه الآخر یجب انباء
الفها خطأ و اما لفظا فیحوز حذفها و اثباتها مثل قولهم کرده است و اذا اتصلت بساکن
الآخر یجب حذفها لفظا و خطا نحو نیکست و بدست و قد یحذف تاؤه لفظا کما ان
یضع الالف الفارسی فضولش بفتح اللام اصله کما ان فضول اش و فضولی کتابیه عن تجاوزه عن
الحذق السوفی ببردند و بیاری قبولش کردند **شعری** ظاهر حال عارفان دلگست
دلغ بفتح الدال المهمله و سکون اللام قبل القاف بفتح حروفه این قدر بس که روی در خلقت
در عمل کوشش بالکاف العری و هر چه خواهی پوشش امر من پوششیدن مثل کوشش من کوشیدن
تاج بر سونیه و علم بردوش را هدی در پلاس پوشش و صوفت کس و الباء
بصدریه فیها نیست زاهد پاک باش و اطلس پوشش تو که دنیا است و تو که شمشیر
و تو که هوس قوله پارسی مبتداء و قولم تو که دنیا الخ جزه مقدما علیه نه تو که جامه و بس
در کتبخند بفتح الالف العری و الزاء الفارسی و القین المعجمه الیخ الذي یخاط فیما بین
الثبوت المضرب کذا فی الصحاح الفارسی و سمعت من بعض الکمل انه کان یقول صحیح احمد الداعی
قرأ کذا بالقاف و الزاء العری و قال بعض الاساتذة قرأ کذا بالزاء الفارسی و الالف العری
جامه باشد که به پنبه آنگذم که در جنک پوششند قال فی البحر بعد ما صحیح لفظه مثل ما قال الکاتب
و یحوز فی کتبخند بالکاف الفارسی بدل القاف معناها الذي یقاله فی التوکی چو قال
مرد باید بود بوختت سلاح جنک چه سود فی الجملة روز و شب رفته بودیم و شبانکه
بپای حصاری خفته دزدی توفیق ابریق رفیق بوداشت که بطهارت می روم او خود

بفارت می رفت **بیت** پارسا بین یعنی پارسا را بین که خوقه در بر کرد یعنی در وجود
کرد جامه کعبه را جل ح کرد تخفیف اللام و اصل الجمل بالشدید چند آنکه از نظر درویشانه
غایب گشت بیوج از حصا و برتوفت و در حقیقت یعنی حقه مکر و از یاد گذار سمعت من بعض
الفضلاء بوزدید تا روز روشن شد آن بسبب تاریکی مبلغی راه رفته بود و رفیقان
بی کناه خفته با مدافان هم را بقلعه بردند و بوزندان کردند از آن تاریخ باز نکر گشت
کفیم یعنی قلنا بالجهر والعلانیة نرکنا الصحیة والاختلاط مع الفیر و طریقی عزلت کوفتیم
که السلامة فی الوحدة **قطعه** چو از قومی یکی بی دانستی کور نه که بکسر الکاف العری و المهاد
الاصح الاصلی یعنی که بهتر بل مقصور منه ای الحقیق را منزلت ای القدر ماندن ماندن
نه هم را یعنی شهرت بل مقصور منه میل مخیاط و مخیط علی ما قیل فی بیانی که گاوی بیاد الوکله
والکاف الفارسی ای بقرو احد در علف زار هو موضع یکثرفیه العلف وهو یفحتمین ما
یاکالدوا ب و هذا مثل قولهم لاله زار و لاله زار و خوزنه فلان بیایید ای بوزی هم ای جمع
کاوانه را مقصور من دبه یعنی القریه و اما بوزی مافیه من البقوة بسبب تعرض
لمرعی محفوظ فاذا براه صاحب صاحبه مخیر کلهما من نکر التاحیه بل بوزیها بالضم
کفتم سپاس ای منت خدا یو که از قواید درویشان محرم غاندم اگر چه از صحبت
ایشان فریو شدیم فی بعض النسخ وحید افتادم اما بدین حکایت مستفید گشتیم و
وامثال مولد در هم عمر این نصیحت بکار آید **متنوی** بیکر بفتح الموحده و کسره المشناه
نازرا شنیده در مجلس بر نجد دل هوشندان بس که بزرگه فی مختار الصحاح البکر ما
یئنی مثل الحوض فی البوارک لیجمع فی ماء المطر یو بضم الباء الفارسی یعنی معلق
از کلاب یعنی آب گل و مثل هذائش یع فی هذه اللغة مثل کلین و صحبت خانه و آبر خانه
فی معنی بن کلا و خانه صحبت و خانه آب و غیر ذکر چو سکر دروه افتد کند مضارع من
کردن منجلاب بضمی المیم و الجیم و سکون النونه بینها آب مردار هذائش و قیل منجلاب
بکسر المیم و سکون الباء التختانیة و الخاء المعجم البوله الذی یسئل من ذکر الطفل فی المهد
مقاله زاهدی همان پادشاهی بود چو بوسفره بنشستند کمتر از آن خورد که عادت او بود

منجلاب

و چون

و چون

بماند بر خاستند بیشتر از آن گو کار ادت او بود تا فلق صلاحیت و حق اوز یاد شد
کنند **بیت** ترسم ترسم بکعبه ای اعوانی کین رک کن بی روی بنر کستانست چون بنام
خوبیش باز آمد سفره خولت تا تن او کند ای لاله یا کل پسر کی داشت صاحب فراست
گفت ای پدر چو در دعوت سلطان چینی خوردی گفت در نظر ایشان چیزی بخورد
ام که بکار آید گفت نماز را هم ادا کن که چیزی نکر دی که بکار آید **قطعه** ای هنر هانها سو
برگف و دست یعنی " للاظهار علی الخلق عیبها در گرفته ز بر بقل تا چه خواهی خریدن
ای مغر و زور در مانده کی بسیم دعل بفحتمی الدال المهملة والغین المعجمه یعنی قلب و مغر
ادب یاد دارم که در عهد ای در شان طفولیت معتقد بودم و شب نیز وصف ترکیبی و مویح
بزهد الودع بالفتح المحرم یص فی مختار الصحاح فهو مویح به بفتح اللام ای معری و یقال عراه
ای غشید و پرهیز شبی در خدمت پدر نشستند و هم شب دیده بهم بفحتمین نسبت
یعنی گشت غیر نایم فی نکر اللیله اصلا و صحف عزیز بکر نکر گرفته و طایفه کور ما ای حوالینا
خفته پدر را کفتم از اینها یکی سر بر می دارد که دو رکعتی بگذار ندچنان خفته اند که می
سرد اند گشت چنان پدر تو نیز کن بخفتی به باشد زان که در پوستین خلق افتد **قطعه**
نبیند مدعی جز خوبیشتن را ای لایری غیر نفس که دارد پرده بندار و بر پیش خود
ای پرده حسن ظن خود و هر کنایه عن الانانیة در پیش **الوجه** چشم خدا بینش قوله
خدا بین و صف ترکیبی و چشم خدا بین کنایه عن عین بری الحق حقا و الشین راجح
لی المدعی و فی بعض النسخ کورت چشم خدا بین بنحشند یعنی نوالح الاول المناسب
للمقام و اولی کما لا یخفی نه بیند و علی ما ذکر فی بعض النسخ نه بیلی هیچکس عاجز تر از
خوبیش **ادب** بزرگی را در محفلی هم می نمودند و در او صاف جمیلش مبالغه می
نمودند سر بر آورد و کفتم من آنم که من دانم **کفیت** علی صلیغه المجهول
المخاطب من الکفایة اذکی نصب علی التمییز وهو ما یثابذی به یا من بعد من العده
و فاعلم انت و محاسن مفعوله و هو جمع حسن بنفتمین علی خلاف الفیکر فی اعلابین
ای ظاهری خبر مقدم مبتدأ مؤخر و هو قوله هذا ولم تدیر علی وزن لم تدر من الوریة

و چون

وهي العلم وقوله باطني مفعول لم تدرى والمعنى يا من بدرجته وبعد فضله قد اذنتين
بذكر وكفيت فيه فان هذا الذي تراه وتطلع عليه علائقي وظاهري وليس لك غنور
على سرى وباطني **قطعه** شخصي مجتمعي عالميا نخب منظر است و رخت باطن سر
جملت فكنده پيشن طاووس را بنقش و نكاري بالكاف الفارسي عطف تقسيري
که هست خلق محسين کنند و او مجلد و شومسار از پای زشت خویش **حکایت یکی**
از صلحای جبل لبنان بسکون الباء الموحدة على وزن عثمان ۳ اسم جبل که مقامات
و مراتب او در دیار عرب مذکور بود و کلمات او مشهور بنجامع دمشق در آمد و
و در کنار بزرگه ای الحوض طهارت می کرد پایش را بلغزید و نحوض در افتاد و مشت
بسیار از آنجا خلاص یافت چون نماز را پورا کردند من برداختن بمعنی تمام کردن
یکی از اصحاب گفت سوا مشکلی هست شیخ گفت یا سحر آن چیست گفت یاد دارم
که بروی دریای مغرب می رفتم قدمت ترمی شد امروز درین بگرد آید بوی مقدار
مائه و خمسة و عشرين مائدا سمعت من البعض و یوافق الکتاب الفقهية و لصل
القائل اراد به الکنایة عن القلة از هلاکت یعنی غیر از هلاکت چیزی نمانده بود و درین
چم حکمت شیخ سحر نجیب بالفتح و السکون بالفارسیه کویان تفکر خود برد و پس
از تامل بسیار گفت نشنیدی که سید عالم محمد مصطفی صلی الله علیه و آله گفت فی مع الله
وقت لا یسعی فیہ مکر مقرب و لا نبی مرسل و قوله و نكفت علی الدوام ای بل خصمه
بوقت من الاوقات عطف علی قوله گفت یعنی قال لی مع الله وقت لا یسعی فیہ مکر و لم انال
هكذا علی الدوام و قوله و قتی چنین الی آخره کلام مبتدأ و لیس من مقول نكفت که فرمود
نجبر یک و میگوید بلی برداخته ای لا شغل بهما فی ذکر الوقت و دیگر وقت با حفضه و زینب
آسمان لا مرأتین من ازواج النبی علیه السلام در ساحتی ای بصاحبها و مختلط مع ما کن
که مشاهده الابراج بر او بار کار باب و اصحاب و البر بالفتح صفة متبیهة بالفارسیه
مردیکر بین النجلی و الاستار یعنی ان اولیاء الله تعالی و خواصه لا یدوم لهم النجلی بل هم
بین کشف و سحر می نماید و می زباید وقوع النجلی علیهم و کونهم و المعان و جبر العشق

بحیث

بحیث یترتب علیه الکلمات و خوارق العادات لیس مما یشاقق لهم ای فی وقت کان به
انما هو بحسب الورد علیهم من جانب الحق سبحانه و تعالی **بیت** دیدار می نمای و پوهن
میکنی بازار خویش و آتسن ما نیز می کنی **قطعه** اسأله ای انا من موصوله اموی
من باب علم ای اهو به بخذف العاید بمعنی احبته قوله بغير وسیله متعلق با شاهد و هو ما
یتقریب به الی الغیر فیلحقه من الحقیق ای ادركه سنان ای امر و حال اضل ای اضل انا به
بخذف العاید الموصوفی طریقا نصب علی انه مفعول اضل یؤجج نار ای یوقد نار العشق
باطنهار نوع من الفراق ثم یطیق بالیاء الساکنه و اصله یطیق بالهمزة ای یجعلها منقطعه برشته
ای برشته و احدی من ماء الوصال فی الصحاح الرشته الماء القليله هذا و قیل ان ایتاد النار
عبارة عن الخلی و اطفاؤها عن السیر و الرشته مصدر من رششت المكان اذا صببت الماء
علیه قليلاً قليلاً و محصول فحوی القطع السکایه من قصر الزمان النجلی و سحر هجوم
السیر انتهى و لا یخفی ان التواضع المنفرد من ثم و العلة المنفرد من تارة رسته ثابیان عن
هذا التوجیه لذا ذکر المذکور من تأجج النار و اطفاؤها ترفی ای تبصر فی حال کوفی بحر قاف
اسم مفعول من الاحراق و غیرتاً فعیل بمعنی المفعول و حمل الرویه علی معنی الابصار و نصب
بحرقه علی الحالیة كما فعلنا اولی من جعلها بمعنی رویه القلب ای العلم و جعل بحر قاف مفعولاً ثانیاً
اذ الظاهر انه اراد الخطاب فی تری لکل من یصلح ان یتصلح ان یتصلح ان یتصلح حاله فی الاحراق
و العرق ای تناهت حاله فی الطهور للخلق الی حیث یمتنع خفاؤها فلا یختص بها رویه
راء دون راء كما قیل فی قوله تعالی و لو تری از المجرمون ناکسوار و سهرم عند ربهم و هذا التوجیه
مما اقتضی فی بعض الکمل علی سبیله التوارد **شعر یکی** پرسید از آن کم کرده فرزند ارادیم
یعقوب النبی علیه السلام کای روشن کهر یعنی پاک و صافی جوهر پیو جرد مند زمهرش
یعنی از مصر بوی پیراهن آن فرزند شنیدی و اعلم ان اهل هذه اللغة کثیرات متعلق
شنیدن فی معنی بیدن اما بالاستقراک او الهجاز و ههنا کذا لکن کما لا یخفی چرا در جاه
کنعانتن المشین و اجمع الی فرزند ندیدی بگفت در جواب آن سؤال احوال ما بوق
جهانت یعنی بوقست دی پید او دیگر دم نهانست قوله کهر مقصور من کاه

والباء للوحدة بر طاء بم بلسم الراء على ما فهم من بحر الغراب لكنا المشهور رضم الراء بمعنى الفكر
كذا في الصحاح الفارسي وقال في البحر طارم في الاصل البيت الذي تخترق العامة ويقولون
في التوكيد دريم او ثم اطلق على ما يشابهه من الفكر وغيره مجازاً يعني كهي اي في بعض
الاقوات بوفكر اعلى نشينم كهي بويشت پای خود نه تبينم يعني چيزی که بويشت
پایم باشند نه بينم اورا وقيل بوم هنا صلة زايدة اکرد وويش ببحالی بما ندى
سردست از دو عالم برفشاندى روغ در جامع بعلبک کلمه چند بر طريق وعظ
مى کفتم باجماعت افسرد دل مرده وقوله راه مفعول برده في قوله از عالم صورت
بمعنى برده ديدم که نفسم بفتحسين در غم کيرى لايونتر قال خوجه حافظ دلم چه
مهر ويان طريقي بومى کير ز هو در ميد هم پندش وليکن در غم کير داي لايونتر
وآتش گرم در هيزم ترا اثر مى کند در ريج آمدن بمعنى در ريج وحيث آمد ترا بويشت
ستوران في البحر ستوران عام يطلق على الحيوانات القارة القاي الاربع و آينه داره
بالباء المصدرى در محله کوران بالكاف العزى وليکن در رجم بلسم الراء اي باب معنى
باز اي مفتوح بود ولسلسله سخن دراز در بيان آيت اين آيت که ونحن اقرب اليه من
جبل الوريد في مختار الصحاح جبل الوريد عروق في العنق اي نحن اعلم بحال الانسان لمن
كان اقرب اليه من جبل الوريد قيل جبل الوريد مثل في العرب وقيل جبل العرق و صلافة
البياض والوريدان عرقان ملتفتان بصفتى العنق في مقدمها متصلان بالوتين يردان
من الأسن اليه وقيل سمي وريداً لان العرق يورده والوتين عرق ابيض غليظ في الصلب
معلق بالقلب يسقي كل عرق في الانسان اذا انقطع ما في صاحبه سخن بجاي رسانيد
بودم مى کفتم بيت دوست نزد يکتر از من بمنست بمعنى دوست نزد يکتر است
الاد اخرا الواطه للوزن وبن بلسم الواو موافقه ما بعد محبتو که من ازوى دورم
چکنم با که نآن کفت که او در کنار من ومن محبورم بمعنى ازو من از شراب اين مست
و فضله قدح در دست که رونده از کنار مجلس گذر کرد و دور بالفح والسكر
آخرد و اثر کرد نعره چنان زد که ديکله نه بموافق او در خورشون شبیه

بالرعد
والتخفيف
والتخفيف
والتخفيف

بالرعد يظهر من الحيوانات ومن الرجال الكثرة ويجئ بمعنى الجملة والصوله ايضا انتهى
وخامنا مجلس در جوشن بمعنى در غلما كفت سبحان الله دوران جمع دور بضم الدال بمعنى
بعيد يعني دوران له باخير باشند در حضور است و نژد يکتر از من بمنست بمعنى دور
فهم سخن چون نکلند مستمع قوت طبع از متکلم مجوز صيدغه نهى من جست
اى لا تطلب من المتکلم قوة الطبع فسخت اى وسعت ميدان ارادت بيار تا بزند
مرد قوله سخن کوى وصف ترکیبى بمعنى رجل متکلم وقوله کوى يعني کوى را مفعول بزند
وکوى بالفارسي تجي على معان ثلثة بمعنى الكوة وهو المراد ههنا وقد تجبئ وصفا
توكيباً كما مر آنفاً وقد يجئ امر من كفتن كذا في البحر کتاب سنبی در بيان ملكه يعني
در بويته از غايت بي خابى پای رفتن مانند سر سنبها و شتر بانوا كفت دست از من
بدار اى دغنه وانقطع غنه قطع پای مسكين بيايه چند رود که تحمل سستو شد
بمعنى قوله سستو بهم التاء وسكون الهاء ولفظ فارسي نوع من النحل بالحاء المهملة
بالتوكيد صروجه آرى كذا في الصحاح الفارسي وقال في البحر سستو بمعنى عاجز و سركردان
وقد يجذف الواو تخفيفاً فيقاسنه انتهى بمعنى بضم الباء العربى والحاء العجمى نوع من
من الابل بالتوكيد يشرك دوه وقوله سستو مفعول مقدم لقوله شد و بمعنى فاعله هذا
هو الظاهر الملازم للسياق والسباق وفي بعض النسخ سستوده بزيادة الدال بمعنى
شد بمعنى ووجه بعضهم وقال محمول چند رود بملاحظ هذه القضية ولا يخفى بوجه
تا شود جسم فويها لاغر لاغرى بيايه الوحدة فيها موده باشند از سخن كفت بمعنى
شتر بان اى بوا در حرم در پيشست و حوامى در پيس اگر رفتم بودى بمعنى
و اگر خفت مودى بضم الميم و باء الخطاب بيت خوشست زيو مغيلا نام شجر معروف
بوبراه باديه بمعنى بيا بان خفت بمعنى حفتن شب رحيل اى في ليلة الاربعال نظر خفتن
ولى تو که جان بيايد كفت بمعنى بيايد کردن ولا بعد في استعمال كفت في معنى کردن فان
امثال في الفارسي ليس يعزى الا بى الى قوله جان شد و آواز نيامد و يجوز ان يكون
كفتن اى ينبغي ان يقول تركت روحى وقيلت كل ما يأتى على من الكروب والشدايد

الاصل
كأنه لا يتوحد شتر

حکایت پارسایان دیر بر کنار دریا که زخم پلنگ داشتند و پلیج داروبه می شد
و مدتها در آن رنجور بود و دمیدم یعنی گاه گاه سنگرهای تعاقب گفت الحمد لله بصیبتی که تمام
نه بصیبتی **قطع** که مواز از بلشتن دهد آن یار عزیز قول زار مفعول ثان لقوله دهد
قال فی البحر زاری یعنی ناله و نزار بدون الیاء یعنی نالان و لایبعد از بستعلی زار هینا یعنی زاری
مقصورا منه تا نگویی بیا الخطاب که در آن دم غم جانم باشد کویم از بنده مسکین چه
کن صاورستد کویم که یار عزیز دل آزرده شد از من غم آنم باشد **حکایت** در ویشتی را
ضرورتی پیش آمد کلیم ارخانه یاری بدزدید حاکم فرمود که دستش ببرند صاحب کلیم
صاحب کلیم شفاعت کرد که من اورا بخل تو حرم بشند بد اللام یعنی حلال کردم دعوی می
کنم حاکم گفت شفاعت تو جد شرمع را نکند ایتم گفت راست فرمودی اما هو که ارمال
وقف چیزی بدزد قطعش لازم نیاید که العیر لایمکه سنیاً علی صیغته المعاولاً علیک
علی صیغه المجهوله ای لایکون مملوکاً لاحد من الناس هر چه در ویشتی تراست و فی بعض النسخ
هر چه ازان در ویشتانست و المعنی واحد و وقف معنا جانست حاکم دست از او برداشت
ای تو که تعرض و گفت جهالتی تو نکر آمد بود که دزدی بالله البیاء المصدری نکرودی الا
از خانه چین یاری گفت ای خداوند نشنید که گفته اند که خانه دوستان بروب امون
رفتن بالضم یعنی خدگامانجد فیه و در دشمنان بکسر الیاء یعنی باب دشمنان را مکتوب نمی
من کو پیدن بالكاف العزنی والباء الفارسی یعنی الدق و القدرع **بیت** چون فرود ما فی
بسخته ای اذا اضطررت بالشدّة و الکوبة تن بجز اندر مده در دشمنان ترا پوست برکن
یعنی ایشلخ جلودهم دوستان ترا پوستین بالباء الفارسی وهو القرو یعنی پوستین
دوستان تو کن و لایق ان قول دشمنان ترا پوست برکن لایق ان قولها هو القول در دشمنان که
مکتوب اللهم الا ان یقال معناه در دشمن مکتوب لاهوار التنزه و عرض الاحیاء و اذا جد
فرصته و کنت غالباً فاسلخ جلده و لا تهمل فانه الفرصة تمر مرة السحاب **حکایت**
از پادشاه پارسای را دید و گفت هیچت از ما یاد می آید گفت بگی بکسر اللام هو که
مقصور من گاه که خدایا فراموش میکنم **بیت** هر سو یغی بهر جانب دود من دوی
ترا یاد میکنم

آن

فردم

الوقت لا یقبل شیخ

آنکس

آنکس ز در خویش بر اند یعنی بید و بیدرد الی الاطراف و الجهات من برده معا و بطرحین
بابه و اثر که میخواهد یعنی شیمان بدرکتش بکسر الیاء ندواند ای لایجعل محتاجاً و متردداً
ال باب احد غیر باب غم و جل **حکایت** یکی از صلحا جمع صالح پادشاه را خواب دید در هشت
و پارسی را در دوزخ بود که موجب بکسر الحیم درجات ابن جسیست و سبب درکات
ان چه فی مختار الصالح درجات جمع درجه و در کات النار منازله فالنار درکات
والجنة درجات که باختلاف آن پنداشتیم گفتند ان پادشاه محبته در ویشتان در هشتست
و آن پارسا بقرب پادشاهان در دوزخ **قطع** دلقت نخج کاراید و تسبیح عطف
علی دلقت و فی بعض النسخ شیخی بالکسر و السلکون ای پلاسع بیاء الوحدة و مرفوع علی صیغه
المفعول یعنی جامه رقعۀ و دوخته خود را ز غللهای نکلوهیده بکسر النون ای المحققة
علی روایة الصحاح و المنعومة علی روایة البحر بری دار و لعل اصل بری بری علی وزن فعل
من بری من الدین ثم حذف همزة فی اکثر استعماله للتحقیف یعنی تو خود را خالی دار از
عملهای فبیحه و اخلاق ذمیه حاجت بکلاه بری بفتحین و الکاف العزنی نوع من المتاع
یعنی الصوفیون داشتند بفتح النون نیست در ویشت صفت باش و کلاه تتری
دار قول کلاه تتری یعنی بکلاه امیران که قال بعض الکلم **حکایت** پیاده سرو پا برهنه
با کاروان حجاز از کوفه برآمد و همراه ما شد خوامان هی رفت و گفت **بیت**
نه باشم سوارم نه چو خیزد ببارم نه جدا و نه رعیت نه غلام شهر یارم قال
فی الشامل شهر یارم یعنی پادشاه غم موجود و پوشتیانی معدوم ندارم نفس
بالفحری زخم آسورد عمری بسرا آرم اشهد سواری گفتش ای در ویشت کجای
روی باز کرد بالكاف الفارسی من کردیدن که بسخته میبری نشنید و قدم در بیابان
نهاد و برفت چون بغله محمود اسم مکان بر رسیدیم بقول کورا اجل فراسید قال
فی البحر قول الفظ فارسی یدخل فی اوایل الافعال التحسین اللفظ و بود در ویشت بیایش
بیا مد و گفت ما بسخته نردیم و تو بوخته یعنی بویشتر بخند یعنی الباء عمودی
شخصه همه شب بر سر بیمار گویند چون روز شد او بمرد و بیمار بریست

سری
در
عقله

و مرقع

قطع ای استب قوله تیزو وصف ترکی من رفتن مثل شیر و که عا ندرج
تصغیر خرد و الباء للوحدة لکن و فی بعض النسخ که خولنکر جان بمنزله بود بس که
مقصود من بسا و معنایها کما مر بالترکی پنجم پنجم در حال تندرستان زاد فن لای
کردند و زخم خورده نمراد با مر الله تعالی **عبدی** را پادشاهی طلب کرد عابد
اندیشید که دار و بی بخورم تا ضعیف شوم مگر اعتقاد در حق من زیاد کند
آورده اند که او قاتل بود بخورد و عمر **قطع** آنکه چون بنیستد هی بزج من الثمار
یقاله بالترکی فسیق و المشهور بکسر الباء الفارسی و صحیح هند و شاه بخجواتی بزم
الباء العربی کذا فی البحر دیدیش بفتح یاء الخطاب قبل الشین معنی تظنه انت و فی
بعض النسخ دیدمش جمع ائنه انا لان دیدن هر بنا معنی رؤیة القلب هم مغر پوست
بر پوست بود همچو بیان بکسر الباء الفارسی ای کالبصل پارسایان یعنی ایشان بنا
پارسایانند که روی در مخلوق یعنی متوجه اند مخلوق و معروض اند از خالق پشت
بر قبلی می کنند نماز **بیت** چون بنده خدای خویش خواند باید که بجز خدا نداند

حکایت

کار و اقی را در زمین یونان بردند و نعمتی قیاسی بردند باز کارکان کرید و
زاری کردند خدا و رسول شفیع آوردند فایده نداد **بیت** چو پیروز شد
بالباء الفارسی یعنی مظفر شد دزد تیره روان جمع نیز و او هم و وصف ترکی یعنی
شیر و وقیل تیره ظرفی و قول روان صفة شبيهة من رفتن مثل روان من دیدن یعنی
دزدی که رونده است در تیره ای فی ظلمة اللیلة چه غم دارد از کربیه کاروان لقمان
صلی در آن میان بود یکی از کاروانیان گفت کلمه چند از صکت و مو عطلت بالانیا بگو
باشند که ظرفی بفتح تین یعنی بعضی از مال ما دست بدارند در بیخ یعنی حیف بگویم
چندین نعمت ضایع کردد لقمان گفت در بیخ کلمه حکمت باشد بایشان گفتن **قطع**
آهنی را که موریا نه لفظ فارسی اسم ذوبیه ناکال الحدید و یجئ ایضاً بمعنی زکرو المقام
محمّل لکلیهما و قال بعض الاساتذة المعنی هو الاقوله بخورد و نتوان برد از روی زکری
بصیقل زکریا سیمه دل چه سود گفتن و عظم نرود منج آهین در سکر **قطع**

لانه انگاه و ما بری هو الصدا نفسه لا الحدید و زکری

تیره ترکی بولای و روان یعنی اوج یعنی
معدن آنرا چون مظفر
اولی جانی بولای
و جانی قرنی او غنی
درین حال تیره لفظ
تیره روان آه کلمه
احتمالاً خطا باشد
ضمیمه انشای و فی نقله
و لم یتم حول کلامی استلا
سودی

عاجز و مستحق
ای خطا کلمه است
من اطلاق التکرار
و الخطا سوری

پیروز گاری در زمان سلامت شکستگان در یاب ای افهم حالهم و ارفع
خواهر هم که پاس خاطر مسکین ای رعایت بلا بگرداند فی بعض النسخ که جبر خاطر
مسکین فی مختار الصحاح الجبران یعنی الرجل من الفقر و یصلح عظمه من کسری و یاب
نصر چو سائل از تو بزاری طلب کند چیزی بده و کونه ستمگر ای ظالم من الظلمه
بزور پستانند ای یاخذ بالقهر و الغضب **حکایت** چند اند مرا شیخ اجل شمس الدین
ابو الفرج الجوزی بزرگ سماع و صحبت فرمودی و مخلوت و عزلت اشارت
کردی عنقوان شبایم غالب آمدی و هوا و هو س طالب ناچار بخلاق رای مرتی
بر فتمی و از سماع و مخالفت حظی بگرفت چون نصیحت شیخ یاد آمدی گفتی
بیت قاضی را با ما نشیند بر کافشاند دست راه محاسب کوی خورده و خور
دارد مست راه تاشی بجمع قومی بر سیدم بفتح الدال که در آن میان مطهری دیدم
بیت کوی یعنی کانه که نقول فی حقه اذا سمعته رگ جان بفتح الراء المهملة و الکاف
الفارسی ای عرقه میسکند ای یقطعه نظیره سازش ناخوشتر از آوازه
مکر پدرا آوازش یعنی آوازش ناخوشتر است از آوازه مکر پدرا ای من نغمه
گاهی آتکشت حریفان اراد به ار باب ذکر المجلس از و در گوش و کاهی بولب که خاموش
یعنی اشارت می کنند که خاموش باش **بیت** فهاج مضارع مجهول من هاج الی الشئ
بهیج همچنان ای مال الیه و انبعث و هو منسند الی الجار و المجرور یعنی قوله الی صوب
الاعان فی جمع اغنیة مثل امانی و امنیة و هی ای الاغنیة الغنا بالكسر والمد بالفارسی شود
و قوله لطیبه تعلیل لقوله فهاج و قوله انت مغنی جملة اسمیة حالیه و الجملة الشهیره یعنی
قوله ان سکت تطیب فی محل الرفع علی انها صفة مغنی و قوله تطیب بیروی بالتاء
علی الخطاب و بالنون علی الحکایة و يجوز ان یقراء بیاء الغیبیة و یكون فاعله السکوت
المدلول علیه بقوله سکت ای تطیب سکوت و هذا مثل ما یقال خامش تو نجای
و موسیقی **بیت** نه بیند کس در سماعت خویشه بایله المصدر بکسر و وقت
یعنی در وقت رفتن تو که دم در کعبه بیاء الخطاب و فیم اشارت الی کثرة تغنیة

بروز

چون در آواز آمدن بربط سراسر یعنی سازنده بربط و هو فی الاصح بفتحی
الباشئین و فی المشهور بضم الباء الثانی و فتح الاوّل من الآلات التغمّ بالترکی قیور
کخندار کفتم از بهر خدای زبیر کفتم فی مختار الصحاح الزبیر فارسی معرب و قد
عرب بالهمزة و منهم من یقول بکسر الباء بالفارسیة ثریوه در گوشت کن تا شنوم
یعنی این آواز مکروه را یا در کم بکشی یعنی یا در آبکشی که تا بیرون روم فی الجمله
خاطر یا را ترا موافقت گویم و بی بچندین مجاهده بر و ز اوردم **قطعه**
مؤذن بانگ کنی هنگام بر داشت نمی دانت که چند از شب گذشتت یعنی
گذشته است و کز این شب بکسر الحمله للباء المصدری از موزگان من پرس
که بگردم خواب در چشم نگشتت یعنی نگشته است بالكاف الفارسی بامدادان
تجلم تبرک دستار از سر و دینار از کلمه بفتحی الکاف العربی و المیم النطاق بکشد
و پیش معنی بنهادم و در کنارش کفتم و بسم یعنی بسیار بشکر کفتم یا را نازار
من در حق او بخلاف عادت دیدند و بر خفت عقل من باضافتین حمل کردند
و نهفته بضمین ای بر سبیل خفیه بخندیدند یکی از ایشان زبان نغرض دراز کرد
سلامت کردن آغاز که این حرکت را مناسب حال خوردندان نگریدی خرقه شایخ
بچنین مطرب دادی که در همه عمرش در می بکسر الدال و فتح الراء و الیاء للوحدة
یعنی بیکراجه در کف او نبوده است و قرأ ضی بضم القاف و الضاد المعجم ریزه از در
شعر مطرب دور این مجسته بضم الخاء المعجم و فتح الجیم یعنی مبارک استوای یعنی مطرب
که کس دو بارش یعنی مرتین ندیده است در یک جای فقوله دور این مجسته
سراسر جمله معتضده دعائیه قوله راست بمعنی مستقیم و قیل المراد منه ههنا ماهو
مقام من مقامات علم موسیقی و لاجنی مافی و الحق انه معنی ایهامی چون بانگش
بالکاف الفارسی یعنی آوازش از دهان یعنی از دهان او برخاست خلق را موی بزدان
برخواست ای لکونه صوتاً من حجاب مرغ ایوان بکسر الهمزة فی الاصح و فتحها فی المشهور
الصفة العظمه كما تز هول بالفتح و السكون ای از خوف او بیکرید مغز ما بر

حلق

حلق بالهاء المهملة ای حلقوم خود بوری کفتم مصلحت آنست که زبان نغرض کو تاه
کنی که مرا کرامت او ظاهر شود گفت مرا نیز بکیفیت آن مطلع کردان تا همگنان یعنی
تا که جمیع یاران تقرب نمایند و بومطایبه ای لطیفه که رفت در میان ما استغفار کنیم
کفتم تجلم آنکه مرا شیخ اجلتم قدس الله سره العزیز بارها بتو که سماع فرموده بود
و موعظهای بلیغ کفتم و در رسم قبول من نیامده استب مرا طالع میمون و اختر هائون
و فی بعض النسخه و نخت هائون و اختر بفتح الهمزة بمعنی النجم و هابو نلفظ فارسی بمعنی
المبارک بدین بقمه و موضع رهبری کرد تا بدست ابن مطرب تو به گویم که در کوباری
آخری گوید سماع بکسر الکاف الفارسی و مخالفت نکردم **قطعه** آواز خوشی از کام
بالکاف الفارسی الحنکر بفتحین و دهان و لب سینه کن کر بفرنگند و زنگند دل بغربد مضاعف
من فریبیدن معنی الخدعه و فرپرده یعنی و اگر پرده عشاق و پرده صفاهان و حجاز است
کل واحد من هذه الثلاثة اسم مقامات علم موسیقی از کجوه بفتح الهمزة ای
از حلقوم مطرب تا ساز نیز پیدا **ادب** لغمان گفتند اذان که امر خجسته گفت از یاران
هر چه از ایشان در نظرم ناپسند آمد از فعل آن بفتح الفاء و آن استظهر بکسر پوهی کردم
قطعه نگویند از سر یا بچه ای علی وجه التوسل المزاح و علی طریق الملاءمة قوله حرفی
بیاء الوحدة مفعول لقوله نگویند کزان بندی نگیرد صاحب هوش ای العقل و قد حذف
واوه و يقال ذاروی هشی ای مزیل العقل و يمكن ان یصرف قوله صاحب هوش
الی ما قبله من الفعلین اعنه نگویند و تکرید علی سبیل التنازع كما لاجنی و کز صواب
حکمت بسکون الباء بضم اضافه و یجوز بکسرهما مع الاضافة و الاوّل اظهر پیش
ندان طرف مقدم لقوله بخوانی و حکمت او باب حکمت علی الاحتمالین المذكورین
بمفعول مقدماً ایضاً آیدش باز بچه تصغیر بازی بجهت بمعنی اللعب در گوش **حکایت**
عابری را حکایت کنند که درستی ده من بشندید النون طعام خوردی و تا بسخیر
بالتحریر ختمی در غماز بگردی صاحب دل شنید و گفت اگر این نان بخوردی
و تحقیقی بسیار فاضلتر از آن بودی **قطعه** اندرون از طعام خالی دارم

حلق

راست

تا در نور معرفت بینی تهی از حکمت یعنی انت خالی من الحکمة بعلت آن کبری بضم الباء الفاء
و یاء الخطاب از طعام تا بینی بالباء الاصلی بضم الالف **حکایت** بخشایش اسم من بخشودن
کدانش من دانستن و بخشودن بالواو یعنی الترحم و اما بخشیدن بالباء فهو بمعنی عطا
دادن کما مر یعنی رحمت و زلفت الهمی کم یعنی الکاف الفارسی شده را در مثنوی جمع منی قول
چو ابراهیم توفیق مفعول مقدم لقول راستی قول فرا راه او راستی فرا یعنی الفوق المقام
للمت و الظاهر انه هو المراد ههنا و قد دخل ايضا في اول المصادر و الافعال المحسلة للفظ
کما مر تا بخلق اهل تحقیق در آمد و بیتمنی صحبت درویشان و صدق نفس بقیه الفاء
ایشان ذمای جمع میم اخلاصش مجیده محموده که زید یعنی مزموه مبتدا گشت و دست
از هو و هوس کوتاه کرد و زبان طاعتان در حق او دراز یعنی می گویند که همچنان در قاع
اولست و زهد صلاحش تا مفعول اسم مفعول من التحویل و هو الاعتقاد علی الشیء **حکایت**
بعذر تو به توان رسدن از عذاب خدای و بیکری توان و تقدیم فی الابیات شایع ذابیع
از زبان مردم است یعنی نمی توان رسدن بفتح الراء یعنی الخلاص و اما رسدن بضمها با هم
یعنی النبت مصدر طاقیت جوهر زبانها نیاورد و شکایت پیش پی طریقت بود شیخ
بگوست و گفت مشکرا این لغت چگونگی که گذاری که بهتر از آنی که بیا الخطاب پندارند
قطعه چند کوی که بداندیش و صبور عیب جویان عیب جوی و صف ترکش من
سکین اند که بگویند رختنت بفتح النون بر خیز ند یعنی اگر که خلق عالم بر خیزند برای بگوا
رختن خون تو و زبیر حواسنت بنشینند یعنی اگر خلق بنشینند ببد خواست
تو و خلاصه انهم لو قاموا لیکر بقصد بجز او فعدوا بالفسد فیکر و التمی بورود الشداید
و المضايق علیک نیکر با نغمه و بدت و گویند خلق این که بد با نغمه در باطن و نیکت بینند در
ظاهر و لکن موا بین که حسن طبع هکلتان در حق من بگماست و من در عین نقصان **قطعه**
گوانها که مشکفتی کردی نگو سیرت و پارسا بودی **حکایت** اقی کسنتی من عین جبرکافی
بکسر الجیم جمع جار تخفیف الراء و هو الذي يجاورک و الله يعلم اسرارک بفتح الهمزة جمع است
و اعلانی بالفتح ايضا جمع عکین بفتح تین کعکیم و اعلام و قیل الاسرار ههنا بالکسر مصدر است

در حق من نیکر بدست و من بظلالی

الش

الشء اذا کتمته و کذا الاعلان بالکسر مصدر اعلنت اذا اظهرته و ههنا عن هدیة المصدرین یعنی
المفعول ای علم الله ما سررت و ما اعلنته کما قال الله تعالی و الله لما تسترون و تعلمون **قطعه**
در یعنی باب بسته بروی خود ز مردم تا عیب نکست تو ما را در بسته چه سود یعنی چه ناید
از بستن در که خدای عالم الغیب دانای نهان و آشکارا است **حکایت** پیش یک از
مشایخ کلمه بکسر الکاف الفارسی یعنی شکایت کردم که فلان در حق من گواهی داده است
بنا سزا شیخ گفت بصلاحش خجالت بکسر الجیم صفة مشبیهة بمعنی شرمسار کن **قطعه**
تو نیکو رویش بکسر الواو اسم من رفتن کما مر باش تا بدیگال بکسر الهمزة و الکاف الفارسی
وصف ترکمی بالترکی یومر صا نلغی کذا فی بحر الغرائب بنقص تو گفتن نیامد مجال چو اهل
تربط بفتح الباء بیس من الآت الهمی معروف کذا فی الدیوان بود مستقیم کی از دست مطرب
خورد کوشمال اسم مصدر من کوشمالیدن **حکایت** یکی از مشایخ شام را پرسید ندک حقیقت
تصوف چیست گفت پیش ازین زمان طائفه بودند در جهان پراکنده و تمعین جمع امروز
قومی اند بظاهری و بیابان ایشان و لایذهب علیک ان هذا الجواب لا یطابق السؤال المذكور
فان السائل قد سأل عن حقيقة التصوف فالظاهر في جوابه ان يقال هي قول الدعوى و کلتان
المعانی او بحجاب بغیر ذکر مما قیل فی حقیقته اللهم الا ان یقول بمنزل ما قیل فی قوله تعالی و یسألونک
عن الالهة قل هي موافقة للناس لکلمه لکنه بعید جدا **قطعه** چو هر ساعت از تو بجایی
رود دل بتنهایی اندر همه اندر تنهایی بالباء المصدری صفاتی بیا الوحدة نه بینه بیا الی
الخطاب و هذا التوکلیب مثل قوله فی صدر الکتاب بشکوا اندر شس و قدر متحققه ههنا کورت
کورت مال و جاهست و زرع و تجارت چو درل با خداست خلوت نشین و وصف ترکمی
و الباء للخطاب **حکایت** یاد آدم که شبی در کار وافی همه شب رفته بودیم و سحر بر کنار ایشان
بالکسر المجهوله الشجار صغیره یقال فی التورک فی بغا منه میشته خفته شورده و یوز فیه شورده
بالباء که در آن سفر همه ما بود نعره یزد و راه بیابان گرفت و یک نفس آرام نیافت چو
روز شد گفتمش این چه حالتست گفت بلبلانرا دیدم که بنا لسن اسم مصدر من نالیدن
مثل روش کما مر در آمده بودند از درخت و یکجان جمع بکر و هو بالکافین العربین غیر معروف

حکایت

يصاد بالصقر ازكوه وعوكان جمع غوكه بضم الطين الحجة والكاف العزى الصمدح ذرآب
وبها يم بضم جها ريان از بيته انديشه يعه فلو كرام كم مروت اى الفتوة والرجولية
مشفق من المراء كالانسان من الانسان نباشد هم در شبع رفته ومن بغفلت خفته
قطعه روتن بالضم الصحيحة بمعنى الليلة الماضية وامادوش بالضم المجرورة فهو يعنى
العطف بالكسر وهو ليس بماد هينا مرعى يصبع مى ناليد عقل و صبرم ببرد ويعنى تالخي
رسيدم كنعوه زدم وطاقت وهو شى عطف على قوله عقل وصبرم يكى از دوستان مخلوق
يعنى يكى لا از دوستان مخلص ملكد آوز من رسيد بكونش كفت باور بالباء الموحدة
اسم بمعنى التصديق كذا فى البحر نداشتم كتر بالكر مرعى جنين مدهوش اى المتخلى كلفم
اين شرط آدميت نيست مرعى تسبيح خوان ومن خاموش **كاتب** وقع در سفر حجاز
طائفه جوانان صاحب دله هدم من بودند وهم مقدم الاوى ان يكتب بالوصل مثل هدم
ليدل اتصال اللفظى على اتصال المعنى يعنى هدم من بودند وقتها من زمه كوردندى فى مختار
الصحيح الزمومة صوت الرعد اى كانوا يصيحون صيحة ويبنى محققا انه بلفظندى و عابد
در سبيل بسكون اللام منقول حال درويشان بود وى خير از درد ايشان تاب رسيدم هم بغير
بنه هلاله اسم موهوم كودكى از حى عليل بفتح الحاء المهملة وتشديد الياء بمعنى تبيلة عرب
بدر آمد و آواز بر آورد كه مرعى از هوادر آوردى اشترع ابد را ديدم كه برقص در آمد
فى المصاد الرقص باى كوفتن وعابد را ببياخت وراه بيا بان كرفت كفتم اى شيخ در
حيوانى انكر كرى يعنى اين آواز و توالى كند **شعر** داني چه كفت مرا ان بلبل سحرى
فى بعض النسخ سران بدون الالف بعد الراء تو خود قول خود تا كيد لعل بق وهذا مثل
ما يقال فى العربى انت نفسك كذا وكذا چه آدمى بلسه ياء آدمى والياء الثانية للمخاطب
كن عشق بى خبرى بسكون الزاء وقد يقرأ بكسره اشترع شعر عربى حال التست وطرب
كردوق نيست تراكبه بفتح الكاف العربى والزاء الفارسى بمعنى المعوج طبع جانورى
وما وقع فى بعض النسخ كج بالجم فليل انه سهو فان كج بمعنى النورة بالتركى كج كذا
فى الجرايب **قوله** شعر را چو شور و طرب در سوست آردمى را نباشد خست

بيت

بيت و عهد هبوب النامشات اى عند تحرك الرياح من جانب الى آخر و سميت الرياح
بالناسفات لنشرها السحاب و الجوى على العنى متعلق بالهبوب و العنى بكسر الحاء المهملة و فتح الميم
موضع فيه ماء وكلاء يجرى اى يحفظ عن الرواب لاجل السلطان ونحوه يعيل غصون جمع
غصن بضم الغين المعجم و سكون الصاد المهملة فرع الشجر والبان نوع من الشجر له اغصان
رشيقة يشبهه به قدود الاجبة فقدك غصن البان خذك وردة قال بعض الكمل البان شجر يقال له
بالتركى صورقن لاجل الصلدا اى الصلب الامسكن ملسن يعنى اذا هبتت الرياح على الرياض
و البساتين و يعيل و يجركه بها الاشجار الناعمة الرطبة لالاجار اليابسة الصلبة والمقصود
ان الاصوات المحسنة والالحان الطيبة انما يستلذ بسماها ذوالحسن السليم والزهى القوم
فان العذيق لا يعرف لذة الوقاع والمكوف ليس له مجال البارج استمتاع وغير المصيب لا يتكلم
بالاسترجاع حكى عن بعض انه قال كنت امتع مع الامام الشافعى وقت الهجرت فخرى ناموس
يقوله احد شيئا فقال له مثل بكالىه ثم قال لى ايطر بك هذا فقلت لا فقال ما كركس و انتلذ
اذ القلوب بالاصوات الطيبة مما لا يستراب فان الجمل يسكن الى الصوت الطيب و يطرب
بها المذكورة الينجرح فكيف الانسان و روى عن بعض المشايخ انه قال كنت فى البادية فواقبت
قبيلة من قبائل العرب فاصافى رجل منهم فوايت غلاما اسود هناك ورايت جمالات
يقفاه البيت فقال لى الغلام انت الليلة ضيف وانت على مولا كرم فاشفع لى فانه لا يردك
فقلت لصاحب البيت لا اكل طعاما كرحم تحل هذا الغلام فقال ان هذا افقرنى وانكف
ما لى قلت ما فعل بك فقال له صوت طيب و كنت اعيش من ظم الجبال فجمها احال انكف
ثقيلا وحداها حة سارسة تلتة ايام فى يوم واحد فلما حط الجمل عنهامات كلها ولكن
قد وهبت كرحم وحل العبد فلما اصبحنا احببت ان اسمع صوتة فسالته عن ذلك فامر الغلام ان
تحرد على جمل كان على يتر هناك يستقى عليه فحداها الجمل على وجهه وقطع جباله ولم
المن اى سمعت صوتا لطيب منه ووقفت على وجهه حة اشار اليه بالسكوت **شعر**
بذكر شى هذا متعلق بقوله درخوشست فى قوله هر چه بينم درخوشست دلى داند
از اين معني كه كوشست نه بلبل بولكنش الشين راجع الى الله تسبيح خوان نيست تسبيح خوان

وصف ترکی مثل تفسیر خوان و مشنوی خوان و اصله سببی است بیاء الوحده یعنی
 تسبیح خواننده بر کل بخدای تعالی بلبلست همان که هوخاری یعنی که هوخاری را تسبیح
 ربانیست ای زبانی هست بیاء الوحده و يجوز ان یجری علی ظاهره جماعا علی المبالغة کانه
 خار عین زبانیست کما فی قولهم رجل عدل و محموله المعنی لا تظن ان المسبح یدتک هو العبد
 فقط بل کل موجود له لسان بسبحه او هو نفسه لسان یسبحه و المراد لیس الا هذا و اما اور
 لفظه خار قصدا الی ذکر الرقیب مع الجیب فی بیت واحد و الله اعلم **حکایت** یکی را از ملوک
 مدینه عمرش سپری شد سپری ضمتی السین المهملة و الباء الفارسی و الباء الاصلی فی آخر
 بمعنی تمام کذا فی بحر الغرایب و قایم مقامی ندانست و صیغتی کرد که با مداد ان یعنی در صبا
 آن شب که ملکه مرده شد نخستین بضمین یعنی اول کسی که از در شهر ای من باب اندر ای
 تاج پادشاهی بر سر وی نهید بکسرتین صیغه جمع لامر من نهادن و تقویض مملکت بود
 کنید اتفاقا اول کسی که از در شهر درآمد کدای بود بیاء الوحده که در همه عمر بر لیم از و
 خرقه بر خرقه دوخته ارکان دولت و اعیان حضرت و صیغتی ملکه را بجای آوردند ملکه بضم
 و خزاین بدوار زانی داشتند در ویش مدتی مملکت را ندیسکون النون و الدال ماضی
 من راندن تا بعضی از امای دولت دولت کردن بالکاف الفارسی از اطاعت او میچانیدند
 ای اعرض عن اطاعته و یخو اعلیه و ملوک دیار هر طرف بمنارعت برخاستند و بقاوس
 لشکوار استند فی الجمله سپاه و رعیت بهم همگن بر آمدند یعنی اجتمعوا و اتفقوا و یوم
 ای بعضی از بلاد بکسر الباء جمع بلد معین مدینه از قبضه تصرف او بدر رفت در ویش
 ازین واقعه خسته ظاهر هم بود تا یکی از دوستان قدیمین که در حالت درویشی قریب او بود
 بکسر انون از سفر باز آمد و او را در چنان مرتبه دید و گفت منت خوی را غم و جل
 که تحت بلندی یاوری کرد ای اعانک جد که و طالعک المیمون جعلک ملکا علیا و اقباله
 رهبری کرد تا مکتب بضم الكاف الفارسی از خار و خارت از پای بر آمد و بدین پایه یعنی
 مرتبه رسیدی فان مع العسر یسرا ان مع العسر یسرا روی عن النبی علیه السلام ان خرج الی
 اصحابه ذات یوم فرح استبشرا و هو یضحک و یقول لن یغلب عسرا بهین و هذا یدل علی ان

الیسر التکامیر للاوقال بخلاف العسر بناء علی ما اشتهر من ان التکره اذا اعدت تکره
 کان التا غیر الاوقال و المعرفه اذا اعدت معرفه کان التاعین الاوقال و علیه قول الشاعر
 اذا استندت بکر العسر ففکر فی الهم الشرح فعسر بین یسورین اذا فکرت فافح و لا ید
 علی ان التاعین الاوقال علی ما فی **بیت** شکوفاه شکفتت بضمین یعنی شکفته است
 بمعنی کشاده است لان من شکفت بضمین یعنی الفتح کذا فی البحر و کاه خوشیده بمعنی یاس
 و پژمرده فی بحر الغرایب خوشیدن بالخاء المعجمه فی التری بر شمش و قد هجم خوشیده
 بالجمیع بمعنی الثمره الیه بلغت کمال النضج و هو غیر ملایم للمقام کما لا یخفی درخت وقت
 پوهنه است یعنی غریبان و عاری از لباسی ورق و شکوفه و ثمره و وقت در کوشیده
 است کفت ای برادر تعزیتیم کن چه جای تمهیت است النعزیه عزادان و التهنیه
 ضدها اعز مبارک بار کفتن آنکه که تو دیدی غم نافی داشتیم و امروز تشویش جهانی
 و فی بعض النسخه جانی بدل جهان **مثنوی** که در دنیا نباشد در دمندم و کو باشد عمر
 بکسر المیم ای محبت پای بندیم بلای بیاء الوحده زین جهانی آشوبتر نیست آشوب
 بالمد یوادف آسیب بمعنی الفتنة و المحنة و نزل افاده بمعنی التفضیل که درج خاطر است
 از هست و نیست اصلها کروا کروا کر مقلب بفتح الطاء کو تا نکر خواهی قول خرافات
 مفعول مقلب که دولتت یعنی که دولت منضم است و مبارک که غم زردمان
 افغانند تا نظر در خواب او نکتی بیاء الوحده الخطاب یعنی لا تنظر الی ثوابه و الا تطلب
 الفیظ مع هذا التقرب کو بزبان شنیدم بسیار در ویش به که بدل یعنی و فی بعض
 النسخه ز بدل غنی و هو الاظهر **کرو بریان** کند بهرام کوری بالکاف الفارسی و بیا
 من الوحوش یقال له بالترکیح قولان و هو محسوب المعنی مفعول اول لقول کند
 و بهرام فاعلم و بریان مفعول الثانی بناء علی تضمین کند معنی المحل و التضمیر
 و قد یقال المراد منه ههنا ملکه یقال له بهرام کورین یزدجرد و شهره بالظلم و الفساد
 فیها بین امراء الفرس قال فاعلم کند ضمیر عاید الی الغنی المذكور فیما سبق و بهرام
 کور مفعول الاول و لعل الحق هو الوجه الاول یدل علی ان نوحون پای تلخ بضمین
 علیه

در بعض النسخه و شکوفه
 تمام بران مع بل کر اسامه

والخاء المعجب باسند ز مورک یعنی لا يكون ذكرا البريان من الهملم عند الله قدر مثل
رجل جواد من غلته بل يكون ادنى واحقر منه وذكر لان الاعتبار عند الله تعالى انه هو للفقير
للفقر الصابر لا للغنى الطامع المفسد **حکایت** یکی را دوستی بود که عمل دیوان کردی مدتی
اتفاق دیدنش نیفتاد کسی گفت فلا نراد یوشند ندیدی گفت من او را می خواهم که کجایم
قضا را یعنی اتفاقا از گسبان او یکی حاضر بود گفت چه خطا کرده است که از دیدن او
ملوئی بیا و الخطاب گفت خطای نیست اما اهل دیوان را وقتی توان دید که معزول باشد
والافهوی فی آن العمل مستغرق فی احوال الامور الدیوانیه و عاجر متعین فی افکارها و تدبیرها
قطعه در بزرگی و دار کبر عمل قیل و کثیر دار کبر معنی کبر و دار زنا شنایان فواغی دارند
روز در زمانه کی ای فی زمانه و معزولی در ردل پیش دوستان آرنند **حکایت** ابو هریره
رضی الله عنه اسم رجل من الصحابة رضوان الله عليهم اجمعین وكان اسم عبد الرحمن كني
بابي هريرة لان النبي عم ربي في نبي شيئا يحمله فقال ما هذا يا عبد الرحمن قال هرة فقال عم
انت ابو هريرة فاشهر بهذه الكنية وكان يحب ان يدعوه الناس بهذه الكنية لئلا يكره
بلفظ النعم وقد روي عن النبي عم خمسة آلاف وثلث مائة واربعة وسبعين حديثا
هوروز نخدمت مصطفی عم آمدی گفت عم یا باهریر زتر امر من زایز و زریاره
غبا فی مختار الصحاح الغب بالكسب فی الزیارة ان یاتی احد یومئذ و ن یوم قال الحسن هو
ان یزور فی کل اسبوع مرة و عن بعض المتأخر اذا حیث اخطا فی الله فاقبل مخالطته
فی الدنيا تزدد مضایع محزوم علی ان جواب الامر محبا یعنی هر روز می آید تا محبت زیاده
گردد **قطعه** صاحب دلی را گفتند بدین خوبی که آفتاب بر است نشینیده ایم که کسی او را
دوست گرفته است و عشق آورده گفت از برای آنکه هر روزی توان دید که
زمستان که محجو بیست بدبار مردم شدند عیب نیست ولیکن نه چند آنکه گویند
اگر خوشتر را ملامت کنه بتقصیر خدمت و متابعت هو او هوس و جوارب الشرط
محدوفی یعنی معذوریست ولیکن ملامت نباید شنید که کسی یعنی سبب کثرت ملازمت
و قد وقع فی بعض النسخ هکذا اگر خوشتر را ملامت کنه ملامت نباید شنید که کسی

حکایت

در بزرگی

حکایت یکی را از بزرگان باد مخالف در شکم پیچید کوفت و طاقت ضبط آن نداشت
بی اختیار از وی جدا شدند گفت ای دوستان من در آنچه کردم اختیاری نبود و بیره ای نه
بومن منقوسید که راحه بمن رسید شما بگویم معذرت دارم **قطعه** شکم زندان باریست
ای حرد مملد نادر مود عاقل باد در بند جو باد اندر شکم آید فرو و چهل که باد اندر شکم
باریست بردل **بیت** حریفی گران جان و ناسزا کار جو خواهد شد دست بپشمش
مدار الا ان الظاهر ان هذه الحکایة لیس من هذا الكتاب بل سمعت من بعض المحققین
ان قال ان رایت هذه الحکایة فی رساله للشیخ الفها فی الهندیات و اللطایف فالحقها
بعض الناس یسئین بهذا الكتاب **حکایت** از صحبت یاران دمشق ملائق بود آمده بود
شیر بیابان قدوس نهادم و با حیوانات انس گرفتم تا وقتی که اسیر قید فرکر شدم و خندم
ظما بلس اسم بلد معروف باجه و دانم بکار کل بکسر الکاف الفارسی بلد شنند تا بلی از روستا
جمع رئیس مثل جلیس و جلسا حلب بقمعه مدینه معروفه که سابقه میان ما بود گذر کرد
و مواش حاجت گفت این چه حالتست و چگونه گذاری گفت **قطعه** همی که ختم از مردمان
بلوه و بدشت که از خدای بنودم بدیکری بود احت یعنی کنت قد فرغی الناس
الی الجبل و الصحراء لئلا اكون مختلطا مع غیر الله قیاس کن که چه حال بود درین ساعت که در
طویل نام مردم بیاید ساخت یعنی در طویل نام دمان بیاید ساختن **بیت** پای در زنجیری
پیش دوستان به یعنی بهشت است که با بیگانگان بالکافین الفارستین جمع بیکانه و هو الاجنب
در بوستان بحالت من رحم آورد و بده دینار از قید تو کلم خلاص داد و با خود جلب
بود و خوشی داشت در عهد نکاح من آورد بکابین بالکاف العربی المهر الموحل صد
دینار چون مدتی برآمدی دختر بدخوی بود و سینه رویه تا فرمان بود زبان درازی
کرد که کوفت و عیش من منقضی داشت چنانکه گفته اند **شعری** زنی بد در سرای
مرد بگو هم درین عالمست دوزخ اوز زینهار بالباء از قوین بد زینهار بد و نالیا
قاله البحر زینهار بالباء بدونه کلاهما کلمة تنزیه و کتبه علیه یقوله الشیخ وهذا
شعری ایضا مع العهدة و المعصية ایضا و استدل علیه بقوله الانوی

نوش روی خ

۴۳

منکشف نشود آفتاب که آید بزیرسانه عدلت بزینها و قنار بنا عذاب النار فی امری
الوقایة بمع الحفظ و قول ربنا بالنصب منافی حذف حرف الندای یارتینا قول
عذاب نصب علی نزع الخافض ای عن عذاب و هذا اقتباس من قول ربنا و من الناس من یقول
ربنا آتانی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة من خلاف و منهم من یقول ربنا آتانی الدنیا
حسنة و فی الآخرة حسنة و قنار عذاب النار فی هذه الآیه اقوی الکیثرة من المقسمین بکنت
المنا سب منها للمقام ماروی عن علی رضه انه قال الحسنه فی الدنیا المراد الصالحی و فی الآخرة
الجوراء و عذاب النار المراد السوءة باری ای مائة زبان تعنت فی المصادر التعنت زلت
جستق دراز کرده همی گفت توان شخص نیستی که پدر من توان از قید فکریه دینار را بخرید
گفتم بلی بده دینارم باز خرید و بعد دینار بدست توام گرفتار کرد **مشقوله** شنیدم که سفند که
بزرگی بهانید ماخذ فاعله ضمیر بزرگی و مفعول که کو سفند از دهان و دست گری بالکافین
الفارسیین و بیا الوجه تشبیه کار در بر حلقش بمالید روان کو سفند از وی بنالید که از
چنگال گریه در روی چو دیدم عاقبت گویم بودی **کایت** یکی از پادشاهان غایبه
پرسید که اوقات عزیزت چو می گذرد ای عمر و علی ای حال نذهب گفت شب در مشاجات
و سحر در رفع حاجات و هر روز در بند اخراجات ای اخراج الخواطر عن القلب مکر فی مورد
تا وجه کفای او معین دارند تا با رعایا از دل او بر جویز **مشقوله** ای گرفتار پای بند عیال دیکو
ازادگی میند حیال غم فرزند و نان جامه و قوت بسکون الوای الزاد باز آرد ای مینگر
ز سیر در ملکوت هر روز اتفاق می سازم که شب با خدای پرورانم شب یعنی در شب چو عقد
غازمی بندم چم خورم با مداد فرزندم یعنی نشویش این قضیه بدید آید یکی از متعبدان شام
در پیشه سالها عبادت کردی و بیک درختنا خوریدی پادشاه آن طرفی بچکار زیارت تو کرد
اورفت و گفت اگر مصلحت بینی در شهر از برای تو مقامی سازم که فریادت عبادت از زمین
به میسر شود و دیکران ببرکات انعام شما مستفید شوند و بر اعمال صالح شما افتد کنند
زاهد این سخن را قبول نکرد ارکان دولت گفتند پاس ای رعایت خاطر مکر است
که چند روزی بشهر در آبی کوصفای وقت عزیزان از صحبت اغیار کرد و بر یوفت اختیار

کایت

باقیست آورده اند که عابد بشهر در آمد بستان بسای خاص مکر را از بار آورد اختتامی
دلگشای روان آسای یعنی روح آسای فی البحر آسای بالمد اسم مصدر بالترکی اسمی و يقال فی مصدره
آساکشیدن و بعضی المنظم بالفارسی مانند نحو مسکرا و غیر آسای یعنی صفتی امر من آسودن
و قد يستعمل وصفاً بترکیباً مثل قولهم روح آسای و هما ذآسای انتهى کلامه و لعل آسای او مقصود
که دلگشای فی دلگشای **مشقوله** کل سرخشن السین راجع الی ذکر المقام چو عارضن خوبان ای مثل
خدهم فی الحمرة و اللطاف و سنبلسن محو زلف محبوبان همچنان از نهیب بفتح القون لفظ فارسی
معنی الخوف برد مجوز و هو برده مخصوص ینقض فی زمان سیر بکون قریبان آوان قدوم
القلق الی الروم شیون ناخوردن طفل دایه هنوز یعنی ان کل سماع و آن سنبلسن طری نازگست
کانه طفل دایه است هنوز **بیست** و آفانین جمع افنان جمع فنن معین فروع الشجر فهو
جمع الجمع مثل اناجیم علیها جلتنا بیکون اللام هو نور شجره الرومان البوی یقال له بالفارسی
گلنار بل هو مصرب منه و قد صح البعض بکسر اللام المشددة و الجملة الظرفیة اعنی قولی علیها
جلنار صفة افانین علقمت ای تشبثت بالشجر الاخضر قوله نار سرفوع علی انه فاعل علقمت
و الجملة الفعلیة مرفوع المحل علی انجز المبتدأ اعنی افانین بنا و علی ان المعنی شجر اخضر علقمت به نار
مکر در حال کینز که خوب روی پیستن فرستاد **رباعی** ازین مه پاره عابد قوی ای ازین
طایفه بود یعنی ان نکر الحاریه کانت فردا من طایفه نقال فی حق کل واحد منها مه پاره عابد قوی
ملاک صورت و طاووس زین فی المخریب بمع الزینة که بعد از دیدنش صورت نه بند وجود
پارسیان و اشکلی شکیب بکسر تین بمع الصبر همچنان در عقبتن علما بدیع المجال ای عجیب
الحسن لطیف الاعتدال ای اعتدلاً خلقیا و اعتدلاً خلقياً بفتح الخاء و ضمها **ختمه**
هکذا من حوله عطشاً حوله نصب علی الظرفیة و عطشاً غیر عن نسبة هکذا الی فاعلها و هو
مبتدأ و ساق خبره و الجملة الاسمیة خالیه و یروی من الراءه بمع التصبر و الجملة الفعلیة
اعنی یروی مع فاعله الراجح الی قوله ساق مرفوع المحل بانه صفة ساق و لا یسقط علی وزن لا یرمی
عطف علی یروی و حذف مفعول الفعلین للاختصار مع قیام القریبته ای هو ساق یروی
الکاشی و لا یستقیم الشراب دیده از دیدنش نکش سیر بکسر الجمله ای لایصیر شبعانا

همچنان که قرأت بضم الفاء الماء العذب مستحق بکسر الفاء من به من الاستسقاء نفوذ بالله
عابد لقمه لذیذ خوردن گرفت و کسوه لطیف پوشیدن یعنی عادت گرفت و از اکل فواکه حج ناکه
و از ستم مشغوم لطیف حلاوت و تمتع یافتن و در جمال غلام و کبیر که نظر کردن گرفت و خورد
مندان گفته اند زلف خوبان زنجیر پای عقلست و دام مریخ ز بیکه **تلمح** در سر کار تو کردم
دل و دین با هر دانش مرغ ز بیکه تحقیقت منم امروز تو دامی دام یعنی الشکر و الباء قبل
للوحده و قبل للمخاطب فی الجملة دولت و وقت بجو عشق بن و آید جان نکه گفته اند **تلمح**
هوا هست از فقیه و پیر و مرید و زبانی آوردن یعنی از سخن دانان پاک نفس بفتح الفاء
چون بد نیای دون یعنی در بی الجوه هر فرد یعنی فرد بدون الدال یعنی السفله آمد بعسل
در عادت بسکون النی من ماضی ماندن و الباء فی بعسل زایده و المعنی در غسل بما نیکامه
نظیره مراد همچو مکنس باری ای مژه ملکه بیدار او رغبت کرد عابد را دید از هیئات تحسینا
گردیده بالكاف الفارسی و سمرقند و سفید کشته و قره شده و بربالشش دیبا تکیه زده و غلام
پری بیکه بفتح الباء الفارسی و الکاف العربی یعنی الصورة بانو و حیه پرها و سن المروحة
بالکسر و السکون بالترکیه یلیظه بو بالابسته شی ایستاده بر سلامت حالش شادمانی بود
و از هر دری یعنی از هر باب و هر طریق و الباء للوحده سخن گفتند تا ملکه بانجام یعنی در آخر
سخن گفت این دو طایفه را درجه بان دوست دارم اهدما علما و الآخر زهاد بالضم و التثنی
جمع زاهد را و ز فیلسوف یعنی حکیم جهان دیده خاطر بود گفت ای ملکه شراه دوستی آنست
که باین هود و طائفه نکوی سبکنه علم را ز برده نادیکو بخوانند و زهاد را چیزی مدته تا زاهد
مانند **بیت** نه زاهد را دم باید نه دینار چو بسند من سندن یعنی اخذ یعنی چونکه زاهد
دینار و یادرم بسند و قبوه کرد زاهد دیکو بدست آر که آن شخص زاهد نیست **تلمح**
انرا که سیرت خودش و سیرت بست با خدای نان وقف و لقمه در بوزه یعنی فی لقمه سوال زاهد
الکشت خوب روی و بنا کوش یعنی جای کوشوارد لغریب و صف ترکیب یعنی که فریبند
دل شود فی کوشوار بالکاف الفارسی و خانم فیروزه شاه دست یعنی محبوبست **تلمح**
در و پیش نیک سیرت و فرخنده ای مبارک رای را ناظر بالکسر الراء یعنی خا نغاه و تکیه که وقف

بها بکانه دایر خوش خان از نین بسیار افتاده و اندک کعبه ند
ز نام را که بود در دنیا و دینی بر نین عقل
ساقی که دام زلف از نین کعبه ریاند
بها بکانه دایر خوش خان از نین بسیار افتاده و اندک کعبه ند

را ناظر بان بیان
من

من کنند و بهمان آخر نیست براده ههنا و لقمه در بوزه کو مباحش لفظ کو تخمه ههنا و هذا
الاقحام کثیر فی عهد اللغة و سیما بیکر نظایره و هذا الکتب با حق ز خوب صوت و پاکیزه روی را
نقش و نگار عطف تفسیری کما و و خانم فیروزه حجر معروف و یمن کو مباحش و مین احسن
ما قبل فی هذا المعرفه و ما الملمی الاحیله لنقصه تهم تهم من حسن اذا کا نقصه و اما اذا
کان الجمال موقرا کحسبک لم یجیح الی ان یوقرا **بیت** تا مواهست دیکوم باید قوه هست
ههنا را بطه یعنی است و المعنی تا که مواهستی دیکو جز خدای تعالی بایدست ثم قدم الی طه
للعون که بخونند زاهد من شاید **کایت** مطابق این سخن پادشاهی را هم پیش آمد
و گفت اگر انجام این حالت بر مراد من باشد چندین درم زاهدان را بدهم بکسر الباء چون
حاجتش بر آمد و فای نزشش بموجب شرط لانم آمد یکی را از بندگان خاص کیسه
درم تا براد تا براهان تفرقه کند کو بند غلام عاقل و هشیما بود بفتح الباء عطف تفسیری
هم روز بگردید و شبها نکه باز آمد و در مها بوسه داد و پیش ملکه نهاد و گفت زاهدان را
نیافتم ملکه گفت این چه حکایتست آنچه من دائم درین شهر چهار صد زاهد ندگفت ای
خدا و نوجوهان آنکه زاهدست غی ستاند و آنکه می ستاند زاهد نیست ملکه بخندید و ندمان
گفت چند آنکه مرا در حق این طائفه خدا پوستانه از ارادتست و اقرار این سخن دیده را
بسکون الخاء و صفی ترکیب این کستانه را عداوتست و انکار قول و حق یعنی درین خصوص
نجانب اوست الظاهر از من کلام ذکر الملکه و قد یقال انه من کلام الشیخ **بیت** زاهد که درم
گرفت و دینار زاهد ترا و کسب بدست آر بالمدام من آوردن و هو ظاهر **کایت** یکی از
علمای رایسخر را پرسیدند چه کوی در بان وقف گفت که او از بهر قبح الغرایب بهم بفتح
الباء العربی و سکون الهاء حرف فی تخصیص یعنی اللام الحجاره ای لاجل جمعیت خالم و
قراغ عبادت می ستانند حلالیست و اگر مجموع از بهر نان می نشینند حرام **بیت** نان
از برای کتب عبادت گرفته اند که کتب عبادت برای نان در ویشی معامی رسید که صاحب
ان یقوم شخص کرم النفس بود لها یقده اهل فضل و بلاغت در صحبت او تو کیر بذر
بفتح الباء الموقده و سکون الذال المعجمه یعنی لطیفه و قوه و لطیفه عطف تفسیری

صاحب دلان سهون تا عل زفته اند هم

لما قبل

چنانکه رسم ظریفان باشند همی گفتند در پیش راه بیا بان هم قطع کرده بود و مانند شده
و چیزی نخورده یکی از آن میان بطریق انبساط گفت ترا هم چیزی بپاید گفت بجمع گفتند
در وین جواب داد که مرا چون دیگران فضل و بلاغت نیست و چیزی نخورده ام
بمیکریت از من قناعت کنیدی هملکان بر غبت و ارادت گفتند بگوئی گفت **خود** من گریه
در برابرم سفره نان قوله من گرسنه مبتداء ثان و قوله در برابرم خبره مقدمه علیه و
هذه الجملة الاسمية في موضع الحال اي حال كون السفارة في مقابلة اي بين يدي وقوله هي
عن ضم بورد رحمت زمان خبر المبتداء الا قوله اخذ قوله من گرسنه هم بپسندیدند و سفره
پیش او و در صاحب دعوت گفت ای یار ز ما فی توقف کن که پرستارانم هم پرستار
بجمع کنیز که اخراجی و المیم للمکمل گفته بر یان می سازند در وین سر بر آورد و گفت
دیگر کوفته طعام مخصوصی بجعل من اللحم بعد الضربات الكثيرة بالسكين الكبير
سفره من گو می باشد کوفته را اراد به نفسه مشیری الی ما مضی علیه من آلام السفر نانه می
ای الخبز المحض بلا ادم کوفته است **کایت** مریدی گفت پیرای را بیا و الوحدة فیها
چمکم اندم یعنی اندر زحمته علی من فظیره غیر مراه از بسیاری که بزیا رتم هم آیند و اوقات
عزیز مرا از تو دوا ایشان ششوی حاصل می شود گفت هر چه هکذا و وقع فی الفسخ لکن الظاهر
ان یقال هر که در وینشاند ایشان را می بده تا که مدیون تو گشتند بعد از آن نمی آیند از بیم مطالبه
وام و هر چه تو آنگویند از ایشان چیزی بخواد که دیگر کردی تو نکردی ای لایحومون جوگر
اصلا **بیت** گر کجا بفتح الکاف الفارسی ای الفقیر السائل بیشتر و هذا وصف ترکیبی من
رفتن یعنی مقدم لشکر اسلام شود کاف از بیم ای من خوف توقع و سوال برود ای
یغفر فرار تا در چنین ای الی باب و اراد به حدوده **کایت** فقیهی پدر را گفت هیچ سخنان
در لایحومون متکلمان قوله دلاویز و وصف ترکیبی صفة لقوله سخنان و هذا المجموع المركب من الموصوف
والصفة اعز قوله سخنان و دلاویز مضایف الی قوله متکلمان در من اثنی علی کندی بعلت آنکه نمی
بینم ایشان را که در بکسر الکاف الفارسی معنی العمل الذي تفعله و تصطاد و تصناد علیه
موافق گفتار ای لانی لا اری لهم فعلا و عملا موافق قولهم **شعوی** ترک دنیا هم دم

بیت

آموزه

آموزد خویشتن سیم و غل اندوزند ای بکنسبونها عالمی بکسر اللام و بیا و الوحدة را
گفت باشند پس که یعنی بلا عمل چون بگوید نیکر اندر کس ای لایحومون کلامه فی قلب احد
و لقد حققنا هذا الكلام فی شرح شریعة الاسلام تحقیقا بلیغاً یلیق بالقبول عند الاهالی
والخوارج و ایدناه بالحکایات و الاخبار و الاحادیث الصحیحی عن النبی المختار فعلمک به
عالم آنکس بود بفتح الواو که بد نکلند نه بگوید بخلق و خود نکلند ای لا تفعل ذکر العالم
نفسه بما یقول للخلق قاله الله تعالی انما رزق الناس بالبر و تنسون انفسکم قیل ای ترکونها
من البر کالمشیات عن ابن عباس رضی الله عنهما انزلت فی اخبار الیهود که كانوا یأمرون باتباع محمد
ولا یتبعونه و قیل كانوا یأمرون بالصدقة و لا یتصدقون **بیت** عالم که کامرانی و کامران
بالکاف الفارسی و صف ترکیبی من رانندن و الیاء مصدریه تن پیوری کند او خویشتن
کم است بضم الکاف الفارسی یعنی آن عالم خود ای نفسه کم شده است و قیل یحتمل ان یكون
المعنى او خود را کم کرده است و المال واحد کرهبری کند پدر گفت ای پسر من داین
خیال باهل نشاید روی از تربیت ناصحان بر تافتن و راه بطالت گرفتن و علم را بفضلا
منسوب کردن و در طلب عالم معصوم از فواید علم محروم ماندن **مثل** همچو آن نا
بینیای که شبی ای فی لیلته من اللیالی در و حلال بفحش و الواو و الهاء المهملة الطین المریح
افتاد و گفت تو که چراغ را نه بینی چراغ چه بینی و لا یذهب علیه ان ارباط هذا الكلام
بما قبله لیس بواضح فان التشبیه الذي ذكره بقوله همچو آن الخ لا یخلو عن تکلف كما لا یخفى
على الذوق السلیط همین مجلس و عطف کلمه فی بحر الغرایب کلمه بضم الکاف الفارسی و الباء الفارسی
الدکان و قاله فی الصحاح الفارسی هو الذي یقال فی التزکی الاصح و فی بعض الكتب طبلا عطار
والاول انب لفظه بنان است تا نوری ندهی بضاعتی شستاف و اینجا تا اراد فی نیاره
سعادتی بزنی فتمتس **تلعه** گفت عالم هذا من قبیل اضافه المصدر الی فاعله یعنی
قول العلماء بکوش جان بشنو و رعاند بفتح التوین من ما سننن بمعنی مشا به شدن
او من ما نیدن بمعنی ما سننن علی ما صرح به فی بحر الغرایب بکلفتنش که در اعطای ای کوراشن
باطلست آنکه مدعی کوی بر خفته را خفته کی کند بیدار مرو باید که کرد اندر کوشن یعنی

ای سلسله از چنانچه راه من و در زیر زان فاجه بنشیند و گفت سماع

عابدان صح

پند و نصیحت را در نوشته است بوصول المهزلة پند برد بچار **حکایت منظوم**
 صاحب لی مدد که آمد زخا نفاه بشکست عهد صحبت اهل طریق را کف میان
 عالم و عابد چه فرق بود تا اختیار کرده از آن فریق این فریق دانشمند آن را کفت
 آن کلمه خویش بدری می کند ای بخرجه ز مخرج وین جهد میلند که بگرد عریق را
 برای تخلیص او **حکایت** یکی بوسه راهی مست خفته بود و ز مایم بکس الزاء
 لفظ عمرتی اختیار از دست گرفته عابدی بر سر او گذر کرد در حالت مستقیم او بفرغ
 الباء نظر کرد جوان مست سر بر آورد و کفت و اذامه و باللغو مر و اگر اما قال الله
 و عباد الرحمن الذین یعشون علی الارض هونا و اذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاما الی
 قوله و الذین لا یشهدون الزور و اذا مروا باللغو مر و اگر اما قوله و عباد الرحمن مبتدا
 خبره قوله نعم و اولک بجزون العرفه کانه قبیل و عباد الرحمن الذین هذ صفاتهم یحزون
 العرفه ای اعلی مواضع الجنة و قبیل العرفه من اسماء الجنة و اللغو کما ملینغی ان یلقى و یطمع
 من قوله او فعل المعرفه و اذامه و ای عباد الرحمن باهل اللغو و المشتغلین به متر و امر صین
 مکروه من انفسهم عن التوقف علیهم و الخوض معهم کذا فی بعض التفاسیر **حکایت** از اذامه
 آری ما فعل من انتم یا نتم کن سائر و حلیما ای مطمئن النفس لا یحیرها الغضب بسویة
 یا من یفقی لغوی لم یلم الا نمر کرعما ای وقد قال الله تک و اذامه و باللغو مر و اگر اما **حکایت**
 کتاب نهی حاضر من تافتن ای پارسا روی از هم کانه سکار یعنی بازهد لا تعرض وجهک
 عن العاصم بمحشا بندگی در روی نظر کن ای انظر الیه بالترحم و الشفقة اگر من لاجوان
 مردم بگردار ای بالهمل السوی بقیوم چون جوانمردان گذر کن **حکایت** طایفه زندان
 بانکار درویش بیاء الوحده بدر آمدند و سفینا ناسرا گفتند و بزدند و بولجا بندند
 شکایت پیش طریقت برد و کفت چنین حالتی رفت کفت ای فرزند خرفه در
 جامه رضا است هر که درین کسوه تحمل فی مردی نکلند بد عیست نه درویش **حکایت**
 دریای فراوان نشود تیره یعنی مگذر نشود بسبیل بالکسر الجوهول عارفی که بوجد نکل
 آبیست بفتح التاء و ضم النون هنوز با التعمیر **قطعه** که گذردت رسد تحمل کن که
 ای یعنی زحمت نه

بعفو

بعفو از کناه پاک شوی ای برادر چو عاقبت خاکست خاک شوی پیش از آن که خاک شوی
حکایت منظوم این حکایت شنید که در بعد او قوله شتی بکسر الشین و فتح النون
 امر من شنید ن رایت یعنی علم و پورده را خلاف افتاد رایت از کرد بفتح الکا فالف
 از خیار راه و رنج رکاب و ذکر لان حامل الوایز یشد اصل الزایه بر کابه کفت یا پورده
 از طریق عتاب قاله الخلیل العتاب مخا طیه الاذلال من و تو هر دو خواجه تا ما بنیم
 یعنی انا و انت مملوکان لما کر واحد و لا یبعد ان یكون قولهم فی التورک قوا حاش و اذاش
 من هذا القبیل تحریفان قرن تاش و اذ تاش فقوله بنده بارگاه سلطایم تفسیر
 لما قبله من زحمت دمی ای مقدار ساعت و احوه نیا سو دم گاه و بیگاه در سفر بودم
 تو نه رنج از موده نه حصار مع القلعة و تحمل ان برادر المعز المصدری و مختار الصحاح
 قال ابن السکیت حصه العدو و حصه و نه ای ضیقوا علیه و احاطوا به و بان نه و ه ایضا
 محاصره و حصار انتهى نه بیابان و باد کرد بفتح کرد یاد بکسر الکا فالف فارسی فها و هو رنج
 بدور فی الهول و ینثر الغبار بالترکی قصر غه و غبار قدم بفتح من سعی بیشتر
 بالباء الفارسیه یعنی مقدم است بسن چرا عزت تو بیشتر است بالباء العربیه و هو ان
 السان مکسوران بالکسره الجوهول تو بگردگان بکسر الواو مضان الی بندکان و بگردگانه
 یعنی عند من روی بیاء الخطاب بالکسر ان لغه فی کین کا یا سمن بن یمن من فتاده بدست
 شاگردان بسفر پای بند سو کردان کفت پورده در جواب من سو باستان دارم نه
 چون تو ای مثلک سو باستان دارم هر که بیهم پورده یعنی بجای باطل و هوزه ای فی غیر موضع
 کردن افراز ز خویشدن را بگردان نازد و قدمه معناه فی الالباب **حکایت** یکی از
 صاحب دلان زور از مایه یعنی یکی زور باز را دید که بهتم بر آمد و در خشم شده و کف
 بر دهان آورده کفت این را چه حالتست کس کفت فلان دشنام داده است او را
 کفت این فر و مایه هزار من بشد بد النون سنگ بر می دارد و طاقت یکی سخن
 نمی آرد **قطعه** لاق سه پنجکی و دعوی مردی بگذر عاجز نفس فرو مایه صفا عاجز
 یعنی آن عاجز و فرو مایه را چه مردی چه زنی کورت از دست یعنی اگر از دست بر آید دهنی

شیرینی کن که مردی اینست مردی آن نیست که مُتَع بضم الجیم بالترکی **یُمَاق** والباء للوحدة
دیگر اگر خود بود در تخفیف الراء ههنا من دریدن پیشانی پهل نه مردست آنکه دروی
 مردی نیست یعنی که انسانیتش نباشد یعنی آدم سوخت از خاک دارد اگر خالی نباشد
 آدمی نیست **حکایت** بزرگی را پرسیدم از سیرت اخوان صفا گفت که چندان آنکه
 یعنی آن شخص است که مواد خاطر یا ران بوم صالح خود مقدم دارد و حکما گفته اند برادر
 در بند خویش است ای مستغرق فی احواله و مقید بقید تدبیر نفسه نه برادر است
 و نه خویش است ای لیس هو باخ لکم و لیس بقریب من اقرباء **بیت** همراه
 اگر شتاب کند هم تو نیست دل در کس میند که دل بسته تو نیست **بیت** چون نبود
 خویش را دیانت و تقوی قطع رحم ههنا یعنی القوا به هم از مودت قوی
 مختار الصحاح القوی فی الرحم وهو فی الاصل مصدر تقول بینما قوا به و قوی و
 قوی و مقوی بفتح الراء و ضمها قیل و کلاهما اغنی تقوی و قوی یقران بالامالة فی لغة
 الفریس یاد دلم مدعی درین بیت بر قول من اعتراض کرد و گفت حق جمل و علا
 در کتاب مجید از قطع رحم نهی کرده است و بجزه ذوی القربی فرموده و آنچه
 تو گفته مناقض آنست گفته غلط کردی موافق قوانست قال الله تعالی و انجاهدک
 ضمیمه التثنیه للوالدین علی ان تشکر فی مالکس کلاب علم ای تشکر فی مالکس کلاب تشکر
 الاشرک تقلید لها و قیل اراد ینبغی العلم لنعیمه ای تشکر فی مالکس بشیء یوید الاضنام
 قوا فلا تطعمها جواب ان ای فلا تطعم الوالدین فی ذکر فانه لا اطاعة لمخلوق فی معصية لخالق
 هزار خویشتن ای حمیم و قریب که بیگانه از خزا باشد و ذی بکر تن بیگانه کاشنا باشد
 یعنی خدا باشد با آن که تن بیگانه شود یعنی از اقربا نباشد و لکن آشنا باشند بخوای تعالی
حکایت منظوم و لطیف پیرو مردی لطیف در بغداد دخترش را بکفش دوزی
 دوز و وصف ترکیس من دوختن و الباء للوحدة دادم ده الکاف للتخفیر للتصغیر
 المفید للتخفیر ستر دل و وصف ترکیس ایضا چنان بگزید قوله لب دختر مفعول کنزید
 که خون از او بچکید با مدان پدید چون آن دیدش پیشان داماد رفت داماد لفظ فار

یعنی العروس و پرسیدش کای فرو ما به این چه در دانتست تخای لبش نه انبانت
 انبان بفتح الهمزة و وسكون النون بعدها یعنی الجواب و اراد به معنی الجلد المدبوغ
 مطلقا بمنزاحت المزاج التلطف و التاء للخطاب اعنی مخاطب شیخ سعدی کلما من القی
 السمع وهو شهید و یقول بمنزاحت بلفظم این لغتارای ما حکایتها هذه الحکایة الاعراب سبیل
 المزاج و الملاحظة ههنا بلذار و جده بکسر الجیم مقابله الهزل اعنی تفسیر الجدل الملاحظ الكلام
 المورد لاعلی سبیل الملاحظة از و بردار یعنی لکن نبغی لکن ان تنکر الهزل ما هو الهزل
 من هذا الكلام و تاخذ نصیبک منه من الحکمة و الموعظة و اشار الیهما بقوله خوی بود طبیعی
 نسنست ندهد جز بوقت مکه قوله از دست متعلق بقوله ندهد یعنی آن طبیعت
 ندهد از دستش آن خوی بدش را که رسوخ یافته است و روی مکر بوقت مردن
 ای لا تنکره و لا تغارقه الا بالموت و فی بعض النسخ نرهد بالراء المهملة من رحیدن و هو الظاهر
 الاولی كما لا یخفی **حکایت** فقیهی دخترای داشت بغایت زشت روی و بجای زبان
 رسیده یعنی بالغ شده و خون حیض را دیده با وجود جهاز و نعت کس بمناکحت او غت
 نمی نمود زشت باشد بیقی ای متاع منسوب الی ذبیق و هو علی وزن مشعوب
 اسم موضح کذا سمعت من بعض الکمل و قال فی تکلمة الصحاح الذی بیقی بفتح الدال و کسر
 الباء من رقیق ثياب مصر معروف ینسب الی ذبیق بکیده بین الغریم و القس و دیبا
 یعنی الی بیاج و هو عرب منه بزیاة الجیم قال فی المغرب الی بیاج الثوب الذی سداؤه و لحمته
 ابریسیم و عند هم اسم للمنقش و جمعه کبابیج و الحیو اعم منه که بود بزر عروس ناریبانی
 مختار الصحاح العروس نفعت بستوی فی الرجل و المرأة ما دامانی اعرا سها تقول رجل
 عروس و امارة عروس و فی البحر زیبا بالترکی بزلک و یترشحلق و زیبان مثل فی الجملة
 حکم ضرورت با ضروری بمعنی عمی عقد نکاحش بستند آورده اند که در آن تاریخ حکمی
 کمال از سوزندیب قیل ان اسم موضع فی الهند نزل الیه آدم عم من الجنة و قیل اسم حصن
 فیہ برسید که دیده یا بینایان روشن کردی فقیه را گفتند چو داماد را علاج کنی لغت
 تو سیم کینا شود و دخترم را طلاق دهد **معراج** و المصراع فی الاصل احد طرفی الباب

مختار الصحاح

تکلمة

القس غفر الخاف بوضی بارض مصر منس

ثم اطلق على نصف بيت للمكلمة بينهما شوي بضم الشين بمعنى الزوج ذو رشت
 روي وصف تركي صفة لقوله اني نايبا يان اي بي بصا كتاب بادشا في نجوم
حقارت در طائفه درويشان نظر كردى بكن ازايشان بغواست در بافت اي تظفن
 على ذكر النظر وكفت اي ملكه ما در بين دنيا بجيش اي عسكركم بريم از بوق وبعيشند
 مناسب بجيشن از بوقوشن و بيمه كه بوا بر و بقيا مت بهم مشوي الرمشا كشيور
 الرقبه مشور بكسر الكاف العري بمعنى الاقليم وقوله مشور كشاى وصف تركي مثل كامرانى قوله
 كامرانست وكردرويش حاجتمند ناست در ان ساعت كه خواهد اين وان مرد
 يعنى كه مردن خواهند فخواهند از جهان بيشتى با ماله الباء العري ان كفن بختها
 بود جورخت از مملكت بر ناست خواهى كرايى بالباء المصدرى خوشترست
 از بادشا هي ظاهر درويشنامه زيد بفتح الزاء الفارسي وكسر ديمه كه نه است
 وقوله موسى عن خجده وحقيقت ان دل زنده ونفس مرده قطع له ان كم
 بوقر دعوى بكسر الواو المهمله نشيند از خلق بفتح الحاء المعجمة كه كرخلاف كفتند
 بجنك برخيزد هذا بيان لصبر الفقراء و جملهم وقوله كه كوز كوه فو و غلظت اسيا سكر
 له عارفت كه از راه سكر برخيزد بيان لرضا لهم بقضاء الله تعالى و غلظت من غلظت
 بمعنى التدحرج وفي بعض النسخ غلظت بالياء من غلظت بعناه ايضا طم بوقر و يشان
 ذكر سيب وشكر و خدمت و طاعت و آتبار و هو بئذ ما يملك و قناعت و توحيد
 و بوقر و تسليم و تحمل و اعلم ان القناعة في اللغة الرضا بالقنع وفي اصطلاح اهل الحقيقة
 هي السلوك عند عدم المألوفات وقيل الاكتفا بالقليل وقيل هي الاستغناء بالموجود
 وعدم التطلع الى المفقود وان التوحيد على ثلثة اقسام توحيد الافعال وهو اول
 مراتب التوحيد الحقيقي وتوحيد الصفات وهو المرتبة التي لا يتروى اليها الا من حصل
 توحيد الافعال وتوحيد الذات وهو الذي لا يصل اليه من لم يتروى الى المرتبتين الاوئلين
 والمشايخ في كل من الاقسام الثلاثة تحقيقات لطيفة وقد قيقت نغيبه ان ذكره
 لظاه الكلام وان التوكل هو الثقة بما عند الله تعالى واليأس عما في ايدي الناس وقيل

مشور

كتاب بيان

ان يستوي عند الانسان الاكثار والاقلال وقيل هو اسقاط المهم للوقت الخالص
 وهو على تسعين توكلا العوام وهو تقويض امر الرزق الى الله تعالى وتوكلا الخاص وهو ترك
 التعلق بالامساك في كل شئ حتى يبقى العبد تحت احكام القضاء والقدر عديم الحيلة
 والاختيار كالميت بين يدي الفاسل تقلبه كيف يشاء وقيل التوكل بذاته وهو صفة
 المؤمنين والتسليم واسطة وهو صفة الاولياء والتقويض نهائية وهو صفة اخص الخاص
 وان التسليم هو الاقياد وهو اظلمها والعبودية قبل التقويض وهو ان لا يختار العبد شئاً
 من امور دنياه ويترك اختياره كذا الى مولاه يكون قبل نزول القضاء والتسليم يكون بعده
 والتسليم والتقويض من صفة اهل المعرفة وقد مدح الله بهما الاولياء وان العمل هو الصبر
 وهو تجرع المواراة من غير تعبير وقيل ترك الشكوى من ألم البلوى وقيل القبول البلاء
 بالوضاء والنيات وعلامة ان يكون بين اصحابه بحيث لا يفربيه وبينهم وهو في غمات
 البلاء وبهذا فسر قولنا فاصبر صبراً جميلاً هو كبره بدين صفتها موصوفت بحقيقت
 درويشست الكور قباست نه در عبا و حرفه اما هو ترك كوني وفي نماز وهو ابوست
 وهو س بار و هن الثلثة اوصاف تركيية روزها بنسب آرد در بند شنوات قوله
 بوزركند در خواب غفلت بخورد بفتح الراء هو چه در میان آيد ز دوست و عيار الكرم
 در عباست قطع اي در وقت بوهنه يعنى عريان وخالي از تقوى وز برون بضم الباء
 بضم بيرون يعنى وز برونست جامه ريارك قوله پرده هفت رنگ مفعول مقدم لقوله
در مكنار يعنى ده منقش را كه هفت رنگ دارد بود رنگ مكنار وقيل در صلة زايده لخصين
اللفظ بوقر خاتمه بوز ياداري يعنى لا تعلق على بابك السندرة المنقشة فانه لا يليق بها كانه
ليس كل متاع في بيكر غير الحصر الياس كتاب منظوم ديدم كل نازه چند دسته بر
كندى بضم الكاف الفارسي والياء الوحدة اركيا به بسته كفه چه بود كياه ناچيز نادر صفا
كل نشيند او بيزد بكسر النون يستعمل بمعنى ايضا بكمه يست كياه وكفت خامنش اي اسكت
صحبت نكند كرم فو اموشن قوله صحبت مفعول مقدم لقوله نكند فو اموشن وقوله كرم
فاعله يعنى كرم فو اموشن نكند حتى صحبت را كونيست جاه و رنگر و بويوم آخره كياه باغ اويوم

و بولوه هوم
نوبه آيد اوج
در عباست

من قبیل الاستفهام الانکاری من بنده حضرت کریم پرورده نعت قدیم گزنی هنرم و کرم
 لطفست بسکون التاخری مقدم لغوا ابدیم از خداوند با آنکه بضاعتی ندارم قدرتی
 البضاعة فی الدیباچه فتذکره سوما نطاعی ندارم او چاره کار بنده داند چون هیچ کس نیست
 غاندر سیمست و عادت که مالکان الحیر بر بعضی اعتناق العبد از آنکه بنده پیرای بار خدای
 اصله باری حذف یاؤه للوزن فی الصحاح الفارسی باری لفظ مشترک بین لغة العرب و الی
 معناه الله خدای و فی الصورة الفصولیة العبادیه یعنی باری خدای بزرگ خدای لان باری لفظ
 فارسی یعنی بزرگ انتمی فی تنصیح اللفظ والمعنی بلا تکلف قولی آری بکسر الکاف الفارسی
 وصف ترکیبی یعنی من این جهان بر بنده پیر خود بخششای امر من بخششایید زبانه
 الترحیم ای از رحمه سعیدی منادگی حذف حرف نداء یعنی ای سعیدی ز دلچسبه رضایک ای مرد
 خدایه خدا کبر قول بدیخت بسکون التاء ابتداء و قول کسب الخ خبره که سببتا بد مضارع من
 تافتن قال فی البحر تافتن بجئی یعنی الاجراق والاحتراق و معنی کسب الحاراة من العیر و منه قول
 الشعراء جهان ز آتش تیغها تافتد و معنی الاشتغال و معنی الاخذ و معنی جعل الشئ مخفیا
 و معنی بورق بالترکی و منه قولهم موی تاب و معنی الاعراض و هو الا المراد ههنا و منه قول
 بساطی رخ متاب از نازا کر پینشت نیاز آر کسب نارین آن به کز و ظاهر نیاز آر کسب قولی زین
 در متعلق بقوله سر بنام ای اعرض عن باب الله تعالی بر بیس الاعضاء اعنی الراس من کلام
 مجازاً مؤسلاً که در کونیا بد یعنی لا یجد تاباً آخر غیر باب الله تعالی از حکیم بر سیدند
 که از شجاعت و سخاوت کدام بهتراست گفت آنرا که سخاوت هست شجاعت را حاجت
 نیست **بیت** نوشته است و فیما وصل الیها من النسخ کتب نوشتست بخدا الالف
 فی الخط ایضا لکنه سهو لما عرفت فیما سبق من ان تجب اثبات الف است فی الخط اذا
 اتصل بکلمة مفتوحة الاخر بر کور بهرام کور بالکافین الفارسیین که دست کرم به یعنی بهتر
 زبازوی زور **قطعه** غاند خاتم طایی و کیکر تا بابتد یا نند نام بلند شوی به بفتح الباء نیکی بی مشهور
 زکوة مال بدرکن ای اخراجها کفضله رز بفتح الراء المهملة و سکون الزاء المعجمی بضم الراء العنقب
 را چون باغبان بزرگ ای اذا قطعها بایشتر یعنی بسیار دهد آنکوز بالکاف الفارسی
 پرورد

کوفیم عالم جاود و زور
 و نیکی زور به با خود کرد

اسم در فضیلت قناعت القناعة مصدر قنع یقنع من باب علم اذا
 قنع باعنده و قنع یقنع قنوعاً من باب فتح اذا ساء له و منه قیل العبد حراً ان قنع و المحر عبد
 ان قنع و لا یقنع فی شئین بشین سوی الطبع و قال بشر الخافیر القناعة مکمل لا یسکن الا فی قلب
 المؤمن و قبل من باع الحرص بالقناعة طیف بالعرض و المرورة **حکایت** خواهنده یعنی سائل معزی
 در صف بنشدید الفار بزازان حلب می گفت ای خداوند آن نعت اگر شمارا انصاف بودی و ما را
 قناعت رسیع سوا آن از جهان بر خاصیت **قطعه** ای قناعت نوا نلدم کردان بالکاف الفارسی
 نهما اصله نوا نلکر کردان مرا یعنی ای قناعت صبرتی غنیا که و آری تو هیچ نعمت نیست کنج
 بفتح الکاف الفارسیة المخربینة و قیل بضم الکاف العری ای نراویه صبر اختیار لغمانست هر که صبر
 نیست حکمت نیست **حکایت** دوامیر زاره در مصر بودند یکی علم آموزی و دیگری مال
 اند و خیب این علامه عصر شد و آن عن بر مصر گشت بفتح الکاف الفارسی بسایین تو نلکر کنج
 حقارت در فقیر نظر کردی و کفایت من بسطنت رسیدم و تو همچنان در سکتت باند
 گفت ای برادر رسکوهت باری تعالی بر منست که میراث پیغامبران یافت یعنی علم و تو امیران
 فرعون و هاهما مان و هو وزیر فرعون قیل انه اول من افتد بر بویبیتة فرعون و صدقه
 فیها حینا داعی الالوهیة رسید یعنی مکر مصر **شعر** من آن مورم که در پایم بمالند من مالیدن
 و فاعله ضمیر الناس نه مورم که از نیشم بنالند کجا خود شکوای نعت گذارم که زور مورم آری
 ندارم **حکایت** درویش را شنیدم که در آتش فاقه می سوخت و خورق بر می دوخت
 و تسلی خاطر خود بدین بیت می کرد **بیت** بنان خشک قناعت کنیم و جامه دلخ عطف
 علی نان خشک که بار محنت خود به بسکون الهام ز بار منت خلق لفظ بار فی الموضعین
 یعنی الحول بکسر الحاء کسب کفشتن چه نشینی که فلاں درین شهر طبعی کرم دارد و کرم محرم میان
 بخدمت آزادگان بسته بود در دلها بکسر الراء ای علی باب القلوب نشسته اگر چه در
 حال تو مطلع کرد و پاس خاطر عزیزان منت دارد گفت خاموشی که در نیش مودن به
 حاجت بر پیش کس بردن که گفته اند **قطعه** هم رفته بضم الراء پاره که بر جامه کهنه
 دوزند و خوش به و الزام کنج صبر یعنی و الزام کنج صبر بر نفسی بهتر است که مهر جامه رفته

نما ساه

یعنی کاغذی برای جراحی است خواجه بخت یعنی نبشتن حقا که با عقوبت دوزخ برآورد
رفتن برای مردم همسایه بکسر الباء المصدری و فی بعض النسخه مردم همسایه و هو الاظم
در بهشت کاتب یکی از ملوک عجم طبیبی حاذق یعنی استاد را خدمت سید الانبیا و
الموسلین محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم فرستاد سالی در دیار عرب بود که بنحوی پیتش
اونیا مد و معالجتی از وی در نحو است لفظه در صلح کما عینی مریه روزی پیتش رسوا
علیه السلام آمد و یکدیگر بکسر الکاف الفارسی یعنی شکارت کرد که مراد برای معالجت اصحاب و سواد
اندهیج کسب درین مدت من التفات نکرد تا خدمت که بر بنده معین است بجای آورد
رسول علیه السلام فرمود که این طایفه را قاعده هست که تا اشتها غالب نشود چیزی
نخورند و هنوز که اشها باقی باشد دست از طعام بردارند حکیم گفت اینست موجب
تندرستی پس زمین خدمت بیوسید و برفت مثنوی سخن آنکه کند حکیم من
حکیم آغاز با اسم آنکست سوی لقمه دراز که زنا گفتنش خنجر زاید باز تا خورنش جان
آید یعنی آن حکیم را بخورنی نکلام و لایوجه آنامله نحو الطعام الا اذا اولد من عدم تکلمه الخلل
او اصابتها المحکم المحمده من عدم اکله و جوعه الاجرم حکمتش بود گفتار یعنی گفتار
حکمت بود خوردنش تن در سینه آرد بار معنی عمده کاتب یکی تو به بسیار کردی و باز بشکسته
تا یکی از مشایخ بود گفت چنین میدانم که بسیار ظهورن عادت داری و قید نفس از خود
باریکت است قول یعنی تو به من کلام شیخ سعدی رخ ای برید ذکر الشیخ بقول قید نفس التوبه
و نفس چنین ای نم قال ذکر الشیخ و نفس چنین که نوی پیوری زنجیر بکسلاند و آید روزی
که ترا برد من درین کاتب یکی آنچه گوئی بود و برید چو بود و شد خواجه را بر درید
کاتب در سیرت اردشیر با بکان روی بعضی الاساتذة عن کتاب شهنشاه ان گفتند یا
بن کستبشاه الشیر با سفندار و بین تن لما اصاب عینه سهم خرج من بدم زال علی
علی الخطایات بعدة فی مدة قلیلة و اوصی ابنه یمن لرسم علی ان یرتبه و یعینه للسلطنة
فطلبه جدّه کتبا شهنشاه و اخذه من رسم للسرینة و سماه باردشیر و زوجه بنته و ولد منها
ابن ستمه با ساسان ثم ولدت له بنت فی غایة الحسن و الجمال فاجتها اردشیر غایة المحبة حیح

انتهی

اتخذها لنفسه زوجة و كان من مذهبهم التزوج بالا و الاقرباء مطلقا ثم مات
به من عن قریب ف اوصی سریر السلطنة لبنته فخرج اخوها ساسان بالجسد و الانفعالی
من تکر المملكة الی ارض الهند فكان شبانا یسمى الغنی ثم تزوج فولد له ابن و سماه باسم نفسه یحیی
یعنی ساسانه ایضا و كان هذا الابن شبانا ایضا ثم ولد له ابن و سماه با ساسا ایضا و کاقد كان
ذکر شبانا ایضا ثم لما ولد لذكر الساسان الثالث و لدرستاه با ساسا نا ایضا فظهر ذکر الساسان
الرابع رجلا فی غایة اللطف و نهاية الشجاعة و کمال الجود و القابلیة فخر کرعی الغنی و اتی من
الهند الی دیار جدّه و كان المکر فی ذکر الزمان شخصا معروفا یاردوان و قد كان لاردوان
رجل مقبول من امرأته و كان سالا رجیسته مسمی بها بکر و یقال له بابکان ایضا فانی ساسان
الی سدة بابکر فخدم فیها حتى حصل عنده غایة التقرب و كان بابکر یستحسن آراءه و اخلاقه
فاذراى بابکر فی لیل من اللیالی ان ساسان قد ركب علی خیل کبیر و الناس یسجدون بین
یدیه و هكذا راى برار فی منامه فی غایة الشرف و الرفعة فزوجه له بنته فولد منها ابن سموه
باردشیر اسم جدّه الاعلی و ظهر ذکر ایضا فی غایة الفقه و نهاية الصلابة و القابلیة فسمعه فسمی
اردوان و اتخذه خادما لنفسه و لم یحسنه حتى كان من مقربیه بحيث جعل ملکا للملوك
لعسکره فبما خرجوا للصيد فرمى اردشیر بهاة فاصابها فزارع فیه معه ابن اردوان
حسدا فاجتمه اردشیر بان هذا القسم من سهامی العلیة بکذا لا من سهامی مکر العلیة بذکر و وقف
علی نواعها اردوان و انقبض منه و لم یرتض نواعه مع ابنه فخط منزلته و جعله رئیس الاصطبل
یعنی امیراً خور ظلمات اردوان طلب اردشیر ولاية جدّه فقهر الاعداء بالضر و الحرب
فجلس علی سریر السلطنة فكان ملکا شهیرا نذكر فی التواریخ و یجیز عن جدّه اردشیر لغندیار
باردشیر بابکر او بابکان فانتهم کلامه و منه یعلم وجه قول الشیخ اردشیر بابکان آمده است که حکیم
عرب را بر سید ندر روزی بیامر الوحده و فی بعض النسخه هو روزی مایه طعام باید خورد
نسخه کاتب گفت صد درم سکر یعنی مقدار صد درم از غدا کفایت می کند گفت این قدر چه قوت
دهد بنشد بد الو و حکیم گفت هذا المقدر مجمل و ما زاد علی ذکر فانت حامله یعنی این قدر
ترا بر پای همی دارد و هر چه بویی زیاده کنیز تو حال آنی بیامر الخطاب و وضع فی بعض النسخه هذا

فسمی

العقل يأكل لبعضه والاحق **بعض** لبعض **بعض** لبنا المحقق والحققة قلته العقل **بعض** خوردن
برای ریستن و ذکر کردنست تو معتقد که ریستن از هم خوردنست **حکایت** دوروش
خواسانی ملازم صحبت یکدیگر بودند و سیاحت کردند فی مختار الصحاح ساح فی الارض
یسبح سبحا و سبوحا و سبحا و سبحا انما یفتح البیاء ای اذهب فیها بکلی ضعیف بود که هر
بفحشد دوستی افطار کردی و آن ذکر قوی که روزی بیاء الوحده سه بار خوردی فصار
در شهره بکلمت بهمت جاسوسه گرفتار آمدند هر دو در خانه کردند و در شش را بکلی
بکسر الکاف الفارسی در آوردند بعد از دو هفته معلوم شد که بی کناهند در کبشاند
قوی را دیدند مرده و ضعیف جان بسلامت برده درین عجب بمانند حکمی گفت خلاف
این عجیب بودی که آن یکی بسیار خور و صفت تو کن بود طاقت بی توانی یعنی زادی نداشت
هلاک شد و آن ذکر خوبش دار و صفت تو کنی ایضا بود یقال فلان خوبش دار است
ایضا بطرف نفس بر عادت خود صبر کرد و بسلامت ماند **قطعه** خوردن طبیعت
شدگی را ای اذا کان قلبه الکمال الال من عاداته المزاجیة و ملکاته الطبیعة بسبب
الریاضة و المجاهدة مع طول الزمان چو سخته پیشش آید مثل عدم الکمال فی الحبس
الموید سهل کرد و کون پرورست و صفت ترکیبی اندر فواجی چونگی بیند از سختی
بهر **حکایت** یکی از حکما پسوش را نهی کرد از خوردن بسیار که سیری بالکسر الجوهول
و البیاء المصدری ای الشبع مرد و از نخوردن در گفت ای پدر کرسنگی بگشت شنید
که طریقیان گفته اند که سیری مردن به که کرسنگی بردن گفت اندازه بلکه دار که قال الله
کلوا و اشربوا و لاتسرفوا فی اولی الایة یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد و کلوا و اشربوا
و لاتسرفوا انما لایحب المسرفین ای کلوا و اشربوا بما طاب لکم و لاتسرفوا فان الله تعالی
ابرتضه فوالله المسرفین حکم ان هارون الرشید کان له طبیب نصرانی حافظ فقال لعلی ابن
الحسن بن واقدیس فی کتابکم من علم الطب شیئی و العلم علم الایوان و علم الادیان
فقال له قد جمع الله فی الطب کلمة فی نصف آیه من کتاب الله تعالی و ما هی قاله قول تعالی
کلوا و اشربوا و لاتسرفوا فقال النصرانی و لا یؤثر من رسولکم شیئی فی الطب
فقال

چو کلمه

مرد را

فقال قد جمع رسولنا الطب فی الفاظ بسببه قال و ما هی قاله و مع المعدة بیست الدائم الحیة
بالس کل و و اعط کل بدن ما عودته فقال النصرانی ما ترکنا کما بکم و لا نبیکم بحالینوس طبنا
قول الحیة بالکسر و السکن یعنی الاحتماء بالفارسیة برهیز کردن **بعض** نچندان بخورد
بر آید نچندان که از ضعف جانست بر آید **قطعه** یا الله از وجود طعامت طر حفظ نفس
رنج آورد بفتحی الواو و الراء یعنی بورش المرض طعام کم بینش از قدری تین بعض المقدار یعنی
که زیاده از مقدار معهود بود که کشتگر خوری بمکلف زیان کند و رای الزمان خشک
یعنی الخبز المجدد بل ایدام دیر خوری کشتگر بود **قطعه** بخوری را گفتند که دلت چه میخورد
گفت آنچه درلم هیچ یعنی اجاب ذکر المرضی بانی اطلب ان لا یطلب خاطر می شناسد **بعض**
چو کرسنگی یعنی اذا کان المعدة ممتلئة شکم در رخاست سود ندارد هم **حکایت** اسباب کت
ای لا ینفعه کل معالجة مجتبه تجریم صحیح **حکایت** بقالی را درمی چند بر صوفیا کت بکسر
الکافی الفارسی آمده بود یعنی اجتمع در اهرم معروضة علی ذمة طائفة من المتصوف قدینا
لبقاله و هر روز یقال مطالبت کردی و سخنهای ناخوش لقم اصحاب از رفتن او فی
مختار الصحاح التبعثت طلب الذل خسته خاطر بردند و خبر از تحمل چاره نبی صاحب
دلی از آن میان گفت نفس را وعده دادن بطعام آسانترست که یقال را بیدرم بکسر
قطعه ترک احسان و خواجه اولیتر کاحتمال جفای بوابان بختی کوشست ماردن یعنی
ببختیست که تقاضای رشت قصایان **حکایت** جوامردی بیاء الوحده در حشر تانار
جراحی هوی بالفتح و السکن رسید یعنی اصحاب فی الحرب جراحی هائله مخوفه بمیتة فی الا
کسب گفتش فلا باز رکان نوشن دار و دارد از نخوای مشاید که قدری ای بمقدار بسیر دهد
و گویند آن باز رکان بمخمل معروف و موصوف بود **حکایت** که بجای نانشن اندر سفره
بودی آفتاب تا قیامت روز روشن کس ندیدی جز بنی اب جوامرد گفت که نوشن
دام رو خواهم دهد یا نهد منفعت کند یا نه کند بهم بالخبر حال از چیزی خوکن
زهر قاتلست **حکایت** هر چه از دونان جمع دون یعنی ناکس و در فی الاصل منبت
خواسن یقوا بفتح الخاء لیناسب کاسین در تن افزودی و از جان کاسین و از جان کاسین

بعض

خواهد

بدان واسطه

بدر آن واسطه

بیا الخطاب وكاستن بالكاف العري والسین المهمله النقص من السنن وعلیها نكته انك آس
اخر حیوانه فی المثل محمد بن باب روى فرو شند بعينه لوبیع ماء الحیوانه مگنا مثلاً بما الوج
للرجل ای بحوضه ویا موسه دانانخر دمضارع منفی من خریده ای العاقل لا یشترک
که مرده بعزت به ارزند کاف بمدلت **بیت** الکرختظاره بالهاء المهمله والطاء المجهیه
العلقم وفي السامی العلقم کوسه یقال له بالترکی ابو جهل فارپوزی کذا فی البحر حوری
از دست خویش خوی قال فی بحر العراب خوی بالواو الاصلی مثل بوی وموی بمعنی العار
واما خوی بمعنی العرق فمخسذ فهو بفتح الحاء والواو الیسوی یكون فی قافیه فی وموی وکی قال
اسدی رح دلارام بوم رخ از شرم کی سمن لاله شد لاله لولو ز خوی به ای مهترست
از شیرینی بیاء الوحده از دست توشن بضم تین روى ای عبوس الوجه قول خویش
خوی و توشن روى کلاهما وصف ترکیبی **کایت** یکی از علما خورنده بسیار داشت
وکفای آنکه با بیکه از بزرگان که حسن ظن بلیغ ای علی وجه المبالغه در حق او داشت
بگفت روى از تو فتح او در هم کشید فاعل داشت و کشید ضمیر راجع الی قوله یکی از
بزرگان و قوله اومع فاعل بگفت راجع الی قوله یکی از علما فی البحر اوضه غایب بعین وی
و معترض سوال از اهل ادب در نظر من ناپسند آمد **قطعه** زنجت بسکون التا
وقوله روى توشن کرده حال من مرو فی قوله پیشین بار عزیز تو مرو عینش بروی
فی نیز حرف عطف بمعنی الواو تلحی که درانی بجای که روى تازه روى خندان حال ایضا
من فاعل روى که فرو نیند بعین سنه و منعقد نشود کاری کشاده پیشانی بعین کار آن
کسیه که کشاده پیشانی شود فالیه فی کاری متولد من استباعت کسره ما قبلها للوزن
وقیل للوحده آورده اند اندکی در و طیفه او زیاده کرد و بسیاری از ادات که بوی
الکاف العری بمعنی ناقص کرد پس از چلدر روز **کایت** چون محبت معهود بود از نوید کف
بیش فعل من افعال الذم المطاعه جمع مطعم وهو بالفتح والسکون اسم لما یطعم
فاعله والمخصوص بالذم مخذوق حین نصب علی انه ظرفی لتکسب مضاف الی الذل
وهو بالضم والتشدید ضد العری تکسبها ای تکسب انت تکرر المطاعه الخطاب لکل

البحر

من

من یصلح ان یرکون مخاطبا و یروی الذل بالرفع علی انه مبتدأ بکسبها بالیه التخیل علی صیغه
مع کاعلمه فی محل الرفع علی انه خبره والجملة الاستمیة فی محل الجر باضافه الظرف الیهما فعلی هذا فاعل
یکسب ضمیر يعود الی الذل بجزا القدر بکسب الفاعل بظرف یطبخ فیه منتصب ای منصوب
والقدر بالفتح المنزله والمرتب وقوله مخفوض من الخفض ضد الرفع ولا یخفی ان المطراح
الثانی فی مقام التقلیل للذم والمخض بئس المطاعه تکسبها حین الذل او بئس المطاعه حین
کسب الذل آیها ای حین یکسبها الرجل بقل السؤال وهو ان التوقع فانه وان نال شیء
انتصب به قدره وعلی لکنه انخفض من قدره ما ارتفع وعلی قال علی کریم الله وجهه لنقل
الضخ من قنن الجبال اجب الی من یمن الرجال یقول الناس فی الکسب عاکر فقلت العار
فی ذل السؤال الضخ بالصاد المهمله والحاء المعجمه الحجر والقنن جمع القننه بالضم وهي علی الجبل
کالثقل والقلل **بیت** نالم افزود آب روم کاست بی نوابی به از مذلت خواست یعنی
از مذلت خواستن و سوال کردن **کایت** درویشی را ضرورتی پیشین آمد کسب گفت فلان
بعت بی نیاس دار دگر بر حاجت تو واقف کرد دهانای البحر ما ناوهان و دهانای کلها بمعنی
واحد والفرق ان دهانای قریب الی التحیق در فضای آن توقف رواندار کفتم من او را نمی نام
گفت منت سنجید یعنی من ترا هرگز نمی دستن بگرفت تا بمنزله آن کس در آورد یکی را
دید لب فرو هشته و شد بضم الفاء و سکون النون بمعنی دشوار نشسته والظاهر ان کنایه
عن کونه عبوس الوجه کنی نگفت و باز گشت ای امرض گفتیش چه کردی گفت عطای او
بلقائ او بخشیدم **قطعه** بیز بعبوس حاجت بنزدیک توشن روى که از خوی بدش فرسوده
بالکاف الفارسی ای نصیرانت مثلاً یا من سوه خلق فی الصحاح الفارسی فرسودن بمعنی التکرار کردن
الکوی عمی دل بالکسبه کوی که از رویش بنقد ای الآن وبالفعال آسوده کردی یعنی بقره فک
و سفریها من مشاهده وجه البشاش **کایت** خشنک سالی ای الفحط در اسکندریه بدید
آمد چنانکه عیان طاقت درویشان از دست رفته و درهای آسمان بر زمین بسته
و فریاد اهل زمین با جسمان پیوسته **قطعه** نما ندجا نور از وحش و طبر و ماهی و مور
ا بر فکر نشد از بی نوابی فی الصحاح الفارسی نوابغ النون بمعنی النعمه افغانش محب که

در رویش یکی را دیدم

کردی ص

دود در خلق جمع می شود یعنی شود که برای سحاب گردد و شیلاب بالفیض و السکون
 دیده باران در زمین سالی مختفی دور از دوستان که سخن در وصف او نکرده است
 خاصه ای خصوصاً که در حصرت بر کمان و بطریق اجمال از سر آن در گذشتند هم نشاید
 طایفه بر عجز گویند حمل کنند پس درین دو بیت اقتضای کتب که اندک دلیل بسیاری بود
 قیل الیاء فیها للوحدة والظاهرة للمصدریه و منتهی المقدار القبضه عنیه ای چاشنی خرد
 واری فی البحر الغریب خرداری فی الاصل حمل الجمار ثم اطلق علی الجمل مطلقاً ای حمل کان فالیاء
 فیها اصله و اما الیاء فی منتهی فهو للوحدة لا غیر **قطعه** تشریحی که بکشد آن مختصر تشریحی
 بدان نباید گشت یعنی از برای قصاص شکر چلد با سنجی چشم خود دانش الشیخ فاعله بند
 و راجع الی قوله آن مختصرت آن در زیر آدمی بر پشت و هذا البيت کنایه عن کون ذکر الشخص
 ذا البینه و لا یخفی ان البيت التام فی مقام التعلیل للمشرطیه المذكوره فی البيت الاوّل چنین
 شخصی که هر فی بقیه الزامه یعنی بعضی از نعمت او شنیدی و آن سال نعمتی که آن داشت
 تنگ دستا نواسیم و زردادی و مسافر آن سفر نه با دی که در وجه درویشان از جور فاقه
 یعنی فقر بنجان آمده بودند آنقدر دعوت او کردند و مشورت بمن آوردند سوزنا و فاقه
 باز زدیم و کفیم **قطعه** خورد شیر بسکون روانیم خورده سکر یعنی فتنه طعنا من کرمی
 میرد اندر غار یعنی در مغاره تنه بچاری و کرسکی بنه و دست پست سغله مدار کوفه
 شود بنعمت و جاد بی هنر را بهیچ کس مشمار پو نیان بفتح الباء و الهیة الفاعلیة
 و النون الحریز المنقش الجینی و نیج فعلی بمعنی المفعول ای الثوب المنسوج الذین
 قوله بر معنی علی و نا اهل یعنی الجاهل مثل قولهم نادان لا جور و طلاس است بر دیوار فی
 مختار الصحاح الطلاک ما طلیت به **حکایت** خاتم طایر را گفتند از خود بزرگتر گفت در
 دیده و با شنیده گفت روزی چهل سینه در آن کرده بودم و با امرای عرب بگو سینه
 صحرا برود رفیقم خار کفم را دیدم خار کفم بفتح الخاف العرف و صف تو کس و الیاء
 که پیشته خار فواهم آورده کفم بهمافی خاتم چل تروی که خلق بر سماط او گرد آمد
 اند گفت **بیت** هو که نان از عمل خویش خورد منت خاتم بی نبرد من او را بهت

و بکنده
 همافی سان

و جود غمادی بر تراز خود دیدم **بیت** موسی علیه السلام در ویشی یادید از برهنه
 برینش با کاف الفارسی الرّجل اندر نهان سنده بود گفت ای موسی دعایی بکن تا خدای
 مرا کفاد دهد ای اغن که از بی طاقتی بنجان آدمم موسی عم دعا کرد تا حق تعالی او را سگای
 دهد یعنی قدرت و مکننت دهد اجابت آمد بعد از چند روز باز آمد از مناجات
 دیدش گرفتار و خلق انبوه بفتح الهرة و سکون الهاء یعنی الكثير کتابی الصحاح الفارسی
 بد و کرد آمده لغت ابن راجح حالتست گفتند هم خورده و عمر بده کرده فی مختار الصحاح
 العریة سواد الخلق و رجل معرب بکسر الباء بوزن ندیمه فی سکره و یک را کشته النون
 قصاص می کنند **بیت** کربة سکلین الرو بر داشته ای لو کان للهرة العلیمة المسکینه
 جناح تخم لجنسک بفتحی الکاف و الجیم العریبین العصفور از جهان بر داشته عاجز باشند
 که دست قدرت یابد بر خیزد و دست عاجزان بر تابد من تا فتن یعنی بودیم موسی
 علیه السلام بحکمت آفرین وصف ترکیبی اقرار کرد و از تجا سخر و پیش ای من جراته
 علی الدعاء له استغفار و قوله تعالی و بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض بر جوادند
 البغی الظلم ای لبغی هذا علی ذاک و ذاک علی هذا فی الارض و آخر الآیه و لکن ینزل بقدر ایشاء
 ای بتقدیر ما ایشاء اینه بعباده خیر بصیر یعرف ما یقول الیه احوالهم فیتقدر لهم ما هو
 لهم فی فقر و بغی و ینع و یعطی و یقبض و ینسط كما یوجب الحکمة الربانیة و یقتضیه
 ولو اغناهم جميعاً لبغوا و لو افرق کلهم لهم ملکوا قیل هذه الآیه نزلت فی قوم من اهل
 الصفة تمنوا سبعة الرزق والغنی **بیت** ما ذا اخاض الخاض افعال من الخوض وهو
 الشروع و اصله فی ورود الماء و شروعه یقال خضنت الماء اخوضه حوضاً و حیاضاً
 ای شریعت فیها ثم استعمل فی غیر ذکر مجاز فی مختار الصحاح اخاض فی الماء و اشتهر بالی اقمها
 و ادها بعثها و قوله ما ذا اخاضک یحتمل و جین من الاعراب علی ما هو المشهور فی النحی
 احدی ان یکون ما اشتهر مینه و ذاب معنی الذی و اخاض فی صلته و المجموع خبر ما ای ای شئ
 الذی اخاضک و النافذ ان یجعل ذامع ما اسما و احد بعنی ای شئ مرفوع الحبل بالابتداء
 و یكون الجملة الفعلیة ای ای شئ اخاضک ای جعلک خاضاً یضاً یا مغزور فی الخط و هو یغتمین

این کلمه سگای است که در کتب لغت آمده است که سگای را در کتب لغت آمده است
 و آن در لغت است که سگای را در کتب لغت آمده است

الابيض ف على الهلاك والمجاة ان اعلى في وجه في قوله حة هلكت متعلقان باخاض فليت
التم لم يطر يقراء بفتح الطاء المهملة ليناسب الخط واصلة الكسرة لانه من طار يطير و
وهذا اعني قوله ليت التمل لم يطر مثل يضرب فيمن يطغى عند النعمة والغبخ لان التمل اذا
ثبت له جناح فطار يصير عرضة للهلاك **بيت** سفد بكسر السين يعنى شخص دون
ونالكس جوجاه يعنى منصب ومرتبة امد وسيم وزر رستن يعنى آة شخصه سفدر راسيد
خواهد بحقيقت سر سس سيل بكسر السين المهملة اللطمة اليه تضرب على وجوه الصبيبا
اي على قفاه ولا يخفى ان البيت لا يتوزن الا بالكسرة المحذرة للياء بعد اللام اين مثل اخره
حكيم زده است هرامن قبيل الانسقام الانكارى وان مثل اشارة الى ما ذكره بعد اعني
قوله مورهان به كم نباستد پورش وفي بعض النسخ وقع بدل قوله اين مثل الى هلكه بشنيدى
كه حكيمى كفت **حكمت** بذرا غسل سيار است وكيلن پسر كرمى دار است يعنى ان ابنه
جارت المزاج لا يناسبه الكمال العسل فلهذه الحكمة هم ممنعه ابوه من الكمال لاجل خستية
بيت انكس كرتى كرتى كورانت او مصلحت قاروق بهترو داند اى العبور المحلى الذى
لا بصير كغنيا يعرف حاله وما هو خير كره على وجهه اولى من معرفتها وهذا الخافى
التحقيق الى مضمون قوله تعالى ولو بسط الله الرزق لعباده الاية **حكايت** اعرابى راديدم
در خلقه جى هو بيان حكايت هم كوروق در بيان را كه بالضم كوروم واز فاد معني
بامن جزى مانده بود هكذا وقعت العبارة في النسخ التي وصلت اليها فكلنا اما
عوضت هذه العبارة على الاهالي وفتشت عن فائدة زيادة لفظة معني زوى
المعالي فلم يجيب احد جواب شاق يتلقاه الفحول ويرتضيه اولو الالباب بحسن
القبول والله اعلم ودله بهلاكه فها دم كرتا بفتح الكاف الفارسي وسكون الهاء في
البحر لكم والكاها وانما كان كرها معني فحاة كيسة يافتن پراز مواريد هكوتان ذوق
كردم پويانست وهو بالتركي قور لمش بغدادى وقيل اتمه وهو معر وف عند اهل وبارها فراموش
هو الاول دون الثاني بكندم پويانست وهو
لان اسمها الاقون كسرت الطبخ في السوى وهو
في لسان العرب وتمام الطبخ في السوى وهو
قوله الى الاول دون الثاني

لم يطر يقراء بفتح الطاء المهملة ليناسب الخط واصلة الكسرة لانه من طار يطير و
وهذا اعني قوله ليت التمل لم يطر مثل يضرب فيمن يطغى عند النعمة والغبخ لان التمل اذا
ثبت له جناح فطار يصير عرضة للهلاك

نكتم

نكتم ان تلخي وانا اميدى كه معلوم كرم كه مواريدست **قطعه** در بيان خشك وريز وآن
يعنى در سوي تشنه را در دهان چه در رض الدال چه صدق مودى تو شنه كو فتاد ر پاى
اصلكه او فتاد وهو لفته في افتاد فخذ في افتاد وكسرت فلو وه وض الكاف للواو ضار كو فتاد
يكسر الفاء وسمعت من بعض الفضلاء ان قراء ذكر بسكون الفاء هذا ولعل الظان بفتح
الفاء ماض من فتادن وهو لفته في افتادن وان قوله كو اصله كه او يعنى كه ان مودى تو شنه
بوكو بند او چه زر چه خرف يعنى ان كليها مستيان عنده وخرف يعنى الخاء والراء المعين
اراد به قطوع الخيرة بالترك سقسيم پارسيم **حكايت** يك از عرب در بيان باي بياء الوحدة ان
غابت تشنكى كفت **بيت** ياليت قبل منية فعيلة بمعنى الموت وقبل ظرف افوز بوز
بدل منه واليوم زمان ما بين طلوع الفجر الى غروب الشمس وقد يستعمل في مطلق الوقت
وهو المناسب هم هذا افوز اى اظفر عيني المنية بالضم والسكون المراد والمثاى ياليت
افوز عمر دى قبل ان اموت يهر بالجر على انه بدل من منيتى ويجوز رفعه على ان خبر مبتدأ
مخذوف اى هو اعني تلك المنية نهر قوله تلاطم ركبتي صفة نهر وهو تفاعل من اللطم ومعناه
بالفارسية تواجيز دن يقال للاطمة قنلاطما والتطمت الامواج ضرب بعضها ببعض واختار
لفظ الماضي اظهار المحص والرغبة في وقوع القلاطم وذكر لان الطالب اذا عظمت رغبته
في امر يكثر تصويره اياه فتم تخيل ذلك الامر حاصل فيعبر عنه بلفظ الماضي فاطل منصوب
باضمار ان جواب التمنى اى اصير انا املا فربنته القرب بكسر القاف بالفارسية مشد
همجين در قاع بسيط في مختار الصحاح القاع المستوى من الارض فوقه بسوط يعنى منبسوط
صفة كاشفة له مسافر كى شنه بود وقويت بتشديد وقوشن كاشكونه فانه ودرى
چند برميان دانست سيار بگويده راه بجاي نهر وبسختي هلاك طان فربسيدند ودرى
ديند پيش رويشن نهاده وپرخال اين كلام را نيشنه **قطعه** كرهيم زر جعفرى
دارد يفراد بتشديد زر للوزن و زر جعفرى دينار كبير مشهور بالبخارية كالدنيا الافرنجى
في ديار تامر دى تو شنه بونكتر وكام بالكاف الفارسية الخطوة اى لا يقدر على ان يخطو
خطوة وقد يقرأ بالكاف العزى يعنى المراد در بيان بسكون فيم سوخته را شلفم تخته

روان بيان

به که نقره خام و نقره بالضم و السلکون الفضة الغير المصروبه بالسکه عبرت هرگز یعنی اصلا
از دور زمان نمانده بودم و روی از کردش بالکاف الفارسی اسم مصدر من کردیدن
آسمان در هم نکشیده مگر وقتی که پایم بوهنه بود و استطاعت پای پوسیده نداشته بجامع کوفه
در آمدم و دنگر یکی را دیدم که پای نداشته سپاس و شکر نعمت حق بجای آوردم و بر کفش
صبر کردم **قطعه** مرغ بریان پنجم مردم سیرگن یعنی کمتر است از بره نره بر خوانست
یعنی بر سفره که بر است از طعام و آنکه را دستگاه بالکاف الفارسی یعنی القدره فی الکرا استعمال
وفی الاصل هو الذي يجتره العائمة ويقولون درگاه کنذافی بحر الطراب فقوا و قدرت عطف
تفسیری لما قبله نیست شلغم بخته مرغ بریانست **حکایت** یکی از ملوک بانه چند از
از خاصان در شکار گاهی بزمستان بکسر فی الزوال المیم ای فی الشتاء از عمارت دور افتاد
شب در آمد خانه در دهقان بالکسر و السلکون ای الزراع دیدند ملکه گفت شب اجازت
تا زحمت کشم ما مع البر و سلکون الزراع فیها نباشد یکی از وزیران گفت لایق قدر بلند بود
پادشاهان نباشند اینجا خانه دهقانی بیاء الوحده رکبکری یعنی ضعیف و سست بودن هم
اینجا خیم زیم و آتش افروزیم دهقانرا خبر شد ما حفری از طعام بزیب کردیم
و پیش سلطان بردوز زمین بپسید و گفت قدر بلند سلطان بدین قدر بلند سلطان
نازه نشدی و لیکن نمی کنند که قدر دهقان بلند شود ملکه راستی گفتی او مطبوع
آمد شبانگاه بمنزل او نقل کردند بامداد آن خلعت و نعمت بخشید و در رکاب ملکه
ملکه قدمی چند رفت و می گفت **قطعه** ز قدر شوکت سلطان نشست بفتح الکاف
الفارسی چیزی که یعنی ناقص از التفات بهممان سرای دهقانی کلاه گوشه دهقان
سلکون هاه کلاه بمعنی گوشه کلاه و هذا مثل قولهم ما باؤه ماه بافتاب رسید که سایه
بر سرش افکند چو تو سلطان چو زحرف تشبیه ههنا ای سلطان مثل **حکایت** کوای
هو را یعنی هو را و محوف و هو الفقیه الذي يخاف كل احد و يستعین بالله لئلا من ان يتصف
بمثل هذا الفقیه السدید را حکایت کنند که نعمت وافر داشت یکی از ملوک گفت که می غایبم که
مال بی کران بفتح الکاف العربی داری و مال می هست اگر بومی ای بعضی از آن دستگیری

کینه

کفی چون ارتفاع و لایت رسد و فالوده شود بوردی ذکر الدین گفت لایق قدر بزرگوار
خدا و درجهها نباشد دست مال چون من کوا الوده که جو جو فواهم آورده ام یعنی
قد جمعته حقیقه حتمه گفت غم نیست که بکافان می دهیم فی بعض النسخ بتوی دهیم
که الحیثیات للجبینین **بیت** کوا آب چاه نظری له پاکست چه هویم ده می شویند
چه پاکست بالباء العربی قالوا جین الطمس فعیل بمعنی المفعول و الطمس بالکسر و السلکون
طین اجیم بی بی به بالترکی الجوی و جین الطمس من باب جرد و طینه لیس بطاهر قلدا
فی جواهرهم لایاسی بذکر لاننا نسد به السین المهملة من سدرد التلمه و نحوها اسد ها سدا
ای اصل کتھا و او تفتھا شقوق جمع شق بالفتح و هو فی الاصل مصدر التبریز بتقدم الزاء
المهملة علی الزاء المعجم علی وزن المذهب المیضاء ای الخلاله شنیدم که سراز فرمان ملکه باز زد
و حجت آوردن گرفت و شوق جسمی کردن بالترکی کستخ لکرا ای ملکه فرمود تا مضمون
خطاب یعنی مقدار ما امره بزج و تو بیج یعنی بشهر زینش از و سنجش کردن و بقیه الام یعنی
اخذ و امنه المال المأمور بالقهر و الغلبه **مشهور** بلطاف جو بر نیاید کار سرب می حرمه
کشد ناچار هر جا بر خویشند بخشاید که بخشند بر و فو کس فاعل بخشند و فو بشاید
جزاء الشرط و ملخصه ان من لم یسرح نفسه لولم یسرحه شخص آخر فو یلیق به **حکایت**
باز کافی را دیدم که صد و پنجاه شتر بار داشت و جهل بنده و خدمتکار داشت شبی در
جزیره کیشن مر اسب مکان مخفی خوبش بود و هر شب نیارا مید از سخنهای پریشان
گفتن که فلان انبانم بفتح الهیره و سلکون النون ثم بالباء الموحدة و الزاء المعجم یعنی شریکیم
بنوکستانست و فلان بضاعت بهندوستان و این کاغذ قبالة فلان زمینست قبالة بفتح
القاف یعنی مکتوب القایه و فلان چیزی را فلان زمین ای کفیل است گاه کفیع خاطر المندریه
دارم که هوای خوشست و گاه کفیع که در یار عرب منوشتست سعد یا کسفری دیگر
در پیشست اگر آن کرده شود بعیت عمر بگوئیم بشینیم و ترک تجارت گفتیم آن
کدام سفر است گفت که کرد بضم قی الکافین العربین پارسی چینی خواهم بردن شنیدم
که عظم قیمت دارد و از اینجا کاسه چینی برعوم آرم و دیبای زرمی بهند و پولاد هندی

بسیار نگاه هزار بار

عجب وابلکینه بالمقد وکسر الکاف الفارسی یعنی قاروره حلیمی یمن وبرد عافی متاع ابلق
لطیف بیارسی واذن پس ندرک تجارت کنتم ویدکافی بنشینیم چندان ازین مالمحو لیا فرو
خواهند خوادند که بییش بالباء العزنی طاقش فاندکفت ای سهدی تن نیز سنج بلوی
از انما که دیده وشنیده کفتم **شنبه** ان شنیده سنج که در صحای غور رضع الغین المعجم اسم
مکان کزاروی مناسب است و المذکور فی اللغة هو القور بالفح والسکون قال فی مختار
الصالح القور تهامة وما یلی الیمن والتهامة بلد والنسبة الیه تهامی وبقافه ما ذکر فی بعض
التواریخ بارسالاری یعنی سالار بار وهو التاجران سالار یعنی السید و سید جماعه
تخدم الجبل وتصلح هو الناجردون المکاری کذا قال بعض الکلمه بیفتاد از ستور لغت
چشم نکر دنیا دار قور دنیا دار مثل مالدار وخرینه دار وصف ترکی یعنی بحسب الدنیا
ویطعم فیها وهو مضاف الیه لقول چشم نکر یا قناعت پر کند یا خال کور **کورد** مالدار
را شنیدیم بخجل چنان معروف بود که خاتم طای بنجا وجود ظاهر حالش بنصرت آراسته
وختت نفس جیلی بکسرت العزنی واللام المشدده همچنان در باطنش متمکن که نافی
بخافی از دست نرادی و کویه ابی هویه را بلقمه نواخته تراختن و نوازیدن مترو فان
بالترکی اغشمتی و سکر اصحاب که هف را الخوی نیندا خیر فی الجملة یعنی محصل کلام خاتم اول
کس ندریدی در کشاده یعنی مفتوح مفتوح الباب و سفوفه اورا بسوفه و سر کشاده
درویش بخز بوی طعامش شنیدی اعلم ان استعمال شنیدن بمعنی بوییدن
من التجوزات المشهوره عند ارباب هذه اللغة وقیل بالاشترک وعلی هذا المعنی قال خواج
حافظ بوی بنفشیه بشنو و زلف نکا کبر و منله کثیر فی کلامهم ومنه بنوشیدن بخور و غیر
ذکر من سایر مشتاقانها وکنن ممکن ان یقال ههنا ان هذا الکتابه عن کمال اساکه وشدته مع
طعام عن الفکر نحت لا تعرب منه حتی یشمه بل لا یعرب الاسباع والیحه من غیر مرغ ازین
بکسر السین مضاف الی قولم ان حور دین اوریزه نجیدی ای لا یلتقط الظم کسره الخیر
من بقایا سفوفه شنیدم که بدریای مغرب قولم راه مصره فصوله مقدمه لقول بر گرفته و حله
فرعی یمن الکبر والعجب و غیرها در سر قولم تا اصح لوجله حیة اذا ادکره العرق قال اخنفت

مشتاقانها

بعض

بعض من الایة الکرمه واولها و جاوزنا بیع اسرا ل البحر فاتبعهم فرعون و جنوده بغیا و عذرا
حیث اذا ادکره العرق قال آمنت انه لا اله الا الله الذی آمنت به بنو اسرا ل وانا من المسلمین الا ان وقد
عصیت قبله وکنت من المفسدین قولم فاتبعهم ای لحقهم قولم بغیا و عذرا و ای باعین و
عادین اولی البغی والعدو و قولم ادکره العرق ای لحق قولم آمنت انه ای بانو من کسر الهمزة فبا
ضمار القول ای آمنت وقلت ایة و قولم الا ان ای قال جبرئیل وقال الله تعالی ان من الا ان وقد
آبست من نفسک و لم یبق لک اختیار وقد عصیت قبله ای قبل ذکر مدته عم کر و کنتم من
من المفسدین الضالین المضلین ناکاه باء مخالف کورد کسبه برآمد چنانکه گفته اند
باطبع ملولت چه کنتم چه کند دل وهذا شکایت عن طبعه که بسازد بکسر الباء بالترکی
بویک و سمعت من بعض الکلمه ناسازد بفتح النون الغایبه ستر کما بفتح والسکون
ضرب من الترجیح یقال له بالترکی قین زعمه و قی بنو دلاق کشته دست دعا بر آورد و فریاد
من فایده کوردن کوفت قال الله تعالی فاذا ركبوا فی الفلک هذا متصل بکلام محذوف و قد علیه شرح
حال المشرکین سابقا ای هم علی ما وصفوب من الشراک فاذا ركبوا فی الفلک دعوا لله مخلصین
لم الدین ای کابینین فی صورة من یخلص دینه لله تعالی من المؤمنین حیث لا یذکرون الا الله تعالی
ولا یدعون سواه فلما فاجاهم الی البیت و آمنوا اواهم بشرا کون ای عاد و الاحوال المشرکین
الشراک دست نضاع چه سود بنده محتاج را وقت دعا بر خدای وقت کرم
در بطل فقه الغین المعجمه **الابط** از زر و سیم راحه برسان میم محتاجان خود نشین
هم تمنی بر کبر ای تمنع انت ایضا من مالک با نواع التمتع المباحة بعد ما تصدقت
به واحسنت الی الفقراء ولا تجبه لور شکر الله ای اعداء کرجی نکه این خانه از تو
خواهد ماند خست از سیم و رخسیه از زر کبر ای افروض جداره بیقیبا من کینات متنوعه
لبنة من فضة ولبنة اخرى من ذهب ولا تصرف مالک الی تربیزه و تزهیبه بل الی التصدق و التمتع
آورده اند که در مصر اقرب درویش داشت یعنی وکان له فی المصر ورثة واقرباء فقراء
ببقیات مال او تو انکر شدند جامهای که به میمال او بدریدند و حقر بقیه الخاء المعجزه
اسم دایه و سمی الثوب المتخذ من ویرها خرا ایضا و فی بحر الغریب یقال انها ای نکره الدایه

وپیوندان

غم البحر ودر میاکی هومتاح لطیف معروف عند اهله بپسیدند بوی در وقتن قباهم
در آن هفتگی یکی را دیدم از ایشان بوی باد پای معان و غلامی پری پیکر در روی او روان
صفتی مشبهه من در دیدن با خود کفتم **بعضی** و ده که گو مرده باز کردیدی ای لور حیح المیت
ثانیا میان قبیل و پیوندان هومن بتصلک من الاقارب رد میراث سخت تر بودی
و از ثانی ز مول خود پیشاوند بعضی قویب و حیح کذا فی بحر الفرایب بسا بقدر معرفتی که میان ما بود
آست جعد آست بپسند کشیدم و کفتم **بعضی** خورای نیکر سیرت و سوره مراد بعضی و آنچه
مراد سوره بفتح السین المهمله یعنی المقبول و المظبوط من کل شیئی کاذا اصله که آن ثم اذ صلیت کلبا
نحت بضم النون و الکاف الفارسی یعنی المنتکسین گوید که در بکسر الکاف الفارسی فی الاصل و فتح
الکاف العری فی التاجیح گوید و خورده بقره بفتح الحاء لیساب مرد فی الوزن **صناد**
ضعیف را ماهی قوی در دام افتاد طاقت ضعیف نداشت ماهی بر و غالب آمد و دام از دستش
دزد بود **بعضی** شد بعضی رفت و قدما نظیر و قول جان سندر و او از نیا مد غلامی که آب جو
بالاضافه آرد آب جوکی آمد و غلام ببرد دام هر بار ماهی آوردی ماهی این بار رفت و دام
ببرد دیگر صیادان در بیخ بعضی حیف خورند و ملائمتش کردند که چندین صیدی در دام
نورانی و تنوع نیکاه داشتن ای لم نمکن ولم تقدر علی حفظه و ضبطه گفت ای برادران
چه نقاد کردید مروری یعنی رزق و نصیب نبود دو ماهی را همچنان روزی یعنی رزق ماند بود
صیاد و پیوندان روزی در جمله ماهی نیکر و ماهی بی اصله بر خشنک نمید
و با برید بیکر شخص هزار پای را بلشت قیل هزار پای حیوان که کثیر الرجل بقال له فی الترمذی
فوق ایقلی صاحب دل بر و بلذشت و گفت بسبحان الله با هزار پای که داشت چله اجلش
قول رسید از بی دست و پانتی است که تحت چون آید زدی بفتح الباء الفارسی و سکن
الباء بفتح العقیب دشمن جان ستان و وصف ترکس ببندد یا اجل پای مراد و آن در آن
دم کردشمن پیاپی رسید که کبابی بفتح الکاف العری قویس قویک یا نسب الملوك کباب
نشاید کشید قال فی بحر الفرایب المشهور کبابه تجسی علی ثلثه هان الاول یعنی بیوت
الاعراب البریه و الاکراد الی یغذونها من التبن و الغالی یعنی الغابیع و منه قول

اللطیف

اللطیف ابن کبان بدکیان که شکر نعت خاقلند یارب ابن ناز و نعیم و دولت و رفعت
چراست و الثالث بجمعی یعنی پادشاه بزرگی تال و اصله ان ارباب توارخ العجم
قسموا الملوك الماضية من تحت ایلان علی اربعة مراتب الاوله ملوک پیشدان و الثانیه
کیان و منه قولهم کبابه کیان و الثالث ملوک انشکانیان الرابع ملوک ساسان **حکایت**
ابله را دیدم سمدین یعنی قره و خلعتی در برتاری علیه عین و مرکب تازی ای فوس عزلی در
زیرش و قصب مصری هو نوع من الاقنعة المنسوجة بالانوار یعنی قاله فی البحر صیب فی
العزلی یعنی فی و فی الفارسی هو الذی لبقاله فی الترمذی قصبه تحریق من العصابة و هی الثوب
الذی تستد به النساء رؤسهن بوسر یعنی قصب مصری پیچید بر سرش کعبه گفت
ای سعیدی چگونه می بینی این دیبا می معلم علی صیغه المفعول من اعلم الثوب ای جعله
ذاعلم و هو یحسب من قطعة من الثوب بخلاف منسجیه و مهوری فی زمانها هذا بر و حیوان
لا یعلم کفتم خطی زشتست که باب زر نوشته **بعضی** قد شابه بالورق ای بنی آدم حمار
فاعل شابه و التکلیف للتخفیر و انما نصب عجلا و ان کاذا نظر رفعه علی البدلیه من حمار لیکون
اقتباسا من قولنا و اتخذ قوم موسی من بعده من حلیتهم عجلا جسدا له خوار الحی بضم
الحاء و کسر اللام و الباء المشددة جمع حلی المرأة بفتح الحاء و کسره و سکنه اللام و هو ما یحسن به
من الذهب و الفضة و قوا جسدا ای بدنا ذالحم و دم او جسدا من الذهب خالبا
من الروح و انتصاب عجلا فی الایه علی انه مفعول اتخذ و فی البیت علی الحکایة او بتقدير
اعز و جسدا بدله من عجلا فیهما و قول له خوار صفة جسدا فی مختار الصحاح خوار الثوب یخور
خوار بضم الحاء ای صام **بعضی** با آدمی نتوان گفت ما ندان این حیوان یعنی نتوان گفتن
که این حیوان با آدمی می مانند بجمله که تری للتعلم مکرر داعیه بضم الدال و تخفیف الدال
للوطن و اصله بتشدید الراء واحدة الدراریع فی مختار الصحاح اذرع الرجل ای لیسن الذراع
و درع الحدید مونثه و درع المرأة فقبضها و هو مذکر و درصحت فی بعض النسخ المعتمدة
بکسر الدال و نشرته بالظیلسانه و سمعت من بعض الکلمه ان احمد الداعی هكذا صحها فی تالیفه
و دستار و نقشش بیرونش بگردد بکسر الکاف الفارسی درهه اسباب و ملکر و هسه

و قطع

بالتی بکر کل

بخرنخ

او که هیچ چیز نیاید حلال جز خوش **قطع** سزای اگر منضعیف بکسر العین من
 الضعف بالفح ضد القوة نشود خیال مبدئ خلیقه که پایگاه فی بحر الغریب پایگاه
 و کذا پایگاه بخذف الباء تجئ معنی الحجر الذي يوضع عليه القدم في السلم ومعنی الله
 المستراح و بمعنی المرتبة و هو المراد ههنا بلند شدن ضعیف خواهد شد در سانه
 سیمین میخ زر برزند که مبرکه یهودی شریف خواهد شد یعنی لا تزعم ان الشریف
 ينقص نباهه سانه و علوم مکانه بسبب کون محاشیه ضعیفاً ضیقاً و کذا لا یرفع قدر
 الیهودی بکثرة ماله و سعه حاله **مطایب** دردی که پای رابیه الوحده فیها گفت سوز
 ندریک از برای جوی سیم ای اجل الفضة مقدار الشعیر پیش هر لیم و ناکس دراز
 می گشت گفت دست درازی بالیار المصدری الداخل علی الوصف التوسی فی بفتح
 الباء الفارسی و کسر الیاء بعده یکریه سیم که بترید بدانگی و نیم ای بدانق واحد
 و نصف دانق و اعلم ان المتقال و هو الدینار عشره و فیراطه و الدرهم اربعه عشره قیراط
 فسبعه مثاقیل بکون مائه و اربعین قیراطه عشره دراهم کذا ذکر و کل قیراط خمس شعرات
 فالمتقال ما یكون کل سبعه منها عشره دراهم و یتعلق به احکام الزکوة و الخراج و نصاب
 السرقة و الذیات و المهور کذا فی شرح الوقایه و دانق بکسر النون و فتحها سدس الدرهم
 معرب و آنکه کذا فی مختار الصحاح و بحر العرایب **حکایت** مشت زنی را یعنی زور بازی
 را حکایت کنند که از هر مخالف بجان آمد بود و از حلق بانجاء الممله فراج و دست بکسر
 مضاف الی تنکر بفتان آمده شکایت و فی بعض النسخ مشورت پیش پدر برد و اجازت
 خواست که عزم سفر دارم تا مگر بفتح الکاف الفارسی بقوت باز و از جمع باز و دامن کامی
 بالکاف العزلی و یاء الوحده بکف آرم فضل و هنر ضایعست تا نماید عود
 بر آتش نهند مسکریسای بند ای لظفر حالها و بتضح کمالها فی البحر سایدن بمعنی سخن کردن
 پدر گفت ای پسر خیال محال از سر بدرکن ای لا تفکر و لا تتخیل ذکر المذکور و پای قلعت
 در دامن سلامت گشت بفتح الکاف العزلی بزرگان گفته اند که دولت ز بلو شدید نیست
 چاره کم چو شدید نیست یعنی لا یحصل الدوله بالکسب و المجاهده بل لاعلاج لها الاقله
 الاضطراب

دست
کلیات

الاقله الاضطراب و التسلب الی الملک الوهاب کس نتواند گرفت دامن دولت
 بزور کوشش بالکاف العزلی اسم مصدر من کوشید کذا نش من دانستن و قدر نظیره
 غیره فی فایده است و سینه بسکون السین ما یختضب به و کسر السین ایضا لغه کنانی
 مختار الصحاح بالترکی کتف هذا وقیل الوسمه بمعنی الکی من و سینه اذا ترفیه سینه و کس برابری کور
 اگر بپوش بفتح الهاء سمریوت هنر دو صد باشد هنر یکار نیا بد چون تخت بد باشد چه
 کند زور مند و ارون تخت کلاها و صف ترکی یعنی محسن طالع و منه قول البیهقی ندانم تخت
 را با من چه کینست بکه نالم بکه زین تخت و ارون بازوی تخت بکه بازوی سخت پسر گفت
 ای پدر فواید سفر بسیار است از نزهت بمعنی شادی خاطر و جذب قواید و دیدن عجایب
 و شنیدن غرایب و تفریح بلدان بالضم و السکون جمع بلد محسن و محاورت بالحاء المهمله
 و یحتمل بالجیم خلاص بالفتح و التشدید جمع خلیل و تحصیل جاه و ادب و مزید مصدر می
 ای زیاده ماله و مکتب و معرفه یاران و تجربه روزگار ان چنانکه سالکان طریقت
 گفته اند تا بدگان و خانه در کوروی بکسر الکاف الفارسی و یاء الخطاب یعنی مادام
 کنت مشغلاً بالذکر و البیت و محبوساً فیها کالمروهون و لم تخرج الی السیر و السفر
 هرگز ای خام آدمی نشوی برو اندر جهان تفریح کن پیش ازان روز که زمان بروی پدر گفت
 ای پسر منافع سفر برین خط و اسلوب که بیان کردی بی شمارست و لیکن مسلم
 برینج طایفه راست اول بازگانی را که با وجود نعمت و مکننت بمعنی قدرت غلامان و کنیزان
 جمع کنیز که کذا قیل و قال فی البحر کنیز و کنیزه کلاها لغتان بمعنی الجاریه و لعل قول کنیزان جمع
 کنیز و اما کنیز که فریب جمع علی کنیزکان دلاویز و صف ترکی و بشالردان چاکر دارد هر روز
 بشهری و هوشب بقامی در هر لحظه از نغم دنیا متع می شود منعم بکوه و دست
 و بیابان غریب نیست هر جا که رفت خیمه زد و بارگاه ساخت و آنرا که بر مراد جهان نیست
 دست رس در زاد بوم خویشی ای فی مولده و وطنه الاصل غریبست و ناشناخت
 ای منکور غیر معروف دوم عالم بکسر اللام که عنطوق بفتح الیم و کسر الطاء مصدر می یعنی
 الشوق یعنی بتکلم شهر بن و قوت بتشدید الواو فصاحت و مایه بلاغت هر جا که

رود نخذ من شش اقدام نماید و اگر کم کنند **قطعه** وجود مردم دانامثال زر طلیستح
 والطلا فی الاصل ما یستوی عب الشی و زر طلا بالترکی یلدر التوفی و شد زر هم بالشم
 و استعمال طلا همنام یعنی الخالص بسبب اتمم لا یخزون الطلا الا من الذهب والفضة الخالص
 لا ینعاه الاصل لان طلا ینبئ عن النحر و المقام آیه که کجا که رود قدر و قیامت
 دانند بزرگ زاده تاوان بشهر و افه ماند قال فی الخراب و بعضی باز باکر که کوه وطنی یعنی
 منع کردن و قد یجئ للتحسین اللفظ مثل قول الشاعر دلبر عیاره که خنده زد و دل ز بود رود
 وفا و نهفت روی جفا و نمود و ایضا لفظ و اسم جنس بطلق علی المطعومات المطبوخة
 مثل غوره و اوسماق و اوبلغور و اوانسکین و اویکون ایضا اداة مصاحبه و مقارنه یجئ
 بالی همنام کلامه بعینه و لعل و اهننا ما یعنی باز و التحسین اللفظ و قد یقال شهر و ابفتح
 الورد لفظ واحد فی الیهلوی یستعمل یعنی مکتوب الحاكم من القضاة و الامراء و غیرهما و قوله ماند
 من ما سنبتن یعنی مشا به شدن لا من ماندن کما فی التوجیه الا اول یعنی ان الشریف النسب
 اذا کان جاهلا یشا به بکاتیب الحکام که در دیار غیر بیخ نستانند سودم خوب
 روی که درون صاحب دان مخالطت او میل کنند و صحبتش را غنیمت شناسند و حد
 مشت را منت دانند که لغته اندکی جمال به از بسیاری مال روی زیبا مرهم دلها ی حسنه
 و کلید ای مفتاح درهای بسته **قطعه** مشاهد یعنی محبوب آنچه که رود عترت و حرمت
 بیند و برانند بقره سن الشین راجع الی شاهد و قوله پور و ماد روحیش فاعل قوله بر الش
 قوله برانند بر طار و کس بالباء الفارسی و تشدید الراء بر اوراق محکم مصاحف دیدم
 کفتم ابن منزله بقاء الخطاب و بالتاء الاصلیه یعنی المویته از قدر تومی بینم پیش بالباء
 الفری یعنی زیاده کفت خاموشی ای اسکت که هر کس که جمالی دارد هر کجا پای نهاده است
 بدارند به پیش بالباء الفارسی **شعر** چون در پسته موافقت دلبری بود اندیشه نیست
 کو پد رازی بوی بود یعنی متبر او منقطع بود او کوهوست گو امر من کفتن صدقش
 در میان مباس در پسته را هر کس مشتوی بود چهارم خوش آوازی که خنجره و آوری
 آب از جویان و مرغ از طیران باز دارد ای منع و میسر پس بوسیلت این فضیلت

الکلامه بعینه و لعل و اهننا ما یعنی باز و التحسین اللفظ و قد یقال شهر و ابفتح الورد لفظ واحد فی الیهلوی یستعمل یعنی مکتوب الحاكم من القضاة و الامراء و غیرهما و قوله ماند من ما سنبتن یعنی مشا به شدن لا من ماندن کما فی التوجیه الا اول یعنی ان الشریف النسب اذا کان جاهلا یشا به بکاتیب الحکام که در دیار غیر بیخ نستانند سودم خوب روی که درون صاحب دان مخالطت او میل کنند و صحبتش را غنیمت شناسند و حد مشت را منت دانند که لغته اندکی جمال به از بسیاری مال روی زیبا مرهم دلها ی حسنه و کلید ای مفتاح درهای بسته قطعه مشاهد یعنی محبوب آنچه که رود عترت و حرمت بیند و برانند بقره سن الشین راجع الی شاهد و قوله پور و ماد روحیش فاعل قوله بر الش قوله برانند بر طار و کس بالباء الفارسی و تشدید الراء بر اوراق محکم مصاحف دیدم کفتم ابن منزله بقاء الخطاب و بالتاء الاصلیه یعنی المویته از قدر تومی بینم پیش بالباء الفری یعنی زیاده کفت خاموشی ای اسکت که هر کس که جمالی دارد هر کجا پای نهاده است بدارند به پیش بالباء الفارسی شعر چون در پسته موافقت دلبری بود اندیشه نیست کو پد رازی بوی بود یعنی متبر او منقطع بود او کوهوست گو امر من کفتن صدقش در میان مباس در پسته را هر کس مشتوی بود چهارم خوش آوازی که خنجره و آوری آب از جویان و مرغ از طیران باز دارد ای منع و میسر پس بوسیلت این فضیلت

دل مردمان صید کند و ارباب معینا و مت و شطارت او رنجست نماید
 سمعی ای سمعی و اصغافی مرفوع تقدیرا بالابتداء قول الی حسن یعنی من الاغانی جمع اغنیة
 خنجره مثل الاما فی جمع ائینة خنجره من استقامتیه مبتدأ و اسم اشاره فی محل الرفع خبره
 الذی جئت و هو بالجیم و تشدید السین المهملة یعنی منس بیده و الموصول مع صلته صفة
 ذوا المتانی مفعول جئت و سلکون الیاء لاجل الضرورة الشعرية قیل و قد جاء ذکر
 فی السبعة ایضاً لخی اعط القوس باریم اوفیه تحت لا یجفی و المتانی جمع مانع و هو
 من الاعیاد ما کان علی ویرین و المتانی ما کان علی ثلثة اوتار و فی بعض النسخ العتده
 من ذالذی حسن المتانی بقمتی الحاد و السین المهملة صفة مشبهة مرفوعة علی انه خبر
 مبتدأ محذوف هذا المقصود منه توجیع الاصوات الطیبة الخلقیة علی نغمات الآلات
 الصناعیة و عن السی عم حسن الصوت مما نعم الله تعالی علیه صاحب مکاتیب الناس
 و قیل فی قوله تعالی یزید الخلق ما یشا هو الصوت الحسن و رقم الله تعالی الصوت الفطیخ فقال
 ان انکر الاصوات لصوت الحجر و من مشاهیر الخیر ان الله تعالی اعطی داود النبی عم من حسن
 الصوت ما لم یعط احداً من خلقه و کان اذا قرأ الزبور کأنه یقرأه الجن و الانس و الطیور
 و الجحوش و کان نبت الوحوش توحز باعناقها و ما تنفر و قال النبی عم الابی موسی الاشعری
 حین سمع قرائة لقد اوتی هذا مزماراً من مزمار آل داود و المزمار الصوت الحسن کذا فی
 شراح المشارق و مثل الجنید رج ما بال الانسان یکن هادياً فاذا سمع السماع اضطرب فقال
 ان الله تعالی لما خلقت الزور فی المیناق الاقل بقوله الست یزیدکم قالوا بل استقرعت بهم عذوبه
 سمع ذکر الكلام الارواح فاذا سمع السماع حرکهم ذکر ذکر **قطعه** چه خوش باستر آوار
 نوم و حزین فی مختار الصحاح یقال فلان یقرأ بالخرین اذا رقی صوته بکوش حرمان مست
 صبور به از روی زبیاست آواز خوش که آن حسیط نفس است و این قوت روح پنجیم
 ای الحاس من تلك الطائفة الخمسة المعهودة پیشه وری بیا الوجوه که فی الخراب و
 اداة نسبه معناه بالتموک لوی یقال پیشه ورومایه و بالتموک صنعتم و ما لوی و یجئ
 ایضا یجئ کره بالتموک و منه قول قیل الباب الوابع ورت بود دلبر همچو آب پیش و ایضا اذا

الکلامه بعینه و لعل و اهننا ما یعنی باز و التحسین اللفظ و قد یقال شهر و ابفتح الورد لفظ واحد فی الیهلوی یستعمل یعنی مکتوب الحاكم من القضاة و الامراء و غیرهما و قوله ماند من ما سنبتن یعنی مشا به شدن لا من ماندن کما فی التوجیه الا اول یعنی ان الشریف النسب اذا کان جاهلا یشا به بکاتیب الحکام که در دیار غیر بیخ نستانند سودم خوب روی که درون صاحب دان مخالطت او میل کنند و صحبتش را غنیمت شناسند و حد مشت را منت دانند که لغته اندکی جمال به از بسیاری مال روی زیبا مرهم دلها ی حسنه و کلید ای مفتاح درهای بسته قطعه مشاهد یعنی محبوب آنچه که رود عترت و حرمت بیند و برانند بقره سن الشین راجع الی شاهد و قوله پور و ماد روحیش فاعل قوله بر الش قوله برانند بر طار و کس بالباء الفارسی و تشدید الراء بر اوراق محکم مصاحف دیدم کفتم ابن منزله بقاء الخطاب و بالتاء الاصلیه یعنی المویته از قدر تومی بینم پیش بالباء الفری یعنی زیاده کفت خاموشی ای اسکت که هر کس که جمالی دارد هر کجا پای نهاده است بدارند به پیش بالباء الفارسی شعر چون در پسته موافقت دلبری بود اندیشه نیست کو پد رازی بوی بود یعنی متبر او منقطع بود او کوهوست گو امر من کفتن صدقش در میان مباس در پسته را هر کس مشتوی بود چهارم خوش آوازی که خنجره و آوری آب از جویان و مرغ از طیران باز دارد ای منع و میسر پس بوسیلت این فضیلت

دخل الواو العاطفة على لفظ اراتي هي اداة الشرح تخذف الالف لفظا فيقال ور ومعنى واكر
هذا كلامه بعينه بسعي باز وكفا في حاصل كند تا آب روى از بهر نان رتخته نشود چنانكه
حرد مندا گفته اند كر يعر يسي بالياء المصدرى ورواز شهر خوئين سخن
و كحت نبرد بالفجات بينه دو ز وصف تركس فاعل نبرد بالتركي السبكي و زخر اى فند
از مملكت معوره كرسنه ميگر بلسلام فاعل خسبد وهو من خسييد ن بمع خفتن و قولم
نيم روزه قيلي انظر ففند والظا هو انظر فلقو كرسنه خسييد جنين صفتهم باه بيان كرده
در سفر موجب جمعيت خاطرست و داعي طبيب عيشن اما نله از اين جمله هي هم است
لها تخيال باطل در جهان برود و ديگر كسي نام و نشان نيشن نشود چنانكه گفته اند
هو انكه كرسنه كيشن بالكاف الفارسي فيما بليين بفتح الباء الصلة و كرسنه الكاف العرزي او بر
خاست بغير مصالحتش رهبري كند ايام روزه روزگار كيو توي كه دگر آشتيا لخي هدايد
بالنو نالدا فية و قد يعر اخواهد ديد بضم الباء بفتح آشتيان نحي اهد ديد بالنو نالدا فية
و قد يعر اخواهد ديگر نحي اهد ديدن والحق هو الا و فضا هي بز ديشن تا بسوي داه
و دام پسر گفت اى پدر قول حكما را چه كونه مخالفت كنم كه گفته اند رزق الكرم مقسوم
باسباب حصوله ان تعلق مشطست و بلا الكرمه مقدر است از اجاب دخول آن اجزا
واجب قلم رزق الكرمه بفتح الكرمه و چند في الاصل سوال عن العدد بمعنى كم الاستعمال
في كان برسد مشط عقلست جستن از درها و رچه كس بى اجل نخواهد مردن
در دهان از درها درين صورت كه منم با پيله دمان بزيم اى اض به كذا سمعت و با
شتر زيان بفتح الزاء الفارسي پنجه در اقلتم بمصالحات كرسنه كشم از اين بيشن
زاده طاقت بي نوابي اى بى زادي ندارم چون مرود در افتاد زجاي و مقام
ديگر چه غم خورد هم آفاق اى اطراف جاي اوست شتب هو تو نكره بسراى هرود
در و يش هر جا كه شتب آمد سراى اوست اين بلفظ و همت خواست و پود را
و داع كرد بفتح الواو كما مر و روان شتب بهنگام اى در وقت رفتنش شنيدند
كه گفت بيت هنر و ركه بخشش نباشد بگام برود كيش بتفديم الضمير كما مر
نخايي هم

خوين
خسبد

بين

قلم

غير مترو ندانند نام اى ناسن يعن صاحب هنر چو نك نخت او بر مقتضاي مرادش نباشد
نخايي بايد رفتن كه در آنجا ناسن ندانند بر سيد يعن روان سندا تا كرسيد بكنار اى كرسنه
از صلابت او بر سندر هم آمد و آورش بفر سكر هي رفت بيت سس ميلم بالكاف الفارسي يعن
يعن هو انك و خو فناك و سس هم بنا لفظ فارسي بمعن الخوف اى كه سرخ اى يعن مثل البط و الاقر
وقد يقال المراد به هو الاقر فقط وهو الاوفق لمقتضى اللغة در اين نبودى كرسنه بزمون آسيا
سند از كرسنه در زيوردي لور هي بضم الكاف الفارسي يعن طائف مردمان تراديد كه هو با بقرضه
بضم القاف اى رينه زر در معر بلسلام و فتح الباء كيشن كذا كه كفا في السامى نشسته در
سفر بر بسنه جوان ترادست عطا بسنه بود بسبب فلاست و قلاكت زبان ننادر كساد
چند نك زار كمر د يارى نكردند و گفتند بيت في زرتو انكه كند بركس زور و زردار
بزور محتاج نه ملاح بى مروت از و نهند بر كرسيد بالكاف الفارسي و كفت بيت زرتو
نتوان رفت بزور زردار با زورده ساد بسكون الهله چه باشد زرتو زير كمره زيبا جوانوا زين
طهنه دل هم بر آمد خواست كه از و انتقام بكشد كشته رفته بود آواز داد كه اگر بدين جامه
بوسيدم قانع شوي در بيع نيست ملاح يعن كشته بان طبع كرسنه را باز كرسنه كرسنه
بدوزد مضارع من دروختن شتره بمعن وسكون الهه غلبه الحوص و قد شتره من بار علم
فهو شتره ديدو هو شتمد بمعن عاقله در آرد طبع مرغ و ماهي بعند چندا نكه دست جوان
بريشن و كرسنه ملاح رسيد او را بخود در كرسيد وى نما با بضم الميم قيل نما با ههنا لفظ فارسي
والعرزي النما باة يعن بى بال و بلا نما باة فر و كوفت بالكاف العرزي يارس از كشته بدر آمد
كه پشته كند يعن مظهرت و معاونت كند همان در شتره ديد پشته كرد اند مصالحت
ديدند كه با او مصالحت كنند و با جرة بضم المهملة كشته مسالحت يعن جو طردى نمايند
شعر چو پوخاشن بضم الباء الفارسي بمعن حارب و جندك بيني نجل ببار كه سهيل بيمدد و در كرسنه
كارزار بالزاء الجمعه بين الرائيين المهملتين السالكين اى يعلق الرفق باب الحرب و سكون فتنة
لطاق كرسنه انكه بيشن سستيز نبرد بشند يد الرء فنو دم را بفتح نيز بالقاء المكسورة بكسر همزه
و قد بفتح القاف والزاء المخففه بمعن ابريشم كذا في البحر و بالشد يد معرب كذا في مختار الصحاح شيرين

زبانی و لطیف و خوبه نوازی یعنی ممکن و قادری شوی که بپیل نموی بیایه الوحدة فیها
گفته بیایه الوحدة الخطاب بعد ماضی در قدمش افتادند و بوسه چند بنفاق بوسه و چشم
دادند و بکشته در آوردند و روان شدند کای رسیدند بسحق فی بضع السیف الملهمة و التامخفة
یعنی عموماً که از عمارت یونان در آب ایستاده بود ملاح گفت کشته را خلیل هست یکی از شما
که در لاور ترست و مردانه و زورمند باید که برین ستون روزه و ریسمان کشته بگیرد تا عمارت
کنیم خللش را جان بغرورد لاوره که در سرداشت از خیم آزرده یعنی متادده القلب
نیندیشند از قول حکما را کار نغمه بود که گفته اند لهر کو را نمی بگرد رسایندی اگر در عقب آن
صدراحت برسانی از یاداشی بالباء الفارسی یعنی العوض آن یکبارخ امین میباشد که پیکان
از جراحت بدر آید ای فخره فصل السهم من الجراحة و آزار در دل ماند فی البحر آزار بالمد
اسم مصدر من آزرده و محسن ایضا صیغه امر و فی بعض التالیب استعمال صفة مثل قولهم
دل آزار و المراد ههنا هو المعنی الاول بیت چه خوشی گفت بگفتاش باخیلتاش سمعت
من بعض الکمل انه قال بگفتاش اسم لمصاحب بادشاه و خیلتاش بمعنی صحیح نشین کالاکرا و فعل
الظاهر انها ایسان شخصی صین چو دشمن خراسید امین مباح **نظم** مشق امین که تنکر
دل کودی چو ز دستت ذلی بشکر آید حق مشق جزاء مقدم للشطر المؤخر اعز فی احوال دست
ای سکر بر با زوی حصار من که بود کز حصار سکر آید یعنی محتمل ان يقع علیه حرم القلعة
چندانکه مفرق کتبه بکسر المیم و سکون القاف یعنی زمام سفینه بوساعدش پیچیده و بر بالای
ستون رفت ملاح زمام از گفتن بفتح الفاء المشددة فی الاصل و ههنا بقره بالتخفیف
فی الاشهر و هو المسموع من اکا بوالجم در زور بود و گفته را براند و سرفت بیجا و در آن جا
متحرمانند روزی دو بلا و محنت دید و سخن کشید سوم روزی بکش کویان ای
کویانش کوفت و باب انداخت بعد از شباه روزی دیگر ای بعد یوم و لیل بگنار
افتاد از حیوانش رقی یعنی من بقیة الروح مانده بود بر درختان خوردن کوفت
و بیخ گیاهان بکسر الباء العری یعنی اصول النبات بر آورده تا اندک قوت نایافت
سز بیابانها در سرفت تا نشد و کرسنه و در طاقت سعد ناکاه بسرا چاه رسید قومی را
بهر دید

دید بر کرد آمده بودند و شریقی آت به بشیوی ای بغلسن واحدی استامیدند چو انرا بشیوی
نبود آب طلب کرد را با بکسر المیم مصدر ای بائی یعنی امتناع کرد نه دست تعدی در آن کرد
میسترسند تنی چند را فر و کوفت مردان علیه کردند و بی محابا بزند **نظم** پسته
بالباء الفارسی هکذا صحیح فی النسخة المعتمدة و هی البقرة و قال فی الصحاح الفارسی بحوز ذکر تخفیف
الشین و تشدیدها چو پیشند بزند بپیل با هم مردی و صلابت که اوست یعنی که در اوست
مورچکان ترا جمع مورچه مثل خوجکان فی جمع خوجه چو بود اتفاق شیری را ترا بدرانند بمن
دریدن قولی است مفعول درانند یعنی بدرانند پوست شیری را ترا خنک مژورت در پی
کاروان افتاد و سرفت شبانگاه برسیدند بقای که از درزان در خط بود با لیا المجمع
کاروانیانم دید لوز براندام افتاد و دل به هلاک نهاده گفت اندیشه مدارید یکی منم درین
میان پنجاه مرد را چو اب دهم و دیگر چو جوانان هم یاری دهند مردمان بلاق اول قوی
شدند و بصحبت او بشادمان کشند بفتح الکاف الفارسی و بزاد و این دسکری کردند
چو ترا آتش معده بکسر العین بالا گرفته بود ای قد کانت متکلمة و عیان صبر و طاقت از
دست رفته یعنی چند از سرانشتهها تناو که کورد و می چند مشربت آب از پی آن بیاشامید
تا دیو درونش بیار امید و خوابش در زور و مخفت پی مردی بخت و جهان دیده در کاروان
بود گفت ای باران بسکون النون من ازین بدرق علی و زفعلک بالترکی قلاوز شیا اندیشاکم
نه چنانکه از درزان چنانکه حکایت کنند که عزیزی را در می چند بود شب از لوربان یعنی درزان
و قیل اصله طایفة معال لهم بالترکی فر چلو تنها خوا بپیش بزدی یکی از دوستان نرفته خود را
آورد تا وحشت تنهایی بدیدار او منصرف کردند شنبه چند در صحبت او بود چند نکر بود در هاش
ای درهای عرب و قوفی بافت ببرد و بخورد و سفر کردیم با مدادان سر بار دیدند عریان و کویان
بکسر الکاف الفارسی مشبته من کویسند گفتند حال چیست مگر در مهای ترا دزد برد گفت
لا والله بدرق ببرد نه دزد **نظم** هر اعم زمار نشسته تا بد انتم المخلصت اوست
یعنی ما علمت خصلت الحیة و اخلاقها انقطع عن مصاحبها و کنت منذ علی خذیر دایما و رحم لطف دندان جم
در شمع بیایه الوحدة بکسرت یعنی بد تراست فاصلم قولی بترست بپشتند بد التاء و اغاخفف ههنا
دلوزن

بیل را با هم مان

ای از شورش لوربان

وقوله انما ينجح موحم دوست صفة دشمن قوله نايضا ينجح موصول فاعلم ضم دشمن
وقوله دوست مفعول ثان لها لا ينجح زخم دندان دشمن دوست نای بتوسط از زخم دشمنان
صريح قدمت ههنا الحكاية التي حكها بمرودي لخصته فلما اتما قال چه دايد اي يار اي باللفظ
من انهم از جمله دزدان باشند وبعبارتي في مختار الصحاح يقال رجل عتيا اي كثير الطواف
والحركة درميان مانعوية شد في المصادر التعبية عطر آميختن وهي ههنا عبارة عن كونه
متاف الحال تابوت فرصت بسكون التاء الكا يار انرا جبر كند بس مصلحت ان مي بيست كم
موراحفة بگذريم قد ذكرنا من البحر ان من تجس على معنيد احد ما بعن العدر وبعن اللام
التعليلية وعلما ههنا صلا الواحد منهما جوا نارا تدبير پير استوار امر ومها بيز از مشت
زن در دل گرفتند رخت بر داشتند وجوانرا خفته بگذاشتند آنكاه خبر يافت كم
اقتاب بر كتيف تافت اي لم يثبت من نومه الي ان طلعت عليه الشمس واثرت حرارتها
فيه سوبر آورد و كار وانرا نديد بچاره بس بگرديد و ره بجاي نبرد و تشنه و دري
في الصحاح الفارسي نون بالفتحة لفظ فارسي بمعنى النعمة والغيره بالضم اسم مقام من المقامات
في الموريسيني وفي بعض الكتب كلاها بالضم ويفهم من بعضا ان كليهما بالفتحة انتهى كلامه والمراد
ههنا هو الحق الاول واما النون العري هو جمع نواة النمر فلا تعلق له بهذا المقام روي بخره ودر
برهلا كه نهاده و با خود همي گفت **ب** من ذا الجعد نبي اي من الذي يكالمني ويزيل كونه
الوحشة عن وزم على صيغة المجهول العيسن بالكسرة جمع اعيسن كبعض في ابيض وحق الال
التي يخالط بياطها شئ من الشقرة وقيل هي كليم الابل والواو والحاء وقد مقدرة اي والحاله انه
قد اذهب بالعيسين وسبقت بالسرعة فبقيت منفردا في مختار الصحاح زم اي تقدمت في
السمي هذا وقد يقال زم فعل من الزمام بمعنى خطم اي علق الزمام على رأس البعير وهو كناية
عن ذهابه ولا يخفى ما فيه من التكلف وقال بعض من يتصلف بتحقيق هذا الكتاب ههنا
الغاطادات القعاقع تركناها حذرنا عن الاملال ما بعن ليس وللغريب خبره مقدر اسق
الغريبه انيسن مرفوع بانه اسم وهو في اللغة من يوانس بصاحب **ب** در شته كند باغريان
كسيع كه نابوده باشد بغيرت بسع او درين سخن بود پادشاه زاده في صيد از لشكر يان

دور افتاده بود بالاي سرش فل رسيد در هياتش نظر كرد صورت ظاهري ياكوه دريد و
حالتش پريشان پرسيد شگر از بجاي و بد بن جايله مقصور من جا يگاه چگونه افتادى بر حى اي
بعض از آنچه بر سرش كشته بود اعدا ت كرده ملك زاده را بر وجه آمد خلعت و نعت داد
و معتمدى همراه او كود تا بشهر خويش باز آمد پدرش بديدن او بشادمان شد و بر سلامت
حالتش شگر گفت شبانه از آنچه بر سر او رفته بود از حالت كسنگ و جور ملامت و روستايان
اي الا تزال القروية وغدر فتح العين المعجم وسكون الداله المهله ترك الوفاء كار و انبان با پدر
مي گفت پدر گفت اي پسر تكلفمت ههنا من قبيل الاستفهام الا انكاره در وقت رفتن لم نهى
دستار داري بسته است و بجز مشي نكسته **ب** چه خوشتر گفت ان همي دست
بسجشور جوي زراي الذهب مقدار شعيرة همس از بچاه من زور الحق بالشد يد بعن المنا
وهو طلال والجمع امانا كذا في مختار الصحاح ويقوا ههنا بالتحفيف للوزن پسر گفت اي پدر
تاريخ نيري كنج بر ياري و تا جان در خطر نهمي دشمن ظفر نيابي و تا دانه پريشان نكني خرم
بر نكيري نينبي كه باندك مايه رنجي كم بودم چه مايه كنج آوردم و به نيشه كخوردم مايه نيش
حاصل كردم في بحر الفرابي نيشن بالكسرة الجوه كنجي بمعنى نيشنر وهو اليفصد بها وبعن
نيشنر كل جان مثل التحل والعقوب والحية وغير ذلك واما نوشن فهو نجي على خمسة معان بعن
اسم مصدر وصدغة امر من نوشيدن ووصف تركيبه مثل نوشن داو و كذا دار و نوشن وبعن الصسل
والسكر وغير ذلك من الاسماء المحلوة وجمي الشجرة تصنع بر ايد الامن لفظ نوز بالراء الفارسيه وههنا على المعنى
الرابع **ب** كرج پير و نر زرق نونان خورد در طلب كاهلي نشايد كرد غواصن كوالد نيشن
كند كام نمينكر هر كز نكند در كومايه بكسرة الكاف الفارسي بعن لو نيشن چنكر بالجم الفارسي **ب**
آسيا سنكر زيرين منكر ليست لاجرام تحمل بار كوان همي كند **ب** چه خورد شينر سوز بفتح الشين
الجمي وسكون الروا المهله ثم بالراء الجمي العربية الا نوق والغصوب كذا في الصحاح الفارسي درين
غار بعن لا ياكل الاسد الصياد شيئا مادام يسكن في قعر الكهف ولم يخرج الى الصيد فتق اچ خورد من قبيل
الاستفهام الا انكاره وكذا في باذ افتاده راجه قوت بعن نوشن بود كرتو در خانه صيد خواهي كرد دست
و پاييت چو عنكبوت بود پدر گفت اي پسر درين ثوبت فكر ترا باوري بالياء التثنية وفيه التلو

اي مايه غسل مايه

یعنی معاونت کرد و اقباله رهبری بسکون اللام ناکلت از خوار و حارث از پای بدر آمد
 و صاحب دولتی بقو رسید و بر تو بخشید و بر تو کس کرد و کسری حال ترا بتفقدی جبر
 کردی فخرت و الصالحه تفقد الشيء طلبه بعد غیبه و الجبران یعنی الرجل من فقه وان تصحیح عظم
 من کسره کی متر و چنین اتفاق نادرا افتاد و بر ناد حکم توان کرد **صیاد نه هور**
 شغالی کرد شغال بالفین المجرم حیوان شبیبه بالثعلب یقال له یخرفا منه بالترک چقال
 افتد که یکی روز پلنگش شبن را جمع الی الصیاد و بخورد مثل چنانکه یکی از ملوک پارس
 فرمود که بگویی بلسوفی النون و الکاف الفارسی فص الحاکم کواغایه ای التمدین بوالکشتری
 بولمبند عضد نصب کوردند تا هو که نیز از خلقه انکستری بلذرا خاتم اول باشد اتفاق
 چهار صد حکم اناز بسکون المیم وصف ترکیه و هو الذی یحکم و یتعی اذ یصیب شاکله
 الی البینه کرد خدمت او بودند بیند خند جمله خطا کرد مگر کورگی که بر بام بام رباط
 بکس الواء علی سطح کار بان سزای که بیازنج نیز از هر طرف که انداخت باوصیا نیز اورا از خلقه
 انکستری بگذارید انکستری را بوی بفقهی الباء و الواء ارزانی داشتند و نعمت
 بی قیاس دادند پس بعد ازین نیز و کمان را سوخت گفتند که چرا چنین کردی
 گفت تا رونق اولین بوجای بماند **تلم** که بالفقه و السکون بود بوجلم روشن
 رای بر نیاید درست تدبیری گاه باشد که کور که نادان بقلط بالفحاح بر هرف
 بعدین یعنی نشانند تیری **تلم** در پیشه را دیوم در عاری ای که هف نسنسته و در روی باب
 بروی خود از جهان بسنه و ملوک سلاطین را در چشم همت او سوزگت نموده **تلم**
 هر که بر خود در سوز که بکس کشاید تا ببرد نیاز مند بود از با کله الحوص بکذا پادشاه کن کردن بی طم
 بلند بود یکی از ملوک آن طرف اشارت کرد که توقع زکرم اخلاق عزیزان است که با نانو و فکر
 با ما موافقت کن شیخ رضا داد که اجابت دعوت سنیست دیکر روز مگر بعد ز خذ منشا
 رفت عا بر سر خاست و مکررا در کنار گرفت و تلافی کرد چون مکر غایب شد یکی از اصحاب
 به رسید شیخ را که چندین ملاطفت پادشاه خلاف عادت بود درین چه حکمت است گفت
 نشنیده **تلم** هرگز بر سهاط بضم السین المهمله بلمشینی واجب آید خذ منشا بر خاست

یعنی

یعنی برخاستن **تلم** کوشش تواند که همه هم روی بفتح الواو نشنود آواز روی و جگر روی
 دیده شکسید بکس تین ای صبر کمالند رعاشای باغ بی کج و نشنود نوع من الورد یکنون
 اصفر و احمر **تلم** بفتح الباء آرد دماغ کور نبود بالنش اکنده بالمد و الکاف الفارسی بجز
 بفتح الباء الفارسی یعنی لولم یوجد و سادۀ ملیت بریش الطیر خواب توان کرد جگر زیر
 سر خود بسکون الرأ مبتدأ و قول زیر سر خبر و الجمله حالیه ای یکنون ان ینام الرجل حال
 کون المحر و سادۀ تحت راسه و رن بود و رهنها بمعنی اگر دلبر محسوبه هو من ینام معکر
 علی بساط واحد پیش دست توان کرد در آخرش خویش اما این سبک می هنر بیخ
 کلاهی بالجم و الباء الفارسی صفت من پیچیدن و هو اشاره الی الامعاء صبر نوار که باز
 یعنی موافقت کند و منتظم الحال شود مشتق من ساختن **تلم** **باب چهارم در فواید و خواص**
 ای و فواید الصمت عن النبی علیه السلام من کان یومن بالله و الیوم الآخر فلیقل خیرا او ویصمت
 وقال عدم من فکر لقیه و کف فکیه فبمن انفع الناس و قال دم رحم الله امراء مسکر الفضل من قول
 و انفق الفضل من مال و قیل لزی النوف المصری رح من اصون الناس لنفسه فقال ام کلکم اللسان
 وقال ابن مسعود رضه ما من شیء یطول سجن احق من اللسان قیل ان ابا بکر الصدیق رضه
 کان یسکر فی جمجمه کذا و کذا سنه لیقفل کلامه و ان العبد الفقیر الی رحمة ربّه الخیر سمعت
 من شیخی و مرشدی و عن زید رومی فی جسدی ان قد اسکر فی جمجمه انی عشره سنه لیسبیه
 فی الکلام علی الخطاء و الذل و الخبز فی عین السهو و الخلل و قال علی بن البکار جعل الله تعالی
 لكل شیء بابا و جعل لللسان بابین فالشفقتان مصرعان و الاسنان مصرعان و قال ابقرط
 الحکم خلق للانسان لسان واحد و اذنان و عینان لیسبح و یبصر اکثر مما یقول و قیل للحکم
 و رثوا الحکمه بالصمت و التفکر روی ان رجلا وقف علی القمان فی مجلسه فقال له الست الذی ترعی
 معی فی مکان کذا قال بلی قال ما یفکر ما ری قال صدق الحدیث و الصمت عمال یعنی **حکایت**
 یکی از دوستان گفتم اشتغاکم کفتم بعلت آن اختیار افتاده است که غالب اوقات
 در سخن نیکو بدمی افتد و دیده دشمنان جز بر بدی آید گفت ای برادر دشمنان آن بکره
 نه بیند **تلم** هر چه عداوت بزرگتر عیب است کجاست سعوی و در چشم دشمنان خاست

خاست

نور کیمین فروریم الفاء وصف ترکیبی من افروختن بمعنی افروزنده جهان چشمی خور
ای قوی آفتاب و خور مقصود من خورشید والواو رسمی ای نور منور جهان که چشم
آفتابست فقولا چشمی خور بدل من کیمین فروریم فی بعض النسخ هود بالها بدل الخاء
بمعنی آفتاب ایضا کذا سمعت من بعض الکلمة وقال فی بحر الغرائب خور بکتب بالواو
ویکتب فی قاقیه سرور وکتب وکتب علی معان متعدده بمعنی الالطمة والماکولات وبعنی
اللائق وبعنی الیوم الحادی عشر من شهر الفرس وکتب صیغه امر من خور دن وکتب
ترکیبیا منه مثل ربا خور و علف خور وبعنی آفتاب در نیاید بچشم مستکورا کاف
للتصغیر ای الفارة الصغیرة الحقیرة العیاء و اراد به الخفاش بالفارسیه تشبیه و
بالترکی یاز سه بیت و اخو العداوة ای صاحب العداوة و ملازمها مبتداء و قوله
لا یعد بصلاح الاویلمنه فاعله ضمیر الاخر و ضمیر المفعول للصلاح واللمن الطعن والضرب باللسان
واصله الاشارة باللعین بکتاب ایشیه صفة الکذاب وهو یفصح المهمزة و کلمة العین الطبیح
صفة مشبهة من ایشیه بالکسر یا شیه بالفصح اشرا بعمدس ای بکرم و کبر قال الله تعا حکایة
عن قوم صالح بل هو کذاب ایشیه یعنی لا یتم من بقلبه بعض وحقد برجل صالح محلی و خور
الاوهویطعن و یومیه بان کذاب ماری ایشیه ای متکبر و یسعلم غدا من الکذاب الا ایشیه
ولیه حر من قال و احسن المقال و عین الرضا عن کل عیب کلید و کلمة عین الخطبتی
المساویا حکایت باز کاف را هزار دینار خسارت افتاد پس من را کفتم نباید که این
سخن را بگویی در میان منم کفتم ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن ماری فایده
این مطلع کردن که مصیحت در نهان داشتند چیست کفتم تا مصیبت در نمودن
نقصان ما به بمعنی نسر ما به بل مقصود منه و دیگر شماتت همسایه فی مختار الصحاح الشامة
ببفتحت بالفتحات الفرج ببلیة العدو است مکن انده لغته فی اندوه بالواو
ای خصیه خویش باد شنگا که لحوه کو بند کو بند قول شاد که کنایه حال من فاعله کو بند
وهو ضمیر دشمنان حکایت جوانی خورد مند که از فنون فضا بل حقی و افراشت
و طبع لطیف چند آنکه در محافل دانشمندان جمع محفل بعضی مجمع نشسته هیچ سخن تلفظ

بجز طبع نافر

باری

باری پدرش کفتم ای پس تو نیز از آنچه دانی چو آنکس کفتم تو رسم که پرسندم
ای یسئل عنی از آنچه ندانم و سر ساری بوم **قطعه** آن شنیدی که صوفی بیاء الوحده
الساکتة بعد الباء المکسورة الاصلیه می کوفت من کوفتن بالکاف العری زبر تعلین
خویش قول یعنی چند مفعول کوفت قول تعلین الظاهر انه یفتح اللام ثنیة نقل وهو لفظ
عربی وقیل تعلین بکسر اللام لفظ فارسی و لیس بثنیة وقد یقال تعلین یخذف الباء و لکن
لم یصادف فی لغات الفرس استینس کوفت سر هکتی بیاء الوحده فاعله کوفت که بیاء
نقل بر سنیوم بیاد امر من بستن **حکایت** یکی از علماء معتبر مناظره افتاد با یکی از ملاحده
داری بخت بر نیامد سپر بیداخت و بر کشت بالکاف الفارسی ای امرض و انصرف عنه
کسستن کفتم تو با چندین علم و ادب و فضل و حکمت باری دینی بر نیامدی کفتم علم من
قوانست و حدیث و لغت و مشایخ و او بدینها یعنی با چشمها باینها معتقد بکسر القاف نیست
و نمی شنود بکسر الشین و فتحی النون والواو و مرا شنیدی با کفر و آنچه کار آید **بیت**
آن کس که بخواند و خبری یعنی اخبار انبیا و اولیا و مشایخ در تو کجی من رهیدن یعنی فلاص
یا فتن آنست جوابش که جوابش ندهی من دادن و الباء الخطاب فیها **حکایت** جالبین
البه را دید که دست بگریبان دانشمندی زده و بی حیا کوه کفتم که این را تا بودی
کار او با نادان باین جای که مقصود من جایگاه یعنی باین درجه و این مقام نرسیدی **مشق**
دو عاقل را بنا شد کین و پیگار بالکاف الفارسی بمعنی جگر یعنی لا یکن بنین عاقلین تباعض
و حرب نه داری بیاء الوحده ستیز و با سبکسار یعنی با مرد سبک و لفظ سار زیو لیفید
المبالغة فی الحقیقة قال فی بحر الغرائب رضار خد عظیم مدور لان لفظ زار توصل فی آخر
الاسم الدلالة علی کثرة فی مدلوله مثل کوزار و لال زار و تعاقب زاوه سینا مثل ماکان
آخره خاء محو رضار و شاخسار و کثرة الحوائج کنایه عن العظم و التدویر و قس علیه
مثل کوه سار فانه کنایه عن عظم الجبل و کثرة الشجاره و اجاره و کذا چشم ساز و غیره و قال
فی موضع آخر و افراکتان ما قبل الزاء حرف کل قلب الزاوه سینا اراد به انه نقلت و وجوب
فلا یورد علیه شیء بمنزله سبکسار که نادان بو حشمت بخت کو پر خرد مندش بنویسد دل

بجوید

و صاحب دل نگاه دارند منی ای محافظان شعراً و احداً بحيث یبقی علی اتصال و عهد کتابة
 عن کمال الموافقة و عدم المخالفة بینهما اصلاً هیدون یعنی موی را نگاه دارند همیشه و قول
 سرکنه و آرزوم جوتی بالباء المصدریه فیها بیان لغوی هیدون یعنی در زمان سرکنه و
 در زمان اعزاز و احترام ای فی زمان المخالفة و الموافقة قوله آرزوم بالمد و سكونه الراء
 المهملة بعد الزاء المعجمة المفتوحة التعظیم و الاکرام و ههنا بقرء بفتح الواو العاطفة و الالف
 الساکنه بعدها للوزن الکره و جانب جاهلانند الکره یعنی باشند بکسلانند بالکاف
 الفارسی مصارع من کسلانند و ههنا یعنی کسختن متعدد یا قال فی بحر العرایب کسختن
 معناه بالترکی اوزمکر و از مکر بستعمل متعد یا و از ما بکر از شست حوی داد در شام تحمل کورد
 و گفت ای خوب فرجام بالفاء المفتوحة یعنی الاخر و العاقبة بتوزانم بتخفیف التاء للوزن
 یعنی بدتوزانم که خواهی گفتن آبی بباء الخطاب و قد قررنا معناه فتدکر که دانم عیب من
 چون من ندانی بباء الخطاب و جوی یعنی المثل **حکایت** سبجان بالباء الموحدة بعد الحاء المهملة
 و ایل را یعنی ابن و ایل بالباء الضمائیة و سبجان رجل معروف فیما بین العرب بالفصاحة و البلاغ
 کالمخاتم فی الساحة و النخاوة و قد بینته الشیخ بقوله در فصاحت بی نظیر نهاده اند سالی بر
 جمعی سخن گفته و لفظی را مکورد کردی و اگر همان لفظ تکرار اتفاق افتادی بعبارة دیگر
 بلفظ و از جمله آداب ندمای ملوک اینست **سختن** سخن کورچم و بلند و شیرین بود و سوار
 تصدیق و تحسین بود چو یلبار گفته ملک باز پس بالباء الفارسی که حلوا چو یلبار خوردند پس
 بالباء العربی یعنی فقط یعنی چونکه حلوار همان یلبار خوردند تو نیز را یلبار بگو که اگر تکراری
 کنی حلوا تش نباشد **حکایت** یکی را از حکاکنندم می گفت هرگز کسی بجهل خود اقرار نکند مگر آن
 کس که چون دیگری در سخن باشد هنوز تمام نگوید سخن آغاز کند یعنی همان او اقرار کرده بلند
 بجهل خود **سختن** سخن را سر است ای خود مند و بنا عطف علی سر یعنی هوسختن را
 سر هست و بن هست چون درختی که او را سر است و بن میا و زنی من آوردن
 بفتح الواو و همها سخن در میان سخن خداوند یعنی صاحب تدبیر و فوهرنگ یعنی ادب و کمال
 و صاحب هوش یعنی عقل نکوی سخن تابیند خوشتر مقصود من خاموش و من هذا
 قال

قال بعضهم الضردی آوانه احسن من الكلام فی غیر زمانه **حکایت** تیغ چند از بندگان سلطان
 همور گفتند حسن میبندی را که سلطان امروز ترا چه گفت در فلان مصححت گفت بر
 شما هم پوئیده مانند گفتند بود دستور مملکت آنچه بانق کوید با منان ما گفتن روانه
 دستور بزم الدال الوریب الکبیر الذی یرجع فی احوال الناس الی ما یرسوم و یا مریه
 و اصله دفتر الذی فیہ قوانین المکر و ضوابطه ثم نقل منه الی صاحب فکر دفتر گفت
 باعتماد آنکه دانند که بکس نکویم پس چو امی پوسید **سختن** نه هوسختن که بداند بگوید
 اهل شناخت بستر شاه بتشدید الواو واحد الاسرار سرخویشن نشاید باخت
 یعنی لاینبغی لاحد ان یلعب بؤاسمه و بضعه فی میدان السیاسة بافتاء ستر مملکت **حکایت**
 در عقد بیع سواپی یعنی در شرا و خائنه متروک بودم جهودی گفت من از کرد خدایان قدر
 این محلتکم یقال که خدا من بنوی امر البیت و ده خدا من بنوی القریه کذا فی الفصول
 العمادیة و صف این خانه چنانکه هست از من پرسن سخن که هیچ عیب ندارد یعنی از
 من بیخس از اوصاف این خانه غیر از این وصف که بقیع عیب ندارد کانه بشیر
 الی ان کونه غیر معیب مشهور معلوم لک احد بحيث لا یحتاج الی التفتیش گفت سخن
 آنکه تو هسانه اوی **حکایت** خانه را که چون تو هسانه است تو هم سیم کم عیار از زرد
 یعنی در سیم از زرد که آن سیم کم عیار غیر صحیح الوزن باشد یقال ذ هب صر العیار
 اذا کان جیداً فی نفسه خالصاً عن الفسح و فاسد العیار اذا کان مخلوفاً فقول کم عیار
 بفتح العین کنایه عن کونه مغشوشاً لیکن آمیذ و اربلشدید المیم هکذا سمعت من بعض
 الکملل باید بود که پس از مو که حق هو را از زرد **حکایت** یکی از شعرا پیشند امیر دران وقت
 و شای گفت فرمود تا جامه اش بستند و از دیر بد کردند ای یا خذون تو بگو
 بخر چونند من القریه تسکان جمه سکر ای الکلاب در قفای او افتادند خواست تا بگردند
 زمین بچ بسته بود عاجز سند گفت این چه حوام زاده مودمانند که سکر را کشاده اند **حکایت**
 و سکر بسته امیر از غرته شنید و بخندید و گفت ای حکیم از من چیزی نخواه گفت
 جامه خود می خواهم اگر انعام فرماید **حکایت** امیدوار بود بتخفیف المیم و فتح و او بود

حکایتی است که در این کتاب است
 و در بعضی نسخ این است
 و در بعضی نسخ این است
 و در بعضی نسخ این است

ادی بخیر کسان جمع کس مرانخیز تو امید بشد بد المیم نیست شوموسان **مصراع**
رضینا من نواکر بالرحیل النوال العطاء والرحیل اسم من رحل فلان یوحل رحله ومن عقی
الید ای رضینا بالرحیل بدله نواکر قاله الله تعالی رضینم بالحبوة الدنیا من الاخرة ای بدل
الاخرة وقال الشاعر فلیت لنا من ماء زمزم شربة مبردة باتت علی طهیمان انشد
بعضهم وقال طهیمان غضب یترو الماء علیه ساللردز وانا برو رحمت آمد جامه اش
بفرمود وبناف پوسین بران من ید کرد ودر می چند **بدا** **لطیف** منجی بخانه خود
در آمد مورد بیکانه را دید بازن او بهم نشسته داد و سقط گفت وقتند و آشوب
برخواست صاحب دلم برین واقف شد وگفت **تو بواج فکر بفتح المهمزة**
وسکون الواو وهما بقراء بوصل المهمزة چه دانی چیست چون ندانی که در سرای تو
کیست **حکایت** خطیبی کرمه الصوت خور را خوش او از بنداشته ای کان بزعم نفسه
انه حسن الصوت لطیف الاداء و فوی فایده داشته گفته یعنی لوسمعة انت لقلت
فی حقه نعمت غراب البین بالفتح والسکون در پرده الحان او ست غراب البین هی الایق
بالتی الکج قوعه وقال ابو الغوث هو نوع من الغراب احمر المنقار والجلین وایا ما کان
انما سی بغراب البین ای البینونة والفراق لان العرب کان یسطیر به ویزعم انه اذا خرج
من داره ولقى هذا الغراب فهو دال علی الفراق بینه و بین مطلوبه یا آیه ان انکر الاصوات
ای او حشها لصوت الحیر الحمار مثل ق الذم البلیغ وکذا کثرها قه و لذلک یکن عنه فیقال طویل
الاذنین و یوصف الصوت لان المراد تفضیل الجنس فی التکرر و ان الاحاد و لانه مضمر
فی الاصل در شان او **ت** اذ نهق الخطیب ابو الفوارس بدل من الخطیب و یجتمه
ان یکن عطف بیان اوله اراد بقوله ابو الفوارس ههنا الحمار بقینه قول نهق وهی
فی الاصل کتبه للاسد کما ان ابو منقذ کتبه للفارس و ابو الاخطی کتبه للبغل و الجملة الایة
اعنی قول له صوت جواب اذا **یهند صیغه صوت** یقال ههنا یهده ههنا کسره و **ضعف**
واصطخ فارس مفعول یهد وهو بکسر المهمزة وفتح الطاء المهملة وسکون الخاء المهملة
المجمعة قلعة من قلاع فارس یعنی اذ فرغ ذکر الخطیب صوت یهد من غایه قیته و فرط

فضاحتہ

فضاحتہ اصطخ فارس مع الحکامه وحصانته اذ الصوت القوی له تاثر خاص فی هدم
البنیان و لذلک استعان فی هدم الحصون العالیة باصوات البوقات کذا فی شعره الواقف
ثم لا یخفی ان هذا البیت ناظر الی البیضة الایة الکریمه حیث شبت فیہ ایضاً رافع الصوت
بالجمار و صوته بالنهاق ثم اختلف الکلام من لفظ التشبیه و آخره فخرج الاستعارة مردمان
دیبه بعلت جاهه و منصبی که راست بلیشش می کشیدند و از پیشش مصلحت ندیدند
الاذیة علی وزن البلیة یعنی الاذیة تاکی از خطبای آن اقلیم که با وی عدوت نهانی داشت
باری یوسیدن او آمده بود وگفت ترا خوابی دیدم در حق تو یگر رویا دیدم ام قول
خبر باد دعاء مشهور بود که علی سبیل التغال فی اثنا عشر من المکاتبات علی المعبر للتعبیر لغت
چه دیده گفت چنان دیدم که ترا آواز خوش بودی و مردمان از نفس بفتح الفاء تو
در راحت بودند خطیب اندرین لحظه بیندیشید ای تفکر ساعة گفت چه مبارک
خابست که دیدی که مرا بر عیب من مطلع گردانیدی معلوم شد که آواز ناخوش دارم و خلق
از تقسم در رنجند تویم کوردم که دیگر نوبت نخوانم جز باهستکی **قطعه** از صحبت
دوستانه تو لجم قیل هذا هدی بکسر الباء مضارع من رنجیدن و یجوز فتح الباء یعنی در رنجیم
کما مر فی قوله یروز شب پوه او یعنی بر کما مر فی الدیاجه فی قوله بهشت باب کاخلاق
بدم حسن نماید عیب هنر و کمال بیند خاتم کل و یاسمن غا بیند کویم الکاف العزنی
کلمه کستفهام دشمن شوخ چشم اراد به دشمنان شوخ چشمان و کذا اراد بقوله و جالاک
جالاکان و لذلک قال تا عیب مرا بمن نماید بصیغه الجمع علی وفق مکتوب من القافین
بکی در مسجد نجاریه بسطوع ای بغواجره بانکر نازل فی باواری سستمان ترا از نفرت
بهر یوری و صاحب مسجد امیری بود عاده و بیکو سبوت نخا سستش که دل آزرده
گردد دینار اراد را یعنی و طریقه است و ترا دینار می دهم تا بجای دیگر روی بکس او
و بای الخطاب برین اتفاق افتاد و برفت بعد از مدتی پیشش امیر باز آمد وگفت
ای خداوند بر من عیب کردی که هر دینارم ازین بقعه روان کردی ای اگر فتنه ام
راضع اندک بیست دینار میدهند که بجای دیگر روم قبول می کنم امیر بخندید وگفت

گفت ای جوان این سبوت نخا سستش
هست هر یکی را یک سبوت نخا سستش

زینهارستانی که به پنجاه دینار هم راضی شود **سبب** به تیشنه الی من آلات الخمار
معروفه - بالترکی کسسه کسین نخاستند ز روی خاراکی بکسر الطاف الفارس علی الطین
و خاراخی علی معینین احدهما بمعنی الحی الصلب الذی لا ینثر عن غیره و التام اسم متاع
معروف و المراد ههنا هو المعنی الاول چنانکه بانکه در شش قوی خراشد دل قوله در مفعول
خراشد و فاعله ضمیر بانکه **لطیفه** ناخوشی آوازی بیباکر بلند قرآن خواندی صاحب دل
بر و بلدستت و کلفت ترا مشاهوره یعنی آن در مهاری ادرار که ترا ماه بماه میدهند
چند است گفت هیچ گفت پس این رحمت بخود جوای دهی گفت از بهر خدا
می خوانم گفت از بهر سخن **ست** کر تو قرآن برین نمط بسخن ای علی هذا الکلیب
خوای بی روی رونق مسلمان می بخنار الصماح رونق السیف ماؤه و حسنه و مندر رونق
الصیحی و فیه و البیاء فی مسلمان فی المصدریه **باب پنجم در عشق جوانی** العشق
قسط المحبه و هو ای المحبه توادف الاراده و قیل هو قاطر میل بلا نیل و قیل الميل الدائم بالقلب
الهایم و یقال هو فتنه تقع فی العواد من الموار و قیل المحبه لا یمکن نهر فیها لا یجد ولا یسبح
هو انما یعرفها من ذاقها و قیل حد الشیاب من الادراک الی الخمسه و ثلثین ثم ما بعد
که بوله الی خمسین ثم بعد یخوخته **حکایت** حسن میندی را که فتنه سلطان محمود را
چندین بند صاحب جمال دارد که هر یکی بدیع ای غریب جهان اند چگونه است که هیچ
کس از ایشان میلی و محبتی ندارد که با یازکم او را زیاد حسنه نیست گفت در جواب
هر چه در دل فرود آید در دیده نگو نماید **مشهور** هر که سلطان مرید او باشد که هر یک
یکو بگرد و آنکه را پادشاه بیند از کسش از خیل خانه نتواند مضاج منفی من ترا خیل
و الخیل فی الاصل العرسان و اراد به ههنا کبار الجماعه و فی بعض النسخ از خیل و طانه بالیاد
العاطفه فقیل المراد من الخیل اهل العسکر و من خانه غیر **قطعه** کس بود که را
نگاه کند ای نظر کند در صورت یوسف نشان صورت یوسف دهد بنا خوئی ای یوسف
و یذنه بالقبایح فقول نشان صورت یوسف بالاضافه مفعول مقدم لدهد یعنی آنکه
دهد نشان بنی خوئی و کز پنجم ارادت نگردد آن کس در در پی فرشته ایشان نماید

ای عجیب

پنجم

پنجم کر و بی یعنی این در پی در نظر ارادت همچو یک فرشته نماید که چشم کر و بی دارد قال فی
شرح المواقف الکرویه بینه بخفیف الروای الملائکه المقر بونه و ههنا بقراءه بشد بد الروای للوزن
حکایت گویند خواجه را بنده نادر الحسن بود یقال فلان نادر الحسن است اذ فاق فی الجمال
و باوئی بر سبیل مودت و دیانت نظری داشت با یان از دوستان گفت در بیع الزمان
بنده من با چنین حسن و شمایل که دارد زبان درازی و بی ادب بنوی گفت ای برادر
چون اقرار دوسخ کردی توقع خدمت مدار که چون عاشقی و مقشوقی در میان آمد
مالکی و مملوکی برخاست و سخن نقول مالکی و مملوکی زایل می شود بلکه منعکس شود
و هو المناسبت للبیات الاغنی قوله **قطعه** خواجه با بنده پری رخسار و قد تحقیق لفظ
رخسار قبل هذا بعش حکایات فتذکر چه در آید بیاری و خند چه عجب که جوای مثل
خواجه ناز کند و بن خواجه کشند بار ناز چون بنده ای بتبصر علی جور العبد و دلالة العبد
الصابر علی المشاق **حکایت** پارسایی را دیدم محبت شخصی گرفتار و مبتلا شد مورانش
از پرده بر ملا صد لظلاء افتاده چندا نکلامت من اللوم کالمقاله من القول و غرامت
کشیدی فی مختار الصحاح الغرام الشبه الدائم و العذاب قال الله تعالی ان عذابها کان غراما توکر
تصافی التصافی هو الاشتیاق فی العشق نکر دی و کفیه **قطعه** کوه نکر ز دانت دست
و رخود بز فی تبیح بیوم ای و لوض بنه بالسیف الصارم بعد از تو ملازم و ملجأ نیست
الملازم و الملجأ پناه گاه فقوله و ملجأ عطف تفسیره لما قبله هم ذکر بق کریم السبعه الکریمین
قیل ان در ههنا عن الباب ای ان فررت فلا افر الا الی باکر و فیه ما لا یخفی تلامتشن کردم
و کفتم عقل نفیست را چه رسید که نفس خیسب غالب آمد زمانی بقلرت ای الی التفکر فر وقت
و کفتم **قطعه** هر که سلطان عشق آمد نماند قوت بازوی تقوی را بجز آنکه در امن چون زاید
بکسر الزمان و ایام مضارع من زیستن ای کیف یصیر ظاهر الذلیل و بعیش علی الطاهر بیچاره
کو فتاده باشد تا کویان در و کل معاصی الواو و الهاء المهمله الطین اللیزج کما مر **حکایت**
یکی را دل او از دست خود رفته بود و ترک گفته بعه کرده و نظایر فی هذه اللغة بل و هذا
الکتاب و فیه توجیه کما مر و مطح سبغ المین و الحما المهمله اسم مکان من طح بصره الی الشیء
آخره

ان توکران کرده

دریدی
خفی بعض النسخ
توکر یعنی او
تکره و کفیه
غیر از تو

ای ارتفع نظراً و جابی خط ناکر بود از جهت آنکه پادشاه زاده عظیم الشان بود و ورطه
هلاک فی مختار الصحاح الورطه الهلاک فی يكون الاضافة بیاثمة ذلک فی متن سندی که بکام
آید و یا مورخ که بدام افتد چنانکه گفته اند چو در چشم شاه دیده بیاورد زرت
اذا لم یلتفت المحبوب الی مالک و دینار که زرو خاک یکسان نماید برت ای هاستیان
عند العاشق من حیث عدم الانتفاع منه فی المطلوب یا ران بنصیحتش گفتند که ازین
خیال محال محنت بالنون بین الجیم و الباء الموحدة ای تبعه واحترار کن که خلق هم بدین
کنه که تو داری گرفتارند و اسیر و پای در زنجیر چون این کلام بشنید و بنالید و گفت آن
عاشق بی جان در جواب ایشان **قطعه** دوستان کو نصیحت مکنید یعنی ای دوستان یعنی
نصیحت مکنید که مراد پاره ای دیده دل بر اردت اوست فقو که کو بالكاف الفارسی قطع
زاید روی من احمد الداعی انه قال یقال کو مباشن یعنی مباشن و کو زاید صله و همنا کذا که
انتهی جنک جو یان بزور پیچ و کتف بکس الکاف و سکون و الفاء لان اجتماع الساکنین بجو
فی الوقف مطلقاً دشمنانرا کشند و ضو بان دوست می کشند دشمنان بلکه بر عکس ایشان
شروط مودت نباشد باندیشه جان بالااضافه و سکون النون ای بخوف دل سکون
اللام مفعول مقدم کرفتن فی قول از مهر جانان بر کرفتن و مهر بکس الجیم یعنی الحبیبه همنا
کما مرغی مره فی السابق **مشهور** تو که در بند خویشین با من عشق بازی یعنی در عشق بازی
دروغ زن یعنی کذاب باش که تشاید بدوست ره بردن مشراط یاریست در طلب
مردن خیرم بالخاء المعجمة اقوم و بعضهم صحیح جیزم بالجیم الفارسی چو نمائی پیش بالباء
العزیز ازین تدبیرم خصم از هم بشیر زند یا تیرم کورست رسد پیش کرم و جزاء
الشرط محذوف ای قیها و زنه و الابروم بفتح الواو تاکه بر آستانش میرم متعلقانش را نظر
در کار او بود و شفقت بر روزگار او پندش بفتح الباء الفارسی دادند ای نصیحو او بند
بفتح الباء العزیز نهادند ای قید و سودی بیاء الوحده یعنی نفع نداشت اصلاً **در آن**
طیب جبری فرماید و بین نفس حریص را شکرمی باید **مشهور** آن شنید که شاه هدی ای
محبوبی قول بنهافت بفتح الباء و ضمنی النون و النون متعلق بقوله می گفت بادل از دست

رفته

عاشق
ای محنت
انسان
باید

رفته را می گفت ای کان بقوله بالاخفاء لها سشفه الواله قول تاتر قد خوشین باشد پیش حشمت
چه قدر من باشد مقول القول یعنی گفت هکذا پادشاه زاده را که مطمح نظر او بود خیر کردید
که جوانی بر سر این میدان ملامت می نماید خوش طبع شیرین زبان سخنهای لطیف و تلذذهای
غریب از روی می شنویم چنین معلوم شد که تنوری در سر یعنی فتنه عشق در سر و سوزی
در دوشتی داشت می نماید فی بحر الغرایب سور اسم مصدر من سوختن و نخی ایضا صیغه
امر و وصفاً ترکیباً و المراد همنا هو الاول و بنید بالکسره یعنی المجنون و المغموم و ان اشتم
بالفتح کزانی الصحاح الفارسی پسر دانست که دل او نخته اوست و این کرد بلا بفتح الکاف
الفارسی یعنی الغبار بر او ناخته اوست مرکب بجانب او را ند جوان عاشق چون دید که
شاه زاده بنزد او محرم بکس الزاء آمدن دارد بکسرت و بگفت آنکس که موافقت
باز آمد پیش ما تا که فی بحر الغرایب ما نایچی یعنی معان و همانا و بفتح یثبه و هو المراد همنا
دلش سخت بر کسرت یعنی الکاف العزیز خویش چند نکه ملاطفت کرد و بر پدیدش
که از کجایی و چه نام داری و چه صنعت داری جوان در قعر نخل محبت چنان غریب بود که
بجالدم ای نفس زدن نداشت **در خود هفت سبع** هفت سبع یعنی السبعین الممله الواحد
من السبعه کالعشر للواحد من العشره و قوله هفت سبع کنایه عن تمام المحف و ذکر الهمز حین
قسموا القرآن فی زمن الحجاج الی ثلثین جزءاً قسموا ای سبعة اسباع و منه قولهم فی التروی
یدی مصحف لظمه و ای بفتح لتصفه یعنی اگر تو همه اسباع قرآن که جمله اش هفت سبع است
از بر خوفاً جو آشفتی الف بانا ندانی و فی بعض النسخ فی و الاول اولی لان اسمی هذین
الحرفین هو الباء و الفاء بالمد و فی بالباء غلط مشهور پادشاه گفت که با من سخن جو
نکوی که ما هم از خلقه درویشانیم بلکه خلقه بکوش ایشانند آنکه بفتح الکاف الفارسی و کون
الهاء بقوت استیناس محبوب از میان تلاطم امواج محبت بقال تلاطم الامواج ای ضرب
بعضها ببعضی که امر سوز آورده و گفت **در** عجیبت با وجودت که وجود من بنام
مضارع من مانند تو بگفتن اندر ای و مرا سخن بماند این بگفت و نعره برد و جان بجانان
تسلیم کرد رحمة الله علیه رحمة و ارحمة یکی از متعلقات جمال بهیج دانست و معلّم از اجال

عاشق
ای محنت
انسان
باید

حسی بشریت است قبل اما قال هكذا لان الحسن الذي في الحيوانات العجم الاجن منه ميل
 الى حسن البشيرة باحسن البشيرة بشره او والبشيرة يصح من ظاهرها جلد الانسان ميل داشت
 بمقابلته كغالب اوقات درین سخن بود که **تلمیح** نه انجانان بنی مشغولم ای بهستی روی
 که یاد خودیستندم در ضمیری آید در دیدت نتوانم که دیده بکریم فی بعض النسخ بر وزن
 من و در سخن و کرم مقابلتینم که بیاید باری ای مراهیسه گفت انجانان که در آداب در سیم
 اجتهاد و بیکنی در آداب نفس هم نظری فرمای که اگر در اخلاص نایسندی بیاء الوحدة ای
 خلق غیر مرضی بینی که من آن پسندیده نماید برانم مطلع گردانی تا بتبدیل آن مشغول
 شوم گفت ای پسر ای از دیگر پرس که آن نظر که مرا بانست جز هنری بینم **تلمیح**
 چشم بد اندیش که قول بر کنده باد بفتح الکافی العری من کندن دعاء علیه عیب نماید هنر
 در نظر یعنی در نظر شو که هنری بیاء الوحدة داری و هفتاد عیب دوست نه بیند بجز آن
 بیکر هنر **تلمیح** شبی یاد دارم که یاری عزیزم از در درآمد چنانکه فی اختیار از جای بر آمدم
 که چراغم باستین کشتم شد ای اطلق **تلمیح** سزی ای افی لیلایطیف ای خیال من بکلواه
 یکشف بطلعت ای بوجهه الدجی ای الظلمه مفعول بکلو و هذا المضارع مع قول شکفت
 آمد از ختم که این دولت از کجا بیت واحد من ثانی البحر الطویل و یقال من الملع لکذا سمعت
 من بعض الکلم وهو فی الاصل من عزل الشیخ مطلع تغذ صمت الواجدین فصاحوا و من
 صاع و جدا ما علیه جناح ای الاثم والوجد المحزون و يستعمل فی الهم المستوی علی القلب
 الذانی من الحبت و آخر هذا المضارع و سایر لیل المقبلین صباح هذا قول شکفت بکسر
 یعنی عجب اسم مصدر من شکفتن وقد يستعمل ایضاً فی مقام المصدر مثل قولهم باید شکفت
 بنشست و عتابه آغاز کرد که مراد حال که دیدی چراغ را بکشید گفتیم که فی بعض الکافی الفارسی
 بودم ای ظننت که آفتاب بر آمد و نیز نظر بمان گفته اند **تلمیح** چون کوفی یعنی بکسر شخص
 که در پیشین سخن آید خیزوشن الشین راجع الی کوفی و هو محسب المعنی مفعول بکشد و خیز
 امر من خاستن بمعنی قم اندر میان جمع بمعنی جماعت بکشد یعنی آن بقیل را و در بعضی و اگر آن شخص
 که به پیشین آید شکوخته است و شیرین لب استیش بکیر و شمع بکشد **تلمیح**

سخن

تلمیح که در دست را بیاء الوحدة مدتها ندیده بود گفت کجا می که مشتاقم گفت شناساق بالیاء
 المصدری که ملول **تلمیح** در آمدی ای نگار سر مست رودت ندیدم دامن از دست یعنی
 زود ندیده دامن تو از دست مستوف که در بر دیر بیند آخر کم از آن که سیر بیند بقیل آخر کم
 از انست بالزکة اندند که مدراخی هکذا حقیقه بعض الکلم قال وفس علیة قوله فیما سبق
 قبیل الباب الثالث آخره کیه باغ او یوم و قوله فی الباب الثالث و حکایة موسی عم ابن مثل
 آخره حکایة زده است **تلمیح** شاهد که بار قبلاً آید یعنی بنود عاشقین بجز
 کورن آمده است حکم بفتح الباء و سکون المیم ای البینه قوله از غیرت و مضاده یاران
 خالی نباشد کلام آخر مستقل **تلمیح** از اجبتی فی رقیه بضم اله الراء و کسر ها و سکون
 الفاء الجماعه الیه توافقم فی سفر کوفی التذوق فی متعلق بجنه و آن جیت فی صلح ان للوصل
 قول فانت بلحا محارب جواب از والوا فی مثل قول و آن جیت للوصل للعطف علی المحذون
 عند المحذون ای ان لم یجئ و آن جیت کقول الکرمک و ان اهننته ای لم تهتنی و ان اهننته
 و عتی للمحال مهم مع الشرط منسلی عن ایمن ان بیکر بفتح الباء الموحدة و الباء التثانیة نفس
 که بر آید یعنی اختلاط کورد بار با عیار بسم مانند غیرت وجود من بکشد ضمیر الباء و الکاف
 العری بخند گفت آن یار که من شمع جشم ای سعیدی مرا از آن چه که پروانه خوبستن بکشد
 یعنی چون شمع جبه باشم از کشتن پروانه نفس خود را چه کنم کنه وجه عیب باشد **تلمیح**
 یاد دارم که در ایابشین من و در سینه چون دو با دام مغرور دوست صحبت داشتیم باگاه
 اتفاق سفر افتاد پس از مدتی که بار آمد عتاب آغاز کرد که درین مدت فاصدی نفر ستاره
 گفتیم در رخ آمدم که دیده فاصد یعنی پیکر بجمال تو روشن کرد و من محروم **تلمیح** یاد دارم
 یعنی قدیم مرا کوفی الکافی الفارسی معنی بقره بار قدیم مرا بزبان نوبه مدینه منی من و آن که مراد کوفی
 بشمشیر خواهد بود در شکم یعنی غیرتم آید که کسیر قول سیر نظر سکون الواوین و الکسرة الجهور
 للسین و صف نوکسی درنگ تو کند باز گویم که کسیر سیر خواهد بود یعنی باز گویم خود که هیچ
 کس سیر نخواهد بود در نظر جمال تو ای لا یملن الشیخ لاحد من نظرک و مشاهده جماله **تلمیح**
 داشتمندی را دیدم عجب شمع که گرفتار و راضی از و بگفتار ای لا یطلب من جیبه کفای غیر

انگرم

فی بعض النسخ
 جواب داد که من
 شمع جهم ای سوزان

الحکامه بمع جو رفواوان بودی و تحمل بی کران کردی باری بطریق نصیحتش کفتم در آنکه نوارده
 این منظور ای محبوب علیّه و غرض نفسانی نیست و بنیای این مودت بی علت بروز گشته یعنی
 الزام المجهول مقصور من نیست با وجود این معنی ای فاذا کان ای الام که ذکره لایق قدر علمای بنگه
 خود را مستحق کردن و جوری اد بان بودن گفت ای یا ارحم الراحمین از زمان روزگارم بدارم که بارها در
 مصلحت که تو کوئی اندیشه کردم بصر بر جفای او سهلتر و نایبتر صبر از او و حلیمان گفته در
 بر مجاهده نهادن آستان ترست که چشم از مشاهده بر گرفتند **منقول** آنکه ای او بسر نشاید
 بود که جفای کند بیاید بود قد و وقع فی بعض النسخه منها قوله هو که دل پیش دبری دارد در
 ای یوم من الايام از دست کفتمش ز نهائین کفتم از دستش و قد یقال معناه کفتمش که
 زنها را دست تو ای العصمه و الامان من یدر که چند از آن روز کردم استغفار و نکند دست
 زینهار از دست تو از زینهارها همنایا و فی الاول بدون و کلاهما لغتان که مترادفها دم بر لایق
 خاطر اوست که بلفظ بتر خود خواند و زینهارم براند بفتح النون قوله او اندک مربوط که
 للشرفین معان **در عنقوان** جوانی قوا چنانکه افتد و ذاتی جمله معتضه و عنقوان
 الشباب اوله باخوش پسری سر و سرری بفتح السین و تخفیف الراء فی الاول و کله السین
 و تشدید الراء فی الثانی راستم بحکم آنکه خلقی بالحاء المهمله داشت طیب الادا و خلقی بالحاء
 المعجمه المفتوحه بمع الخلق کالبدر اذا بدایین قد کان له اعضاء مخلوقه **حسنه** کالبدر
 اذا بدأ و ظهر من الأفق و الغیم و نحو ذکر و قد یقال الخلق اسم مصدر المجهول ای لم یخلق و خلقه
حسنه تخلیقه البدر المیز **آنکه** نبات عارضش آب حیوانه میخورد در شکلش معنی
 نیک کند ای بنظر ای شفقت که نبات میخورد فان طعم النبات یدکر شفق الحیب لما کینه بینها
 فی اللذنه فان شفقت اهل و الذم من نبات المصر عند اهلها انما فاختلاف طبع از و حرکت دیدم که
 نه پسندیدم دامن از و در کشیدم و هذا کنایه عن الانقطاع و عدم الاختلاط و مهره نغمه اللیم
 بالترکی بنحو مهرش مهر بالکسر الحبه همنایا بر خیدم و کفتم **منقول** بر و هو چه بایدت پیش
 گیر سرماننداری سرخی پیش گیر یعنی چون با ما سر ندری و موافقت نمی کنی سرخو پیش گیر
 و بر و هو که خواهی شنیدی شن که می رفت و می گفت **سب** پر ای الخفاش که وصل
 اونی شنیدید

دست هم
 در پیش در دست دینوری دارد
 هر که در پیش بری در دست دیگری دارد آهوی بالکسر کردن تا بنویسند در پیش

آفتاب

آفتاب نخواهد رونق بازار آفتاب نگاهد مضارع منفی من کاستن معنی الانتفاص این بگفت و سفر
 کرد و بر پیشانی او در من اثر کرد **فقد** زمان الوصل منصوب علی انه مفعول به لفقدت
 و المراد جاهل الواو الجاهل و بقدر متعلق بجاهل و قوله لزیاد العینش من قبیل خبره قطیفه و العینش
 به الفتح العین و وقیل ظرف لجاهل المتکایب و هذا البیت من غزله الشیخ و بعد تحاکب خطی
 و الوداد ملازمی و قارق الیق و الخیال مواظب أسئله ما لقی بیوم فیمه و سبیل دموعی به
 یا انتشار الکواکب قوله یاب ای تباعد و الخجل بالکسر الصدیق و الوداد بالفتح المحب و الالف
 بالکسر المألوف و عاید الموصول محذوف ای القاه انا و سبیل منصوب مفعول علی محل ما و انتشار
 الکواکب تقرقها **سب** باز ای بالمد و السکون امر من آمدن و بر آگش بضم الکا فی العریه است
 مردن خوشتر که پس از تو زندگانی کردن اما بشکر منت باری پس از مدتی باز آمدن خلق **منقول** اسم صحیح
 داودی متغی شده و جمال یوسفی بزبان آمده و بر سبب زخما نشین سبب یعنی التفاح جوبه
 بکسر الباء و سکون الهاء ای مثل سفر جل کردی نشسته بفتح الکا فی الفاری الغبار و اراد بالشکر
 الذاعم و رونق ای طراوت بازار حسنش شکسته متفتح بکسر القاف که در کفار شکریم کناره کوفه
 ای فوریت ای طرفه کفتم **منقول** آن روز که خط شاهدت بود ای خط شاهد و محبوب
 بود حیث کان لم یثبت فی وجهه شعر غیر ما بدانی بسیر تحت شجیه فی اوایل ظهور حینته و هذا
 آو ان سوره و لطافه المحابیب صاحب نظر اراد به الشیخ نفسه از نظر براندی امر و زیاده
 بیاء الخطاب فیها بصلحش ای بصلح آن صاحب نظر کیش و هذا الشیخ راجع الی قوی الخط فحی و ضمه
 بر نشاندی یعنی که فتح و ضمتش بر نشاندی و هذا اشاره الی شعرات الشارب و الذقن و انت
 خیر بان الانسب ای ان یقال و کسر به در ضمه کما لا یخفی انهم الا ان یقال انما قال ضمه رعایه لکن کینه
 الصوریه بینها من غیر نظر الی العوقیه و التعمیه فان شعرات الذقن انما نشأ به صورته و تناسب
 نحسبها الی الضمه و ان الکسر علی ان قوله بر نشاندی لا یلایم الکسر کما لا یخفی **منقول** تازه بهار یعنی
 ای تازه بهار و رقت همسوس واحد الاوراق و القاء الخطاب زرد شد و بکار ای القدر بالکسر کینه
 نوی من نهاده که تنق ماسر دست چند خورای و بکر که دولت پارینه تصور کنی یار بالباء الفارسیه
 السنه الماضیه و پارینه ما کان فیها بالترکی چون یلدخی پیشش کسیه رو که طلب کار است ناز بر آن کن

منقول اسم صحیح

ابتدائی

کن که خبر بد است **قطعه** سبزه در باغ گفته اند خوشست یعنی گفته اند که سبزه در باغ خوشست **قطعه** و اندازای آن کس کین سخن همی گوید قول این سخن مفعول که گوید و اشارت ای قول در باغ خوشست یعنی از روی دلبران خط سبزه عشاق بیشتر جوید و قول خط سبزه مفعول جوید و مجوز از روی دلبران ای مفعول داند ای یعرفی فکر القابل مضمون غذا الکلام و قول بوستان تو ای کلام ابتدائی کند تا از ایست کند تا بفتح الحاق الفارسی مستتر که بین التوتی و العری اسم لبتت معروف و یقال بالعری الکرات و کند تا از و کند تا از موضع نبت و کثرت مثل کلزار و لا لزار بس که بر می کنه بفتح الکاف من کنده هم رویه و قلمی بوجد هذا البستان فی بعض النسخ اعنی قول پارای فی السنة المافیه برقی بفتح التاء و کسر الهمزة و سکون الیاء اصله برفته و الیاء للخطاب قبل قد تحدث الهمزة فی بعض المواضع و هذا فرد منها و ذکر مثل قولهم خوندند **قطعه** و سازند مجلس و کوشه مخول و فتنه دوران و غیر ذکر و قد یقال لیس منها همزة بل بکسر الیاء الخطاب بعد التاء المنفوخة الا ان یقراء بانسجام الکسرة للوزن و القوله الاقل الشبه قول جو آهو حال من یاء الخطاب ای حال کوه که مثل الظبی فی حسن المقله و میلان القلوب قال الشاعر یار آهو چشم من که شد ز منی دوئم هر سو که آه او را که دید و کفران بقول آهو را که دید و تجعل احدی ایها ما للأخر اسئال ای فی هذه السنة الحاضرة بیامدی جو یوزی ای حال کوه که مثل فی نفرة القلوب سعیدی خط سبزه دست دارد نه هو ای جو لوزی و قد یروی بالجیم العری **قطعه** که صبر کنه بضم الکاف العری و بکنی بضم الواو العاطفه و کسر الیاء الموحده و فصح الکاف العری من کندن موی بناکوش یعنی اگر کنه موی بناکوش را و صبر کنه بر بخت کندن او و فی نظم البیت تقدم و تاخیر بحسب المعنی و قد وقع فی کثیر من النسخ و رکنه علی معنی و اگر صبر کنه بالنون النافیة و لا یخفی ان ارتباط قول موی بناکوش علی ما قبله لا یخفی عن التکلف **قطعه** این دولت ایام نکوی بسره آید ای نتهی کرد دست بجان داشتی همچو تو بر ریش نکد اشکی تا بقیه که بر آید یعنی دست من بجان نمی رسد تا نکد اشکم که بر آید تا بقیامت چو دست تو که رسیده است بر پشت و نکد اشکم که بر آید **قطعه** سوال کرم و لغت جمال روی

ترا

ترا چه بشد که مورچه بر کرد ماه ای حول القمر جو شنید است بخنده گفت ندانم چه بود **قطعه** رویم را مکرمانم حسم سبیا شنیده **قطعه** یکی از مسنعه بان بکسر الهمزة بقدر او فی مختار الصحاح العربی المسنعه بان بکسر الراء الذی لیسو یخلص و کذا المتعربه بکسر الراء و تشدیدها انتهى برسیدند که ما تقول فی المورچه امور و هو الذی لم یجس لحیته بعد لصغره **قطعه** بیتا گفت لایم فیهم و قول ما دام احد هم لطیفاً یخا بنی فاذا حین یضم الغین من باب من باب سهل بیکلاف فی مقام التعلیل لقولهم لایم فیهم یعنی تا خوب و لطیفند در شمع کنند و چون در مشت بشدند تلفظ کنند و در ویه نماید **قطعه** امر دانه که خوب روی بود بلج گفتار و نکد خوی بود چون بر پیش آمد و بلعنث شد مردم امیز و جوی بود بکسر الهمزة قول نکد خوی و مهر جوی و خوب روی و تلج گفتار که با من قبل الوصف **قطعه** الترمذی کما لیخفی **قطعه** یکی را از علماء پرسیدم که کسی با ماه روی در خلوت نشسته و درها بسته و رقیبا زخفته و نفس طالب و شهوت غالب چنانکه عرب گوید الترمذی بالبح هو نعل من البینح و هو دارکان الترم و الناطور بالطاء الهمزة حافظ الکرم و کذا الناطور و تلج النواظر غیر مانع هیچ رانی که بعلت پرهیز کاری یعنی بسبب زهد و اخلاص مع الله تعالی از وسلاست بماند گفت اگر از ماه رویان سلامت بماند از بد کو یان نماید بالنون النافیة **قطعه** وان سلم الانسان من سوء نفسه من سوء ظن المدعی لیس یسلم قول من سوء متعلق بقوله لیس یسلم و الفاء فیهم منقول من جواب الشرح اعنی قول لیس یسلم شاید پس کار خوبیش بنشستن یعنی تا که خود را اصلاح می کند لیکن نتوان زبان مردم بستن **قطعه** طوطی را باز غی در قفص کردند از قبح مشاهده او مجاهده می بود و می گفت این چه فلعت مکر و هست و هیات ممقوت ای المبعوض و منظر ملعون و شمال جمع شمال بکسر یعنی الخلق ای اخلاق ناموزون یا غراب البین و ذکر نامعناه فی حکایة الخطیب قبیل هذا **قطعه** التبعالباب فذکر یالیت بین و بینک بعد المشرفین ای بعد المشرف من المغرب فقلب المشرف و اضیف البعد الیهما او بعد مشرق الصیف من مشرق الشتاء و هذا ما خود من قول تعاضی اذا جاءنا قال یالیت بین و بینک بعد المشرفین فیسن القرین **قطعه** علی الصباح

یعنی با نام که لطیف و باز از آن است در شمع میکند و بسخن روشن سخن و در پشت شد چنانکه بکساری نیاید تلفظ نماید طوطی

بروی تو هر که بخیزد صباح زور سلامت برو مسا باشد بد اختری چو تو در صحبت
بایستی فی البحر بایستی فی التری که اولی مقصود من و لیکن چنانکه تو فی در جهان
کجا باشد چنانکه ازین مذکور آنکه غراب از محاوره و طوطی بخان آمده بود لاجل کلماتی
قبلا لاجل و لافیه الآیة از کردنی کیم همی نالید و دستهای تغابن بر یکدیگر همی مالید
و می گفت این چه نخت تلو نخت و طالع دون و خیس و ایام بوقلمون هونوع من
نیاب الروم و له العان کثیره اذا نظر الیه بوی علی الطوار سئیه یقال له بالتورکی کستانی لکجا
ویکنه به عن تغییرات الزمان و اختلافاته کذا فی بحر الغرایب لایق قدر من آنست که باز می
در دیوار باغی همی رفتی **قطعه** یار سارا بس ای بسنت این قدر زندان ای بس است
که بود در طویل برندان تا چه گفته کرده ام که روزگارم بعقوبت آن در سکر صحبت چینی
الیهی خود زانی وصف ترکی نا جنس یافته در رای وصف ترکی ایضا بعه باطل رای
و ثم هل فکر لانی یافته بالیاء المنفات الختانیة و الفاء بعن هوز و درای مقصود من الذریة
چنین بند بلا مبتلا کرده است **قطعه** کس نیاید بیای دیواری که بر آن صورت
نگار کنند یعنی نقش کنند که ترا در بهشت یا بند جای دیوان دور اختیار کنند قال
الشیخ این مثل بعضی بدن آوردم یعنی بوی آن آوردم که تا بدانی که صد چند آنکه
دانا را از نادان نفرتست نادانرا از دانا وحشت **قطعه** زاهدی در سماع زبان
بود زان میان گفت شاهد یعنی محبوب بلخی بیاء النسبة ای منسوب الی بلخ که مولوی
زما ترش منین که تو هم در میان ما بلخی بیاء الخطاب جمع ای هذ جمله جو کل
ولاله بهم بعضی پیوسته تو هم خشک در میان رسته بالضم چون باد مخالف و جو
سر ما خوش چون برف نشسته و چون بخ بسته یعنی ای زاهد تو در میان ما شخص
مخالفی چون باد مخالف و شخص ناخوشه همی ساسا و هو بسکون الراء البرد ضد الخ و شخص
نشسته چون برف ای انت کالتلج بیننا فی البرودة حیث نظر الخشونة فی الکلام و باقی
الاولی و شخص بسته چون بخ ای انت مثل الجهد فی الانقباض و الامساک عن الانبساط التام
معنا **قطعه** رفیق داشتم که سالها با هم سفر کرده بودم و ناان و عکس خورده و بی کران
حقوق

خرمان

ضرب

شان

حقوق صحبت ثابت شده آخر بسبب نفعی اندک از خاطر من ای ایذاء قلبی و قد یقال
ثا ذیه روا داشت و سنغ سئوی بضم سین المهملة و الباء الفارسیة یعنی تمام شد و با این
هم مخالفت و ملامت و دل بستگی یعنی ارتباط قلب از هر دو طرف یعنی از من و او حاصل
بود حکم آنکه ای بدلیل آنکه شنیدم که روزی دو بیت از سخنان من در مجلسی همی گفتند که
قطعه نگر من چو در آید نخنده تمکین بالکاف الفارسی فیهای الملیح مکرز باره کند بر
جراحت ریشان یعنی بر جراحت دل ریشان کذا قیل و الفاء هوان ریش هنا اسم و الجرحه
علی المعنی المصدری فلا یلزم التکرار چه بودی از سر زلفش بدستم افتادی جو کسینت
که پیمان بدست درویشان یعنی که همی این مثل باشد و محصول المعنی یعنی آفوز بالثبت
بصدخ الحیب فیصیر مثل کیم الکلام فی آیدی الفقهاء المتصرعین طا یفه دوستان نه بر لطف
این سخن بلکه بر حسن سیرت خویش کواهی بالکاف الفارسی و الباء المصدری یعنی
شهادت داده بودند و او هم در آن میان مبالغه کرده بود و برفوت بفتح الفاء و
سکون الواو صحبت قدیم تا سلف خورده و بخطای خویش اعتراف نمود معلوم
لهم کرم از طرف او هم بالفح و السکون رغبت هست و اغا قال هم اشاره الی ان
الرغبة قد کانت حاصله عنده ایضا این بیتها فرستادم و صلح کردم **قطعه**
نه ما را در جهان عهد وفا بود یعنی البس قد کان بیننا عهد و وفاء استقامت علی سبیل
الانکار جفا کردی و بد همی بخوردی بیکبار ای مره و اصدغه یعنی بالکلیه از جمله جهان
دل در بوق بستم تا نسیم که بر کردی بالکاف الفارسی و یاء القطاب من کردیدن یعنی اعراض
کردن بر کردی بالیاء المصدرت بظلم یعنی لم یعلم انک تعرض عنی سر بجا هنوزت کرد
صلح است یعنی که هنوز تو اگر سر صلح داری باز ای ارجع الی ثانیان که آن محبوبتر
باشت که بودی **کلمات** یکی را از آن صاحب جمال بود در گذشت از جهان ای ماتت
و ما در زبان پیر فرقت بمعنی الخرف بعلت صدق بفتح الصاد و کسر هاء الموحدة کذا فی
مختار الصحاح و فی بعض النسخ سبب کابین در خانه تمکن بماند مرد از محاورت او
بالجیم العری چارچو بالجم الفارسی معنی یعنی مره و اصدغه و بمعنی المجال کذا فی البحر

در صحبت از محاورت او باجم هم

والمواد منها المعنى المتألف بحال خلاص نديدي بكي ازين طائفة كلفه جكونه در فراق بار
عزير كفت ناديدن زرين بر من چنان دشوار ني آيد كه ديدن ما فرشتي **شوق** كذا بتاراج
بفتح رقت و حار همانند كنج برداشتنند ما را ماند قوله ديده مفهول مقدم لقوله ديدن
ديده را بر تاراج بفتح الواو على الشيء بسنا ناى على رأس الريح ديدن خوشتر از ديدن
دشمنان ديدن واجبست از هزار دوست بر يدي تا تاكيد دشمنيت نبايد ديد **حكايت**
باد دارم كه ايام جواني گذرد و اشغ بكوي بالكاف العزى بمعن الحلة و الباء الاخيرة للوحدة
ونظير و اشغ با ماء روي در ايام غوزي كحوش آب و دهان الجوشا نديدي بفتح النون الناقصة
اي ذكر الزمان في غاية الحارة بحيث تجف الرطوبة اللعابية في الفم من شدت حرارتهم و شوق
بفتح السين المهملة مغز استخرا نرا بجوشا نديدي بفتح الباء اي يغليه هذا هو المراد وقال في مختار الصحاح
المحور بفتح الهمزة و هي بالليل كالسوم و في النهار قال ابو عميرة المحور بالليل و قد يكون
بالنهار و السوم بالنهار و قد يكون بالليل اضعف بشرتت تاب اوتاب هجر تاب ههنا
بمعن الطاق و الهجير بالفتح و التحفيف تصف النهار عند كشدن الجوز و دم العجايبا يدوار
كودم مترقب كه كس رحمت حتم غور از من بين اي نيزيل و باي بيا الوحدة اتش فر نشاء
اي يطفى كه ناكاه از تاريك بكسه العلاء المصدرى در هليل خانه بكسه الزاء و شايي ديدم في مختار
الصحاح الدهيلز بالكس ما بين الدار و الباب فارسي معرب قوله جمال بدل من و شايي كه ان
فضاحت از بيان صباحت بفتح الجال او عاجز عائد بفتح النون و لا يخفى ان الجمال التا اعنى
الصباحة بفتح الوصف بالفارسية خوني و المراد من الجمال في قول جمال كذا في موصوف بفتح
يك خوب روى ديدم كه در بيان خوني او زبان فصاحت عاجز عائد چنانكه در شب تا كير
صبيح بر آيد يا آب حيوه از ظلمات بدر آيد اي بخيز و يظهر قدحى بيا الوحدة قوله برف
آب بسكون الفاء ماء ممزوج باللح و هذا من قبيل الوصف التركيبي مثل قوله هم خواب
لماء مخلوط بالدم و حركه آب الماء مخلوط بالذئس بردست و سكر يوان رختيه بود
و بقرق نعنعن و الراء المهملس بر ايمخته ندانم بكلايش الشين راجع الى برف آب عطيت
بفتح الباء المشددة كوده يا قطرة جند ار كرا و شين در آن چكیده كه ازان مطيب شده
في الجملة شمشير به اردست نكارينش بر كوفتم و بخوردم اي بنوشيدم و قد عرفت

بمعن برودن

ان استعمال احدهما كان الاخر كثير و حكايت كذا مشتهر از سر كوفتم **حكايت** ظهارة بالقصر على و زان
العطش لفظا و معنى بقلبي و هو العضو الصغرى المستكن في الجانب الايسر من الصدر و سمى
قلبا لانها تصلى البدن من قلب الفخلة اي لبتها و قيل لكثير ثقله قال الشاعر القلب منقلب مثل
اسم ابدان و لقلب سليم غير منقلب لا يكاد يسيع من الاساعة اي لا يقارب ذلك ان يسيع
اي يزيل و يسكنه رشف الزلال اي مضمه و في المنهل الرشف انفع اي اذا ترشفت الماء
قليل قليلا كان اسكن و اذ فح للعطش كذا في مختار الصحاح و الرشف بالفتح و السكون مرفوع
ههنا على انه فاعل يسيع و الزلال الماء العذب الصافي قوله و لو لوصل شربت جوار متصل قوله
بقوله لا يكاد اي و لو شربت امثال البهار من الماء الزلال و هو في هذا المعنى ايضا هل يقنع
من الزلال بحر حية كتمان لو شرب البحرية ما كفى و مما ينبغي ان يعلم ههنا ان اذا دخل
النفق على كاد قيل معناه الاثبات مطلقا و قيل ماضيا و الصحيح انه كساير الافعال و لهذا فسترناه
بلا يقارب و التفصيل في النحو **حتم** حرم بفتح شادى ان و حنن بفتح مباركة طالع راكم
جشم قيل خذف في التلطف للوزن و كذا في امثاله بر جنين روى او قند با حرم بامداد
بمعن افتد بغير الواو و مست هي بيدار كردد بالكاف الفارسي نيم سبب السكون الذي سكر
من الخمر و نام فانه يستيقظ و يغيق في نصف الليل مست ساق روز محشر بامداد قيل اي
بامداد روز محشر بفتح ان من سكر من جمال الساق فانما يفيق في صباح يوم المحشر و القيمة
هذا ما قيل و له معنى اخر اظهر من هذا المذكور كما لا يخفى على الذوق السليم **حكايت** سالى سلطان
محمود خوارزم شاه باخط بر اى مصحف صلح اختيار كرد بفتح بفرستاد بخط ناكم ان مصحف
را بجاي آوردم بجامع كاشغ بالكاف العزى و فتح العين المحجمة قيل اسم بلده در آدم پوري
در خوني بغايت اعتدال و نه بايت جمال چنانكه در امثال او كفته اند معلت هر سنى و دلموى
اموخت في بحر الغراب شوق بمعن شخص مطبوع و اراد بشوخي ههنا المطبوع و المعبولة جفاو
ناز و عقاب و ستمگرى بالكاف الفارسي اموخت من آدمي چنين شكل و خوى و قد ورد
بفتح الواو و كسر الواو اسم مصدر من رفتن كذا نشن من دانستن كما مر نديده ام مكراب
شوق بفتح ناز از پوري اموخت ماض من اموختن بمعن المغلوب و اما اموخت في الموضعين في

مكروهان في اموخت تنكي از دل من
وجود من زني بيان لاغنى اموخت

في البيت السابق فهو ماض من آموختن بمعنى التعلیم فان آموختن تعني الازمان و متعده يصرح به في البحر
 مقدمه نحو زحمتي يعنى يعنى كتاب مقدمه که زحمتي تالیف کرده است از فن خود در دست
 و می خواند ضرب زید عمر او کان المتعدي بفتح الدال في بعض النسخ و كان المتعدي زيدا بكسر
 الدال المذكور لفتح ای پسر خواریزم و خطای صلح کردند و زید و عمر و راضیست همچنان
 باقیست بخندید و مولود علی وزنه المجلس اسم مکان من ولد پسرید لفتح از خال شیراز
 گفت از سخنان سعدی چه داری لفتح ای دو بیت **قلبت** علی صیغه المجهول للکلم
 ای کنت مبتلا بنحو تسکون الحاء والقراءة بفتحها غلط بصول مغاضبا علی ای بصول قتل
 علی حاله کون مغاضبا و یحتمل ان یتعلق بمغاضبا بل هو اقرب لفظا و الکاف فی کذید اسم معنی
 المثل منسوب الحل علی نصفه مصدر محذوف ای بصول صول مثل زید ای مثل صول زید
 فی مقابلة العم و قول علی جز ذیل حال من فاعل لیس برفع و هو ضمیر نحو ای لا برفع را اسم حاله
 علی جز ذیل ای لا ینظر و لا یلتفت الی احد بل عیسه علی التخییر و الودال جارک ذیله علی ما هو عادة
 المتکبرین و هل یستقیم الرفع ای عمل الرفع من عامل المحر من قبیل الاستفهام الانکاری و فیه ایهام
 لطیف کما یحقی لحنی بالحاء المعجم یعنی زمان قلیل باندیشه فرورفت و کفت غالب اشعار
 او درین زمین بزبان پارسیست اگر بگوئی بفهم فارسی نزد بیکر با شد که کلم الناس علی قدر عقولهم
کفتم مشهور طبع توانا هوس نحو گوید صورت عقل از دل ما محو کرد ای دل عشاق المناوی
 فی امثاله محذوف و هذا المذكور صفة لذلک المحذوف یعنی ای حیسی که دل عشاق بدلم تو صید
 ما بنو مشغول و فی باعمر و وزیر بامدادم که عزم سفر مصمم شد مکر از کار و انیان لفتح و در
 که فلان سعدیست دیدم که روان من دویدن مثل افتان من افتادن آمد و تلف لود و بود
 تا سفس خور که چندین روز جو تکلیف تا سفس قدوم بزرگان را نخدمت میان بسم لفتح
 با وجودت من آواز نیامد که منم لفتح چه شود که درین بقعه در آسای تا از خدمت مستفید
 شویم کفتم آن ممکن نیست بحکم این حکایت **مشهور** بزرگی دیدم اندر کوهساری بیاء الوصه
 فیها و قدرت تحقیق معنی کوهساری او ای باب چهارم قناعه کرده اند نیا بغاری چو لفتح
 یعنی کفتم که چو انبشها اندر نیایی که بار بند از دل بر کشایی بکفت ای پوری رویان نغز نغز
 النون

صفه

بیت

النون و سکون الغین المعجم و بعد هاء المعجم یعنی نفیس چون کلمه الفارسی بسیار شد
 پیلان بلغز ند این کلام بکفتم و بوسم بر سر و و روی دیگر دایم و و دایم کوریم **مشهور**
 بود آذن بروی دوست چه سودهم در آن لحظه کرد نشنید رود بالباء الفارسیه المقصود
 والداله المهله الساکنه الوداع وقد یصح بالباء العربی الزاید علی اصل الكلمة و ضم الدال یعنی
 درود و تحیت کردن نشن سبب کوفی ای کانه و دایم یاران کرد روی ازین نیم یعنی رویش
 ازین سبب نیم اش سوج شد و زان سور زد یعنی طرف دیگرش زرد شد **بیت**
 ان لم امت یوم الوداع بفتح الواو اسم و بکسر مصور تا شفا ای نخر تا و نخر تا غیر او حال
 یعنی متا شفا لا تحسبونی فی الموتة منصفه بکسر الصاد ای عاد لا و هذا البيت مطلع غزل الشیخ
 و ما بعده اوقفت راحلتی بارض مودع و بلیت حتی ان بللت الموقفا من فات لا ینکلی
 علیه ترجما و ابکوا لحنی فارق المتلفا الراحلة المركب من البعیر جملا کان او ناقة و المودع موضع
 الوداع حکای عن بعض اهل الهند ان عشق جاریه فرطت فخر فی یوم و درها قدمعت عینیه
 الواحده و لم تدمع الاخری فغضض العین الی لم تدمع اربع و ثمانین سنه و لم یفحمها عقوبه لها
 لانها لم تبکر علی حبیبته و فی معناه انشد بکنت عین غداة البین دمعاً و اخری بالثکاب خلعت
 علینا فحابت الی خلعت علینا بان غمضتها یوم النقیما **کاف** خرقه پوشش بیاء الوحده در
 کاروان حجاز هم ما بود یکی از امرای عرب مرا و را صد دینار بخشیده بود تا نفقه عیال کند
 تا که زرد روان خفاجه بفتح الخاء المعجم و الیم الفارسیه البقیح النبی کذا سمعت من بعض الکمل
 و الظان بالیم العربی اسم لحنی من عامر علی ما ذکر فی الصحاح بر کاروان زرد یعنی غار کردند
 و پال پسر دندای اخذ و اما یملکونه بالظلمه باز رکانا کوبه و زاری کردند و فریادی فایده
 خواندند که نظر کن که کو فریاد در زرد زبالاضافه ای سارق الذهب و قد یقولون بدون
 الاضافه و الاوّل اظهر باز پس نحو اعداد ملک آن درویش که بر فرار خود مانده بود و تغییر
 در و نیامده کفتم مکر آن معلوم ترا یعنی ترا قتل کنیا ما بعبث عن مال الرجل و نفقت بلفظ المعلوم
 بملاحظه قوله تع و رزق معلوم نبردند کفت بل بیورد و لیکن مرایان چنانکه التفه نبود که
 بمفارقت آن خسته دل باشم نیاید بسنن اندر چه کس دل که دل برداشتن کار نیست

مشکوک لغت موافق حال منست آنچه تو گفته که مراد عهد جوانی اتفاق مخالفا افتاد با جوانی
و صدق و مودت بمثابته که قبلا چشم جمال او بودی و سود سر مایه بهم وصل او
قطعه مگر ملائکه یعنی ملائکه باشد نظیر او بر آسمان و کورنه بشه محسن صورت او در
زمین نخواهد بود بد و سینه یعنی خلق موتی که تصدق شده است در میان ما حاضر است
بعذر از صحبت که هیچ نظیفی او ای مثل او آدمی نخواهد بود یعنی بلکه پوری شود یا مگر
تا کسی پای وجودش بیکر اجل بکسر الکاف الفارسی فرورفت ای مات و دود فراق
از دود مانتش دود میان بالدالین یعنی القبیل بل آمد روزها بر سر خاکش مجاورت
بالجیم کردم و از جمله که میگفتم پای این بود **قطعه** کاشن آن روز فخر الغریب کاشی
فی التریک یعنی کاشی در پای تو شد خار اجل دست کبش بزودی تیغ هلاک بر سوس یعنی بزودی
تیغ هلاک را بر سوسم تا درین روز جهانم یعنی جهانهای تو ندیدی چشم ای من المنا و مخدوق
یعنی ای حبیب که منم بر سر خاک تو که خاکم بر سوس یعنی حال بر سر و هذا اعنی قول خاکم بر سر
دعا علیه بالهلاک و له نظیر فی التریک جث یقال فی موضع و یکرطیرف باشکله **قطعه** الله فرار
نکر فیه و خواب عطف علی قرار تا کله نسرین نفسا ندی غنست ای الحیب اذی کان لا یختر
فی موضع و الا ینام فی مکان الا بعد نثر اوراق الورد والنسرین علی فراشه کردش کینت بالکاف
الفارسی فیهما یعنی دوران الفکر و المراد مقدره اعنی الزمان کل سوس یعنی بضم الکاف الفارسی
بزخت خار بنان یعنی بنان خار بالتریک و کن در بلوکن اراد به هینا شجرة السنو که ما قال
کل بن و یواد به سجة الورد نفسها بر سر خاکش ای ناس قره برست بالضم ای بنت بعد
از مفارقت او غمم کردم و نیت جزم که بقیه زندگای یعنی در بقیه عمر فرسین هوس در روز
فی البحر نوردید یعنی بضم النون و فتحها یعنی بچید و فی مستقبلاتة تخذف الدال مع الیاء قصدا
للخفیف فیقال نورد و نوردته انتهى و هینا مخذوف کذا و کرد بکسر الکاف الفارسی تجی علی
ثلثه معان یعنی الدور و منه کرده بالش و یعنی حول الشئ ای جوانبه و اطرافه و یعنی الجمع
کذا فی البحر و الظاهر ان المراد هینا هو المعنی التام مجالست نکر دم بالکاف الفارسی می کردید
یعنی الدوران **قطعه** سود در یا نیک بودی که بودی بیغم موج ای خوف صحبت کل بالضم

بفراق او

کلب

الصحیح

کب

خوش بودی مقصود من بودی بسینه شوشین خار دوشن ای فی الذل الی الماضیه هذا یقراء
بالضم الصحر و اما دوشن بالضم المجهول هین یعنی المنکب كما مر جوی طاقوسی نازیدم من
نازیدن یعنی ناز کردن اندر باغ و صل این زمان اندر فواق باری بیچم چومار **کایت** یکی از
ملوک عرب حدیث لیلی و مجنون بگفتند و شورش بضم الشین الحیه و کسر الراء المهملة یعنی
الاختلاط کذا فی الصحاح الفارسی و قد تجی یعنی العتیان و لیسن مراد هینا حال بگفتند که بکمال
و فضل و بلاغت سر بیبا بان نهاده است و زمام اختیار از دست داده بفرمودش الشین
راجع الی مجنون تا حاضر او رزند و ملا متشن کردن گرفت که در شرف نفس انسان چه خطی
دیدی که حوی حیوانی اراد به حیوانات العجم کوفیه و ترک عیشی آدمی گفته ای کردی و قد
مر نظیره غیر مراه بجنون بنا لید و گفت **قطعه** و رب صدیق ای کثیر من الخلائق لانی
فی وادها ای عذائی فی محبة لیلی و عشقها التی یوها یوما فیوض من الايضاح لی ای نظیرها
و تبین لاجلی و هو منصوب باضمار ان جواب الاستفهام و فاعله ضمیر لیلی و عذری منصوب
تقدیرا مفعول و لعل قوله لی مقم لاجل الاطناب كما فی قوله تعالی تعالی ب اشهر لی صدری و شتره اموی
و یروی فی توضیح بالباء التعمیة فعلی هذا فاعله ضمیر صدیق و الاوّل اظهر و هذا البيت من غزل
الشیخ مطلعہ أمطلع شمسی باب دارک ام بذر اقدار ام غصن من البان لا ادری و من
ابیات نواریت عنی بالحباب مغاضبا و هل بنواری نور وجهک بالحذر و من مشاب الخیر الذی
انادقته الی غر حشر لا یفیک من السكر **قطعه** کاشن کانا که عیب من حسند و بیت
ای دلستان بدیدندی تا بجای تریخ در نظرت قوله بیخبر فی موضو الحال ای حال کونهم
ذاهلین عن انفسهم دستها بریدندی تا حقیقت معنی بر صورت دعوی کواهی داوی
قال معاذ لکن الذی لم تننی فیه و اعلم انهما لآودت زلیخا ای ارادت یوسف عن نفسها
لامتها نسوة فی ذکر و قلن امراء العزیز عشقت عبدها الکنعانی فلما سمعت بانه
باعثیا بهتت دعتهن و هیات لهن متکاء و اعطت کل واحدة منهم تسکینا و قالت یوسف
اخرج علیهن فلما رینه اکبرته ای عظمته و تجیرن فی ذکر الحسن الرابع و الجمال الفایق و حرجن
ایدیهن من فرط الدهشة و قلن حاسن لیه ما هذا بشرا ان هذا الا ملک کریم فی قالت زلیخا

فذلك الذي لمتنى فيه اي فهو ذلك العبد الكنعان الذي لمتنى في الافتنان به قبل ان تصورته
 حتى صورته ولو صورته في انفسك وقت الملازمة لغيرتني فالعذ لا على هواه فلما ابرأ
 حسن وجهه عذرتني ولعلم ان ضمير التثنية في مثل هذا لا يرجع الى صاحبها الشاعر فان
 من دأبهم ان يذكروا في الامثال والاشعار صاحبهم قال بعض المحققين التحقيق في
 امتاله هذا ان يجوز ان يواد بالضم الاثنان وهو ظاهر ويجوز ان يواد به الواحد وذكر
 على وجهين احدهما قوله المبرد وهو ان يواد بغير الفعل كانه قيل عدل عدل للتاكيد وقد
 وجهه ابو الحسن الجارودي في بشرح الكشاف بان حذف الفعل الثاني في افعال وفاعل
 الفعل الاول على صورة ضمير الاثنين متصلا بالفعل الاول وتاينهما ان العرب اكثر ما يوافق الفعل
 منهم الثاني فكثير على الستهتم ان تقول حليلك وصاحبك واقفا واسعدا حتى خاطبوا الواو
 خطاب الاثنين فليكن هذا على ذكر منكر فانه ينعكس في مواضع شتى ولهذا الظاهر في هذا المقام
 باو في المسببة ملكا در قوله آمله كمال ليل را مطالعه كند نادك كم وجه صورتت كم موجب بكتبت
 چندين فتنه است بفرمود طلب كردند در احياي عرب بجمع حتى بعض القبيلة بكرديد ندوبت
 آورند وپيش ملك در سخن سراچه بلاستند ملك در هيأت او نظر كرد شخمي در سيمه فام
 يعنى السود اللون ضعف اندام در نظرش حقير آمد فحكم انك لمترين خدام حرام او بجمال از وپيش
 بالباء العربى يعنى زباده و بزينت پيش بالباء الفارسى مجنون بفراسه در يافت وكفت
 اى ملك را در رنجم چشم مجنون بجمال كليل نظر باينست كرد ناسته مشاهده او برون بجا كند
 ترا بود در من رحمت نيايد رفيق من بى هم درد بايدكم باو وضعتى كويم هم روز
 رو هين را بهم خوشتر بود سوزاى الاحتراق ما سر من ذكر الحمى بيسمعى بكتبت للبع الاول وفتح
 اليم المسموع اعنى الاذن لو سمعت ورق الحمى صاحت ميمى اى الذى مر باذنى من ذكر
 منزل الجيب لو سمعت ورق الحمى اى الورق الذى تسكين فى الحمى صاحت ميمى من سوزها
 والفتاها الصيم رضع الصوت والحمى بكتبت الخلة المهله وفتح اليم المسموع المحفوظ ويقال منزل الجيب حمى
 تشبیه بالحمى الطيبى والورق بالضم السكون بجمع ورفاء الحمى فى حمراء وحمى اى الورق المسموم
 شبه لونها لون الرماد وقد وضع الظاهر موضع المضمرة اذ الاصل ان يقول ورق وودى الوضوح
 للاقتلاز

كانه يود ان يقرأ فى التبيان

فان امر القيس في مطلع قصيدته التي من اصحابه انظر الى السهم المعلق
 على باب الكعبة في الجاهلية وقتا تكبر من ذكر الجيب ومنه بسقط اليمى من الدعوى

بيت

ترجمه

لا استلزا بذكره كقول تالته يا طبيبات القاع قلن لنا ليلاي متكن ام ليل من البسه حيث
 لم يقل ام هي مع تقدم الذكر والطبيبات جمع طبيبة وكثيرا ما يشبه بها المعشوق في حسن العين
 ولطف الخط والقاع الارض المستوى هذا على ما هو المشهور من كسا الحاد وفتح اليم فى الحمى
 على ان يكون عين الاوّل وقال بعض الكمل الصحيح عندي وهو العكس اى ورق الحمى بفتح الحاء
 وكس اليم على ان يكون بينه وبين الاوّل تجنيس حرف والماء والحمام كما قال صدر الافاضل الحمى
 بكسر اليم والماء والحمام يقال انه حذف الفه فاجتمع اليماء فلم التضعيف فقلت احدهما ياء كما فى
 تقصير البازى انتهى انتهى كلام صدر الافاضل يا بعض الخلان قولوا للمعافى لست تدرى
 ما بقلب الموصح المعشور اسم جماعة لا واحد له من لفظه مثل قوم ورهط والخللان بالضم والتشديد
 جمع خليل وهو الصديق والمعافى اسم مفعول من عافاه الله تعالى وهب العافية من الكفاح
 والبلل ياء اى بلايا العشق واستقامه وهو المارد مهنا واعلم ان المصراع الاول يتم بالعا
 ويبتداء المصراع الثاني بلفظ في وقطع الكلمة الواحدة بين المصراعين شايح ذايح في اشعار
 البلغاء ومثل يسمى في عرف الشعراء مرهونا وقول لست تدرى اى لا تعلم انت ما التصق
 بقلب الموصح بفتح اليم اى الموكم وقيل يحتمل ان يكون الباء اللطيفية دون الاصاق اى المنقر
 فى قلبه وفى بعض النسخ يا معشر الخلان قل للامحى ياليت تدرى ما بقلب الموصح والاصح
 الذى المتوقد **شعر** تندرستانا نباشد در دريشنى اى جراحت حزيم دردى بيا الوصوة
 وهردر كلمه واحده مركبة مثل عدم وهمسايه وهم نكويم درد خويش كفتن از نبور
 يعنى شكايه كردن از اينداز نبور بى حاصل بود قوله بايلى مفعول كفتن على تضمين مع الخطا
 در عم خود ناخوره نيشنى اى لم يذوق ولم يعرف اصلا ايلام التحمل واما كونه بلا حاصل فلانه
 لا يتقط به ولا يتخذ منه حق الحذر تا ترا حالى نباشد همى ما حال ما باشد ترا افسانه پيشن
 يعنى در پيشن سوز من با ديكرى نسبت مكن او مگر بود ست ومن بر عرضو ريشه **حكايت**
 فاضله همدا ترا همذان بالذال المعجمة وفتح اليم بلد بالهمز واما هذان بالذال المهملة وسكون اليم
 قبلها قبيله من اليمن كذا فى تاريخ الباقى حكايت كندك بان غلبند بيه سرخوش بود
 وفعل دلش بواشش بود روزگار اى فى زمان يعندب عم قادر طيش مثلث بود

ريشن

و پویان یعنی متحسب بود و در و نده قول بی یان فی موضع الحال و مترصد ای متصرف و حیوان
یعنی طالب و بر حسب محسن واقع کو یان یعنی حکایت کنند آن تفاسیل و وقایع که بر
پرسش می گذرد **رباعی** در چشم من آمد آن سهر و بلند یعنی سوسه و سوسه فی البحر سهی بکسر تین
یعنی المستقیم و مستعمل فی وصف سحره **تقال** لها شر و بر بود بالضم ماضی من برودن در کم
زدست و در برای آفتند این دیده شوخ ای مطبوع می کنند بفتح الکاف در مفعول کشند
بکنند خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند بضم الباء الاوّل ای لا نظر الی احد قول خواهی
و ندهی و بند خطاب لمن الغی السخ و هو شهید و محصوره المعنی اگر خواهی دلت را بکس
ندهی چشمت ببند ای احفظ عینک عن النظر الی المحایب و اللذات الی کلکلام
از یادتو غافل نتوان کرد بهیچ یعنی غافل نتوان کردن بهیچ حال و خلاصه آن اذ ذکر فی کل
حال و اوله حاضر فی کل لحظه سرگرفته مارم بالکاف العری نتوانم که بهیچ شنیدم که
در گذری ای فی طریق من طریق پیش قاضی باز آمد طریقی یعنی بعضی ازین معامله بگوشتن
ای بگو آن پس رسیده بود در تجدید دشنام بی قاضی داد و سقط محسن یعنی هرزه و
باطل گفت و سنگ برداشت و هیچ از بی حمت فرو نگذاشت قاضی بایکی از علماء معین
همعنان او بود گفت **آن** شاهدی و ختم گرفتن ببینش و آن عقده بر او بروی
ترسش پیشش یعنی ببین آن محبوبی را و ختم گرفتن او را که چه حلاوتی دارد و ببین آن
عقده را که بر او پیشه دارد که اگر چه ترسش از غضب و لیکن شیر نیست فی حد
نفسه در بلاد بکسر الباء جمع بلد عمر بکونند ضرب الجیب زبیب الجیب فعلی یعنی المفعول
و المصدر مضاف الی الفاعل و المفعول متروک ای ضرب آیه ای العاشق و قيل ضرب الجیب
او کج و للناس فیما یعشقون مذاهب **از دست تو نیست بردهان خوردن**
خوشت یعنی خوشتیست که بدست خویش بسکون الشیخ یان خوردن **تو** قال القاضی
هما نامعین شیه و قدمه تحقیق از وقاحت بفتح الواو **قله** الحیاء بوی سماحت بفتح الحاء المهملة
الجودی ای قول پادشاهان بسکون النبی نامبتداء سخن بصلابت و ضنوت کو بند و باشد
در نهان صالح جویند **آن** کور تو آورده ترسش طعم بود روزی در صبر کن که شیشوی

شیرینش سان

کرد

کرد این بکفت و عسند قضا بان آمد نیز چند از عدول جمع عدله کذا فی مختار الصحاح که ملازم
او بودند زمین خدمت ببوسیدند که باجارت سخن داریم در خدمت بگویم اگر تو که ادبست
و نیز کان گفته اند **سبت** نه در هو سخن بحث کردن رواست خطا بریزگان کو رفتن خطاست
اما حکم آنکه سابقانعام خدا و ندی ملازم روزگار بند کانت مصلحه که ببینند و اعلام کنند
نوعی از حیانت باشد طریقی صواب آنست که پیرامن این طمع نکوردی می کردیدن بالکاف و الفاربع
و پیرامن حوالی الشی و اطراف یعنی ان الصواب ان یحوم حوالی هذا الطمع و فرس و لغع یعنی
شدت الحرس در نوردی که منصب قضا یا یکاه بالباء و الکاف الفارسیین فی البحر یا یکاه و کذا
و کذا یا کاه بخذ فالباء محضی یعنی العجز الذی یوضح علیه القدم فی السلم و فتح یعنی المستفاد و بفتح
الموتبة و هی المودة ههنا منیع بفتح المیم یعنی موبته حصین است تا بکنایه شیع ملوک بلذی
حریف اینست که دیدی اشارت الی بکسر تعلبند و حدیث اینست که شنیدی اشارت الی
و وقاحت ای لیس فی احتمال الموافق اصلا فالاولی **تو که ششوی** بک کرده بی آب رویی است
بسکون بآب و الباء الاخری فی رویی المصدریه یعنی کس که بسیار کرده است بی آب رویی
چرخم دارد از آب رویی کس بکسر بآب الآب بسا نام نیلوی بیجا سال قال فی البحر یعنی بسا بالترک
آنچه و آنچه بچه و استشهد علیه بقوله نه هر بیرون که ببسندی در روشن همچنان باشد بسا علوی
صاحبی که زهرش در میان باشد و قدمه تذکره مع زیاده تفصیل فی الدیباجه فتدکره که یک نام
ز ششش کند پایماله فتح را نصیحت یا را تو بگذرد و اتحاد القلب عبارة عن کمال الوفاق فی الاخلاص
ای نصیحه الاصدقا و المخلصین المتفقین فی الصدق و المحبة پسند آمد و بر حسن رأی و حفظ و فای
ایشان آفرین کرد و کفت نظر عزیزان در مصلحت حال من عین صوابت و مسلم فی جواب
و لیکن **ولو ان جبا بالملام یزول ای لو وقع ان جبا یزول بالملامة** لسمعت ای قیلت
کما فی سماع الله لمن جمده افکا ای کذباً یعتربه عدول ای یخلفه اللایم و العدول بفتح الفین المهملة
وهو کالکذب من اللذات **مس** و الذال المعجمة مبالغة من العدول وهو الملامة و صحیح بعضهم
فی بعض النسخ عدول بضم تین و الدال المهملة علی وزنه الدخول صحیح عدل بفتح عا د ل و الاوّل هو
ملاطمت مواجده آنکه خواهی که نتوان ششستن از زکی سیاهی این بکفت و کسانرا

الصحيح

بتفحص وتفحص حال او بليخت بالكاف الكا الفارسي يعني مستطو كرد ونفت في
كوان بخت كلفته اند هو كذا زر در ترازوست زور بز بازوست بهيغ هو كسي كه
زر را از كيسه بزوز آورده و در ميان نهاده بر او خروج زور و قوت بر بازوست
و آنكه بود نيادست رس نداد قوله دست رس و وصف تركيبي اي اسم فاعل من
رسيدن مثل دكلمن من كسيدن درهم دنيا كس ندادد يعنى صاحب بخرق نشود كذا
سمعت من بعض الكمل هو كه زرديد شرف و در آورد و زرد زوي كه هين
دو بشن است يعنى و اگر ترازوي آهني دو بشن اي حديد المنكبة باشد وى وان كان
الحديد في الشدة والصلا يميل البتة الى الذهب ويلين به في الجملة يشي و دخلوا في بياء
الوحدة فيهما يسترشد وهم در آن شب شخند بسكون الحاء المهمله بالتركي صوابه يعنى
حافظ شهر را خبر شد كه قاضيه شب شب در شمشاد در بزر يعنى محبوب در
سينه اش مقرر از تنعم تحقيق و بترجم كفته قوله قاضيه مبتداء و تخلف خبره و هو ظرف
وقوله شب اب در سرد شاهر در بر في موضع الحال قطع امشب اي في هذه الليلة الحاضرة
مكروقت لمي خواند بسكون التاء والنون اين خروس عشاق بس بالباء العربي
تكرره بالكاف العربي هنوز از كذا و بوسن و بحر الغراب الكذا و الكنارة كلاها بالكان
العربي يعنى النهاية والظرف وقد يكثر بنا عن حالة الوصلة وعن تمايش بذكره بدن الجيب
مجردتين و غذاوان كان من جزئيات المعنى الاو لاكنه بعد كلامه بالفارسية على حدة و بوسن
يخشي على ثلثة معاني صيغة امر من بويدن و وصف تركيبي و اسم مصدر انتهى والمراد
من كذا هم هذا المعنى التام و من بوسن المعنى الثالث وقد يوجد في بعض النسخ بيت من هذا
الابيات هكذا خسر يارد زخم بروى تابدار چون كوي عاج در خم چون انوس
قد عرفت معنى خسر و قيل اراد به ههنا الوسط المتوقع من الحد و تابدار و وصف تركيبي
مثل تاج دار و علم دار يعنى الجعد وكوي بضم الكاف الفارسية الكثرة بالتركي طوب و كان
بالفارسيين الخشب المنقى الذي يضرب به تلك الكثرة حين الملاعبة بالصوت لجان و العاج
عظم الفيل و انوس اسم شجر اسود معروف يكدم كه چشم فتنه تخفته است ز بهار

شب

وقد وقع في بعض النسخ بدل هذا المصراع هكذا يكتسب كدوست تخفته است در كونا بيدار
باش تا نورد عم در فوسن بضم الفاء والسببين المهملين في اصل اللغة الطنزي والسنخية
واراد به ههنا لازمة اعنى العيش وفي الصحاح الفارسي افسوس وهو لغه في فوسن اللمنة
معالي الطنزي والسنخية والحريف اعنى ورمغ وهو الانسب ههنا تا نشوي را مسجد ادينه
بالذال المعجمة كذا في الغراب بانكر صبح اي اذان الفجر با از در بلسه الراء سراي انكر اسم ملك
شربو كوس اي صدای كوس لب از لبى جو چشم خروس ابلهى بود برداشتن بلفظي بيهوده
خروس قولب مفعول مقدم لقوله برداشتن وقوله جو چشم خروس صفة للين وقوله
برداشتن فاعل بوديم وقوله بلفظي متعلق بقوله برداشتن يعنى حماقت بود برداشتن
لباز لبى كه هم چشم خروس است در حمة و صفوة بسبب كفتي بيهوده خروس فاعل
درين حالت بود كه بكي از متعلقان در آمد وكفت چه نشيدني خي امر من خاستن يعنى خردنا
پاي داري اي بقدر طاقتك و حسب مساعدة رجله كويز امر من كويختن وقد يخشى كويز اسم مصدر
ووصفا تركيبيا وليسا يمدن ههنا كصوران جمع حور زكي گرفته اند يعنى نيمه و عمر كرده اند
كذا سمعت من بعض الكمل بله كخي اي قضيه محققه در واقع كفته اند تا كويشتن و خرد
هتوز انو تا كويشتن فتنه كه هور اند كست باب تدبيرى فرو شايه مبادا كه فوكا يعنى
غدا چو بالا كيرد يعنى ان آتش عالمي بفتح اللام فوا كيرد قاضيه بتبسم فرو بگردد وكفت
بنجم در صيد كوده خيدغم را بالياء التمهانية الساكنة بين الضاد والغين المعجمين المغنويين
يعنى الاسد يعنى شير قوى را كه بنجم اش در صيد بوده باشد چه تفاوت كند كه سر لايد
يعنى عو عو كند روى در روى دوست كند و بليدار كه عدو يشيت دست مى خايد ملك بفتح
الميم وكسر اللام شهر را در آن شب آگاهى داد ندك و رملك بالضم والسكون توچنين منكرى
بفتح الكاف و يكسها وهو الانسب لقوله من اورا آه كالا تخفى حادث سنده است جويان
كفت مى اورا ز جمله فضلا و عصر بجز زمان و يكانه دهه اي فرديد روز كاري واقم باشد كه
معاربان در حوض بفرض حوض كوده باشد الحوض بالمعجمين يعنى السورع في الشىء اين سخن
در سمي قبول من نيايد مكرانكه بفتح الكاف الفارسي ههنا معاينه كردد بالكاف الفارسي كه

که حکما گفته اند **بشنیدی قول سبک مرتبط ببردن در قول دست برد نسیج میخ در زمان**
دشواری و صحت دست بتیغ بودن بنشاب و اجمال بدندان بود بعضی مضارع بودن
و فی بعض النسخ کز بد ل بود پشت دست در ریغ شنیدی م که سخن کاهی ملکر با تیغ چند از خا
صان بر بالین فاضر رسید شمع را دید استاده فی بحر العراب استاده نلغته فی ایستادن و بطرد
الالف فی مستقبله فقال ایستد و بایست و شاهد نشسته و فی رختنه و قدح شکسته و قاج
در جواب سنی خیر از ملکر حسنه ملکر بلطفش بیدار کرد و گفت بوجوه که آفتاب بولمر قاضی
در یافت یعنی فهم کرد که حال چه شد و گفت از کدام جانب برآمد گفت از مشرق گفت الحمد لله که
در توبه بکسر الواو باز است یعنی باب توبه کثوره است حکم این حدیث که لا یغلق علی صیغه
المفعول ای لا یغلق باب التوبه مطلقا مسدودا علی الصابحة تطلع الشمس من مغربها و گفت
استغفر الله و اتوب الیه قال عرف من تاب قبل ان تطلع الشمس من مغربها تاب الله علیه و قال
علیه السلام ان للتوبه با بخرضه سینه سبعین سنه و انه لا یغلق حتی تطلع الشمس من مغربها
و قال علیه السلام لا تقوم الساعة حتی تطلع الشمس من مغربها فاذا طلعت و راه الناس آمنوا
اجمعین و ذکر حدیثی لا ینفع نفسا امانها لیکن آمنت من قبل و کسبت فی امانها خیرا
و جاء فی بعض الاخبار انها تطلع من المغرب ثلثة ايام و الاصح انها تطلع یوما واحدا من
المغرب ثم تطلع من المشرق علی حالها الی یوم القيمة **قطع** این دو چیزم بکنه انهم
ان یختمند تخت نافر جام و عقل ناقم فرجام سکون الواو المهمله بین الجیم و الفاء المفتوحه
یعنی آخر و یعنی فایده کذا فی البحر و المراد عنها هو المعنی الماکر و فتار م کنی مستوحش بکسر الجیم
یعنی مستحق شده ام من استوجب البینه المحققه و بر بعضی عفو بهتدرا انتقام قالوا کل
من الاوصاف المحمده ضدّها نقیضه کما لعلم و القدره ضدّها الجهل و الجحیر نقیضه الا
الانتقام فانه عدل ممدوح فی نفسه و کذا ضدّه و هو العفو بل هو اولی دلیل قولی تعا و العافیه
عن الناس ملکر گفت توبه در بین حالت که بر حال خود اطلاع یافته سودی بیاء الوحده
نارذ قال الله تعالی فلم یرینفهم ایمانهم لما رآوا بائنا اول الایه لما رآوا بائنا ای لما رآوا الکفار
شده عذابنا قالوا آمنا بالله و کفرنا بما کذبنا مشرکین یعنی با الاصنام فلم یرینفهم

ایمانهم

ایمانهم لا متناع قبوله و لذلک قال معالی بیکر یعنی لم یصلح یصح ولم یستقم کذا قال بعض الکمل **قطع**
چون سود از دزدی آنکه توبه کردن که نتوانی بلند انداخت یعنی بگنند انداختن بر کاخ بالکاف العری
والخاء المعجمه یعنی القصر العالی بلند از میوه گو گو تاه کن دست یعنی بلند قامت را بگو که کنش
از میوه گو تاه گنند گو تاه یعنی قصر القامه خود ندارد دست بر شاخ قول بلند بضم الباء فی المنه
و قراء بعض الفصحاء بالفتح کما مر و میوه بالفتح و السکون فی الاصح و لکن المشهور کسره کذا سمعت
من بعض الفضلاء ترا با وجود جنین منکری بفتح الهمزة الخفیه بمعنی کما که ظاهر است خلاص
صورت نبیند این بگفت و موکلان بفتح الهمزة الخفیه المستدرة یعنی جلاد آن و هو سکون النون
مبتدا قول عقوبت مفعول مبدی قبل هذا هو الواو و قد سمعت من بعض الفضلاء انه
قراء بکسر النون علی الاضمار فی قول او یختمند ههنا علی معنی المجهول و قول بروی بفتح الواو
او یختمند خبره گفت مراد از خدمت سلطان بیکر سخن باقیست ملکر بر رسید که آن چیست
گفت **قطع** بآستین ملای که بر من آفتابی طبع مدار که از دامنم بدارم دست احوال
بحالست از این کنه که مرایست بدان کوم که بق داری امید واری هست ملکر گفت این لطیفه
بدیع و عجیب آوردی و این نکته غریب گفته و لکن بحال عقلست و خلاق مشرع که ترا مرورد
همه فضل و بلاغت از چنگل باجیم الفارس عقوبت من برها ندای خلاص کند صلحت
آن بینم که ترا از قلعه بشیب اندازم بفتح الباء کائنه للصله و شیب بالکسر الصحیح
مخفف من نشیب بفتح النون بالترکی اینش و هذا کما یقال فی نشین نشین نشین بخدا نشین
من اول و قد جئی یعنی سرکشته و جئی ایضا یعنی زیر و فرو و هو المراد ههنا و قد یعطف علیه
علی طریق الانباع و المزاجه لفظه تیب فیقال شیب و تیب کما یقال فی العربیه حسن بین
و فی التری قز قز تا و کزان عبرت کبر ند گفت ای خدا و ندجهان پرورده نعمت این
خاندانم و نه تنها من این کنه دارم دیلوی را ببنداز تا من عبرت کبرم ملکر از این سخن خنده
آمد و بعضی از سر خطای او در گذشته قول سر و در کلاه من الصله الزایده کما مر و
شعبدان او را یعنی حساد و خصمای قاضی را که اشارت بکشتن او کرده بودند گفت
همه سخن بفتح الحاء المهمله و تشدید الیم عیب حویشیند طعنه بر عیب دیگران مریند

۱۲

حکایت منظوم جوانی پاک بار و صف ترکیب مثل طاس باز و آتش باز من باختن
و کذا پاک رو من رفتن بود یعنی جوانی که پاک باز عشق و پاک رو بود در میدان عشق که با پاییز
روی بیاء الوحده ذکر گوید بکس الطاق الفارسی یعنی در رهت بود و هذا کنایه عن الامتلاء
بجسته چندین خواندم که یعنی در کتب تو از مخ در دریای اعظم بگردانی بکس الکاف الفارسی
موضع بدور فیه الماء والیاة الوحده در و افتاد یا هم ای مع حبیبه جو ملاح آمد پیش
تا دست گیرد الشین را جمع الی جوانی مبادا کاندرا ن سخنه میرد همی گفت از میان موج و شوی
بالشین المعجمه یعنی العجالة کذا فی الصحاح الفارسی و لکن در فی بحر الغریب المشروح علی کون معنی
العجالة یعقوله الشیخ سعیدی هذا و قبل تشویر ههنا لفظ عن فی معنی الاشارة علی ما قاله فی القاموس
التشوییر اشارة کون و قبل هو یعنی شوریدن معن خلط کردن و قبل هو عطف تفسیر
لموج و یقال له ای الموج البحر فی التریکی تکرر مرابکندار و دست یار من کور درین گفتن جهان نوری
بر آشفقت یعنی اجل بر آمد من آشفقتن معن محبت و نایل العقل شدن و قال بعض الکلم
لفظه آشفقتن کثیرا ما تستعمل معن شوریدن و هو ههنا کذا کبر شنیدندش که جانی را دروی
گفت حدیث عشق ازان بطل مشنوشن بالفتح و السکون قبل هو لفته فی مشنوشن معنی
لا تسمع و الظان من بنوشیدن بضم النون و کسر ههنا معنی شنیدن که در سخن کند یاری فراموش
چندین کردند یاران زندگانی ز کار افتاده یعنی از مجرب کار بشنوشن تا بدانی که سعوی راه
رسم عشق بازی چنان دانند که در بغداد تازی بالکله الفی قانیه فی اوله و الحنایة الاصلیه
فی آخره معنی زبان عرب و افناشبهه به لان اهل بغداد یعرفون العری القصیح لما یعرفون لسانه
الفرس دلارامی که داری دل درو بند دلگوشم از هم عالم فرو بند اگر لیلی و مجنون
زنده کشته حدیث عشق ازین دفتر نوشته یعنی انها لوکان فی قید الحیوة ککتبه حدیث
باب ششم در صفات

دیوانه شدن
شوریدن

پیروی مان

عم قال ما هذا یارب قال نوری و وقاری فقال رب زدنی نوراً و وقاراً **حکایت** باطنیه را
داشتمندان در جامع دمشق بخشن همی رفت فی بعض النسخ همی کردم و المعنی واحد الی کاه جوانی
از در آمد و گفت درین میان کسب هست که فارسی دانند اشارت بمن کورند کفتم چه حالت
گفت پیر صد و پنجاه سال در حالت نزع است و بن بان پارسی چیز میگوید و مفهوم ما
بکسر المیم الاقول علی الاضافة تکرر دای لایبیر مفهوم ما و معلوما لانا اگر بگویم قدم زنجیر
شوی مزد و ثواب یا بی مشتق من یافتن با سنده و صیغه کند چون بیایینش فرار سیدم
همی این بیت می کفتم **قطعه** دمی چند کفتم بر ارم بکام در یغاکه بگرفت ما جز مجبول
من کورفتن راه نفس در یغاکه بر خون الوان عمر دمی یعنی بیک نفس خورده بودیم گفتند
بس معنی این بیتها بعضی با شامیان همی کفتم تعجب کردند از عمر دراز او و تأسف او بر حیوة
دنیا کفتمش چگونگی درین حالت گفت چگونگی **قطعه** ندیده که چه سخن همی رسد بکس از دهان
بمسکون النون للوزن و قد عرفت انه یجوز اجتماع ثلث مسکون فی هذه اللفظة بدری کند
ذرفای ای یفرع و یخبر سن من اسنانه قیاس کن که چه حالت بود در آن ساعت که از وجود
عزیزش بدر زد جانی ای یخبر روحه من بدنه کفتم تصور مرا که از خیال بدر کن و در هم
را بر طبیعت مستولی نگردان که فیلسوفان ای حکیمان گفته اند مزاج اگر مستقیم بود اعتماد
بسکون الدال بقار انشاید و مرضی که چه هایل ای بخوف بود بفتح الواو دلالت کلی بر هلال
نکند اگر فرمای طیب را بخوانم تا معالجت کند که بد نشوی بسکون الهل و یاه الخطاب گفت
همهات **مشق** خواجه در بندای در سودای نقشی ایوانت ای العرفه العالیه و قد مر تحقیق
ایوان فی اوایل فارح الیه خانه از پای بست بالباء العری ای من اساسه و پیرانست
و هذا هو الذی وعدناه فی الدیاجه فتذکر دست بر هم زد یعنی بر سبیل تعجب و تأسف
طیب نظر چون خرق بفتح الحاء المعجمه و کسر الراء المهمله صفة مشبیه بیند افتاده حریف
بالمملتین یعنی طیب محاذق چون فریوت بیند حریف افتاده را تأسف می کند و دست
بر هم زد و لایب شاعر العلاج پیر مردی ز نزع می نالید پیر زن ای زوجه صندلش
همی مالید ای تذکر و صندل شجره معروفه طیبه الراج یعنی علاج که امسرت بالصدق فان کثیرا ما تخطط
امراته

تخلط الصندل بماء الورد ويؤخذ كره الرأس والقدم لدفع الصداع والحارة چون تجهد شدا عند الشما
نه عزيمت واحد العزائم وهي بالفارسية افسون ان تركند نه علاج **كاتب** پیری حکایت میکند که در
دختری خواسته بودم و خانه و حجره بکل بجم الکاف الفارسی آراسته و مخلوط با نوشسته
ودیده و دل برو بسته و سنبهای دراز خفتمی و بدلهای جمع بذله بالفقه والسکون و لطیفه اعظم
تفسیری لبذلهای کافتمی تا با سنده و حشت نگیرد و موانست پد برد ازین جمله سنبهای
هی کفتم که نخت بلندت یا رب بود بسکون الواو و بعضهم قواء بفهم باو چشم دولتت بیدر
که بصحبت پیری افتادی نخته و جهان دیدم کرم بالکاف الفارسی و سوز از روزگار چشیده
نیکو بد از مود محقق صحبت بداند بکسر الباء و شرط مودت بجای آرد مشفق اسم فاعل
من اشفق یعنی شفقت کننده و مهم بان عطف تقسیریه خوش طبع و شیرین زبان
منه تا توانم دلت بدست آرم و ربیازار بهم نیاز آرم بکسر النون و سکون الزاء
یعنی الحاجة یعنی اگر تو موازی و خوری میکنی من ترا احتیاج و نضرع می آرم که چو طوطی
ای مثل شکر بود بفتح الواو و خورشید ای طعام که جان شیرین و دای پیر و رشت یعنی لو کان
طعامک و اد اکمل الشکر کالبیغاء و علی ان احصله ولو بتغذیه الروح العزیز نکر فتار آمدی
بدست جوفی محجب بکسر المجمع اسم فاعل من اعجب یعنی خوشترین بین هذا هو المشهور
المتعارف بحسب الاستعمال و قال فی مختار الصحاح و اعجب بنفسه و بتراب علی مالک یم فاعله
فهو محجب بفتح المجمع و الاسم العجب انتهى و خیره بکسر الخاء المجره و ای ای ضعیف الفکر المثل
سرینیز و سبک پای که هردم هو ای پزد بالباء الفارسی و الزاء العری مضارع من یجتن
و هو لحظ را فی ز ند ای لا ینقر علی رای واحد و هو شب جای خسد و هو روز یاری
کرد و ناداری مدار از بلبلان چشم یعنی چشم مدار ای لا ینقر و لا تطمع الوفاء بین
البلابل که هردم بر گل دیگر سوزانند اما طایفه پیران بعقل و ادب زندگاف کنند نه بر
مقتضای جهل جوانی **س** ز خود بهتری بیاء الوحده جوی امر من جستن و فرصت
شمار و غنیمت دان مصاحبش که با چون خودی ای فی المصاحبه مع من یساویک
فی الشرف کم بفتح الکاف العری کنه بضمی روزگار مع تنقص عمر کم فقط من غیر ترتیب فایده

و لکن در بعضی کتب
بجای آن خرم اند و ضم رضای
نویسند

ونفع

ونفع کفتم یعنی آن پیر کفتم برین لفظ محمد بن معنی نوع کذا فی القانون بل کفتم و کما ن بودم که در لسن
در قید من آمد و صید من شد تا که بفتح الکاف الفارسی و سکون الباء نفسه یعنی من سوز از دل
پدرد بر آورد و کفتم چندین سخن که کفتمی در ترا زوی عقل من و زانی بکسر الواو آن بکر کن
ندارد که رفته ای وقت من الاوقات شنیده ام از قبیله خویش که زین جوان را الویری برده ام
نشیند که پیری نشیند **س** لمارات بین یدی بعلمها شیئا کافتمی شفته الصایم یعنی نما بصر
الزوجه بین یدی بعلمها ای زوجهها و الجمع بعول و یقال للزوجه بعول مثل زوج و زوجته و
قوله شیئا مفعول رات و اراد به الة الرجل و ارجی اسم تفضیل من الرجوة و هی بکسر الراء و فتحها
الکینه و اکثرها ای لمارات شیئا کاینا مثل ارجی شفته الصایم شبه الة الشیخ بشفة الصایم فی
ضعفه و اکثرها و اصلها شفته لان تصغیر شفته که و الجمع سفاه بالهاء و سمعت من
من بعض الکلم بقوله الصواب ان یراد بالصایم المسکری الخیمل فان الصوم فی اللغة الاسال
و من اشهر اوصاف الخیمل انه عبوس مسترخی الشفة تقول جواب لما و انما جعلی به مضارعا
لحکایة الحال و قبل ان لما یرد المضارع الی معنی الماضی كما یرد ان المصدریه الماضیه الی معنی الاستقبال
هذا معنی مت هذا مبتداء و میت خبره و معه متعلق میت و ضمیر مع راجع الی الجمل و ما فی انما
کافه الرقیه مبتداء و قوله للنایم جبره و الرقیه بضم الراء و سکون القاف ما یقرأ من الادعیه و
والایات علی المرضی لطلب الشفاه و یقال لها بالفارسیه افسون و اراد بالنایم الة الشات یعنی
یقول هی مشیره الی ذکر الشیء هذا معنی میت و انما ینفع الرقیه ای انما یجبر الی الاله العرشه
للنایم ای لذكر الشات لالکیت ای الال ذکر الشیخ فسمیت مارتة بین یدی بعلمها الشیخ بالکیت
فی عدم الحکم مطلقا **شعر** ز ن کن بر مرد قوله برهنا یعنی عند و یقواء بکسر الراء للوزن فی رضا
برخیزد بسن بالباء العری یعنی بسیار و جگر زان سسری برخیزد و یخذف یاء سسری من اللفظ
للوزن پیری که ز جای خویش نتواند خاست الایضا استثناء من قوله نتواند خاست قوله
کیش بفتح یائی که عصا برخیزد التقدير عصایش کی برخیزد و اراد بعصاه الة فی الجملة مکان
موافق نبی و بفارقت الخا مید یعنی آخر شد چون مدتی عدت بر آمد یعنی تمام شد عقد نکاحش
بستند باجوفی نند بضم التاء و سکون النون یعنی دشوار و اراد به همنه ان کان سنا کاعسی المعامله

فتدم

و سر به مخالفه و بر شش و نهی دست و بد خوی جور و جفای دید و رنج و عنای کشید
 و در شکر نعمت حق چنان می گفت که الحمد لله که از آن عذاب ای بر و هیدم و بدین نعمت میم
 بر رسیدم **س** با این همه جور و تند رویی بالباء المصدری بارت بگشتم که خوب خوبی بباله الطاب
قطعه با تو مرا سوختن اندر عذاب به که شدن باد کوی در بهشت بوی بیار از دهن خوب و
 نغزند قول بر افاده معنی التفضیل یعنی جو بر آید که کل از دست زبشت **کایت** همان پیروی
 بودم در دیار بعلبکه که مال فراوان داشت و فرزندان خوب و انبیا نبی حکایت کرد که مراد عمر
 خویش بخیر این فرزندان بوده است در خیزه در بن وادی زیارت نگاهست که مردمان حاجت
 خواستند با بجا و بدینها در پای آن درخت محو نالیده ام تا من این فرزندان بخشیده است
 شنیدم که پسر باو فیکان آهسته می گفت چه بودی که آن درخت را بدانی که کجاست
 و دعا کردی تا پدرم بمیرد **س** خواجهم بشا در کفان که خورندم عاقل ای عاقلست
 و بسو طعنه رسان که پدرم فریوت **قطعه** سالها بر تو گذردم که گذر قول کنی من المصراع
 الثانی فی القراءه و متعلق لما قبله بحسب المعنی یعنی گذر که سوی تربت پذیرت تو بجای پدر
 چه کردی خیر ای من الادعیه الصالحه و الصدقات و نحو ذکر قول جای مقوم و فی بعض النسخ
 بجان پدر بالنون همان چشم داری از بسات **کایت** روزی بغرور جوانی سخت
 رانده بودم ای کنت ذاهبا بالسنده و السرهعه فی سیر السفر و شبانکه پای کویوه بالزکی
 بلکه در بی سنست مانده بودم پیر مژدی ضعیف از بس کاروان همی آمد گفت چه حسبی
 خیز که بجای حفتن است گفت چون روم ای کیف اذهب که نه پای رفتن است یعنی پایم
 نه پای رفتن است گفت نشنیده که گفته اند رفتن و نشنیده که دویدن و گسستن
 یعنی گسختن و هما بالکاف الفارسی یعنی الانقطاع و الانفصال ای که مشتاقی منزلی مشتاق
 پند من کار بند و بالباء الفارسی فی الاول والعربی فی الثانی و صبر آموز یعنی کار بند پند
 ای اعمل بالنصحه الیه فلهما من عدم الاستحجال و الصبر علی الثانی فی الامور اسب تازی یعنی فرس
 عربی دو تکر یعنی التلا و سکون الکاف فی العزای یعنی الحمله دو در شتاب یعنی باز جمله میکنند بر
 بر سبیل سرعت و استحال و در جمله سوم عاجزی ماندا ما شنتر آهسته می رود شتاب

روی زیبا و جامه دیبا عرف و دیگر و پوری و عوی
 انچه زینت زانان باشد مردان کبریا هم پیش بس

قطعه

روز

و روز **کایت** جوانی جست و لطیف خندان و شیرین زبان در خلقه عشتاب مابوکم
 در دلش هیچ نوعی غم نیامدی و لب آواز خنده فراهم نبود ای کان ضاحکا منبستما
 دایما بحيث لم یضخم احد شفیه الی الاخری روزگاری برآمد که اتفاقا ملاقات یافتند بعد
 از آن روزگان دیدمش زان خواسته و فرزندان خاصه بیخ بالباء العربی نشا هض
 بریده و کل هو سسش پز مرده بفتح الباء و سکون الزاء الفارسی یعنی ذبو یافته پرسید
 من که این چه حالتست گفت تا کو دکان بیا و در دم دگر کوری نکر دم **س** ماذا الصباب
 و الشیب غیر منی و کفی بتغیر الزمان نذیرا قد جعل مامع ذاسما واحدا یعنی ای سنی
 وهو مرفوع المحل مبتداء و الصباب بالکسر و القصه الممیل بمعنی المیل الی الجمل الخبر و الشیب
 بالفتح و سکون مرفوع مبتداء و جمله غیر خبره و ملته مفعول غیره و الیه بالکسر و التندیر
 الشعر المسترسل الی المتلبین و الباء بتغیر الزمان زاید فی الفاعل کما فی قوله تعا و کفی باله
 شمیدا و نذیرا عین معنی الاذار کالتکبیر معنی الابکار و معنی المنذر بفتح الذال کالبدر مع معنی المبدع
 و الاذار معنی الاعلام علی وجه التحویف و المصدر اعنی التغیر فاعمل کفی مضاف الی فاعله المحازی
 اذا غیر حقیقه هو الله تعا و محل الجملة الفعلیه نصب علی الحالیه بتقدیر قد و الشاعر بیکر
 علی نفس الصباب فی زمن الکبر و الشیب و یقول ما هذا المیل الی الجمیل و الشباب و الکلون الی الطرب
 مع الاحباب و الحال ان الشیب الذی هو نذیر الموت و سفیر الفوت غیر لون شعر و انذرفی
 بد تو انقضاء عمری و کفی بتغیر الزمان لون شعری نذیرا کما قبل کفار مشیب را سر من نذیر
س چون پیر شدی ز کورگی دست بدار امر من داشتن بازی و ظرافت بجوانان بلذار
قطعه طرب نوجوان ز پیر مجوی نمی من جستن که ذکر ناید اصله نه آید آب رفقه بجوی نزع
 را چون رسید وقت جور درو بکسر الدال و فتح الواو و سکون الواو اسم مصدر من درویدن
 یعنی چون وقت حصار رسید بخامد چنانکه سبزی **قطعه** دور بالفقه و سکون جوانی
 بسندای برفت از دست من آه در بیخ و حیف آن رسن معنی الزمان دلفروز
 یعنی حیف آن زمانه که گذشت قوت سسای یعنی شیری برفت راضیع النون به پیروی
 جو یوز بالباء التختائیه اسم حیوان مفتیس یقال له بالعربی فهد و بالترکی پارس قیل انه

لما بلغ غاية السن كان يقنع من الطعام بالقطعة بينه وهو المخبث وللهذا قال به پیری
 چو پور پیری ز بیاء الوحدة ای مجوزة من العجايز موی بسكون الباء لیه کرده بود
 کلمتی ای ماکر دیوینیه روز اعلم ان مام بعنه ماذر و الکاف للتصغیر ای ماذر سال
 خورده من موی بتلبیس کیه کرده کیر راست نحو اهد شدن این پشت کوز بالکاف
 الفارسی ای لایستقیم هذا الظاهر المنحني الذي قد تقعر صدره و جمله قوله ای ماکر ای قوله
 پشت کوز مقول القول **کاف** روزی بجهل جوفی بانکه بر ماذر دم بعنه خاطبت
 الی والدی بالعنف و رفع الصوت دل از رده هنای موضع الحال من فاعل نشست
 فی قوله بلنجی بالكاف العربی نشست وقوله وکریان حال من فاعل کفت فی قوله همی کفت
 مکر خورده فراموش کردی که در شیخ میکنی **کاف** چه خوش کفت زالی بفرزید بفرزید
 بعنه چه خوش کفت آن یکر مجوزه بفرزید خوش فان زال بقوله للشیخ و العجوزة علی التکرار
 فی اصل اللغة و ان استهم بالعلمیة لوالدینکم کما یقال رسم زال بعنه رسم بن زال چو دیدن
 پلنگر اکلن و صف تو کسی و پیل تن کوز بر خود بیت ای من زمان صغیر و آوان طوق لنگر
 یاد آمدی که بچاه بودی در غوش من آغوشه مد الف بالترکی تحقیق و در افاده معنی
 الظرفیة قوله نکر دی جواب الشرط اعنه قوله کوز عهد و رین روز بومن جفا که تو شیر مردی
 و من پیره رن و مجموع الشرط و الجراء اعنه من قوله کوز عهد الی قوله پیوزن مقول القول
 اعنه کفت **کاف** توانگر خجیل را پیری رجور بود ای مرض نیکنی هانش گفتند مصلحت
 آنست که ختم قرآن کن و یا بدل و اعطاء قربان باشد که خدای تعالی هدایتی مثل تو خه
 لفظا و معنی باندیشه فرورفت و کفت مصحف بحضور ای بسبب کوز حاضر الی
 اولیتر کله بفتح الکاف الفارسی و تشدید اللام قطیعة الغنم و غیره دور بعنه دورست
 و بعد صاحب دل بشنید و کفت خمش بعلت آن احتیاج افتاد توان بر سر
 زبانست و زرد میان جان **مشهور** در یفا کردن طاعت نه با درن اگر شی بفتح
 الکاف الفارسی بعنه کوان کردن نهادن را همراه بودی دست دادن بکلمه التاء ای بد
 الاعطاء و النجاء بعنه آن نواکر تخمیل طاعت را کردن نهادن را غرض شد که بیک عمل بسازد تا

ای کوزی اموز روزی من خفا
 از تری او

شفا یابد اگر این کوزن طاعت نهادن را دست عطا همراه بودی بعنه اگر بدین مساعد بودی
 بکوز نشن در طاعت بغایت خوب بودی ولیکن در یفا و حیف که همراه نبودی که بدیناری
 چو خورد **کاف** بکلمه الکاف الفارسی ما تد بفتح النون و کولم کوزی صدى صد بار بخوند **کاف**
 پیر مودی را گفتند چو از ن تلمی ای لم لا تنزج کفت با پیر زانم عیسن نباشد گفتند
 ز ن جوان بخواه چون ملنت داری بضم الیم و سکون الکاف بعنه چون اقتدار داری کفت
 مولا که پیرم با پیر زانم الفت نباشد او را که جوان شد با من که پیرم چون صورت
 صورت دو سینه بندد چون مهنای بعنه کیف **کاف** شنیده ام که درین روزها کهن
 بفتن پیری بعنه بیکر پیر کهنه خیال بست به پیرانه سهرای میگویند بچاکه کیرد جفت
 بضم الیم العربی و سکون الفاء بخوست دختر کی خوب روی کوه نام چو درج بالضم السکون
 ای مثل حقه کوهوشه از چشم مردمان بهفت بفتح الباء الصلة و ضم النون بعنه خوب روی
 و کوهوشه نامی که هیچی فرجش از چشم مردمان بهفت بعنه درینها نیست چنانکه رسم هر وسیع
 بود نماشاوی بجملة او اعصای شیخ نجفت کمان کشید و نکر کرد بفتح النون النافیة یو
 هدف بهمد بعنه نشا نوازید بلکه خطا کرد از آن سبب که نتوان دوخت بعنه دوختن
 مکر بسوزن پولاد جامه هتکفت قول جامه هتکفت مفعول دوخت و هتکفت
 بفتح الهمزة بضم الکاف الفارسی ما شیخ علی سبیل الاحتمام بالترکی شیخ طومنش و محصور هذا
 البیت انه لم یقدر علی ازاله بکارتها بدوستان **کاف** بکلمه الکاف الفارسی ای شکایت اغاز کرد
 و حجت ساخت که خاتمان کلمه واحده بعنه المال و الرزق من این شیخ هدیده پال بفت
 بعنه میان شیخه بالفقه و السکون و زن جنک و فتنه برخاست که سر بشنود و کاف
 کشید فاعل کشید ای الرزق و هو الرزق الظاهر او کل واحد منها و شعری کفت بس
 از خلافت و شعت بعنه بعد ازین مخالفت و شاعت که جاری شد سعدی کفت که گناه
 دختر نیست ترا که دست بلوزد که هر چه دانی سفت بالضم بعنه رفتن بعنه سوراخ کردن
 و لا تخف فاقیه من لطیف التعبیر و حسن القوال تقریر **کاف** هفتم در تائید تربیت
 یکی از وزیر پیری کوزن کوزن بفتح الکاف العربی و سکون الواو فی اصل اللغة بعنه اسب

زور با پیر زانم
 بکوز زانم
 در سر کرده و کوز

چنان

بمعنی اسب بالایی ثم شاع فی معنی الفقی و هو المراد ههنا بود به پیش کسی از دانشمندان فرستاد
 که مرا این را ترتیبی کن مگر عاقل شود مدته مدیده قبیل معنی المفهول ای زمان ممتد تعلیمش
 کرد موثر نبود پدرش کس فرستاد که این عاقل نمی شود و مراد یوانه کرد **قطعه** چون بود
 بفتح الواو اصل جوهری بیاء الوحده قابل ترتیب را در واثر باشد هیچ صیقل بالفح و السکن
 هو الصانع الذی یزیل صداه السیوف یلکو ندارد آهنی را که بدکهم باشد سکر بدر بای
 هفت گانه لغه فی کونه بالكاف الفارسی فیها بمعنی النوع مشوی بضم الشین نهی من شستن
 کچو ترسند پلید تر بالباء الفارسی یعنی مردار تر باشد خیمیس از مکه سفرها الله بود
 بفتح تین چو بیاید هنوز خور باشد **حکایت** حکمی پسر از پند و نصیحت داد که جانان پدر
 و شتر آوردید که مکر و دولت دنیا اعتماد را نشاید ای لایلیقان بلا اعتماد و جاه از دولت
 بد نرود ای لایلیخان المصعب من الدوران و لا یبقو فی احد حتی یعمد علیهم خیم
 و زرد سفر محل خطر است و هم بفتح الهاء در حضر معنی ضد السفر یاد زرد بیکار
 ای موه و واحده بُر دو یا خواجه بتفاریق بخورد یعنی او ناکله صاحب المال شیئا فشیئا
 اما هنر چینی زاننده است و دولت پاینده ای مقرر و اگر همتی مند از دولت بیفتد
 غم نباشد که هنر در نفسی خود ای الکمال فی حد ذاته دولت است و قبل فی هذا المعنی بالفارسی
 و نعم قبل صاحب کمال را چه غم از نقص جاه و مال چون بنگری که هیچ بر و سنج خورد
 نیست مردی که هیچ جامه ندارد با تفاق بهمتی ز جامه که در وجه مر د نیست هنرمند
 چا هو جا که رود قدر و اعزاز بیند و در صد رشید و بی هنر هر جا که رود لقمه
 چیند و سنج بیند **سخنست** پس بالباء الفارسی از جاه بسکون الهاء تحکم بزود
 یعنی بعد از منصب و جاه حکم از غیر کشیدن دشوار است خود کرده بناز جوهر مردم
 بُردن **قطعه** و فی افتاد فتنه در شام هر کس از کوشه فرار فتند روستا زادگان دانشمند
 یعنی ابناء اهل القرية العالمین بوزیری بیاد شارفتند بخذف هاء پادشاه الموزن پسران
 وزیر قول ناقص عقل صفت پسران بکذا فی بالترکی در لیکل بروستا یعنی فریب رفتند
ست میراث پدر یعنی اگر میراث پدرت خواهی علم پدرت آموز کن مال پدرت خرج توان
 کرده

پیشین صح

ولفت ای جانان پدر
پند بشنوی

کرده بده بسکون الهاء روز **حکایت** یکی از فضلا تعلیم ملکر زاده کردی و ضرب بی محابا
 یجوز ان یکسر باء ضرب بالاضافه الی ما بعده و یجوز ان یسکن ذکر الباء عدم الاضا فی
 بمعنی ضرب را می توقف زدی و زوجی فی قیاس کردی پسر ازنی طایفه شکایت پیش
 پدر بر برد و جامه ازین دردمند بود داشت پدر را در لقمه بر آمد ای انفعول و انقبض
 استند را بخواند و گفت بر پسران اخاد **عجب** چندین جفا و تو بیخ یعنی سرزنش روانی
 داشت که پسر مرا سبب چیست گفت **سخن** بایدیشم باید گفتن و حرکت پسندیده
 باید کرد هم خلق را خاصه ای خصوصاً پادشاهان را که بردست و زبان ملول هر چه
 شود بفتح الواو هر آینه یعنی البته با فواه گفته شود و قول و فعل عوام را چندان ای بمقدار
 قول و فعل خواص اعتبار نباشد **قطعه** اگر صد عیب دارد مرد درویش رفیقانش
 یکی از صد ندانند ای لایعلون واحدا من المائ و کویک نا پسند آید سلطان از اقلیمی باقلیمی
 رسانند پس در تمهذیب اخلاق خداوند زاده کان انتمهم الله بنا تحسنا اجتهاد
 از ان پیش یعنی زیاده باید که در حق عوام **قطعه** هر که در خردیش بفتح الباء المصدری
 ادب نکنند در بزرگی و فلاح النجاة عن الام الافعال الشنیعة از و برخواست چوب
 تر از چنانکه خواهی پیچ امر من پیچیدن یعنی اگر خواهی که چوب تر را پیچ کنی تا عوجا جشی
 زایل می شود پیچ هر طرف که میخواهی که آن قابلیت نشود خشکتر بآنش راست
 یعنی اما چوب خشک را مستوی راست نمیشود جز بآنش و قد وجد فی بعض النسخ
 ههنا هلکنا **ست** ان العصور ذم غصن بالغبین المعجم و الصاد المهملة فرع الشجر اذا قومتها
 بالشدیدی ای جعلتها مستقیما اعتدلت ای استقامت و استقامت و لیس اسم لیس
 ضم الشان و محل عمله ینفکر نصب علی انها غیر لیس و التقوم فاعل ینفع و قول بالخشب
 قبل متعلق ینفع و الظان متعلق بالتقوم ملکر احسن تدبر ادیب و تقریر سخن
 او پسندیده آمد خلعت و نعمت بخشید و پایکا همتی یعنی مرتبه او را از آنچه بود
 برتر کرد **حکایت** معلم کتابی قد صحیح فی بعض النسخ المعتمده کتاب بضم الکاف
 و تشدید التاء فی مختار الصحاح الکتاب بالضم و التشدید الکتبه و الکتب ایضا و الکتب
 واحدا لنتی

ازینجا بد کردی

ازینجا بد کردی
سخن

زادیدم در جبهه یار مغرب نوسن روی و تلخ گفتار و بدخوی و مردم آزار و کناطبع و مردم
آزار و ناپرهیز کار عیش و اسگون مسلمانان بدیدن او ثبته محمسن و سکون الهام
لهام مقصور من تباوه و هو بعض العبت و الفاسد کذا فی بحر الغرائب کتبه بفتح الهمزة الفارسی
و جواندن قرانش دل مردم را سیم کردی جمعی پس از پاکیزه و دختران دوشیزه
ای النبات الایکار بدست جفای او گرفتارند زهره مخنده و نه یاری گفتار سمعت
من بعض الکلم انه قال یلواى بالالفین والیا بین التختانیه بعض چاره یعنی زهره مخنده
وارند و نه چاره گفتار در حضورش که بفتح الهمزة الفارسی و سکون الهام عارض ای
سپهین بکسر النون یکنی را هباجیم الفارسی زدی و گاه ساق بلورین بفتح اللام المشدده
و سکون الواو و کسری الراء والنون دیکری را شلنجی کردی القصه شنیدم که طری محمد
ای بعضی از خیانت او معلوم کردند بزدند و برانند و مکتب خانه را بمصلحی دادند
یعنی پارسای بیاء الوحد و فیکر مادی حکیم که سخن جز بکلمه ضرورت نلفظ و موجب آزار
کس بزبانش نرفته و کوزگان ترا هیت استاد محسنین از سر بدر رفت و معلم دوستان
بفهمیدن نکا یعنی معلم ثانی را اخلاق ملکی محسن بود چون گویدگان این حکم را دیدند
هو یکی دیو بیلد یکر بکسر الواو شدند و با عمار حکم او سر علم کردند و در اغلب او
اوقات بیازنج و لعب عطف تفسیری نشنند و لوج درست ناکرده یعنی قبل
الفراخ عن معرفته و تحصیل مافیہ در سر بیلد کوشکند استاد معلم بدل من
استاد هکذا فی اکثر النسخ و فی بعض النسخ استاد معلم بوا و العطف چون بودی آزار خور
بازند گویدگان در بازار قال فی بحر الغرائب خ شکر بکسر الخاء المعجمه لعب مخصوص یلعب
به الصبیان و کیفیتیه انه یقوم احد هم من حیاً نظره و له ناظر ینظر الی الباقین فیثب
کل واحد منهم علی ظهره فن نزل رجله الی الارض من هو الوارثین و تماشست به باضه
ذکر الناظر برجله فیقوم بد که ح ذکر المضروب فیثب الباقین علیه مثل ما سبق و هکذا
و هذا اللعب یقال له بالنزکی فی بلاد الروم او زن اشکر الی ههنا کلامه بعینه و قد یقال
الکاف فی خ شکر للتصغیر و المراد به ما فی الخاط من الکر باس علی شکل الذب لیلعب به بعد

ازد

بعد از دو هفته بود در بکسر الراء آن مسجد گذر کردم معلم او این را دیدم که ده بود
خوش کرده بودند و بقام خویش آورده انصاف برنجیدم و لاحوله کنان کفم البیس را
دکر بازه ای مراهه اخری معلم ملائکه چو کردند پیرمردی جهان دیده بخندید و لغت
نشیده که گفته اند سوی پادشاه پسر ای پسر شما بکتاب داد لوج میبشن در کنار نهاد
یعنی لوج سیمی سیمین را در کنارش نهاده و لابد من اسکان النون من سیمین حقه
یترن البيت بن سیر لوج او نبشت بزده محسن ای بالذهب جور استاد به که مهر
بالکسری محبت پور پادشاه زاده را نعمت بی قیاس از ترک التکره بفتح التاء
و کسر الراء بمعنی متروکه کالطلبه بمعنی المطلوب عجم عمم بالفخ و التشدید و اما الالمام
فهو جمع العم علی قانون العربیه بدست افتاد یعنی بطریق ارت فسق و عجز اعان
کرد و مبدری بالباء المصدری من التبدیر و هو الاسراف و ذکر حرام بدلیل قوله تعان
المبذرين کافرا اخوان الشیاطین کما تم پیشه گرفت و الجملة چیزی مانده سایر معانی
و منگوری بفتح الهمزة الخفیه که نکود و منگوری بکسر الهمزة که بخورده باری بنصیشتن
کفم ای فرزند داخل بسکون الخاء المعجمه هو الی الی یصل الی المراد و یدخل فی دیده
من الخانج آب روانست و عیش آسهای گردان وصف من گویدن بالکاف الفارسی
یعنی خوج فلوان و بسیار مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد از خارج قطم چود خلت
نیست خوج آهسته تر کن که ملاحان الملاح بالتشدید من بیاشه السفینه بالفارسیه
کشته هم گویند سرودی و قوله و کوز باران الخ بیان لفقوله سرودی بلوهستان نبارد
بسالی ای فی سنه واحده دخله کرد خوشتر رودی ای بصیر و ادیا یا ساکلا یوجد
فیه الماء عقل و ادب پیش کیر له و ولعب یجوز فیه ففخ اللام مع سکون العین
و کسرها و یجوز کسر اللام مع سکون العین ایضا قال فی الروضه الیهو الطبل و قال
فی تفسیر القاضی الیهو صرف الهمم عالا یحسن ان یصرف به و اللعب طلب الفرح بالهمز
ان یطلب بکذا که چون نعمت سبکوی بضمین و یاء اصلیه کما مد یعنی غام شود
سخنه بکری بفتح الباء الموحده و پشیمان خوری پسر از لذت نای و نوش این سخن

در گوش نیاروی و بر قول من اعتراض کرد و گفت راحت عاجل ای حاضر را بشو
اجل علی وزن عاجل یعنی غایب و آتی منقض و مگذر کردن خلاف رای خود مندانست
مثنوی خداوندان کام ای مراد و نیکی عطف علی کام چنانچه خورد از بیم سخن بود
بضم الباء امر من رفتن شادی کنای یارد لغو ز غم فردا بکسر المیم نشاید خوردن امر
امروز فکیف مرا که در صدر مرآت نشسته و عقد فتوت جوانمردی بسته ام و ذکر
واحسان در افواه عوام افتاد **مثنوی** هر که علم به محسن شد سخا و گرم بند نشاید
نهد بود بریم یعنی نشاید که بند نهد بود ریشی نام نکستی چو برون بضمین یعنی بیرون
شد بکوی بالکاف العری معنی محله قوله در مفعول مقدم لبندی یعنی باب خانه بکوی
خانه را نتوانی که ببندی بروی هیچکس دیدم که نصیحتی نمی پذیرد و دم گرم من
در آهن سرد او اندمی کند ترکه مناصحت کردم و روی او مصاحبت او بگردانیدم
و بکنج ای در ز او بی سلامت بنشستم و قول حکما را کارستم ای عملت بقولم که گفته اند
بلغ امر من التبلیغ ما علیک فان لم یقبلوا فاعلیک ما هذکما هذکما فیه ای فان لم یقبلوا ما
بلغتم فای سئی علیک اذا ما علی الرسول الا البلاغ و قد یجعل ما هذکما نافیة ای ایس علیک
و اما فی المعنی واحدکما لا یجنی **قطعه** کرچه دانی که نشوند بکوی امر من گفتن هر چه بگویی
از نصیحت و بند زود باشد که قوله خیره سر مفعول مقدم لقوله بینی ای سئوری من
لم یسمع النصیح و لا یقبل الوعظ بد و با او فتاده اندر بند دست بود دست میزند که در رخ
نشغفیدم حدیث دانستند پس از مدتی آنچه اندیشته کرده بودم از تکلیت حالش
بصورت بدیدم ای رایتی فی الواقع و الخانج علی ما تخیلک و تصورته فی حقه سابقا که پاره
پاره بر هم می سوخت و لقمه لقمه همی اندوخت دلم از ضعف حالش بهم برآمد مرورت
ندیدم در چنان حالت ریشی در روشن را بلامت خورشیدن و غم پاشیدن باد القم
مثنوی حریف سبقت بالکسر و السلکون ای بخل و ناکس در پایان منته نیندیشد ز شور
ننگر دست درخت بسکون التاء مبتداء اندر بهلکان جمع بهار فی بعض النسخ اندر خزانها
و هو الظاهر بوفشانند بفتح النون خبری که مبتداء زمستان ای فی فصل الشتاء الاجرام فی برکات

بفتح النون

بفتح النون ایضا **حکایت** پادشاهی پسر را با دبی داد و گفت بفر بیتی چنان کن که
یکی از فرزندان خود سالی ای فی سنه نامه بروی کسی کرد بخانی نرسید و فرزندان
آریب در فضل و بلاغت منتهی شدند مگر دانشمند را مواخذه و عتاب کرد و گفت
و عذر اخلاق کردی و شش و وفا بجای نیاروی گفت ای مگر تربیت یکسانست
و لیکن اعداد مختلف **قطعه** کرچه بیم و زرز سنه آید همی و هزار نامه علی ما شهر من
ان اصل الحی هو التراب از همه سنگی نیاید ز روسیم بر همه عالم می تابد شهیل علی وزن
التصغیر قیل اسم کوکب یعنی و قد یناقش ههنا بان السهیل لایری فی جمع المواضع المعروفة
بل بیری فی بعضها فکیف یصح ان یقال بر همه عالم می تابد و الجواب انه کلام خطای مبتدی
علی المبالغة و المجاز جای انبان می کند جای آدم **حکایت** یکی را شنیدم از پیران مرقی که
میرید رای گفت چند آنکه تعلق خاطر آدمی زاده بکسر فی القاف و الواو بر وزیست
اگر خاطر بر روی ده یعنی بزرق دهند بودی بمقام از ملائکه بر کز بشه **قطعه** فراموش
نگرد ای که یسگر از دای الله تعالی در آن حالت که بودی نقطه مدقن و مدهوش
ای بی عقل و وانت داد و طبع و هو السجیة التي جیل علیها الانسان و السجیة هو الخلق
کذا فی مختار الصحاح و عقل و ادراک جماله و نطق و رای و فکر و هوش فی بحر الغرایب
هوش بجی علی تلذذ معان یعنی العقل و بفتح الروح و بفتح الهلاک و المراد به ههنا انما هو احد المعین
الاولین و لعله انما اورده و ان کان قد ذکر سابقا رهایة للقافية ذه آنکشت مرتب
کرد بر دست دو بازویت مراکت ساخت یعنی مرتب کرد الا انه تفنن فی العبارة
بر دوش کفون پنداری ای ناچیز همت که خواهد کردنت روزی فراموش یعنی
پنداری که روزی فراموش خواهد کرد ترا و فاعل خواهد کردن ضمیر راجع الی ایزد
عز و جل **حکایت** امروای را دیدم که با پسر می گفت یا بنی تصغیر ابی و انما صغیر
اشفاق لقوله تعالی عن لقمان یا بنی لا تشکر بالله انکر مسئول یوم القیمة ای بقالک
فی ذکر الیوم ما ذا التبت و لا یقال عن انتسبت یعنی انکر مشال یوم القیمة عن عکرا اخیر
هواش و لا مشال عن نسبه اشرف هوام خلیس قبل و لم ینفح الاصل من هاشم اذا کانت النفس

کانت النفس

جوانسان را نباشد فضل و احسان چه فرق از آدمی با نقشن دیوار بدست آوردن دنیا
هنر نیست یکی را که توانی دل بدست آورد **کاسه** سالی نزار در میان پیاده کان حجاج
افتاد و دلی ای شیخ سعیدی در آن سفر هم پیاده بود یعنی دلی نین پیاده بودم انصاف
در سرور و روی عهد کن افتادیم یعنی انصاف و حق آنست که در آن زمان بسیار مجادله و نزاع
کردیم و داد افسوس و جدال بدانیم قوا کجا و نشین و وصف ترکیس و کجا و بفتح
الکاف و المجهیم العری یعنی الحقیقه و هی بکسر المیم و تشدید الفاء مهکتب من مراتب العظوة
النساء کان هودج الا انها لا تقبب كما تقبب الهوانج کذا فی مختار الصحاح باعیدیل
خودگی گفت ای کان یفعل لمن یعادله و یقابله و هو الذی کان فی الحقیقه الاخری من
بحقی بعی و واحد یا للجب بفتح اللام التعجیبیة کان ینادی العجب منه علی من قلم یا للماء
و هو مبالغة فی التعجب و قد کسر اللام علی ان یكون المنادی محذوفاً یعنی یا قوم ایمن اللجب
ای للتعجب که پیاده شطرح که استخوان پیل ترا سیده است چون عریه بالصاد المهملة
فی میدان بساط شیطرح بکسر الشین و ان الشیء بالفتح کذا فی المستصفی بس بوزن قورین
می شود یعنی به و نیز از آن میشود که بود و پیاده کان حجاج عریه بادیه ای میدان بره
را بس بوزن و بتر شدند بالتشدید و قد یخفف و اصله بتر شدند **قطع** از من
امری گفتن حاجی اصله حاج بالتشدید فقلت احدهم فی النضعیف یا کما فی نفض الباز
قول مردم گزای بفتح الکاف الفارسی و وصف ترکیس یعنی حاجی دل آزار و مردم گزنده
را کو بضم الکاف العری یعنی که او استین خلق بار بار می در د بعد الالف بعد الباء و تخفیف
را و در حاجی نویسیه ستر است یعنی بلکه حاجی ستر است از بوی آنکه بچا رخا میخورد
و باری بوزن و فیه ایهام لطیف لایحقی حسنه علی الذوق السلیم **حکا** هندوی بیابان
نقط اندازی بالباء المصدری و یفعل بکسر النون و سکون الفاء و الطاء المهملة شیء مؤنث من قبیل
الادهان و نقط انداز و وصف ترکیس مثل تیر انداز می آموخت من آموختن لازما حکمی گفت
ترا که ای هندو جان بدون المهملة بعد النون نین بفتح النون و کسر الباء الاول باری نه
اینست خا نه نین آنست که از فی ساخته شود و هذا مثل قولم خا نه چون بین لیسیت

عاج

بنی من

بنی من الخشب الصرفی و کذا کلاه زرین و کمر سیمین و نحوها **تاندلی** سخن عید
صوابست ملوی و آنچه دانی که نه نیلوش جو بست ملوی و التقدره نیلوش جو بست
ملوی و لا یدهب علیک ان هذا البیت قلیل المناسبه لک لایحقی **بها** مودی را در
چشم خاست پیشش بیطار بفتح الباء الموحدة و سکون الباء المثناة آنکه سنور را علاج
کند و یجوز بیطار ایضا کذا فی السای رفت که مراد و او علاج کن بیطار از آنچه در چشم
چهار پایانه کردی در دیده او کشیده کور بالکاف العری ای مستحکومت پیشش را
یعنی فاضل بود گفت هیچ تاوان بالمثناة الفوقانیة یعنی الشهان الضمان نیست که این
نبودی پیشش بیطار بوزن مقصود ازین سخن آنست که هر که ناز موده را کار بزرگ
فرماید آنکه ندامت بوزن بفرماید بزرگ در مندان بخت رای منسوب شود به الکاف
الفارسی **قطع** ندهد هو شمندر روشن رای باضافه هو شمندر ای قول روشن رای
الموصو الی الصفة بوزن و ما به ای دنی الاصل و قول کارهای خطری بزرگ مقصود
لیندهد قول بوزن یا بقی و وصف ترکیس من بافتن و من یکسج الحصیر که چه بافته است
بقراءه بوصل المهملة بوزن بفتح الباء بکارگاه حریر یعنی کارخانه حریر **حکا** یکی از بزرگ
رکان پسر می شایسته بالشین المعجم کاتم بالمهملة ولد لایق و مقبول دانست وفات یافت
ای مات ذکر الابن المطبوع بر رسیدند سخن که بر صندوق تریش چ نویسیم گفت آیات
کتاب مجید پیشش بالباء العری یعنی قدرش زیاده از آنست که روا باشند بر چنین جایها
نوشتن برو کار سوره بضم السین المهملة گردد بالکاف الفارسی یعنی سخن شود و خلاق
برو کند و سکان جمع سکر بر و شاسند بالمعجم تم بالمهملة یعنی بقول کند که بروت
چیزی می رسید این دو بیت کفایت میکند **قطع** وه بفتح الواو و سکون الهاء و لعله
مقصود من واه فی مختار الصحاح اذا تعجبت من طیب الشئ قلت واهاما طیبیة که هر که
بفتح الکاف الفارسی و سکون الهاء الاصل مقصود من گاه یعنی هر وقت که سبزد در بستان
بزمیدی یعنی اگر در بستان دنیا هر زمان سبزد من بدیدی یعنی آن پسر من ظاهر شدی چه
خوش شدی دل من بگذرای دوست تا بوقت سبزه بینی در دیده بوی من بکسر الکاف الفارسی

برو

الفارسی

ای علی تروی **حکایت** پارسی بایکی از خداوندان نعمت گذر کرد و دید که بنده راست
و با استوار بختی الهی و التاء یعنی محکم بسته و عقوبت می کرد و پارسی گفت ای پسر
تو ای مثلک مخلوقی را خدای عزوجل آسیر حکم تو گردانیده است و تو بروی قضیلت
تم داده است شکر نعمت حق بجای آرم من آوردن و چندین جفا روا کردی
نباید کلام فی موضع الاستغفار هم هل لا یحتمل و هل لا یجوز ان یکون الامر غدا فی یوم القيمة
هكذا کذا قیل والظا انه مشتق من بایستن یعنی لایلیق ولا ینبغی که فردا در قیامت
این بنده از تو به بالکسر و سکون یعنی بهشت یا سندان جهت آنکه مطلق مست از تو
حقیقتش طلب میکند و تو در آن وقت مغلوب وی شوی و شهساری یعنی خجالت
بروی بفتح الباء و الیا الخطاب **مثنوی** بر بنده میسر چشم تو بسیار جورش مکن
و دلش میازد او را تو بده درم خوریدی **آخره** بقدرت آفریدی این حکم تو
و خشم تا چند هست از تو بزرگتر خداوند و هو الله عزوجل ای خواجه از سران
و انوش و هما سما آن لعبدین معرونین کذا سمعت من البعض قوله فی زمان ده و صف
تر کسی یعنی قوت دهند خود و هو الله القادر الخلاق مکن فراموش در خجالت
از بیغما بر علیه السلام که بزرگتر حسرتی در روز قیامت آن باشد که بنده صالح را
بیهست بزند و خداوند فاسق را بد و **قطعه** بر غلامی که طوع بالفح و الکفر
یعنی منقاد و بطبع خدمت تست چشمی حدس من من راندن و طیره ای چشم
مکبر که قضیحت و رسوایی بود بروز شمار یعنی در روز حساب و هو یوم القيمة
بنده آزاد باشد خواجه در زنجیر **حکایت** سالی از بلخ با شامیان سفر بود و راه از
حورامیان در خطم جوانی بیدروای بر سبیل قلاویزی همراه من شد سپهر بازو
چنان انداز و سلحشور و بیش نورای زاید الفوه که بده مودای بعضی رجال
کمان او ای قوس سه زه بکسر التاء المعجم و سکون الهاء و ترا القوس کردندی و زو آوردن
جمع زور آور و هو وصف ترکیبی یعنی بهلوان روی زمین پشت او را در مصارع
بر زمین نیاید و ای اما منتعم بود و سایه پرور نه جهان دیده و سفر کرده و **عبد**

ای آواز که سید لا و لدان جمع دلاور یعنی شجاع بگویند او نرسیده و برف شمشیر سلطان
ندیده **نیفتاده** در دست دشمن اسیر بگردش بفتح الباء الصلة و کسر الکاف
الفارسی بباریده بالباء العری بعد النون الناقیه ای گمانم خطم بعد حوله باران بباران افاقا
من و این جوان در شی هم در آن صفت مشبهه منار و یدن که ما تر یعنی ماهی رفیق در شی
باید کرد و آن ای علی طریقه المسابدة و المسارعة هو ان دیوار قدم که پیش آمدی بقوت بازو
ببفکندی و هو آن درخت عظیم که دریدی بزور سر بچرخ بر کنندی بفتح الکاف العری و تقاض
کنان کفیه **مثنوی** بیکو بفتح الکاف العری حرف استفهام یعنی کجاست تا کف بفتح الکاف
و کسر التاء و بازوی گردان بفتح الکاف الفارسی صفت من گردانیدن و قدری گردان
بفتح الکاف العری جمع کرد مع الشجاع بیند شعیب کوی تا کف و بچرخ مردان بیند ما
درین حالت که ناگاه در دهند و از پس سنگی سو بر آورند و فصدو قتال ماکردند در دست
یک چوبی و در بفرمان آن ذکر کف کوی بیا، الوحدة و کلج کوی بسکون الخاء و ضمتی
الکافین الفارسیین و بالباء الفارسیه آه نیش به المدر جوان کف چه پای بیاء الخطاب
من پایدن بالباء الفارسیه یعنی چوای تو توقف کن **مثنوی** بیار بکسر الباء امر من آوردن
آچ داری ز مودی و زور که دشمن پهای خود آمد بگور بالفارسی یعنی بقیمت دیدم
که گمان از دستش بیفتاد و لوزه بر کتخوان افتاد **مثنوی** نه هر اموی شکافد بند و جوشن
خای بسکون النون و صف ترکیبی من خاییدن یعنی نه هر شخص جوشن خای و نیز انداز موی
رامی شکافد تیر و قیل فی جوشن خای صفت لقول تیر و جح ان بقره بدون الواو
العاطفه قبل جوشن لکن اکثر النسخه الیه رأیناها انما هو بالواو بزور جح او را ن بردار
پای چاره آن ندیدم که رحمت و سلاح و جامه رها کردیم و جان سلامت بگذروردیم
قطعه بکارهای گران بکسر الکاف الفارسی مرد کار دیده بسکون التاء فوست امر من
فرستادن که شمشیر زده ای غضوب در آرد بزور خشم کند ختم بفتح الخاء المعجم و تخفیف
بجی علی ثلثه معان المعجم و بمعنی خلق کند کذا فی بحر العراب و المراد ههنا هو
الثالث و قراءه ختم بتشدید الیم للوزنه جوان قوی بال و پیل تنه باسند و هذا مثل ما یقال

لمن له اعضاء بحكمة الخوان تنبجك ونممنش از هول كالخوف لفظا ومعنى بكسلد بنو ند
بفتح الباء الفارسي قيد يقيد به رجل الفرس يصنع به من الجبال الشوبه في الاكثر بنو
بنو ويحكي النون الاصل والباء وسكون الراء والدال مبتدأ بيئش مصاف از موده يعني
بيش كسب ك مصاف از موده است ومضاف بضم الميم والصاد المهملة مضاف لبنيو وهو
يعني جنك وحرب وقوله معلومست خبره چنانكه مسئله شرح بيئش دانستند اي مثل ملك
معلومتها عنده **طايبه** تا نكلر زاده زاد يدوم برس كور بالكاف الفارسي پذيرش نشسته
وبادرويش زاده مناظر در پيوسته يعني مباحه كند ك صندوق تابوت ولا يخفى بعده سكن است
في مختار الصحاح توتت يدرم قيل اراد بقوله صندوق تابوت ولا يخفى بعده سكن است
وكنايت ركنين برسفكر هو ارش نون نشسته و فوشن رخام بضم الراء المهملة يعني مرمر اس
افواخته وحشيت بكسر الخاء المعجمة اللينة بيروزه در وساخته ميگويد كه بكور پدري
چه ماند بفتح النون من ما نستن اي كيف يشبهه كه خسته دوفواهم آورده ومشي خاك يعني
كفا من التراب وهذا كناية عن قلته ترابه بركرده درويش برس سكون شلين درويش
يعني درويش زاده اين سخن را بشنيد وكفت خاموشن اي اسكت كه تا پدري زير
ابن سندر كران مجتهد باشد يذوقن بهشت رسوده باشد كه درخت است
كه موت الفقهاء راحة قيل الموت اربعة موت الامراء وموت العلماء وموت الاعضاء
وموت الفقهاء الاوّل فتنه والثاني ظلم والثالث حسرة والرابع راحة **خرگه**
كثير نهند بزوي بسكون الراء وفتح الواو باراي المجل برة بسكون الهاء مقصور
من راه آسوده تركند رفتار مود درويش بارنستغ فاقه بكسرق الراء والميم والفاء
يعني الفقر كشيدي بدير موكه اي باب الموت هما ناي يشبهه كه سبلسار آيد وانكدر
نعت ودر راحت واسايش زيبست مود نشي زين هم يعني مفا رفته من هذه اللذات
باسرها شكر نيست كه دشوار آيد بهم بالفتحات حال اسيري كه زبندى برهد بهشت
دان زاميرى كه گرفتار آيد **كجا** بزركي را برسيدم در معني اين حديث كه اعدى عدوك
نفسك اليه بين جنبيك عن انس بن مالك رضي ان رسوله الله صلى الله عليه وسلم قال ليس

عدوك

عدوك بالذئ قبلته كان كرفور وان فتلك دخلت الجنة وكلمه عدوك نفسك اليه بن جنسك قوله
اعدى يعني اظلم من عداي تجاوز وعدوك قوله من العداوة ضد الصداقة استوى فيه المذكور الموت
وهو اسم جنس اريد به المحرم ولذا كرمح اضافة اعدى اليه وذكر لان اسم التقطيع يقتضيه تعدد ما
اضيف اليه اذا كان معروفا والمراد بالنفس النفس الامارة بالسوء لا النفس المطمئنة وروي
ان الله تعاوحى الى داود عم فقال يا داود عاد نفسك فانها انتصبت لمعادى كفت **نكلا**
هر آن دشمن كه بادي احسان كند و دست كردد بالكاف الفارسي اي تصير صديقا كه مكرهت
كه چندانكه مدارا بيئش وز ياده كه مخالفت ز ياده كند **تخمه** فرشته خوي من قبيل الوصف
التركيب و خوي يعني الخلق والعادة يعني ملك صفت وفرشته خلق شود آدمي بكم خوردن
بفتح الكاف العربي اي بقلة الاكل وكو خوري چو بهايه بيوتى من افتادن بالواو يعني افتادن
بدون الواو وجماد بفتح الجيم نفي نيف ايد مكرهت به آري مطيح مروتى شد خلافا نفسى
يعني نفس اماره برخلاف اين مذكور است كه كرون كشد چو يافت مراد **جدال سعدي**
بامدعى در بيان تاملوى و درويش بكي در صورت درويشان نه بسيرت ايشان
در محفلي ديدم نشسته و شنعفي در پيوسته و دفتر شكايه بازاي كشاده كرده و دم
توانكران آغاز نها ده و سخن بد پنجار سانيد كه درويشان را دست قدرت بسته است
وتوانكران را پاى ارادت شكسته **كجا** كوما نرا يدست اندر دم نيست يعنى اندر كشتش
در هم نيست كما تر تحقيقه في قوله بشكر اندر ش خداوندان نعمت را كوم نيست موكه پرتو
وردها نعمت بزركا نيم اين ناپسند آمد كفتح اي يار تو نكران دخل مسكينان نكند والمراد
بالدخل ما يدخل في الكيس او غيره يعده المرة للخرج الى مصارفه و ذخيره كونه نشينا ن ومقصد
زايون وكهف بمعني مغارة يعني مجاهد مسافران ومجمل باركران اي ثقبيل از بهر راحت دكران
دست تناول وهو مد البعد الى طعام لاجل الاكل بطعام انك بفتح الكاف الفارسي وسكون الهاء
الاصلى اي دران وقت بر نكند متعلقان او بضم الهمزة وزبردستان او زير معني تحت
اي ومن كان في تحت يده نخورد وفضل مكارم جمع مكرمه ايشان با كامل جمع ارجل بفتح الهمزة
وهو الرجل الذي لا يراه كذا في مختار الصحاح ويران واقارب ويران جمع جار تحريف الراء

معنى هسايه رسیده **رای** تا نکلوانا و قفست و نذر و هسای ای الضیافه زکوة و فطر
واعتماد و هدی بالفیح و السکون ما یمهدی الی المحرم من الانعام و قر بانی نوکی بالفیح و السکون
سؤال عن الوقت بزولت ایشان رسیده که تنوای ای لا تقدیر جز این دور کعت و آن هم
بجهد پویشانی بالباء المصدری اگر قدرت جود است و اگر قوت سجدی تا نکلوانا بیست
می شود که مال مذکری ای مطهر با داء زکوة دارند و چایه پاک و عرض مصون اسم مفعول
من الصیانه ای المحفوظ و دل فایح و قوت طاعت در لقمه لطف است و صحیح عبادت در
کسوه نظیف بالنون و الظاء المعجمه یعنی پاک پیدا است که از معده خالی چه قوت آید و از
دست تهری چه هرقت و از پای بسته چه سیمی و از دست کوسنه چه خیری **شبه**
ای فی الیلته پرکنده خسبند آنکه بدید بفتح الباء الاصل یعنی ظاهر بود وجه با مداد نشن
یعنی نیام علی النشویس من لم یتیقن له وجه نفقته غدا مور کرد آورد بکسر الالف الفکاره
یعنی جمع میکند بتاستان که فراغت بود زمستان نشن فولعت با فاقه یعنی فقر کما مره بیورد
و قوله فراغت مبتداء و قوله نه یروی ندر خیره و کذا قوله جمعیت بسکون التاء مبتداء و در
دست طرف و قوله صورت نه بند خیره بکن تحریک صلوة عینا بکسر العین بسته و دیکره و هو
الفقر داران وقت منتظر بکسر فی الظاهر و الراء عشا بفتح العین مابن کل فی وقت العنا
کالسحر مابن کل وقت السحر شسته هو کز این بدان ای بان کی مانند بفتح النون ای آتی شاهده
س خدا و نوروزی ای صاحب رزق بحق منتخل قوله پرکنده روزی مبتداء و قوله
پرکنده خیره عبادت ایشان نه محل قبول نذر بکسر است که جعند و حاضر نه پویشانی خاطر
که اسباب معیشت ساخته یعنی مهیا و با و راجع و ورد و عبادت پوداخته یعنی منتظم
و ثانویس شده عرب گوید اعوز بالله من الفقر المکتب ای التمسک الی الله تا من الفقرا الذی
یلزم صاحبه و لا یفارق من اکتب علی العمل بکیت اذ الزمه و محتمل ان يكون من اکتب بمعنی
عزیه و وجهه نقال کتب علی وجهه فاکب هو و هذا من النوادر فعلى هذا المکتب هو الفقير و قد اکتب
الی الفقير مجازاً کقولهم ضرب و جمیع و فی هذه الطريقة سبالغة و تنبیه علی ان الابداد قد تبلغ الفاقه
فی الفقير بحيث عرض لصفته ایضاً و قوله و مجاوره بالجر مشتق من الجوار عطف علی الفقر من الارجاء

ای لا

ای لا احبه بخذف عاید الموصوله لکنه مفعولاً و الحافظه السجده عن بعضهم بعضهم
اضیق السجون معاشرة الاضداد و قيل فی قوله تعالی اعذبته عذاباً شدیداً ای لا یمنه حخته
الاخذاد و در خبر است الفقر سواد الوجه و الدارین کفتانه شنیده که بیغایبم و کفت فقر
مخبری کفتم که کاموسن که اشاره خواجه علیه السلام بفقراطیفه است که مراد از میدان رضا اند
و تسلیم یعنی مورد ان تسلیم نیر و ضانه فقرا اینان که خوفه ابرار جمع بود ابرار مثل اصحاب
و اظهار پویشند و لقمه ادلیر بکسر الهمزة ای لقمه و طیفه فروشند من فرختن یعنی بیع کردن
یعنی انهم بیسوهون لقمه و طایفهم لزیرا حرمه علی المال **رای** ای طبله قوله بیلند بانگ صند
طبله قهقچی نوسنه و زاد جمع تدبیر که وقت بسیم بالباء الاصلی موافقاً فی الوز زلقوا هج
و کتن قاله الصحاح الفارسی بسیم بکسر الباء تهینة (الاسیاب و قد صحح الباء و الجمیع بالعربین
فی ذکر الصحاح و بالفارسیین فی بحر الفرائد و اما ما سمعته من افواه الرجال فهو بسیم بفتح الباء
العربی و الجمیع الفارسی روی طبع از خلق به بیج امر من بیجید ن ای یعنی کوز مردی بنیاء الخطاب
تسیم هوزر دانه بردست پیچید درویش بی معرفت نیار آمد بفتح النون النافیه ای لا یستخرج
و فی هذا الكلام تعریض لخصمه تا فقرش بکسر الفاء ای حتمه ختمه الفقر بکسر که کاد الفقر ان یکن
کفراً قاله بعض المتأخرین آفة الشیء ضده علی حسب فضیله و قدره فکل ما کان فی نفسه افضل
کان آفته انقص کالایمان فانه لما کان اسرفاً انقص کالکفر اعنه انقص لخصمه
و قال بعض المحققین معنی الحديث الاقل اعنه قوله الفقر سواد الوجه و الدارین اظهار عدم
خلق القلب عما خلت عنه یده و معنی الثاني اعنه قوله الفقر مخبری خلق القلب عما خلت عنه یده
و نشاید یده و معنی الثالث اعنه قوله کانهم الفقرا ان یکن کفر اعدم خلق القلب عما خلت عنه
یده و نشاید جز بوجود نعمت برهنه را پویشند یا در الخلاص کفر قاری کوشیده یعنی
لا یم - شیء من الخیرات مثل النساء العربی الخلاص الاسیر و المحبوس الا بوجود النعمة انبای جنس
ما را بیاید ایشان ای بمرتبته اغنیای کی رساند و ید علیا و عوید العظی بید سفلی و هوید الفقراء
الاخذیه مانند ای کیف بشبهان بینی که حق جل و علا در حکم تنزیل از نعمت اهل بهشت
جبری دهد که اولیکلهم رزق معلوم و قوله و هم مکرمون فی جنات النعیم قوله فی تفسیر للرزق

المعلوم

در این طبع

والفلكية ما يتلذذ به ولا يتفوت لحفظ الصحة يعني ان رزق اهل الجنة فواكه لانهم يستفوتون
 عن حفظ الصحة بالاقوات لانهم اجسام محكمة مخلوقة للابد فكل ما ياكلونه على سبيل التلذذ
 وهذا قيل معناه معلوم الوقت لقوات تعاليم رزقهم فيها بكرة وعشياً وبهذا الوجه يتعلق
 كمال الشج مهنكاً لما لخصي هكذا افادة بعض الكل تايد في كمنه لوقاف از دولت صفا مود
 است وملك فراغت زير تلبين رزق حلوم تشكنا ترايد اي بزي اند خواب هم
 عالم الجشم يعني مجسم او جسمي آب هر كجا كه سخته كشيد و تلخي چشيد و رابني خود را بشه
 ستره و محسوس و سكنون المهاء يعني الحرس در كارهاي مخفي اندازد و از توابع آن پير هر د
 بفتح النون النافية و از عقوق بعد آخرت نهل سداي الخفاف و حلاله از حرام نشناسد
 سكي را كو كلوخي بوسه آيد ز شادي بوجه كين الخوانست و كرنعتي في مختار الصالح العشر
 سيرا الميت اعني الجنائز بلبس الجيم فاذا لم يكن عليه ميتة فهو سهر بر دو كس برود و
 كيرند كين الطمع اي دني الاصل و مجرم النفس بندارد كه خوانست اي بظن از طعام و نعمة
 اما صاحب دنيا بعين عنايت حق تعال بالاضافة ملحوظست و بحلال از حرام محفوظ من همانا
 يعني فرضنا كه تقري اين سخن تكلف و بيان و بوهان نياورد و انصاف از حق ترقي دارم هم
 كز ديدى قيل هر كز بلبس الكاف الفارس يعني هيج ديدى كه دست دعاي بيا الوحدة
 و دعا هو الرجل المزخرف الذي لا يطاق باطنه لظاهره يقال بالترك قلب و دغل بركتف يعني
 بركتف بستره و الكتف بفتح الكاف و كسر التاء الظهر بالفتح يابى نوابي در زندان نشسته
 با برده معصومي در پيد ياكفي بتشد يد القاد و بيا الوحدة از موضع بلبس الجيم و سكنون العين
 و فتح الصاد المهملتين موضع السوار من الساعة اي الرشيخ بر يده لا تبعلت درويش
 سهر مردان حكيم و رة قلة و احتياج در نقيها في بحر الغراب نقب بفتح النون و سكنون
 القاق طريق تنفذ تحت الارض و يتوصل به الى داخل القلاع و القصور العظيمة و يخرج في
 العامة و يقولون لغم انهم و قد صح في بعض النسخ نقيها بالقاء المثلثة بدل النون في مختار
 الصحاح الثقب بالفتح واحد الثقب سور الخ كوفته اند و كعبها سفتة بفتح السين المهمة
 و سكنون القاء يعني بسبب فقر در و رها افتاده است و بركتف است تا كعبتس مخرج
 و سوراج شده

و سوراج شده است و محتمل و محتمل است كه درويش را نفس امارت مطالبت كند چون قوت
 احصاش يعني قوت و اقتدار بركتف نفس از حرام وزننا باشد الاجرام بعضيان مبتلا گردد
 كه بظن و فتح نوا اما نند بفتح القاء المثلثة القوانين و سكنون الواو ثم بالهزة المفتحة
 بالفارسية هم را ديعي كه بظن و فتح هود و فرزند يك شكند مادام كه اين يك يعني بظن بخاست
 بسبب سيا خوردن آن دگر يعني فوج بويست يعني در حوكه و اقتضاء استفرغ سهره است
 شنيدم كه درويش را بلحدث حبتى يعني در زانغو ذ بالله بركتف با اند شمر مشاري
 بزود سزاي سنلساري سدا كفت اي سلمانان زرن دارم كز نه كني قيل الظاهر من هذا
 الكلام ان يكون ذكر الرجل الفقير عزيمت و لا رجم للعرب فقوله سزاي سنلساري مشتمل
 و يمكن ان يقال لانهم اعزبوا يجوز ان يكون له زوجة في بليد اخر و ليس سلم الازوجت له حين
 التزم بالزنا و لكن يجوز ان يكون مترجماً في الزمان الماخرف ثم يفارق عنها و به ستمى الرجل
 و الحاصل ان قولهم لا رجم للعرب ليس بطلاق بل للعرب الاصل و لهذا قال البيهقي بالكسر جلد
 و قوت بتشد يد الواو ندام كه صبر كنم چه كنم لا رهبانى في الاسلام هذا اشارة الى قول النخعي
 في حديث طويل و لا رهبانى و لا تبش في الاسلام الرهبانية بفتح الواو فعل الرهبان من واصلت
 الصوم و لبس السوج و تركه الى اللحم وغير ذلك واصلها من الرهبية و هي الخشية و اما التبتل بلاس
 الرهبان فهو ترك النكاح و الانقطاع الى عن النساء و ارجله مواجب سكنون جمع موجب مثل مجد
 و مساجد و هو موضع الوجوب و جمعيت درون هذا عطف على قول اسكون كه خواوندان
 نعمت را ثابت است يلى انكى هر شب صلي بيا الوحدة در بويش در سبب كيرند و هر روز
 جواني باليه المصدري از سر كيرند يعني بستن نفون الشباب و يصحون كل يوم كانه شبان
 شبان آن چنان صبح تابانوا دست از صباحت او بردست يعني صبر و شبان
 از جمال او بر سينه نها ده است و هذا كناية عن تسليم حسنه و اظهار القبر عن جماله و سرف
 خرامانوا پاي جمالت از و در كل نخوان عزيمت و فرود چنگر بالي الفارسي بجم
 سها نكستها كرده عتاب رنكر بالضم و التشد يد عمارة معروفة بفتح عتاب كرده است
 ان ضم سها نكستها را كانه تخمبل و اشارة الى ان حمة تلك الافايل ليست بصبغ الخفاء بل بدم

و اصله من واصلت
 و علم وهو
 بلاس الرهبان

هو الاغنياء العناق محالست اي بحسب العادة كبا وجود حسن طلعت او كبر بكم الطاف
الفارس مناهي كورد بفتح للمكان الفارسي بفتح سجيل منه ان يدور حول الماء يا قصد تباها
بالياء المصدر وتباه بفتح الطائي كذا في الصحاح الفارسي كند دلي كجور بهشته زبور
وبها كورد كي التفت كند بزبان جمع بنت بفتح الصغ بفتح ي و اشار بقوله بتان بفتح ي الى تلك
الحواري المسببة الجميلة المستخرجة من دار الحرب بالنهب والغارة من كان بيديه
من موصول وكان تام وماللدوام وضم اسمته للموصول ورطب فاعل كان والجملة صلة الموصول
والضمير البارز في بغيته للموصول وقد كرر مرفوع المحل على ان فاعل بفتح وهو اشارة الى الرطب والمحل
مرفوع المحل على ان خبر المبتداء اعلى موصول مع صلته وعن رجم متعلق بفتح والرجع الومي بالجملة
والعناق قيد رجم عنقود وهو بالفارسية حوشنة انكور اغلب ثم درستان بفتح الترفق قوله اذ
عصمت مفعول مقدم لقوله الايند في قوله بعصمت الايند بفتح ملوث يمكنه من الايند
بالفتح بكسر ر وحق واغلب كرسكان نان زبايند في البحر زبور من مصدر بضمين وحي في
استقبلا بدل الواو الف وياه فيقال ربايد وربايند جون سكر درنده بتشد يد
الواو كوست يافت نه پرسيد كين شتر صالحست يعنه نه پرسيد كه اين ناذه صالح بغير
است عليها السلام يا خير دجال لعين بسيار ستوران بعلت درويشه درين فساده افتاده
وعرض بالفتح والسكون كواي اي غمدين بيا درشت ناي داده بالسست قوت پرهن
ماند منماندن افلاسن بكسر الهمزة وسكون السين الملهمة مبتداء قوله عنان بسكون النون
مفعول مقدم لستاند في قوله ازكف نقوي بستاند حاله من اين سخن بفتح عنان طاقت
درويش ز دست تحمل بالاضافة بوقت تبخ ز بان بر كشتيد واسب فضاحت
در ميدان وقاحت بالفتح قلده الحياء كما مره چهايند بالجمع الفارسي ويومند وانيد وكفت
چند انگه ن مبالغه در وصف ايستان كودي وسخنه هاي پويشان كفو كه وهي بسكون
الهاء تصور كند يعنه قوت واهه همچنين پندارد اين طائفه اغنياء زهر فاقه را بر بافتند
يا كويد اي مفتاح خزينه ارزاق شيع اند في بحر الغراب مست بالضم والسكون اليد
المضمومة الاصابع ويحي بفتح القبطه بالتركي اوج قال ظهير فارسي جهان رباط خراست

از دست يكديگر

در كذركه سبيل كمان مير كه بيكر مشت كل شود مجور انتهى والمراد ههنا هو المعنى الاخير
يعني اين طايفه اغنياء بكر مشت اعني طايفه اندكست كه متبكر ومجور رايد وقد يقال معناه انهم
من اوضع المحضرات في انفسهم حيث خلقوا من قبضة تواب قوله تعجب من العجايب يعنه
خوشينتن بيته كرون وقد ذكرنا ان الصحيح فيه فتح الهم ص 2 به في مختار الصحاح لكن المشهور
كسره وهو الظاهر كما لا يخفى ونفور بفتح النون فاعل من النفرة وفيه مبالغة
مشتغل ماله وبعث مفتن اسع مفعول من الاقتنان وهو افعال من الفتنة جاه وثروت
يعنه بقره كذا قاله جار الله العلامة وقاله في مختار الصحاح التثنية كثرة العدد كسحن
نكونيد الايسفاهت السفه ضد الحلم واصلة المحقة والحركة ونظر تلتند بغير الاء كراحت
علما را بكلامي بالكاف الفارسي والياء المصدر تنسوب كرونه وفقر را به ي بفتح الباء الصلة
ثم بكسر الباء النافية سر و پا ي بالياء المصدر يعيوب كرونه بغير و را ماله كرايد
وهزت جاهي كه پندارند اي يطق ناز في نفسه سامة عظيمة ولا حقيقه له في التحقيق برت
اي اعلى از همه نشينند در مجالس و خود را از همه بهتر بينند در تصور و نه آن در سرا
دارند كه بكسر بر دارند اي لا يجوزون رفع الزانس والالتفات الى الغير حتى لا يتصور ونه من
سندة الفرور وفرطه الكبر قوله يخبر في موضع الحال از قوله كلما كفته انه هو كه بطاعت از
ديكران كتر است وبعثت بيش بغير زبانه بصورت تن تکرانست وبعنه درويش
كروني هنر و مال كند فخر بر حكيم كوني بالكاف العربي وكسر النون خبر من هم شمار يعنه كوني
خه شمار او را كرا و غير است بالكاف الفارسي وهذا منتهى على ما زعم بعضهم من ان
الغبر روث بقر بحري يقاله بالفارسية كاو غير كفته مذمت ايستان روا مدراكه
وندان كرمند كفت خطا كفته كنده در ممد بكسر الفاء وفتح الراء چه فايد كه كرا بر آزند
آذر بالمد والذال المعجمة اسم للشهر الاخير من الشهور الثلاثة الخريفية ويحي بفتح الفارسي
لا تش وهو ايمن بقره ههنا بر كسني باريدن استعماله ههنا شعبة يا اما بالاستعمال
او المجاز وجه فايد كه كوجشمه افتابند بر كسني تايند من تايند بفتح الاشتعال وبره ماب
استطاعت سوارند وني رايند قديم بياء الوحدة بهم بالفتح والسكون اي لاجل خلاي

از دست يكديگر
از دست يكديگر
از دست يكديگر
از دست يكديگر

نهند و درمی یعنی در هم بی من و ازی نه هندا من بالفتح والتشديد المنة بالكسر وال
 منسقت فراهم آرند یعنی جمع من کنند و نخست بکسر الحاء العجمه و تشديد السين المهملة
 نکه دارند ای بفظونه بالحسنة والحرص و محسب بکفارند در وقت نزول اجل و حکما
 گفتند اسم خلیل از حاکم و قی برآید که وی در حال رودای لایحه مال من موضع دقت
 الآحين بدفن هو بنفسه في الارض بدله **ب** برنج بفتح الصلوة و تسعی بسكون الیاء
 کسب یعنی بچنگر بالجم الفارسی آرند که کسب ای الورثة آید بی رنج و سعی بود اری یاخذ
 و تملک کفتم بر نخل خدا و نذا یعنی و قوف نیافتة الا بعلت کلابی و رنة ای والآه که
 طبع بیکسو نهند کرم و بخلش بکسان نماند بکرم بفتح او بکسرهما و تشديد الكاف حجه
 یعنی به خلوص الحجه بن و تزخر قها داند که زرجیست و کذا بفتح الكاف الفارسی ای الفجر
 السائل داند که مسکرات حسیس کیست گفتا بجم به انامیکو یوم که متعلقان بکسر اللام
 ای الختام بود اری علی الباب بدارند مضارع من داشتند و غلیظان ای تشديد القلب را
 بر کارند بضم الكاف الفارسی من کاشتن بالترکی اصم لمق تا عزیزان نه هندا یعنی تا
 تا عزیزانرا اسپهبد نه هندا و منع کنند و استعمال باز فی معنی الطریق مذکور فی بحر القریب
 المشروح و منه قوله شیخ کاه فی او ابل دیوانه فی ذکر او صاف جلاله تعالی و جماله در حرم
 ملکوتش که ملکر باز نیافت عقل و حسی امر محالست که یا بند مجال و دست بر سینه صاحب
 عزیزان نهند و بگویند که کسب اینجا نیست و راست گفته باشند **ا** انوار عقل و
 ذهنت و تدبیر و رای نیست چو ش گفت پرده دارای الحاجب که کسب در سوره است
 کفتم این حرکت از ایشان بعد را تکه از دست متوقعان بکسر القاف المشددة ای السائلین
 المنجین بیان آمده اند و از رقع کدایان بغان آمده اند و محال عقلست که اگر بیکر بالکاف
 الفارسی یعنی الرمل یا در سیه بیابان در سوره و در بضم الدال و تشديد الواو فی الاصل خفف
 ههنا مشکله بر فی قوله چشم کدایان پرسود **د** دیده اهل طبع بنعت دنیا بر نشود همچنانکه
 بسكون الكاف و کذا چاه بسكون الهاء یعنی همچنانکه چاه پرسود بضم حاتم طای فی بیابان
 تشیلین وصف ترکی بود اگر در شهر بودی از دست کدایان بچاره کسب و جامه بر تن او
 باره شدی

را باز

باره شدی قال فی مشکات شهنامه باره بالترکی کسب و قی و فی بعض النسخ باره باره شدی
 والمعنی کذا کفتم من حال ایشان را رحمت می بریم کفتم نه که بر حال ایشان حسرت می خوری
 ما درین گفتار و هر دو بهم گرفتار هم بیدتی که بر ندی بر فوج آن بگویندی و هر شاه که
 بخواندی بفرزین پیوستیدی تا نقد کسب همت در باخت بسكون الحاء و التاء ای لعن الجمع
 وافق کله و بر حقیقت محبت همه را ببنداخت قال فی السامی الجشیر و الجعنة نیر و ان **تقطع**
 هان بسكون النون یعنی حاضر باشن فی الاشهر و قال فی مشکات هان یعنی اعلم تا سپهر
 بیفکن از جمله فصیح بفتح الهاء المهملة و سکون الیم که راجحاً ان مبالغه استعار نیست دین
 و زرفه الوار و سکون الراء المهملة و الزاء المعجمه امر من و زرفیدان یعنی هموارست
 کردن در عمل یعنی بکوشش و سعی کن در دین و معرفت عطف علی دین که سخن دان بجمع
 کوی بکسر نون دان و سکون العین علی ان بوصف سخن دان بقوله سبح کوی و هذا ان اعنی
 الصفة و الموصوف کلاهما و صف ترکی بود در سلاح دارد و کس در حصار نیست یعنی
 بظهر السلاح علی باب القلعة و لاحد فی داخلها عاقبت الامر دلیلس بالذال المهملة تا نذیلش
 بالذال المعجمه من الذل که در دست تعذبی دراز کرد و بیهوده یعنی هرزه گفتن آغاز و سنت
 بالضم و التشدید یعنی طریقه جاهلانست که چون بدلیل فر و مانند سلسله ضومت
 بجنبانند چون حرم فی تشبیه هنادی مثل آرزو بالمد و تقدم الزائجه علی المهملة اسم الای ابراهیم
 النبوی عم بنت برایش بضم الباء العجمی و سکون التاء و صف ترکی صفة لقوله آرزو
 همچو آرزو صفت تراش که محبت با پسر بر نیامد بچنگر بر خاست که قال الله تعالی لئن لم تنته
 لا رحمتک و اجم فی ملیا اوله الآیه قاله اربع انت عن الهیة یا ابراهیم ای قال آرزو ابراهیم حین
 نهاه عن عبادة الاصنام اراعت انت الآیه بقوله لا رحمتک ای لا رحمتک بلسانی بریدیم السمع
 والذم و معنی الرحیم المومنی باللعین اوله و دیگر زمیاً بالجر و اصله الوجد الرمی بالرجام و
 هو بالکسر جمع برجه علی حمرة و هی الحجارة دشنام داد سقطش کربیانم در دیدن خندان
 کوفتم **تقطع** او در من و من در وقتاده خلق از شی بفتح الباء الفارسی ما روان و خندان
 صفتان متبہتان یعنی دو نده و خنده کننده قول آنکست عجب بمناف ای قول جهانی وهو

کفتم صحیح

من انتسب الى جهان وجمع جهانيان واراد به الخلق از گفت و شنيد ما يعز خلق جهان از گفتار
 ما و شنيدن كلمات ما بتعجب آمده اند و از تعجب انگشته با دندان آورده القصه مرافعه ابن
 سخن پيشن قاضي بوديم قوله مرافعه مصدر مضاف الى مفعول وهي اغنى مرافعه مفعول مقدم
 لبروديم و مفعول قاضي عدل راضي ستدير تا حكم مسلمانان مصلحتي بجو بد و بيان تو نكران
 و درويشان فوق بلويد قاضي چون هيبه ما بديد بكسر الباء الصلة و منطبق بفتح الهمزة و كسر الطاء مصدر
 بهي معنى النطق والمراد منها هو الحاصل بالمصدر اعني كلام ما شنيدن سراسر بحبيب فرود برود
 از تا مل بسيار رسيد بر آورد و گفت اي آنكه تو نكران و اثنان كفته و بر درويشان جفا روا داشته
 بد آنكه هر جا كه گشت خارست و باختم خارست و بر سر كنج ما رست و آنجا كه در بالضم و
 والتشديد سهارست بالفحة والسكون هو الدر الصافي التميز لذاتي بحر الغراب ثم نكران تخمين
 وسكون النون الثانية التمساح الذي يكسر في انهم النيل مردم خوارست لذت عيشه دينار
 لدغه اجل بالدال المهملة والغين العجمة يعني كز بدن بفتح الكاف الفارسي در پس است و نعم
 بكسر النون جمع نعم بهشت را ديوار مكاره جمع مكروه مكنصور و مناصد در پيشن بالباء
 الفارسي جو در دشمن چه كند كز بكشد طالب دوست يعني كز نكشد طالب دوست جو در
 دشمن را چه كند كه كنجي و مار و كل و خار و نعم و شادي هم مند بالفتحة نظر بكنج يعني الا نظر الى
 البستان كه بيد مسكر بسكون الدال اسم شجر طيب الرائحة است و جوب مسكر همچنان در
 زمزه تو نكران في مختار الصحاح الزمرة بالضم الجماعة شاكرند و كفور بفتح الكاف ضد الشاكر
 و در خلقه درويشان صابرند و ضجور من الضجة ضد الصابر الكوز الهمزة هر قطره
 ژاله در تخفيف الروا للوزن سدي چو خر مهره باناراز و پر سدي مفره بان بفتح الهمزة
 حضرت حق عز وجل تو نكرانند درويش سبوت و درويشانند تو نكران همت و بهي بكسر
 يعني بهتر تر تفصيل بهي بمعنى بهتر تخفيف عنه بل لغة فيه كما ان بهي تفصيل كذا كذا سمعت
 من بعض الكمل تو نكران آنست كه غم درويشان آنكه كنج بالضم والتشديد يعني آئين تو نكران
 كبر و قال الله تعالى من يتوكل على الله فهو حسبه اي تحسبه وكافية اول الاية ومن يتوكل على الله يجعل
 له مخرجاً ويرزقه من حيث لا يحتسب وعن السمرقاني قال اني لا اعلم آية لو اذنا الناس
 بها

الهمزة في قوله
 كوز الهمزة
 كوز الهمزة

سبت
 در شاه

ار ششم ار چه

خورد و بهي
 درويشان صح

بها لكفتهم ومن يتق الله يجعل له مخرجاً ويرزقه من حيث لا يحتسب فان الله يفرها و يعيدها
 قال بعض المشايخ التي تكلم على القلب والحركة بالظاهر لا تتأق في قوكل القلب بعد تحقيق العيدان
 التقرير من قبل الله تعالى ان تعسرت شئ فبتقديره و ان اتفق شئ فبتبستره وعن انس بن مالك
 رضي الله قال جاء رجل على ناقته له قال يا رسول الله ادعها واتوكل فقال عليه السلام اعقلها فتنك
 پس روى عتاب از من بد رويش كرد و گفت اي كه كفته تو نكران مستعمل بياهي اندوست
 ملاهي نعم محسن حرف تصديق طايفة جنين كه كفته هستند قاصد همت و كافرعت بالاضافة
 يعني سائر غير شكار بئرند مال را بخن نيه و بنهند و خورند و ندهند كز عمل بختين يعني
 مثلاً كز باران ببارد بضم الباء الاول وقد يقال يبارد بفتح النون النافية و يا جهن من سر بسطوفان
 بر آرد باعقاد ملكنت و اقتدار خويش از محنت درويش نرسند و از خدي فعال نرسند
 و كويد كز از نيسه ديگري شد هلال مرا هست چه غم با سئد كه بط تخفيف
 الطاء للوزن را از طوفان چه بار كز وراكبات ياقا في هوادجه لم يلبغفن المنيا خاص
 في الكتب اي رت نساء راكبات و لاعتماد على الموصوف المحذوف نصب نيا قاسم المفعولية
 وهي جمع ناء في هوادجه حال من المفعول اي طاكه كون نكر النياق في هوادجه اي تحت هوادجه
 والهواج المحفة بالفارسية المجرزان دروي باسند چون بسفر بشوند كذا في السامي و ضمير هوادجه
 للراكبات على احدى اللغتين الفصحيتين يقال النساء فعلت او فعلن وهي ناعلة و فواعل و لم
 يلبغفن بنون الجمع جواب رت والى متعلق به ويقال في الاصل غاص في الماء اذا نزل تحتها و منه الغواص
 ثم استعمل في غير الماء مجازاً و الكتب بضمين جمع كنب كسر و سسر و هو الرمل المجمع فعمل بفتح
 المفعول من كنبت الشيء اذا جمعت دونان جو كلم خويش بيرون بردند كويد كه چه غم
 كرهه عالم مردند قومي بيا الوحدة برين صفت كه بيان كردم و طائفه ديگر خون نعت نهاده
 في الصحاح الفارسي خون بمعنى النعمة و لعله اراد بهيها السفره و صلاي كرم عيسى در داده در
 هينا بن قبيل الصلوات الزائدة وفي بعض النسخ و دبست كرم كساده و ميان نخذ مت بسته و ابر
 و بنواضه كساده طالب بيكر نامند حتى يذكروا و بعد ماتهم بالخير كما في حال حيوتهم فيكون سبباً
 للدعاء و الاستغفار لهم و مغفرت و صاحب دنيا و آخرت چون بندگان حضرت پادشاه عالم

و منه قولهم الجوزع الكسرة او الكسر ان كسر

مؤید من عند الله ومظفر علی الاعداد ومنصور ماکرازمة الانام حامی من العیالیه و هو المحقق الثمینی
بضمین جمع نعم بفتح الماء المثله وسکون الفین المعجم وهو موضع الخافه من فروج البلدان اذ حافظ
لفروج بلاد الاسلام ای مواضع الخوف منها وارث مکر سلیمان اعد له ملوک الزمان مظفر الدین
ابو بلکن سعد ادم الله تعالی و نصر اعلامه بالفتح جمع علم بالخیر بکرت **نظم** بدرنجای پسر هر
کز این کرم نکلند که دست جود بق با خاندان آدم کرد و قوله جای مقم خدای بسکون الیاء مبتدا
قوا حیوا است ای اراد خیر که برهالهی بفتح اللام ما کان منسوبا الی العالم بختاید من خشتاید
بعضی رحمت کورن نوابو رحمت خود پادشاه عالم کرد قاضی چون این سخن بدین پایه رسانید
وازد قیاس ما سبب مبالغه را در کذا نید عفتضای حکم قضا رضا را دیدم و از ماضی درین
و بعد راجع ای را ای طریق مدارا بضم المیم کرفیع و سر بتدکیر بر قدم یلدر که نهادیم و بوسه
وروی همد کردیم و ضم سخن بدین دو بیت بود **نظم** مکن زگردش کیتی شکایت ای در
که نخت بیاه الخطاب و تیره نخت من قبیل الوصف التکرس یعنی تو مکر در نخت اگر هم برین شوق
معصم یعنی الطریقه قبیل قولهم بالفتح والسکون مقم زید للتاکید فی معنی الکلام مراد بضم المیم
من موردن تو انکر بالالف فی آخره اللذاه مثل قول سعد یا بعضی ای تو انکر چو در ده و دست کامانت
هست نخور بقوا بسکون الخاء و ضم الراء للوزن و بختنن ای کله الطعام الحلال واعط ما فضل
منکر للفقراء که دنیا و آخر بتودی بضم الباء **باب هشتم در آداب صحبت**

تفسیر
فاز در می آید از این اصحاب و از این طایفه

نکته

ناکسی که هیچ عمل نکند که پیش خود مندان بکار آید از آن جهت که عمر بعضی عمرش در سر تحصیل
مال کرد و نخورد **نظم** حضرت موسی علیه السلام فارون را نیفت کرد که احسن امین
الاحسان کما احسن الله الیک ای احسن الی عباد الله تعالی کما احسن الله الیک واحسن بشکر کما احسن الیک
بفضلله و کرمه نشنید و عاقبتش شنیدی که چون ناسند و تفصیل قصته علی ما حیره الشیخ الامام
الاجل ابو نصر محمد بن عبد الرحمن الهمدانی رحمه الله علیه ان کان فارون ابن عم موسی علیه السلام
و ختنه روح اخته فلما امر الله تعالی موسی علیه السلام بكتابة التوریه امره ان یکنه بالذهب
فقال موسی علیه السلام الهم این اجد الذهب فعلمه الله تعالی علم الکبایه و کان فارون مقلدا ذاعیالی
عابد الرب قایما باللیل صایما بالناهار فمجموعه موسی علیه السلام من فقره فقال اعلمه علم الکبایه لیکون
مغنیاً علی عاقریه و نفقه اولاده فعلمه حقه اجتمعت عند اموال کثیره حقه کان مغنیاً عن اینه
خیر مایه بعیر و فی رواة سبعین بعیراً و قال مجاهدون کل مفتاح و زن درهم و فی رواة نصف
نصف درهم و کان یفتح بکل مفتاح سبعین باباً فلما بداه فارون بجمع المال ترک النواقل من العبادات
ثم امر الله تعالی موسی ان یسأل عنه زکوة امواله فحسب مقدار زکوة حساباً فزاده کثیراً فکلم
یوده و کان عنده یرکب الف غلام و الف جاریه تسرو و کلهم من الذهب و ثیابهم کذلک فقره
بنو اسرائیل فرقتین فرقة عند موسی و فرقة عند فارون فلما آتته موسی عم الخاکف اموال زکوة
قال فارون اجمع اهل مصر غداً و اناظر معک علی نخت بالحجة اعطی زکوة المال و الا فلا و کانت امراه
فی بنی اسرائیل ذات جمال معروفه بالفسق و الفجور فدعاها فارون فقال لها انی اجمع غداً بنی
اسرائیل فان شهدت علی موسی بالفسق و قلت انه زانی و انا حامل منه لا عظیمک ما لا کثیراً
فقلبت المرءه قوله ثم اجمع فارون بنی اسرائیل فی دابر له و دعا موسی عم فلما حضر موسی
عم قال ل بنی اسرائیل یا موسی عیظنا عیظ فبداء موسی عم بالوعظ و قال فی اثناء کلامه من سرقت
مالاً اقطع یده و من قطع طرفاً اقطع رأسه و من زانی بامره ارجمها بالحجاره فقام فارون
و قال یا موسی انی فعلت ما قلت فکیف الحكم علیک قال موسی عم ان فعلت فالحکم علی کما حکم الله تعالی
فقال فارون انی شاهد علی انکر زنیته بهذه المرءه و انها نقر انها حامل منکر و اشار فارون
الی المرءه فقالت و قصدت الی البهتان فواقع الله خوقاً فی قلبها و حوله کانه من الکذب

الى الصديق وقالت ان موسى بوي مما بعد له قارون وان قارون دعا في ووعدي اموالا
 كثير او علمي اني افتري على موسى عم بهتانا فاني اخاف الله بما ان افتراء على موسى رسول
 وكلي فغضب موسى عم وقال يا عدو الله ايش اردت بهذا الامر ثم خرج من عندهم وسجد
 لله تقا وناجي وسلك من قارون ويكره فاجاب ايل عم وقال يا موسى ان الله تعا يقراء السلام
 ويقول جعلت الارض في امرك فاني سئ ثم هاهن تعطيك في اهلاك قارون فوجع موسى عم
 الى قارون وراه جالس على السرير يتكلم على فراشه من ديبايه فغضب عليه السلام عساه على الارض
 واستار الى سرير به فوشب قارون فقال موسى يا ارض خذيه فاخذت الى ركبت فتضرع الى موسى
 عليه السلام فلم يلتفت الى قوله وقال يا ارض خذيه حتى خسف الله تعا قارون وقوم وداره في الارض
 ويقال ان قارون كان راكبا وعنده اربعة الاف راكب فدعا موسى عم واخذت الارض ارجل
 مراكبهم واستغاثوا موسى عم فلم يغيثهم وقال يا ارض خذيه فاحم الله تعا يا موسى انه انقذت بك اربع
 مرات فلم تغرته فوعزتي وخلصني لوليتغاث لي مرة واحدة لا اغيته ثم قال بنو اسرائيل ان موسى
 دعا على قارون ليبقى امواله وخرنا بئنه فدعا موسى عم على امواله وخرنا بئنه فحسف الله بها جميعها
 قال رضه والاشارة فيه انه كان سبب اهلاك قارون ثلثة اشياء اولها حب الدنيا وثانيها منع
 الزكوة وثالثها الافتراء على موسى فيا ايتها اعتبر بقارون ولا تغتر على احد ويا مانع الزكوة
 اعتبر بخسف قارون ويا صاحب الدنيا تغتر في امر قاهر ون **شعر** اذا جاهد الدنيا عليك
 تجدها على الناس طرا ايتها تنقلب ولا الجود يغيثها اذا هي اقبلت ولا الجمل يبيحها اذا هي تذهب
 فاحفظ هذه النصيحة واتعظ بها فانها تنفع في كل حال **قطعه** انكسرت بدنيا ودرم خير يند
 سها عاقبت اندرس دينار ودرم كدر بعن عاقبت سها سني كمي كند درين طمع خواهي بعن
 اگر خواهي كه منتع شوي از نعمت دنيا با خلق كرم كن كه خدا با تو كرم كرد عرب كويدك جند
 ولا تمنن فان القايدة اليك عايدة بعن بجنش امر من تخشيدن وعطا اي العطية ذرة بالكم وسكون
 الهاء امر من دادن ومنت من به فتح الميم النافية وكسر النون وسكون الهاء نهى من نهادن كه
 قايدة ان بقا بازمي كرد وقوله جند بالضم من جاد بما له وجود جودا فهو حواد ولا تمنن من من
 يمن مئة قال الراغب الاصمغاني المن على ضم بينا احدهما بوزن به والتا قدر الشيء ووزنه وبنه

والله اعلم
 من الله اعلم
 من الله اعلم

كان يدين والادوية
 في قوله تعالى
 في قوله بطون سيرة

المنة

المنة وهي على ضربين احدهما اسم للعطية كقولنا ذات قدر بالاضافة الى ساير الافعال لان الجود اشرف
 فضيلة وثانيها لقب للعطية عند تعطينها واعتداده بها وهو المنه عنه فانه مما يبطل الشكر ويحق
 الاجر كما قال الله تعا يا ايها الذين امنوا لا تبطوا صدقاتكم بالحق والاذى قيل المنه تهدم الصنيعة
 وقيل المنه من ضعف المنية بالضم العوة قوله فان القايدة لتعليل للمنه عن الحق قوله عايدة اي راجعة
 واليك متعلق به فقدم عليه للتخصيص مع ما فيه من رعاية السمع اي فان قايدة ما حدث به اليك
 عايدة لا الى ما حدث عليه **قطعه** درخت كرم هر كجا بويخ كرم بالباء العري كذشت از فكر شاخ
 بالاي او كراميد واري بتشد يد الميم ويار الخطاب كز و بر ههنا بعن الثمة بعن كز او ميوه خوري
 بعنت من نهى من نهادن كما مر آره بفتح الهزة وتشديد الدال آله معروفه للنجاري بوي او **قطعه**
 شكرداي كن كه موقو اسم مفعول من التوفيق سدي بخير زانعام وقصلا او معطل كذاشت
 بعن معطل كذاشت ترامنت منته كه خدمت سلطان همي كن منت شناس از و كه خدمت بدانت
موعظه دو كس رنج بيهوده بعن باطل واما بيهودن و بيهوده سندن منق بعن تصغير حرارة
 النار التوب واصفر التوب بها كذا في بحر الغرائب برن وسعي في قايدة كورند بيا انك اندوخت
 وخور و د بيرا انك اموخت و بكر **شعر** علم بعن علم را چند انك بيشتر خواني چون عمل در حق
 نيست نادان قبا الوسخة الخطاب به محقق بكسر القاف المشددة بوزنه دانشمند قوله جار بابي بيا
 الوحدة النوعية فالعل قوله نه بوزن وقوله بروكناي چند صفة جار بابي ان نهى مغر را چه علم وخير
 بروهين مست ياد فتر **حكمة** علم از بهر دين بوزن دست نه از بهر دنيا خوردن
 هر كه بر خلق علم وزهد فروخت بعن ان من قصدا راء العلم والزهد على الخلق رياء
 خرمي كورد اي جمع و باك بسوخت بعن نه احرق بعن حيث لم يبق منه حبة **شعر** عالم نا بريد
 كار كورست بالكاف العزفي بعن اعنى است مشعله دارم كبرى للناس ولا يهدى بنفسه
 اي قايدة هر كه عمر در باخت اي لعب بعن واضاع اوقاته فيما لا يعنيه چیزی بخريد وزر بنداخت
 بكسر الباء الصلة **عبرت** ملكه دنيا از خرد مندان جمال كيرد ودين اسلام بپرهيز كاران كمال يا بد
 من يافتن و پادشاهان بنصحت خرد مندان بالاضافة محتاج تراند كه خرد مندان بقرت پادشاهان
قطعه بدم اگر بوصل الهمة بشنوي اي پادشاه بعن بشنوكم در هر د فتر اي في جميع الذقار بزم

كان يدين والادوية
 في قوله تعالى
 في قوله بطون سيرة

یعنی بهمن از این پند نیست جز آنکه در مندی مفر ما عمل نمی فرمودن که چه عمل کار خود مند
بالاضافه نیست **سهم** چیمز پایدار مانند مال بی تجارت و علم بی محنت و مکر سلاطین
بی سیاست رحم آوردن بنیان جمع بدستت بر نیکان و عفو کردن از ظالمان جور است بر
درویشان **سخت** خبیث را چون تمهید کنی فی مختار الصواع التمهید التحفظ بالشیئ و بنوعی بی اخطار
فیها بدولت تو کنه مقصود من کنه می کند آن خبیث با نیاز می بالیاء المصدر یعنی چون که خبیث را
تحفظ نمودی لاجرم هر گناهی که بدولت تو که میکند نمی کند الا بشتر که **تو لطیف** بر دو سه پادشاهان
بکسر الباء المصدر اعتقاد نشاید کرد و بر او از خوشتر بود که آن بکسر الشین علی الاضافه غره
بفتح الغین الجیم فی المشهور یعنی مغرور بنیاید بود قوی که در وجود کلاهما بمعنی المصدر که آن بجهالی
شود و این نحو ای بالنوم و ارباب الاحتمال متعیر گردد **سخت** محشوق بقول البکس القاق
وقوله هزار دوست صفتی یعنی هر محشوقی که هزار دوست دارد او را در آن ندهی و در می نهی آن در
تخلدی بر می بکسر فی الباء الصلة والنون الاصلی و یاء الخطاب لمن القی السمع و هو شهید هکذا
قبیل لکن فیہ نظر لایحقی والظاهر ان الباء فی آخر المصراعین اشباعیه ای خصصت من اشباع کسر
ما قبلها **خبر** هر آن سیری که داری بادوست در میان مننه چه دانی که وقتی دشمن کرد
و هر بیدی بالیاء المصدر که توانی یعنی قادری شوی بدشمن هر سان چه باسند که وقتی دوست
کرد داری خواهی نهان ماند بفتح النون من ماندن یا کس در میان مننه اگر چه معتمد بود
هیچکس بر سر بالکسر والتشدید تو از تو متفق تر نباشد **طلم** خاموشی به که ضمیر در
خوبش با کسی گفتن و کفایتی یعنی بعد از آن گفتن او را که این کلام را بر هیچکس مگوی و قال **عنه**
و نفع قال ستر خود با بار خود گفتن نباید زان سبب یار را یاری بود از یار یارندیش
ای سلیم یعنی ای شخص سلیم آن را ز سر چشمه بیند که چو پرسد بضم الباء الفارسی نتوان بستن
جوی قول جوی من قبیل تنازع الفعلین لایحتمل ان یجعل فاعله پرسد او بفعله بستن و مثل
هذه الصناعات مما یهد من اللطایف الشهرة عند الشعراء قال فی نظم الغراب جوی بجم الغم
ای الوادی الذی یجری فیہ عین الماء و یجئ ایضا اسم مصدر من جستن و جویید و یجئ ایضا
صیغه امر و وصفات کبیراً و یقال ایضا جیت و جوی بمعنی التفتیح و التفتیح المراد ههنا المعنی
الاور سخنی در نهان نباید گفت بمعنی گفتن که بگر محسن انجمن بفتح الهمزة و فتح المیم المحفل

ای الجمع

ای الجمع نشاید گفت **لطیف** دشمن ضعیف که در طاعت آید و دو سه نماید مقصود وی
چون آن نیست که دشمنی با بیا المصدر قوی گردد بالكاف الفارسی و گفته اند بر دو سه دوستان
بکسر الباء المصدر اعتماد نیست تا بملق بسکون القاف و قد یروی بکسر القاف دشمنان چه رسد
یعنی بچه رسد از مراتب اعتدال علی تعلقهم اصلاً کذا سمعت من بعض الکمل **سخت** هر که دشمن
کو چکر بالکاف العزیز و الجیم الفارسی حقیر می شمارد بدان ماند من ما سندن که آتش اندک را مهمل
ای غیر محفوظ می گذارد **قاف** امروز بکشتن بضم الکاف العزیز امر من کشتن چو می توان
کشت یعنی بفر و اثار مکن کاش جو بلند هوس فی الفصحی سندن جهان بسوخت هکذا
فی النسخه الیه وصلت الینا فلعلم لو قال سئود بدل شد لان الوزن مستقماً بلا تکلف و سوخت
و ان فی الاصل بمعنی احترق لکن استعمل ههنا بمعنی تحرق لوقوع فی حیر السطر مکن از که کند کمانار
قوله دشمن که فاعله کند و مفعوله لما بعده بحسب المعنی علی سبیل التنازع كما لا یحقی چو بشدی
توان دوخت یعنی چون می توانی که دشمن را بشیر بزنی و هلاک می کنی فرصت مدتی مده
که کمانش راز می کند یعنی و ترکتش سازد **سخت** سخن در میان دو دشمن چنان گوئی که
اکم دوست شود شرم زده نباشی **سخت** میان دو کس جنک چون آتش است فی سخن
چین بسکون فی النونین وصف تو کسی یعنی الوائیه و ههنا بقره بکسر النون الثانی و قولی بدخت
عفته و هیزم کش و صف ترکس ایضا من کشیدن است کنند این وان یعنی آن دو کس
خوشی دیگر باره دره یعنی در را خوشکنند دیگر باره ای مره اخری قولی بالفصحی و السکون
عاید الی سخن چین اندر میان قول کوز نخت بالكاف العزیز کنایه عن کدره حاله و محفل بفتح
الحاء و کسر الجیم میان ای در میان دو تن آتش او جستن نه عقلست یعنی معضه عقل نیست
وقوله خود ای خود را یعنی نفسه در میان سوختن فی قوه التعلیل لما قبله **سخت** در سخن
بادستان آهسته باش تا نداد دشمن خون خوره کوشش پیش دیوار را می گوئی
هوشن دار یعنی ندر که بکن و فی بعض النسخه کوشش دار تا نباشد در پس دیوار قول کوشش فاعله
نباشد **حکمت** هر که بادشمنان خود ستان خود بکسر فی النونین صلح میکند سیر آزار
دوستان دارد بکسر فی الواوین **سخت** بشوی امر من شستن ای خرمند از آن دوست
دست که بادشمنان بود هفتست یعنی مختلط شود و فی هذا المعنی قول چون دوست

ای الجمع

برفت و نزد اغیار نشست بادوست نشایدم ذکر بار نشست بر هیوزان عسکه که با هر
باز هر آیمخت بکن میزان آن مکس که بر مار نشست **حج** چون در مضای کاری متره در باشد
آن طرف اختیار کن بی آزار تر بر آید فی البحر **ترجیح** یعنی الرطب و **تجیح** اداة التفضیل وهو المراد
ههنا بامر بفتح المیم و سکون الدال سهل خید دشوار کوی امر من لفتن و دستوار مگو
یا آنکه در صلیح کلسه الرأی باب صلیحی زند یعنی بفرع باب الصلیح جنک **حج** تا کار
بزر بفتح مم الباء الصلوة بومی آید ای اذا حصل بالذهب جان در خطه یعنی الخاء المعجمه و
و انظار المهمله نهان نشاید **چو دست** از هم هیلتی در گسنت بالكاف الفارسی ماض
مجهول من گسنتن حلالست بودن بشمشی دست یعنی اذا لم تقفر بالجمیل کما حاجه لم یخلص
با عطاء الذهب حل لک الاستخلاص بالضاربه بالسيف لما قالوا آخیر الخیل السیف کما قالی آخر
الدواء الکئی **سید** بر عجز دشمن رحمت مکن که اگر قادر شود بر تو رحمت کند دشمن
چو بینی نا توان یعنی طاق لا ف از بر و ت خود مزین بر و ت بصفتین الشارب و السابله
ای لا تتکلم بکلمات منبئه عن التصلف و العرور معنی پست در هر استخوان مرد پست
در هر پیرهن فی موضع التعلیل لقوله لا ف مزین و هذا قریب فی العین من قوله شاید که بکنر خفته
باشند **سید** هر که بدی بیاء الوحده را بکشد بقم الکاف العزیز خلق را از بلای او بر هاند و او را
از عذاب خدای از لولم یقتل لکان یوذی الناس فی عذاب به فی الآخرة بالنار **سند**
است بوجه المهمه نخشا پیش و لیکن منه بر ریشی بکسب الشین علی الاضافه الی ما بعد ها و قوله
خلق از ر سکون القاف و الراء وصف ترکیبی من آزر دن و قوله مرم مفعول منه یعنی مرم
بر جرات شخص خلق از ر باشد که این اگر چه احسانست در ظاهر ولیکن ایراد ناس است
در تحقیق ندانست آنکه رحمت کور بر ما که او یعنی آن رحمت و شفقت ظلم است بر فرزند آدم
سند بر یصیحت از دشمن پر برقتن خطاست و کن کشیدن رواست تا بخلاف آن یصیحت
که دشمن می دهد کار کنی و آن اشاره الی قوله خلاف آن عین صوابست **سند** حذر کن
ز انچه دشمن گوید قوله آن کن مفعول کوید که یعنی آرا و وی حذر کنی موزان زنی بیاء
الخطاب دست تقابن فی مختار الصحیح التغابن ان یغبن و یخدر العوم بعضهم بعضا

کرت

ست

کرت راهی نماید یعنی آن دشمن راست چون تیر از آن بر کرد بفتح الکاف الفارسی امر
من کردیدن ای اعرض عنه و راه دست چپ کیر **کرت** خشم سکون المیم مبتداء پیش
ای زیاده از حد بنشد بد الدال قوله و حشمت ارد خیر المبتدأ و منله قوله و لطف بی وقت
هیبت ببرد نه چندان در شت کن که از تو سپر کردند بالكاف الفارسی و نه چندان نرمی کن
که بر تو دلبر شود **سند** در شتی و نرمی بهم بهیمن در بر است یعنی بهم شدن
بهتر است و در ههنا من قبیل الصلوة الزايدة لتحسین اللفظ کما مره جو فاصد بالفاء
من القصد بالفارسی رک ز ن که جراح یعنی جراحت کننده است قوله مرم نه است کلسه
النون و صف ترکیبی من نهادن در شتی کیر و خردمند پیش یعنی پیشش و نه سسخ پیشش
کیر و که ناقص کند قدر خویش نه در خویشتن را قد عرفت ان مر جی اسم مصدر یعنی
التعداد و جی (بضای) اللام الجارة و هو المراد ههنا ای لنفسه فزی یعنی مزینت نهاد
ای لا یرفع و لا یتعظم یحیث یوجب التفرد به یلکبار ای بالکلیه تن در مذلت نهاد قوله
تن مفعول مقدم لهد **سند** شبانی بضم الشین المعجمه و تخفیف الباء من بر عی العنکم
او غیره و الباء الوحده باید رای پذیرش گفت ای حرد مندمرا تعلیم ذره سکون الهاء
امر من دادن پیرانه یکنند بالباء الفارسیه ای النصیحه الواحده بلغنا ای بگفت ان یدر
والالف للاشباع نیکم دی کن بالباء المصدریه نه چندان که در الکاف الفارسی چیره
فی البحر چیره و چیره بکسب الحیم الفارسی المعجمه المقدم ای حقه صار جریا کور که تیر دندان
سند دو کس دشمنی ملکر و دینند بادشاه بی حلم و زاهدی علم فی لفت و شتره
بر سه مملک بالضم و سکون مباد آن ملکر بفتح المیم و کسب اللام فرماد که خذ را بنوبند
قوله فرمان بردار و وصف ترکیبی ای نبود عبد مطیع **کرت** یاد شتم باید که تا بحدی خشم
بر دشمنان نرا ند بفتی التین مضارع من راند که دوستانا اعتماد نماید آنش خشم
اول در خد او ند خشم و هو الذی یغضب افتد پیش آنکه ای بعد ذکر زبان بفتح الزاء
المعجمه و قبل بضمها التین ان کذا فی البحر یخصم رسد یا نرسد **سند** نشاید بن آدم خال
نرا که در سه کند کبر و شندی و بادای الهوی ترا با چنین گرمی سه کتی یعنی که در تو هست

نه پندارم ای لا اعلم از خاک و یا از آتشی **قطعه** در خاک بیلقان بفتح الباء الموحدة
 و سکون الباء المثناة و فتحی اللام و القاف اسم لمملکه کذا سمعت من بعض الکمل برسیدم
 بفتح الراء بکایدی بیاء الوحده کفتم مرا بتربیت از جهل باک کن گفتا بالالف الاشباع برو
 چو خاک تحمل کن ای فقیه بمعنی عالم تا هر چه خوانده هم در زیر خاک کن کنایه عن عدم التفات
 القلب الی علمه و التبری عن الکبر **مطایبه** بدخوی بسکون الباء یعنی شخص که بدخوی باشد
 در دست دشمن بیاء الوحده گرفتارست که هر کجا که رود از چنگ عقوبت او خلاص نیابد
ست اگر از دست بلا یعنی کریان بر فکر رود بدخوی زدست خوی بدخوی
 در بلا باشد **حکایت** جو بیستی در سپاه دشمن تفرقه افتاد جمع باش و در حضور و اگر
 جمع شوند از پویشی اندیشه کن **قطعه** برو امون من رفتن باد و ستان آسوده
 بنشین جو بیستی در میان دشمنان چنگ و کویستی که با هم یعنی با یکدیگر یکرز بانند کوانم
 یکرز بان عباره عن اتفاق الکلم فيما بينهم و عدم الاختلاف فیهم اصلا کما نراه کن و
 و بر باره بر سنکر بوفی الاول حرف بمعنی علی و فی الثانی صیغته امر من بودن یعنی
 بر باره وی حصار ببر سنکر برای چنگر قال فی البحر باره بالباء العری یعنی علی ثلثه معان
 احوها بمعنی الفرس کما قال الاسدی فرستاده را باره خویش داد و الثانی بمعنی حق کما قال
 اللطیفی در باره تق منم هوا خواه در باره من تو می درگاه ای بمعنی شخص که در خشم
 آمده است و الثالث بمعنی سور القلعه کما قال الاسدی ایضا بونی باره ستر تا ستر آهن
 زدنای خفه کردند انتمی و المراد ههنا هو الاخیر و للقوم فی هذا البیت استخراج
 عجیبه اعرضنا عن ذکرها صفحا حد راعن الاطناب الممل و الاکتنا و الخجل **تشبیه** دشمن
 چون از هم حیلتی در ماند سلسله در وسیع بجهت اند پس آنکه بالكاف الفارسی و سکون
 الباء بد وسیع کارها کند که دشمن نتواند کوی جمع کردن **طیغ** سه مار را بدست
 دشمن بکویب بالباء الفارسی امر من کوفتن بالكاف العری که از احدی المحسنین بفتح
 الباء الاولى و سکون الباء الثانیة تشبیه المحسن و المحسن موهبت الاحسن کالفضل و العلیا
 فی موهبت الافضل و الاعلی و الموصوف بقدر بحسب اقتضاء المقام کما یقال ههنا فی تقدیر

اجره

احدی الد و لتین المحسنین خالی نباشد اگر این غالب آمد مار کشنی و اگر آن یعنی مار غالب آمد
 از دشمن رسیع بفتح الراء و الباء فیها الخطاب **ست** بروز معرکه ایمن میباشد ای لا ائامن
 فی یوم الحرب زخم ضعیف که مغز شیر بر آرد فاعل آرد ضمیر زخم ضعیف چو دل ز جان
 برداشت ای اذا نیست من حیوته و تیقن انه یموت **بند** خوبی که دانی که دل بیازارد
 تو خاموش باش تا دیکوی ای غیر تو بیارد **ست** بلبلای یعنی ای بلبل مژده بهار بیار که
 بد بپوشم بسکون المیم باز گذار یعنی تاخیر کن **تخذیر** پادشاه را بر حیانت کس واقف
 مگردان مگر آنکه بالكاف الفارسی فی الثلثة که بر قبول کلمه و اتق ای معتقد باش و اگر بی برمال
 خود همی کوش **ست** بسبیح سخن گفتن ای التهوره للتکلم انکه کن دانی که در کار گیرد
 سخن یعنی تاخیر کند **مطایبه** هر که نصیحت خود را بکس مضاف الی مفعوله و خود
 رای من قبیل الوصف التوکل یعنی هر که شخص خود رای را نصیحت می کند او خود
 یعنی آن صاحب فی نفسه بنصیحت گوی محتاجست بیاء الوحده و هذا مثل قولهم آهنکر
 یعنی بناصح آخر را محتاجست تا نصیحت دهد آن محتاج را و گوید که چو نصیحت
 می دهی همچو شخص خود رای را که از غرور و عجب خود سخنت را گوش ندارد
قطعه فریب اسم من فریفتن دشمن بخور بضم الخاء من خوردن و غرور مدح سخن
 نصیحت من خریدن که این دام زرق بفتح الزاء المعجمه و سکون الراء المهملة الیاء و التصلف
 نهاده است و آن مدح کام طبع بالكاف الفارسی کشاده احمق راستا بطن اسم مصدر من
 ستودن خوش آید چون لاشه بمعنی لاغر که در کعبش می نهند همچو انقاسی که نغم می کنند
 قصصا بان فریب یعنی سوسن نماید **قطعه** لأحرف تشبیه یعنی غافل میباشد تا نشنوی قول
 مدح مضاف الی قول سخن کوی مفعول نشنوی که اندک مایه نفعی یعنی نفعی اندک مایه
 ای قلیل البضاعة از تو دارد اگر روزی ای فی یوم من الايام موارش بونیاری و وحده
 چندان عیوبت یعنی مقدار مائین من عیوب که بر شمارد **تذیبت** منکم را تا کس عیب
 نگیرد کخشن صلاح پذیرد **ست** مشو غره بر حسن گفتار خویش بتحصین نادان و بنذار
 خویش عطف علی تحصین **قطعه** هم کس را عقل خود بکمال غاید و فوز ز خود بجمال

بجمال

یکی بود و سلمان نماز عمه کردند چنانکه خنده گرفت از حدیث ایشان بطیبه بکسای
 المهملة ای نخشم و غضب گفت سلمان که این قبایله من بغیة القاف و الباء المؤخدة یعنی مکتوب
 قاصد درست نیست خدا یا چه بود میراثم چه بود گفت بتو ریت می خورم سئو کند بغیة السین
 المهملة و القاف الفارسی یعنی البین اگر خلافت کنم عجمی تو سلمانم که از بیست زمین ای روی زمین
 عقل منعدم کردد بخود کمان بترکد بالفحاشات هیچکس که نادانم ای لایطن و لایعتر فی احد
 بجهل نفسه بل یجزم بان عالم عاقل **مطایبه** ده آدمی ای عشره من الانسان برخواجم بالجیم الفارسی
 یعنی سفره نعمت بخورند و دو سکر بر جیفه سرداری بسکه همچین نبردند حریم با جهانی
 و حکیمان گفتند که سینه است و قاصد بنای سیر **روژه** بالذات المجریه یعنی معانی ضیق کذا فی الصحاح الفارسی
 که نوا نگر می بقا عشرت نکر بیکرانی تهمی ای نان بسیط عن الادمی که در بعض الباء الفارسی نعمت روی زمین پرت
 بال و بضاعت **تکند** قوله دیده نکر مقبول لقوله پرت کند و هذا کنایه عن کمال الحرص **متنوی** پرت کردن دور
 بفتح الذال عرش منقطع کشت مر او این وصیت کرد و بگذشت که شهرت آتش است
 از وی بر همین امر من پوهو پیدن یعنی الاحقاف بخود بر آتش دوزخ مکن تری یعنی مکن بر سبیل
 استعجال و قد جعل تیز صفة لا تیش یعنی خود را میفکن بر آتش نیز که آتش دوزخ است
 در آن آتش نداری طاقت سوز بصبر آبی بباء الوحده برین آتش زن امروز قول آن
 امر من زدن و قوله آبی مفعول مؤنث **تکند** هر که در حال نوانی نیلوی تکند در وقت
 نانقانی سخن بیند **تکند** بد اخس تر یعنی بد طالع از مردم آنرا بسکون المیم و اللوا وصف
 بر کسی نیست که روز مصیبت کسش یار نیست **تکند** جهان در حمایت یک دست
 یعنی روز حیوة در حفظ یک نفس است و دنیا وجودی بباء الوحده میان دو عدم
 یکی عدم قدیم سابق و دوم عدم حادث لاحق دین بدنیا فرودشان خاند ای هم حمار
 یوسف بفر و شدند تا چه کرد و هذا مشتق من خریدن قال الله تعالی ما عهد الیکم یا بنی آدم
 الاية العهد الوصیة و عهد الله تعالی بن آدم ما نصب لهم من الحج العقلیة و السمعیة الامرة
 بعبادة الله عا الزاجرة عن عبادة غیره و جعل عبادة غیره عبادة الشیطان لانه الامر بها
 بقول دشمن **پیما** ن بفتح الباء الفارسی و سکون الباء یعنی المعاهدة و القرار علی الشیء دست

تکند
 کونا نگر
 بال و بضاعت
 رفته
 سخن
 وضع

شکسته

بشکسته بین امر من دیدن ای ابصر که از که بریدی و با که پیوستی **تکند** شیطان رجیم با عدا
 مخلصان نمی آید و لایجد نفعاً من القصد الیهم و سلطان با مقلسان **متنوی** و امش مره آنکه ای
 نماز است یعنی شخصی نماز را وام مره ای لا تقرضه و رجو در دهشتن زافای فقر باز است یعنی و آن
 کان فقراً فی الغایه محبتاً فی معاشه بحیث لا یجد شیئاً لئلا یمکنه و بدخل فی فیه کویع که او فرض بالفاء
 حکما خلا نمی گذارد از قرص بالقاف تو نیز عم ندارد **تکند** هر چه زود بر آید دیر نیاید ای
 لا یتقدّر زماناً طویلاً و حکیمان گفته اند که دولت تیز را بقانون در و هذا کلام حق بجز بیعت
 لا شبهة لنا فیه **تکند** حال مشرق شنیده ام که کنند پهل ساله کاسه چینی صد بروزی
 کنند یعنی کاسه در یک روز می سازند در بغداد اجرم قیمتش همی بینی مرعک تصغیر مرخ از
 بیضم بروی بضمین لغه من بیرون آید در روزی یعنی رزق طلبد و آدمی بجه ندر خرو عقل
 و تمیز آنکه ناکاه کسی کشت ای الذي صار فرداً کامللاً من نوعه دفعه من غیر تدرج و اشار به
 ای مرعک بجزینی تر شد از مراتب وین بمکین و فضلت بگذشت از چه چیزی و وصل الی اعلی
 المراتب شیئاً بشیئاً اگیننه بمد المهملة و کسر الکاف الفارسی ای الزجاج همه جاهست یعنی در مواضع
 کثیره موجود است از آن سبب قدرش نیست لعل دشواری بد ستواری بدست آید
 از آنست عزیز **لطیفه** کارها بصبر بر آید و سنجل بسد در آید **متنوی** بچشم خویش دیدم
 در بیابان که مرد قوله آهسته قی موضح الحال و قد يقال انه بالاضافة الا انه سکون الذال للوزن بگذشت
 از شتابان صفة مشبهة من شتابیدن سمند محمد و سکون النون لفظ فارسی قاله البهوه الفارسی
 الاضطر القون و قبل هو الفرس الذي يقال له بالفارسیة اسبب کلکو ذر نکر و قوله باد با صفة
 سمند و هو کنایه عن کونه مسرعاً فی الغایه از نکر بفتح التاء و سکون الکاف العربی فی البحر تکونجی
 یعنی السوط و الطلق بالترکی آنکه سجاد می و جعی ایضا بفتح العذو بالفارسیة یو بیدک قال للطبق
 بیشتا اندر آب همی نهنگ بترک اندر فواز و شیب جو باد و جعی بفتح الفع و جعی یعنی هتار الطیر
 و جعی صیغه امر تکیدن سواء کان ذکر معنی یو بیدن بالترکی بلکه او بیدن بالترکی یو کونکر
 و جعی تکرا ایضا و صفات کبیراً نحو باد نکر و اسبب نکر و جعی اداة تشبیه تتصل آخر الاسم لتشبه
 له نحو ما نکر ای کالقم و در یا نکر ای کالبهر و المراد به ههنا معنی یو بیدن فرو مانند سکون النون

ای عجز شتر بان همچنان آهسته می راند **معاویه** نادانان از خاموشی نیست اگر این بد است
 نادان نبود که **تخلو** چون نداری کمال و فضل آن که زبان یعنی زبانت در سخن نگه داری آدمی را
 زبان فقیحه و رسوای می کند همچو بی مغز را سبلساری ای الخفة غایة الخفة خنیرا ابله بی تعلیم
 می داد که بروی صاف کرده عمر را بی عمرش و ایامش را کرده بر او فغوله بر فی قوله که بر صفت
 صله زاید حکمیش الشین راجع الی ابله گفت ای نادان چه گویش با کاف العزبی درین سوزا
 پیرس از لوم امر من تر سید ن لایم ای از تو بیخ شتر ز نیش کننده نیاموزد بهایم از تو گفتار
 تو خاموشی بیاموز از بهایم **س** هر که تأمل نکند در جواب بیشتر آید سخنش ناصواب یعنی
 سخن ناصوابش اکثر آید از سخن صواب یا سخن آرای امر من ارا بیدن جو مردم بهوش
 ای کالرحمل العاقلة کذا قبله و یجتمل ان یکون قوله بهوش متعلقا بقوله آرای یا بنشین همچو بهایم
 خاموش مقصور من خاموش **حاربه** هر که با نادان ترا از خود بحث کند تا بداند که نادان
 است بداند که نادانست **س** چو در آید به از تو ای قوله سخن متعلق بقوله بدر
 آید که چه به وافی اعتراض مکن **الطیر** هر که با بدان جمع بد شنید نیکی نبیند **شوه** گو شنید
 فوشسته باد و وحشت آموزد و حیانت و ریبی بالراء المکسورة بکسرة مجهول یعنی اکثر
 و الحيلة از بدان نیکوی نیاموزی گفتگو کو یوستین روزی و هذا المصارع فی مقام التعلیل
 للمصارع السابق و توجه به ط من له طبع سلیم **س** مردمان غیب نهانی آشکاره مکن که
 مویشانوار سوای کنی و خود را بی اعتماد **تشبیه** هر که علم خواند و عمل نکند دیدان
 مانند که کاو بالکاف الفارسی ای البقر راند و تخم نیفتاند **س** از تنی دل یعنی از شخص
 که اهل دل نشود طاعت نیاید و پوست بی مغز بضاعت نشاید **تشبیه** نه هر که در مجادله
 چست یعنی چاکر بالجیم الفارسی فما در معامله درست **س** بسن بالباء العزبی یعنی بسیار
 قامت خوش که زیر چادر باشد فی بحر الغرایب چادر مخی یعنی خیمه و بمعنی الثوب الذي تنطق به
 اللبیباء و قد استهز فی ولایتنا هذا بان یقال له چادر و هو المواد ههنا چون باز ای کشاده کنی ماد را
 باشد **س** نه هر که بصورت نیکوست سیرت زیبا در اوست کار اندرون دارند
 پوست **س** توان شناخت بمعنی شناختن بیک لحظه در شماریل مورد که گمانش رسید سست

دیگر

حکمت اگر شهادت هم قدر بودی شب قدری بودی که سکر هم لعل بدخشان بودی
 دشمن هرگز نه آورد دوست بس قیمت لعل و سکر یکسان بودی

پارکاه

پارکاه علوم ای کجا رسیده است مرتبه علوش ولی ز بطنش این مباحث و غیره مستوک حبث
 نفس نکلده بسالها **خوب** هر که با بند کتبی جمع بزرگ ستیزد خون خود ریزد **س**
 خوشتن را بزور که می بینی راست گویند که دو بیند یعنی راست گویند که یک را دو بیند لوح
 بضم اللام و الجیم العزبی یعنی احوال زود بینی سلسله پیشانی بالباء الفارسیة والباء الاصلیة فی آخره
 یعنی الجیمه بق که بازی کفی بس با قویج یعنی کیش **س** بجه با شیر و مشت بضم الیم با شمشیر
 کار خود مند ان نیست جنک و زور آوری مکن با مست پیش سر بجه ای پیش پیوست در عقل
 بفتح دین نه امر من نهادن و قوله درست مفعوله **خوب** ضعیفی که با قوی دلاوری بفتح الواو
 والباء المصدری یعنی شجاعت کند یا دشمنست در هلاک خویش **س** سایه پرورده راجع
 طاقت آن گردد با مبارزان جمع مبارز و مبارزان شخص شجاع است در میدان معرکه بزوری کند
 یعنی بیرون آید از صف برای جنک بقتال سست باز و بجهل می گویند معنی کافی والنون
 مصارع من افکندن و قوله بجه مفعوله با مراد گناین چنگال **س** هر که نصیحت نشود
 سر ملامت شنیدن دارد **س** چون نیاید نصیحتت در گوشن ای نصیحت در گوش
 اکوت یعنی اگر ترا سر ز نیش و بجه کم خاموش یعنی ساکت باش که تو هم مستحق بان سر ز نیش
 فی البحر خاموشن و خاموش بالواو و بدونه لغتان یعنی ساکت و ههنا مع الامور كما اشیرنا **س**
 بی هنر ان هنرمند را نتوانند دید همچو که سکر بازاری سکر شکاری را بینند مشغله ای و نحو
 بر آرند و پیش آمدن نیارند **س** سرفله و ناکس چون به پیش ناکس بر نیاید نجشش یعنی
 نجش کردن آن کس و غیبت او در پوستین او افتد **س** کند هر آینه یعنی البتة
 غیبت بکس الغین المعجمه و هی ان تتکلم خلف انسان مستوی بمعنی یقول و سمعه فان کان صدقا
 یعنی غیبت و ان کان کذبا یسعی ههنا کذا فی مختار الصحاح **س** حسو کوه دست که در مقابل
 ای در حضور محسود گفتش بود در بان مقال فی بحر الغرایب کتک بضم الکاف العزبی بمعنی احس
 یعنی انه یعتقد لسان مقال و فیه بالغة لا یخفی **س** اگر جویشکم بنسخ هم مرغ در دام
 صیاد نیفتادی بلکه صیاد قوله خود تاکید صیاد ای بل الصیاد نفسه دام نهادهی **س**
 حکما دین در خورد و عابدان نیم سیر و راهران تا سیر رفق بحس بقية الروح و جویانان

تا طبق بر کوبند و پیران تا عرق بکنند اما قند دریا چند اند در معده بکسب العیند سکنه
جای نفس مانند بختی القوی بند و بر سفره روزی کس بکسب الیاء ای زرقه و نصیبه
اسیر بند شکم را در شب تکر خواب ای لاینام فی اللیلین المتوالیین شی
بالمعنی زرد کنکی **و غلط** شورت با زبان تباهت تباه یعنی فاسد و سفاک
ترجم بر یکنر تیز دندان ستم کاری بود بر کوسفندان **بند** هر کس
در سخن در پیش است ای کان بخت بقدر علی قتل عدوه اگر بکشد نکشد بضم الکاف دشمن
خویش است **بند** سکر بردست و مار بر سر سکر خیره را بی بود خیره بکسر الخاء المعجمة
یعنی ضعیف قیا و در نکر و کوهی بضم الکاف الفارسی ای طایفه از حرد دندان بخلاف این مصحح
دیده اند و گفته اند که در کشتن بند یا جمع بنده و فی بعض النسخ بنده کاف تا تامل اولیون
بحکم آنکه اختیار باقیست و توان کشت و توان هشت بالکسر و قوله کشت بالضم اگر
تامل کشته بشود محتملست که صلحتی قوت شود که نذار که مثل آن ممنوع باشد **بند**
نیکر سهلست زنده بی جان کرد یعنی بغایت اسانست زنده را بی جان کردن و لیکن کشته را
باز زنده نتوان کرد بشرط عقلست صبر نیز انداز وصف کسی من انداختن که چورفت از کمان
نیاید باز ای مره اخیری **بند** حکمی که باجهال در افتد یعنی که اتفاقا کج جمع شود باید که تو خوش
ندارت و جاهلی که باز بان او ریج حکمی غالب آید عجب نیست که سنگیست جوهری را
می شکند **بند** نه عجب که فرورود نفسش عند لبیب غراب بسکون الباء مبتدا و ما
بعده خبره و الجملة صفة عند لبیب هم قسشش یعنی عند لبیب غراب هم نفس او باشد
و بصری من هذا الكلام ان نفس آخره سببی و قد ذکره الجوهره فی باب الصاد **بند**
که هنر مند را و باشن جفای بند و او باشن بالفتح و السکون یعنی نودان محله و قدما
تخصیفة فی او ایل الکتاب تا دل خویش نیازد و در هم ای منقبض و منفعل نشود آن
هنر مند که سکر بر کوه اگر سوره زرین شکند معنی الکاف والنون قیمت سکر نیز آید و
و قیمت زر کم بفتح الکاف الهزی یعنی ناقص نشود **لطیف** در مدنی بیاء الوحدة را که
در زمره اجلا فی مختار الصحاح الزمره بالضم الجماعة و قول اجلا فی ای جاف غلیظ الطبع

بند ۷
بند ۸
بند ۹
بند ۱۰
بند ۱۱
بند ۱۲
بند ۱۳
بند ۱۴
بند ۱۵
بند ۱۶
بند ۱۷
بند ۱۸
بند ۱۹
بند ۲۰
بند ۲۱
بند ۲۲
بند ۲۳
بند ۲۴
بند ۲۵
بند ۲۶
بند ۲۷
بند ۲۸
بند ۲۹
بند ۳۰
بند ۳۱
بند ۳۲
بند ۳۳
بند ۳۴
بند ۳۵
بند ۳۶
بند ۳۷
بند ۳۸
بند ۳۹
بند ۴۰
بند ۴۱
بند ۴۲
بند ۴۳
بند ۴۴
بند ۴۵
بند ۴۶
بند ۴۷
بند ۴۸
بند ۴۹
بند ۵۰

سخن صورت بنیدد شکوفت بکسب نین بمعنی مجب مدار که آواز بریط با غلبه دهل بضمین
وقدم معناها بر نیاید ای لا یظهر و بوی غیر بکسر الباء الموحدة المتی سطة بین العین و
و الباء المنفأة التحتانیة و قد صحح فی بعض النسخ بالنون الساكنة بعد العین و الباء الموحدة
بعده از کند سیر بکسر الدال فی نحو الغریب کند و کند بالالف فی الثانی و الکاف الفارسی الرحیة
الخبیثة یعان را یخته خبیثه سیر فر و ما ندادی مضمحل شود **بند** بلند آواز و صف ترکیس
مبتدا و قوله نادان صفة و قوله کردن افراخت خبر ای رفع عنقه و هو کنایة عن غایبة
الاقلام و نهاية الریثة کردانا را بی شری و کستخی بینداخت فی و اندک آهنرا حجازی
حجاز هینا اسم مقام من المقامات الاثنی عشر المذكورة فی علم الموسیقی و هو راست و عراق
و اصفا ن و کوچک و بززرک و زرنکه و رهاوی و حسین و حجاز و بوسیکر و نوا و عشاق فر و ماند
ز طبل با کز غازی ای زبا کز طبل غازی فقدم طبل للشعر کما لا یخفی **بند** جوهر اگر در خلاب
افتد فی البحر خلاب بکسر الخاء المعجمة الطین و چه که آب همان نفس است کما کان و غبار
اگر بفکر رسد همیها خسیس است استعدادی تو بیت دروغ است و تربیت نامستعد
و ضایع و عبت خاکستر اگر چه نسبت بعمین عالی دارد آتش جوهر علویست و لیکن
چون بنفس خود هنری ندارد تا خاک بر او است و فیه ایهام لطیف لا یخفی علی الذوق السلیم
و قیمت سکر بعمین نه ازنی بالفتح و السکون است و لیلایلیتس بقولهم نیست انت الف
است حقا و ان واجب حذف کما عرفت غیر مره که آن حاصلت و ی قولی راجع الی سکر
و محموله ان الغرابة فی السکر لم یحصل من نسبه الی القصب بل من حسبه فی نفسه **بند**
چون کفانوا اسم لابن نوح النبی عدم طبیعت بی هنر بود فاد که العرق ییمر لفة فی پیغام بر زادی
قدرش ای مرتبه نیفرود لا یخفی انه یعمل افزودن هینا بمعنی المعقودی و قد فعل مثل ذکر فیما
سبق فقد ذکر هنر بیامی امر من غایبیدن کرداری نه کوهی فی مختار الصحاح اصل کوشی شیعیان
جوهره و هو معرب کوهی ای لا یظهر نسبه بل اظهر حسبه ان کان کل ازخارست و ابراهیم
علیه السلام از آن قال الله تعالی و اذ قال ابراهیم لایله الا اله **لطیف** سکر است که خود
بیاید نه آنکه عطار بگوید دا ناچو طبل عطارست خاموش و هنر غای و نادان چو طبل غازی

است بلند آواز و میان تهی قوله و با فیه در آید بالباء المثناة التختانية ثم بالفاء بعد الالف
 ثم بکسر الدال و فتح الراء المهملة و سکون الباء یعنی فاسد الفکر **تقطر** عالم اندر میان جاهل را
 مثلی معصن گفته اند صدیقان جمع صدیق بالکسر و التشدید شاهدی در میان کوراست
 یعنی شاهد است در میان کوران مصحفی در میان زندیقان ای لمحمدان **تشد** دو سعه را که
 بیا و الوحدة بعمری ای فی زمان معتد به بحیث یعد فی العرف عمر الرجل فرا جکر بالجمع الفارسی
 یعنی بکف آرند و هو کنایه عن التخصیل نشاید ای لا یلیق که بیکدم بیازارند **سنگی** بخند
 سال هزار لعل بار یعنی بیک باره سنگ بخند هزار سال لعل باره شود زنده را تا بیک نفسش بالفحش
 تشکله بسنگ و الشیلین فی نفسش راجع الی اللعل و مفعول لقوله تشکلی **شکلی** عقل در دست
 نفس همچنان گرفتار است که مرعاج و وضعیف بدست زنی که بزنی زنی قوی قال فی البحر
 کربز بضم الكاف الفارسی و کسر ه یعنی الشخص الطار و قال الشمس الفجری فی کتابه المسی بالمجاز الحالی
 ان کربز یعنی زیر کراته **در بکسر الراء** ختمی بالباء المصدری ای باب السور و الفرج
 بوسرانی ببند که با کز زنی از قوی راجع الی ساری بواید بلند **کوت** رأی بی قوت و مکر امرا
 و فسونست و قد عرفت ان فسون هو الذي یقرأ علی الموضع من الادعية و الفاهو
 انه هنا عطف تفسیری للمکر و فی بعض النسخ فتق نعت بالتاء من الفتنة و قوت بی رای جهل
 و جنون **تیز** باید و تدبیر بخذف احدی البائین من تمیز للوزن و عقل و انکه
 ملکه که ملکه و دولت نادان سلاح جنک خداست **جوانمردی** که نخور و بدهدن
 است از عایدی که روزه ای صوم دارد و بنه نهد ای امسک و محل هر که بتر شهوت
 از بهر قبول خلق کرده است از شهوت حلال در شهوت افتاده است **عابله**
 نه بفتح النون حرف نفی از بهر خدا گوئند نشینند بیچاره در آینه تاریکچه ببند
 اند که اندک جری خبلی و بسیار شود و قطره و قطره سبیل گردد یعنی آنان که دست قوت
 ندارند سنگ خنده که می دارند تا بوقت فرصت قوله دمار یعنی انتقام مفعول مقدم لقوله
 آرند فی قوله از دماغ ظالم برآرند **شعر** و قطر قوله علی قطر متعلق بقوله اذا انفتحت
 وقوله و نهر مبتداء و الی نهر متعلق بقوله اذا اجتمعت وقوله بحر جزمه و قد ضمن اجتمعت

حکم

معنی

بیت

معنی انفتحت فعداه بالی و التقدير و قطر اذا انفتحت علی قطر فیه نهر و نهر اذا انفتحت الی نهر فیه بحر و قطر
 بالفارسیة فی هذا المعنی سبیلها یروا که می بینم جمله از قطر های بارانست و منها قبل الحبة فیه و اشار
 الیه قوله النبی فی هذا البیت اندک اندک بهم همس شود بسیار دانه دانه است عله بالفحش و التشدید
اینار عالم را نشاند که سفاقت از عامی نجام در گذرانند که هر دو طرف را زبان و اورد هیت
 این که شود و هر چه آن مستحکم **جو** با سغله کوتی بیا و الخطاب بلطف و خوشی فرود ناکردن
 کبر بکسر الكاف العربی و گردن کتی بالباء المصدری **و عطف** معصیت از هر که صادر شود ناپسند
 و از علم صادر شدن ناپسند ترک علم که در علم است سلاح جنک شیطانت و خداوند
 چو با سیری میگرد شهر مساری بیفتد بود **شعور** عامی و نادان پویشان روزگار نیز زان شعور
 ناپو هر کار کاند زاینانی از راه افتاد و بین دو چشمش بود در جاه افتاد **نار** هر که در زندگی
 نانش نخورند چو نایب و ناسن برند لذت انکور زنیوه بالباء الموحدة المكسورة بالکسر
 المجهولة بالباء المثناة الساكنة المراد الی الازوج لها داند نه خداوند میوه **کوت** یوسف صدیق
 علیه السلام در خسر سالی مصر بکسر الباء المصدری بخور روی ناکر سنگان و نرا فراموش نکند **شعور**
 انکه در راحت و تنعم زیست او چه داند که حال که سینه چیست حال در ماندگان کس و اندک
 باحوال خود فروماندن مانند آنچه که در احوال خود عاجز باشد **تقطر** ای بزم مرکب تازه
 اسم فاعل من تاخفن سوار می بیا و الخطاب عشق دار بالضم یعنی العقل مثل هو شش فی احد معانیه
 که من بحر الغراب که خب بکسر الباء قوله خراکش بسکون الباء و صفت کس و قوله سکین صفة ثانية
 لقوله خرا و آب و یکشت بکسر الكاف الفارسی آتش از خانه همسایه در ویش مخواه نهی جماعت
 کایم در روزن بفتح الراء المهملة و سکون الواو و ثم بالراء المجرى یعنی در منظره او میگذرد دو
 دلست نه خان نار **و عطف** در ویش ضعیف حال بسکون الفاء و اللام را در تنگی خسر سال
 ای فی مضایقه القحط مبرس که چو فی مکر شهر طآن که معنی بوری شیشش نهی و معلوم قد عرضت
 ان لفظ معلوم کنی بها عن المال به پیش او بیری بفتح الباء الثانی من بوردن **تقطر** خری که
 بینی واری بیک در افتاده بدله ای بقلب خود و بفتح الباء اصله بر او شفقت کن ولی مر
 سرش ای آن لم تقدر علی استخلاصه ولی چور فتنه و بوی شیدیش بفتح یاء الخطاب به الدال چون

و انما خص الباء بالفتحة و ان كان الفتح عارضا لبيان قول
 بوجه في السقف على رء و الشاغل

بمعنی کیف هفتاد و سیاه بپند جوهر دان بکلی امر من کوفتن دم بفتح الراء المهملة وشدید الهمزة
خوش و هذا السین اما جئی لجم والتعریف وفي بعض النسخ کوبین خوشی و جیز بحال عقلست
خوردن بیستن یعنی زیاده از رزق مقسوم در قسمت از وی و مردن بیس بالباء الفارسی
از وقت معلوم اجلی **قضا** کون شود ای لا یتغیر قضاء الله تعالی و قد ذکر هزار احواله
بشکر یا بشکایت و هذان متعلقان بقوله بوايد از دهی بباء الوحدة و فرشته که وکیل است
بر خزانة باد چه غم خورد بپرد ای یطغی جوع بیوه زنی بباء الوحدة و قد عرفت معناه
آنرا **سعی** ای طالب روزی بنشین که بخوری و ای مطلوب اجل مرا که جان نبری همجن
تظلم جهد بالفتح و السكون رزق از گنی یعنی ارگنی و گرنه گنی برساند بفتح النون خدای عزوجل
و بعه اگر روی بردها نیشیر و پلنگ خوش زبانت مکرور و اجل **کلمت** بنا نهاده بفتح الباء الصلوة
یعنی که چیزی که در تقدیر ربانی مقدر نشد است او را دست نرسد و چیزی که نهاده است
در تقدیر خدای تعالی هر جا که هست یعنی در هر موضعی که باشد قویا کان او بعید البتة برسد
شنیده که اسکندر برفت تا ظلمات بچند یعنی برفت بچند محنت و خور در بچند نشید
و آنکه خورد بسکون الراء و هو حصر عم آب حیوة **کلمت** صیاری روزی یعنی بی رزق و بی
نصب از جمله ماهی نگردد و ماهی بی اجل در خشک نمیرد **کلمت** مسکین حریص در عالم
همی بود من دویدن او یعنی حریص در قفای رزق و اجل در قفای او **کلمت** تو آنکه فاسق
کوفت زبانه و دست یعنی گانه مدرشت که مطلق با ذهاب شود و در وین صحیح شاهد
حال الودیت این در وین کانه دلای خرقه موسی عم است **کلمت** مراع علی صفة المفعول
نزدکی رفته دوخته وان فاسق تو آنکه ریش فرعونست **کلمت** موضع ای مرتین بجواهر شدت نیکان
روی در قنچ بالجمیم مثل الفرج بالهاء المهملة لفظاً و معنی دارد یعنی شدت ایشان متوجهاست **کلمت**
و دولت بدان صحیح بد سه در نشیب ای در سفلی دارد یعنی دولت ایشان متوجهاست بمهلاک
کلمت هر که آگاه و دولتت بدان یعنی سبب آن جاه و دولت بک خاطر حسد در خفا هد
یافت یعنی نخواهد که خاطر حسد دل را تسلی کند و دلش بدست آرد فوق آدر زاید جوش
السین راجع الی قوله هر که آگاه که هیچ دولت و جاه بسای دیگر یعنی در آخرت نخواهد یافت

یعنی

و فی التلویح

بلکه منقطع می گوید در دنیا **کلمت** حسود از لغت حق تعالی نیست و مردم بی کناه را
دشمن **کلمت** مردکی بباء الوحدة و الکاف العری للتصغیر شکل مغز یعنی حسود را دیدم
که رفته در پیوسین ای بیکم صاحب جاه و مرتبه کفتم ای خواجه کو تو بد بخندت مردم بیکبخت
راجه کناه **کلمت** الالبغ غافل میباشد تا خواجه بلا بر حسود که آن تخت بر کشته بفتح الکاف
الفارسی ای مکتوسه تخت خود در بلاست چه حاجت که با وی راجع الی حسود کنی بباء
الوحدة و اراد به الحسد در قفاست **تشبیه** تلمیذی ارادت عاشقی زارست و
رونده بی معرفت مراع می بود بفتح الباء الفارسی و عالم بی عمل درخت بی بر بفتح الباء العری یعنی
الثمرة هینا و زهدی علم خانه بی در یعنی البابی **کلمت** مراد از نزول قرآن تحصیل سیرت خست
نه تریل سورة ملکوت ذکر فی سوره العنابة ان التریل فی القراءة التریل فیها و الظاهر ان المراد به هینا
هو التریل فی القراءة عامی معتقد پیاده بکسر الهمزة رفته است از عابدی که بود در سر دارد
سه هکتار قول الطیف خوی و دلدار کلاها و صف بترکی صفة لفق اسه هکتار بهتر است ز فقیه مردم
آزار **کلمت** یکی را گفتند عالم بی عمل دانی کچھ مانند ای بانی نشیویشا به گفت بر بنویزی غسل می ماند
ز بنور در رشتن بی مرآت را کوی امر من گفتی باری چه غسل می دهی بیش من
مردی بی مرآت زینت و زهد بی طبع ره زن ای من قفای الطریق **کلمت** ای بیاموس
و غیرت کورده جامه سپید و بعضی النسخ سفید بالفاء و کلاهما یعنی بهم بسکون الهاء پندار خلق
بفتح الخاء المعجم یعنی لاجل حسن ظنهم را به سیاه یعنی اما نامه عمل سیاه دست بسکون الفاء قدیم
الحصر کوتاه بآید از دنیا آستین خواه دراز خواه کوتاه یعنی آن شیت اجعل کفک طویلاً و ان
شیت اجعل قصیراً **کلمت** دل دو کس را حسرت از دل بدر نرود ای لایحز و پای تقابلی
از کلمت بکسر الکاف الفارسی بر نیاید یکی ناچری گفته شمس و دوم واری با قلندریان نشسته
پیش درویشان تو خونست مباح گویا شد در میان بسکون النون مالت سیبیل یا موی یا بار
ازرق پیرهن هذ کنایة عن الطایفة الی ستمها باقلندریان یا بکش بفتح الکاف العری امر
من کشیدن بر خاغانة کلمة مستعملة بفتح الما و الاسباب التکلیف و هو تلبس النون صبیخ
معروف یقال له بالترکی چوود و من عادات السلف انهم یجعلون به علامة علی باب المیت لیدل

و معنی آنست که حسود را دیدم که رفته در پیوسین ای بیکم صاحب جاه و مرتبه کفتم ای خواجه کو تو بد بخندت مردم بیکبخت راجه کناه

على المآثم والمحسنت كما سمعت من بعض الكمل هذا وقائي نحو الغراب يا حرف نداء في لغة العرب
وقد يستعمل لذلك ايضا وحرف عطف في الفارسي بمعنى او ثم اورد قوله الشيخ هذا اعني قوله
يا مرقو اسند الا على ما ذكره ياملن بيلبانان دوسه يانباكن خانه در خورد بيل قوله
در خورد كلمه واحده يستعمل بمعنى اللابيق **قوله** خلعت سلطان كرجه عزيزست حمله
خلقان خود على وزن عثمان جمع خلق بمعنى من يجمع كنهه كذا في مختار الصحاح واماني الصحاح
الفارسي وقد قاله ان لغة مشتركة بين الفرس والعرب بعزت تر و خون اي نعمت نورك
اگر لذيد است خورده انبان بفتح الهمزة وسكون النون والباء الموحدة بمعنى الجراب
خود ازان بلذت تر **قوله** سرکه بمعنى الخل مشترك بين الفارسي والتركي از رست
رغ خوشين دست و رغ بسكون التاء كلمه مركبة اسم لما يكتب ويحصل باستعمال اليد
وهو هنا مضاف الى قول خوشين وتره بمعنى البقل اي الحنجرات مطلقا عطف على قول سرکه
وهو مبتداء وقوله بهتر اي بهترست خبره ازان دره خندا وهذا ايضا كلمه واحده مركبة
بمعنى خندا و بذرده اي كتحذاي قرية و بتر تخفيف الراء ولد الغنم وهي عطف على قوله نانا
يعني وبهترست ان بزه اشتر **قوله** خلاق راي صوابست ونقص عهد اولي
الاباب داروي اي الدواء يلما بضم الكاف الفارسي اي من غير علم بحال يقينا خوردني
وراه نادیده بي كاروان وخصه رفتن از امام مرشد محمد غزالي رحمه الله عليه **قوله**
بدین منزل در علوم چه گونه رسیدی ای بای کیفیت و علی ای وجه وصلت روی عن
الامام رحمه الله قال انه انا غزالي تخفيف الزاء ومن قال لي غزالي بالتشديد فقال جفاني و
الغزالي بالتشديد امرأة تغزله الخيط و اهل هذا الكلام موضوع الاصل كالتخفيف
ما ذكره الامام البياضي في تاريخه المسمى بمراة الزمان حيث قال هذه النسبة الى الغزالي
عليه عاده خوارزم و جوجان فانهم ينسبون الى القصار و اهل العطار العطار و قيل
ان الزاء تخففه نسبة الى غزالي وهي بالتخفيف قرية من قرية طوس قال ابن خلكان
وهو خلاف المشهور ولكن قال هلكنا قاله الشيعاني في كتاب الانساب الى هذا عبارة
الامام البياضي كفت بدالجه يعني بالجهه ريدم كه هوجم نداشتم از پرسيدن ان نكر

بمعنى غزالي
بمعنى غزالي
بمعنى غزالي
بمعنى غزالي

يعني عار

يعني عار نداشتم **قوله** اميد عافيت آنكه بود موافق عقل كنبض را بطسعت شناس
بسكو في التاء والسايين وصف تركي من شاختن يعني بطبيعت بطيب حاذق
بنماي بيا الخطاب پيرس امر من پرسيدن هوجم نداشتم كذا في كذا بالضم والتشديد اي مذلت
وحقارت پرسيدن دليل راه تو باشد بقره و اناي **قوله** هراچم داف كه هراينه اي
البسته معلوم تو خولهد شد پرسيدن ان تعجيلمكن كه حكمت رازيان دارد **قوله**
چولقان ديد اندر دست داود عليه السلام هي آهن بمحج موم كورد اراديه المعجزة
وحذف تاء اللوزن نپر سديدش چه مي سازي كه دانست اي لانه قد علم كه اي پرسيدن
معلوم كورد و اصل هذا الكلام مارواه الامام الهمام الغزالي في بيان فصول الكلام من ان لقمان
دخل على داود عزم وهو يسهر ذرغما ولم يكن رايها قبل ذلك فجعل يتعجب مما رآه فاراد
ان يسأله عن ذلك فنعتته الحكمة فاسكر نفسه ولم يسأل له فلما فرغ قام داود عزم وكسها
ثم قال نعم الذرع للحرب فقال لقمان عدم الصمت حكمة و قليل فاعله اي حصل العلم من
غير سؤال و كتحفي و كتحفي عن السؤال وقيل كان يتودد اليه سنة وهو يريد ان يعلم ذلك
ولم يسأل قال فهذا وامثاله من الاسئلة اذالم يكن فيها وهنك رست و توريط في رايه
وكذب فهو مالا يعنى فتركة من حسن الاسلام انتهى كلامه **قوله** از لوازم صحبت
اي المصاحبة بكي انست كه خانه پيردازي مشتق من برداختن بمعنى عام كوردن و وقوعت
ان الحاء تقلب زاء في مستقبلات تا با خانه خدای در سازي بيا الخطاب يعني منتظم
ستوي قولخانه خدای و دره خدای من قبيل قولهم كلاب وكل بركة كما مر **قوله**
حكایت مفعول مقدم لقوله كوي في قوله بر مزاج ستمح كوي اگر دانی كه دارد يا تو ميل
هو ان عاقل كه با مجنون نشيند نكويد جز حديث ذكر ليلي **قوله** هر كه با بیدان جمع بد
نشيند اگر چه طبيعت ايشان نكورد لكن بطريق ايشان منتم على صيغته المفعول
كورد همچنان كه اگر شخصي بجز ايات رود، بنماز كوردن در اعتماد نياست منسوب كورد
نجم خوردين برقم بفتح الكاف كذا برقم بفتح القاف بفتح الكفاية كذا في مختار الصحاح بوجود
بنادان كسيدني اي امضيت و قررت انت حماقتك نادانرا بصحبت بر ليدني
اشترى

اشترى

بضم الكاف الفارسی طلب كردم ز دانای یکی بند مرا فرمود بانادان پیشوند یعنی اختلاط مکن
که بود انای عصم خود بیانش و کرد انای ابله تر بیانشی بیا الخطاب فی الموضح الاربع کلاما
کما لا تخفی خلم ستر چنانکه معلومست از طفلی بیاء الوحدة مہارشی بفتح الیم الی تمام والسنین
راجع الی ستر کرد و صدق سنکر ببرد کردن بالکاف الفارسی از متابعت او بیچند مضارع
منفی من بیچید نه اما کوزره هولناکه ای مخفف خوف والهول الخوف و هذا مثل قولهم
وغناک كما تفری او ابله الکتاب بیسن آید که موجب هلاک باشد و طفل بنا در ان خواهد ان
جایگه بر در تمام از کفش بھمین والسنین راجع الی طفل بکسلاند و دیگر مطاوعت
ای موافقت نکند که هنگام درستی ای فی وقت الخسونة و زمان مخالفة ملاطفت مذوق
و گفته اند که دشمن بلاطفت دوست نگردد بلکه طبع زیاده کند **قطع** کر کسی لطف
کند با تو خاله پایش با شن و کوفت کند در دو چشمش هذا المشین و شین با شن جوان
القول لیس الکن بالمد و فتح کاف الفارسی و سکون النون امر من الکندن یعنی مملوک کردن
وقول خال مفعول الکن سخن بلطف و کوم با درشت خوی بسکونی التاء و الیاء من قبیل
الوصف التعلیمی ملوی که ذکر خورده بسکون کاف العری نگردد من کوریدن بالکاف
الفارسی در بزم سوهان فی البحر سوهان بضم السین المهملة بالترکی آیه و در بی یعنی
مخدره سوهان باک فی شود **اب** هر که در میان سخن دیگوان افتد که ضلش بداند
چو پیش معلوم کنند **قطع** ندهد مردهی شمنند بسکون الفال جواب ملر آنکه گز و سوال
کنند کرجه بر حق بود ملج سخن حمل دعویش بکلمه الواو و سکون الیاء یعنی دعوی آن
سخن کوی را حمل بر حال کنند **اب** ریشی اندرون جامه و اسبق حضرت شیخ ره هر روز
پرسیده که ریشت چو نیست و نه پی سیدی که کجا است دانستم که ازان احتیاز می کنند
ذکر م عضوکی روا نباشد و خردمند ان لفته اند هر که سخن نسیجی من شنجیدن یعنی
وزن کردن یعنی ان کل شخص لا ینزل کلامه بمنزل ان التامل از جوابش بر نیک **قطع** تا نیک نیند
که سخن عین صوابست باید که بلفتن دهن از همت ای من الافضام نکشای بیا الخطاب
ای یعنی ان لا تفتح قال للکم کر راست سخن کوی و در بند معانی به ای بهتر است زانکه در وقت

عبرت

بناء الخطاب

بناء الخطاب د هقد از بند زهایم بر د علیه ان هذا بحسب ظاهره بناقض ما سبق فی صدر الکتاب من قول دروغ
مصلحت آمیز به از راست فتنه انگیز فتنامل فی وجه التوفیق بینها **شیر** دروغ گفتن بضریت از بی اختیار اعمام
اللازب الثابت یقال یحار کذا ضربه للارزب و لا ازب لفته فیہ لکن الاول اصح ما یندفع النون مضارع من ما سبق فی دروغ
گفتن مبتدأ و ما ندخره و قول بضریت متعلق باند یغفر ان الکذب بیا بالضره القویة الثابت ان رجعت الی الکریم راحت
درست شود نشان باند بفتح النون مضارع من ما ندن یغفر ان کذب و انزه یعنی دایما چون ای مثل برادران
یوسف عم که بدروغی موسوم شد اند بر است گفتن ایشان نیز اعتماد نماید بسکون النون الثانی ما مضی
من ما ندن قال الله تعالی سلواکم انفسکم امر افضح جمیل هذا ما قاله یعقوب النبی علیه السلام الانباء اول الآیه
ما قاله تعاکباً عن البر اخرة یوسف علیه السلام رجوع الی انفسکم فقولوا یا ابا نانا ان ابناک سرور و ما
شهدنا الا بما علمنا و ما کننا للغبیب حافظین و اسئل العزیز ان ینزل فیها و العیز الیه اقبلنا فیها و انالصادق
قال بل سولتکم انفسکم امر افضح جمیل عسی الله ان ینبئ بهم جمعا انه هو العلیم حکیم قوله اما قال بل سولت
ای فلما رجعوا الی ابيهم و قالوا له ما قال لهم اخوهم قال بل سولتکم انفسکم ای سئلتم و هو نبت انفسکم
فی اعینکم امر اذوتوه و الا فادری ملکر مصر ان السارق یؤخذ بسر قته لولا فتی کر و تعلیمکم **قطع**
کسی را عادت بود راسته خطا کند در گذارند از او و کور نامور یعنی مشهور شد بنا راسته ذکر راست
با و ز بالباء الموحدة و فتح الواو یعنی القیدی که امر نذارند از وی لایصدقونه اصلا **اب** دروغی
بیاء الوحدة نکرند صاحب دلان بر آن کسی که پیوسته گفته است راست و کور مشتم شد بنا راسته
الکر راست کوی بگویند خطاست **ک** اجل کاینات بانفاق آدمیست و اذل موجودات
سکرای الکلب و بانفاق هر دمندان ای مقررتست که سحر حق شناس و صف ترکی هم آدمی ناسپاس
ای فی منت غیر شاکر قال فی البحر سیاسی بکسر السین المهملة و الباء الفارسی بفتح الشکر و المنه **قطع**
سکری القیمه هر کز فراموش نگردد ای لا تصیر القویة منسبیه عنده کوز فی صدق و نیش سکر یعنی
اگر صدق بودت آن سکر را بزنی سکر و کور عمری نوازی سقلاء را بکسر المهملة بعد اللام یعنی لوتلفقت خبیلاً
فی زمان کثیر بعد فی العرف عمراً بکسر بفتح الباء الصلوة تنبوی ای بادی مخالفه و نایز منکر آید با بود در جنگ
الطیر از تفکک نفس بزر بسکون الفاء و السین و صف ترکی هسور یعنی هنر مندی نیاید
و فی هنر سروری بالیاء المصدره فیها ما نشاید **س** مکن رح بر کاو بالکاف الفارسی بسیار بارک

بناء الخطاب

واما بعد و خبره
 السارق خفيته وشفقه والذنايم قول قاض مبتدا
 والقطع ومنه الطاراي العيار
 في تخنات الصالح الطار الشق
 الى قوله طار ان جرح طار
 جوي وصفه بركس مضاف
 جوار ناد قاض مصلحت
 وشحنه برأي خون
 والرابطة محذوف اي مصلحت جوي طار انست
 جوحق الى الحقوق الشرعية مثل بدل الاجارة وخن المبيع ونحوها من الديوان يعنى چون معاينه
 اي على سبيل المعايير واليقين دافى كحق غير را بيايد داد بلطف به يعنى بلطف دادن بهترست
 كجنگ آوري ودر لقتل عطف على جنگراى ويدر لقتل آوري بيايد الخطاب في آوري وقد يقال معناه بلطف
 دادن به كجنگ آوري دادى ويدر لقتل دادى باليابين المصدرين الداخلين على الوصفين التركيبين
 فيها قول كذا ر كس بطيبت نفس في الصالح طاب يطيب طيبة بكسر الطاء و تطيبا باب الف
 بقره از دستا ندم مورد هتلى يعنى مردان سرهنگليان وانما افرده للنعيم
 دندان بر شى كند بضع الكاف العزى الغير الصارم من السيف والنسكن اي الكليل منها ثم اطلق
 على غيره ففى الطباع والاسمان على سبيل الاستعارة كذا في بحر الغراب كورد وقاض رادندان
 بشي برى كند كورد قاض كبريشوة بخورد بضع الباء بنج خبار ثابت كند يعنى آن قاضى از
 بهر توده بسكون الهاء بضع عشرة قوله خبر بزه ناراى المخطبة مثل قولهم لاله ناراى وكنز راعيه
 يحكم لكر عشرة بساين ويقرها على الملكية كذا في شرحه پيرازا بكارى چه كند قوم كند و
 شحنة معزول از مردم ازاري جوان كو شنه نشين اراد يتقدمه المحصر شين مورد راه
 خداست كبري حرد بسكون الواى نتواند زكو شنه بر خاست جوان جست مي بايد ك
 از شهوت پي هيزد كبري شست رغبت بسكون النانين وصف نو كس را خودالت بر غنچه
 حكيم را برسيدند كچندين درخت ناموراي مشهور و نام دار كذاى تعاقب
 بلند و بز و مند اي الثمر وهذا من قبيل قولهم دولتمند و حاجتمند و اما زيد الواد للمباغزة في
 المعنى هيج كى را از ادخلى انده مكو ستر و لا غره ندارد درين چه حكمتست كفت هر كى را د خلى
 اي وظيفه معينست و وقت معلوم كاهي بوجودان دخل تازه اند وكاهي بخدم آن بزموده
 بالفارسية معنى دابل شده و ستر و راهي از اين چيزى نيست در هر وقت تازه است و اين
 مذكور صفة از ادكانست بر آنچه كذرد دل منه اي لا تعلق قلبك على الفانى كذرد بس
 پس از خليفه بخواد كدشت در بغداد كرت زدست يعنى كوز دست بر آيو چو نعل باش ك
 ورت زدست يعنى و كوز دست نيايد چو ستر و باش ازاد و فارغ باد و كوز دست
 بضم ايم و تخمس نردند آنكه داشت و مالش خورد و آنكه دانست و بر مقتضاي عملش عمل ك
 كس نبيند تخيل فاضل را كذره عيب گفتن كوستد يعنى نكو شد در گفتن عيبست
 يعنى در گفتن ناس عيب او را و حاصله آنكه فاضل تخيل بسعي بسبب خرد و اساك في ان يقنا
 الناس و يذمونه بتعداد معايب المرتبة على الخسة و كبرى و دود كند دارد كوش عيبها قروي

كتاب تمام بقدر كتاب كستان والله المستعان بتوفيق باري عز اسمي قلد رين
 حله الخ كلام ابتدا في بعدين جمله هشت باب چنانكه رسم و عادت مؤلفانست از شعر شقده ان
 سابق استعاره تلغيقى التلغيق في الاصل الضم والتطويق ويقال احاديث مملقة اي مزخرفة كذا
 بختار الصالح نرفت بعدين درين ابواب تلغيقى نرفت يعنى درج نكردم ان شعره قد ما بطم بق عاريت
 ما كنه ابن قضيه عادت مؤلفانست قال في المعشرات السحرية ونعم قال وهذا كتاب فاروقا كيا
 الابلد الغر الجني الخ تامل و ما انامن تصنيف غير سارق وان كان هذا الامور ابا الفاضل
 من بضمين وهو الفصحى خرقه عويش پير استن يعنى مهتمت كردن بد و غفن رقبه بعينه هشت
 جامه عاريت خواستن غالب كفتار سعدي طرب الكيزست وصف نو كس من الكيختمن وطرب
 محسن بمعنى شادى و خرمى و طيبت آين بكسر الطاء و وصف نو كس ايضا من آيختمن و كى
 ظهرا نرا بدن علت ز بان طهن دراز كرد و يعنى ايشان ز بان درازى كند و كو نيد كه
 مزدم ماغ بيهودم و باطل بوردن و دود چراغى فايد خوردن كار خردندان نيست
 عفاهم نسبو الشيخ الى العبت والسفاهة وقالوا ان السعى والمشقة في تأليف مثل هذا الكتاب
 سقى و عبت لا يليق بالعاقل الفطن فاشا الشيخ الى جوابهم بقوله وليكن بر راي روشن صاحب
 انكروى سخن اي توجه در ايشانست اي الكلام فيهم والمخاطبة معهم لاسم غيرهم من جهل الخسار
 شديد مانند كذرت بالضم والتشديد و معظمهاى شتاقى در سلكه بكسر الحظى عبارت كشيده است
 روى تلخ نصيحت بالاضافة بافصاحت بشهد ظرافت بر آيخته تا طبع مخاطب ملول نشود و از
 وليت قبول محروم غايد معصى النونين ما نصيحت بجاي خود كردم قوله جاي مغم كاست مولا
 زكارى درين بستر محسن بوضع كونيا يد يعنى آن نصيحت بكونش رغبت كس بر رسولان بپيام مع
 نام اي خبر با شد بس شعر باناظر آفيه سئل الله مرهمه على العفيف و انتقم لكاتبه و اطلب
 كس من خير تريد به من بعد ذكراى من بعد ذكر الطلب لنفسك اطلب من الله غفوا نالصاحبه
 و انتم حمدانم حمدا على توفيقنا تمام شرحه فالمرجو من الناظرين ان يدعوا بكرمهم الخ طمير مؤلف
 الحروف و جاجها الفقير يعقوب بن سيد على عفى عنها الملك الكبير آيين
 قمت
 نگاه دارنق ايمان كسى كايخ خط من بخواند و بر من دعا كند

الاصل اعظم من البلاوة و يقال در زمان
 جوار ناد قاض مصلحت
 وشحنه برأي خون
 والرابطة محذوف اي مصلحت جوي طار انست
 جوحق الى الحقوق الشرعية مثل بدل الاجارة وخن المبيع ونحوها من الديوان يعنى چون معاينه
 اي على سبيل المعايير واليقين دافى كحق غير را بيايد داد بلطف به يعنى بلطف دادن بهترست
 كجنگ آوري ودر لقتل عطف على جنگراى ويدر لقتل آوري بيايد الخطاب في آوري وقد يقال معناه بلطف
 دادن به كجنگ آوري دادى ويدر لقتل دادى باليابين المصدرين الداخلين على الوصفين التركيبين
 فيها قول كذا ر كس بطيبت نفس في الصالح طاب يطيب طيبة بكسر الطاء و تطيبا باب الف
 بقره از دستا ندم مورد هتلى يعنى مردان سرهنگليان وانما افرده للنعيم
 دندان بر شى كند بضع الكاف العزى الغير الصارم من السيف والنسكن اي الكليل منها ثم اطلق
 على غيره ففى الطباع والاسمان على سبيل الاستعارة كذا في بحر الغراب كورد وقاض رادندان
 بشي برى كند كورد قاض كبريشوة بخورد بضع الباء بنج خبار ثابت كند يعنى آن قاضى از
 بهر توده بسكون الهاء بضع عشرة قوله خبر بزه ناراى المخطبة مثل قولهم لاله ناراى وكنز راعيه
 يحكم لكر عشرة بساين ويقرها على الملكية كذا في شرحه پيرازا بكارى چه كند قوم كند و
 شحنة معزول از مردم ازاري جوان كو شنه نشين اراد يتقدمه المحصر شين مورد راه
 خداست كبري حرد بسكون الواى نتواند زكو شنه بر خاست جوان جست مي بايد ك
 از شهوت پي هيزد كبري شست رغبت بسكون النانين وصف نو كس را خودالت بر غنچه
 حكيم را برسيدند كچندين درخت ناموراي مشهور و نام دار كذاى تعاقب
 بلند و بز و مند اي الثمر وهذا من قبيل قولهم دولتمند و حاجتمند و اما زيد الواد للمباغزة في
 المعنى هيج كى را از ادخلى انده مكو ستر و لا غره ندارد درين چه حكمتست كفت هر كى را د خلى
 اي وظيفه معينست و وقت معلوم كاهي بوجودان دخل تازه اند وكاهي بخدم آن بزموده
 بالفارسية معنى دابل شده و ستر و راهي از اين چيزى نيست در هر وقت تازه است و اين
 مذكور صفة از ادكانست بر آنچه كذرد دل منه اي لا تعلق قلبك على الفانى كذرد بس
 پس از خليفه بخواد كدشت در بغداد كرت زدست يعنى كوز دست بر آيو چو نعل باش ك
 ورت زدست يعنى و كوز دست نيايد چو ستر و باش ازاد و فارغ باد و كوز دست
 بضم ايم و تخمس نردند آنكه داشت و مالش خورد و آنكه دانست و بر مقتضاي عملش عمل ك
 كس نبيند تخيل فاضل را كذره عيب گفتن كوستد يعنى نكو شد در گفتن عيبست
 يعنى در گفتن ناس عيب او را و حاصله آنكه فاضل تخيل بسعي بسبب خرد و اساك في ان يقنا
 الناس و يذمونه بتعداد معايب المرتبة على الخسة و كبرى و دود كند دارد كوش عيبها قروي

نورانی و نورانی و نورانی

ایریم ایو دریم ایو دریم ایو دریم
یوسفان زیدنی لادز سرمصق

عزیزه و اکدریم
عزیزه و نورک

نورانی بر بونه فرزند
حکیم دو کوریدی دینک
دینک سرمل کورک

الله

فرنگ دین قریبی بیابان

الت دریم الت دریم الت دریم الت دریم
خارینی زنجیل کونک کوکرد

مفتلی و نور قورق
ز دریم ز دریم
سینا کور 2

بر بوجوق دریم بیکری دریم بیکری دریم
اق شلین جوا بال

بالی توامه کتروپ جوی قند اندن بو او تکی دوگه
هر بر سرین بود صفرا نی و کشتی و بوغورت و کچی اتی و میو

و بر مقدار کورک

و دیش توین انی بوجده ایله بهمان فریزر المله کورودق با
و دنی ارکک توین انی دنی حکیم دو کوریدی کوفته کول ایله کورودق

ایر بر ایسه عجم ایبر
دو کوریدی سر کیم

قارور صوصو صغری اچیر و اربولو غریبه حکیم اری حکیم قندور
از حق از حق استعمال ایله به و کسوغانندن بر سرین ایله به خاصه

دنی قندور
کیم کور اوون ایلیون
دینک دینک سرمل کورک

و دینه قورق شنیدن بر سرین کورک و هم بو بر سرین اولو حق سندان نور
و دنی بو بر سرین کورک و هم بو بر سرین اولو حق سندان نور

سور کیم ایقینه

احلحق اوله حق مزاجه کور بیه اکر مزاجی غایت فصیح ال
دزدانه بیه اکر مزاجی قویه ایله بشر التشر بیه و هم

دنی قورک
دوریم

اول وقت کور ایله به ضرر بوقدر کشته سیلین حق ایله به
دانه بیکرک انا بو بر سرین سیلنه دکن بور صمق کورک

دوریم
رشدن حکیم بونی د کوریدی اون
جور دنی بو بر سرین ایله نور

بو یار و اس اولو اولی الله اعلم
ان شاء الله عز و اولو محمد

سور کیم ایقینه

دوریم دوریم دوریم دوریم دوریم دوریم دوریم دوریم
جوز دار فلفل زنجیل رسته اوت شقه غول ملوخ بقر

سور کیم ایقینه

بروقیه بوجله حکیم کور دنی بالی توامه لقرن کورک
اکا قورقیل لیلی اولی نالت

سور کیم ایقینه

الادون صله بونری بالله فرزند کورک

سور کیم ایقینه

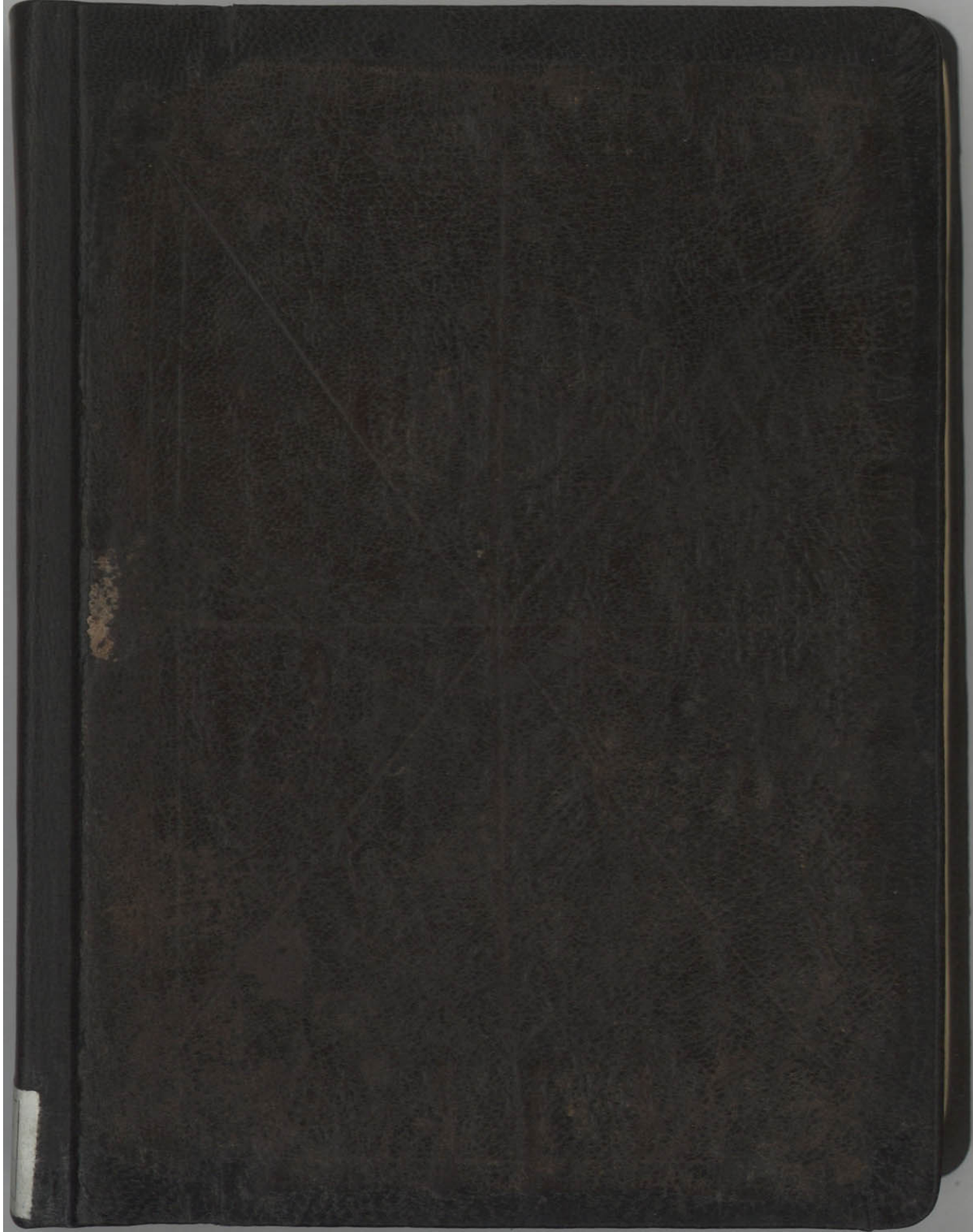
111

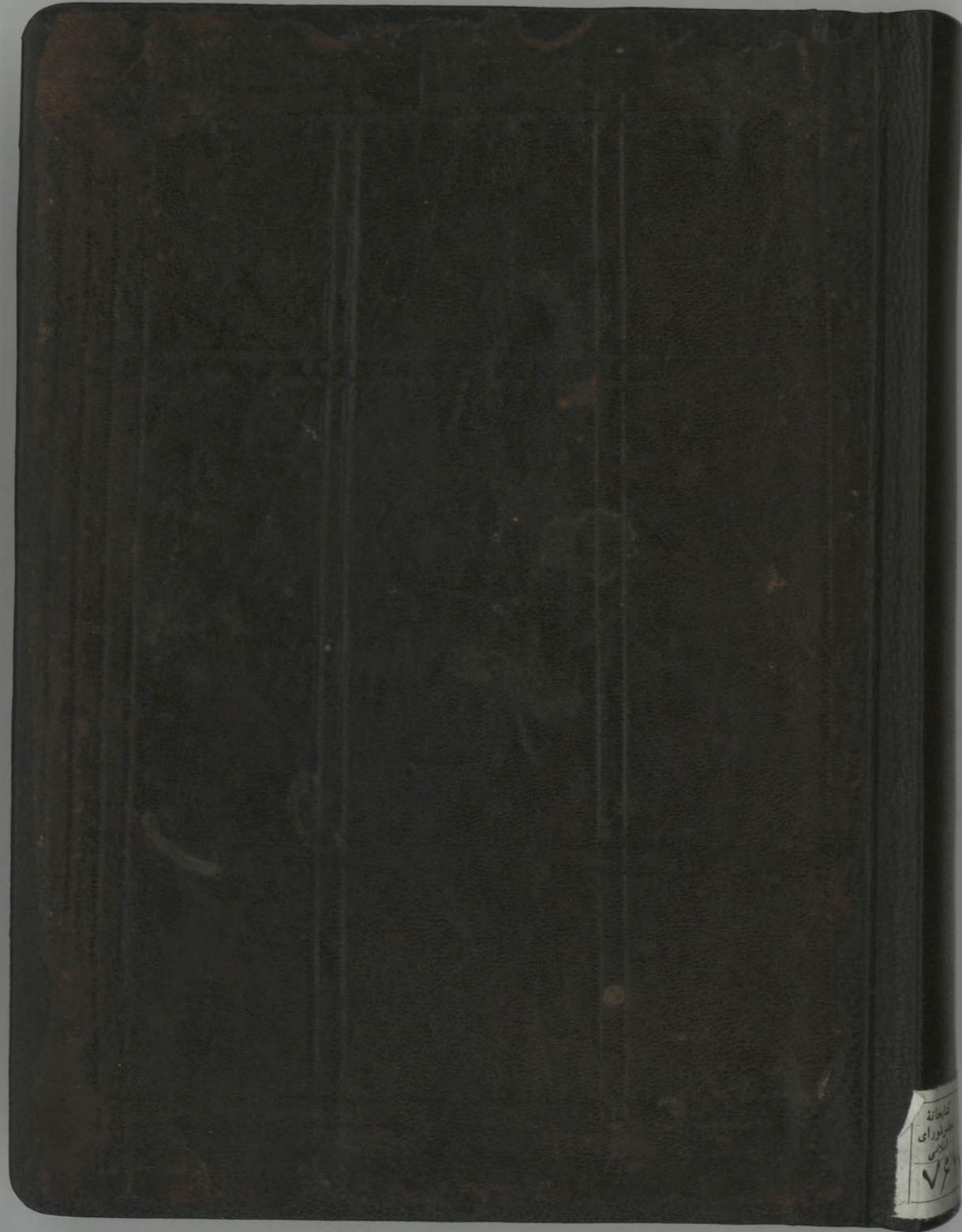
مجله

مجله

Handwritten marginal notes on the left side of the page, including names and dates.

0-8
1/10/10

کتابخانه
مکتبته
کتابخانه
۷۶